KOZMOSZ FANTASZTIKUS KÖNYVEK

A. C. CLARKE

Randevú a Rámával

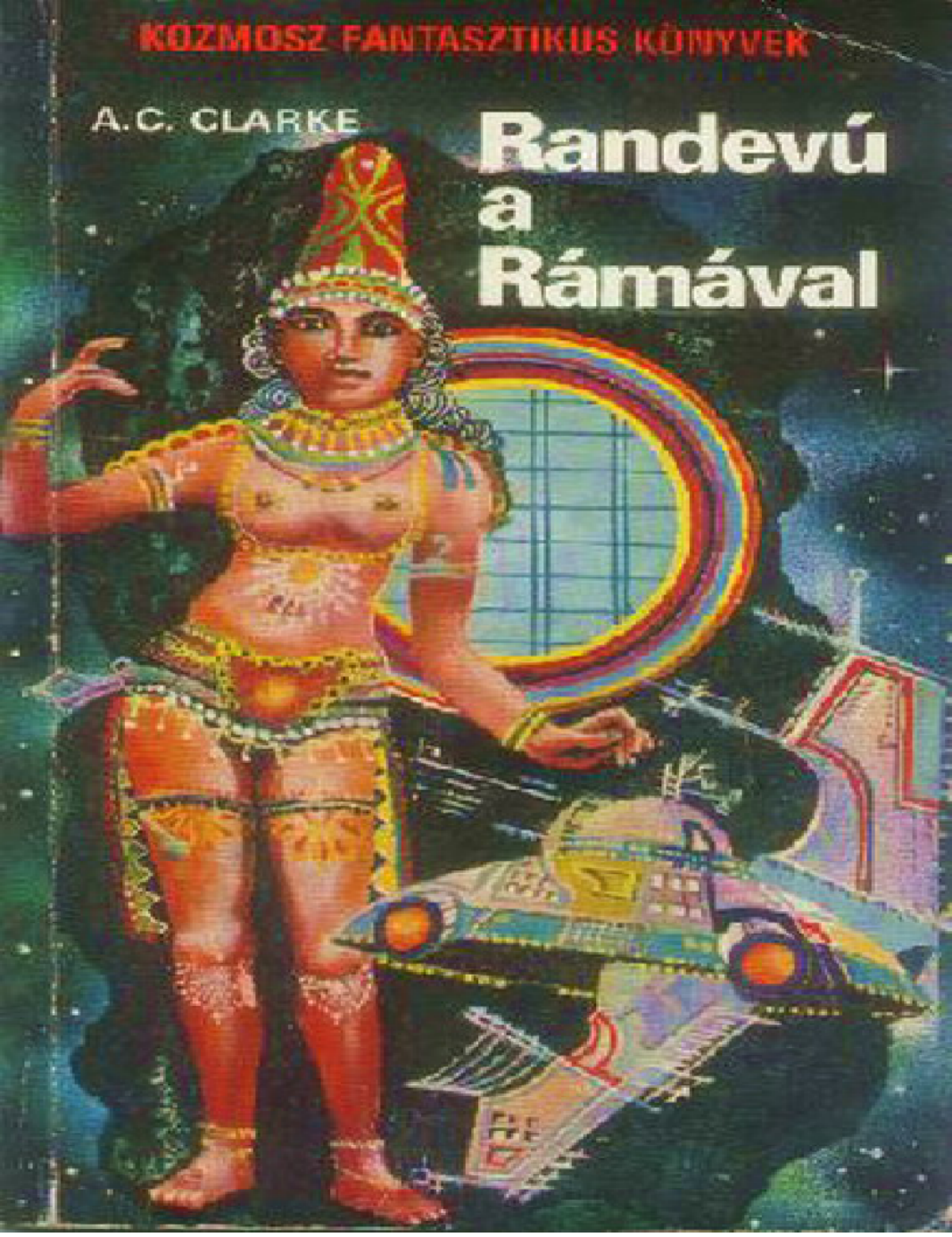

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

A. C. Clarke 1973-ban adta közre jelen regényét, mely azonnal óriási világsikert aratott. Címét arról az űrhajóról kapta, melyet a XXII. Század közepén fedeztek fel a Jupiteren túl. Az Endeavour napkutató űrhajót küldik a Ráma felderítésére…

Clarke minden tud, amit egy sci-fi írónak tudnia kell. Fantáziája valóságos tudományos tényekre alapozva szárnyal, és mint Kuczka Péter a kötet utószavában megállapítja: mindig az emberség, az emberiesség oldalán áll. Kitartó tudásvágy élteti minden regényét, és ezzel fogja meg olvasóit is.

- Arthur C. Clarke
- Első fejezet
- Második fejezet
- Harmadik fejezet
- Negyedik fejezet
- Ötödik fejezet
- Hatodik fejezet
- Hetedik fejezet
- Nyolcadik fejezet
- Kilencedik fejezet
- Tizedik fejezet
- Tizenegyedik fejezet
- Tizenkettedik fejezet
- Tizenharmadik fejezet
- Tizennegyedik fejezet
- Tizenötödik fejezet
- Tizenhatodik fejezet
- Tizenhetedik fejezet
- Tizennyolcadik fejezet
- Tizenkilencedik fejezet
- Huszadik fejezet
- Huszonegyedik fejezet
- Huszonkettedik fejezet
- Huszonharmadik fejezet
- Huszonnegyedik fejezet
- Huszonötödik fejezet
- Huszonhatodik fejezet
- Huszonhetedik fejezet
- Huszonnyolcadik fejezet
- Huszonkilencedik fejezet
- Harmincadik fejezet

- Harmincegyedik fejezet
- Harminckettedik fejezet
- Harmincharmadik fejezet
- Harmincnegyedik fejezet
- Harmincötödik fejezet
- Harminchatodik fejezet
- Harminchetedik fejezet
- Harmincnyolcadik fejezet
- Harminckilencedik fejezet
- Negyvenedik fejezet
- Negyvenegyedik fejezet
- Negyvenkettedik fejezet
- Negyvenharmadik fejezet
- Negyvennegyedik fejezet
- Negyvenötödik fejezet
- Negyvenhatodik fejezet
- KÖTETÜNK ÍRÓJÁRÓL

Arthur C. Clarke
Randevú a Rámával

Srí Lankának, ahol föltámasztom
Az istenek lépcsőjén

A. C. C.

Első fejezet
ŰRVÉDELEM

Előbb vagy utóbb, mindenképpen bekövetkezett volna. 1908. június 30-án mindössze három órán és négyezer kilométeren múlott Moszkva pusztulása — a világegyetem méreteihez képest elenyészően kicsiny számok. 1947. február 12-én egy másik szovjet város, Vlagyivosztok jutott csaknem a megsemmisülés sorsára, amikor a század második meteorja a várostól alig négyszáz kilométer távolságra csapódott be: az ezt követő rombolás vetekedett az akkoriban feltalált urániumbomba pusztító hatásával.

Akkoriban az ember még nem tudta megvédeni magát azoktól a szeszélyes kozmikus bombázásoktól, melyek hajdan a Holdfelszínét is összeszabdalták. Az 1908-as és 1947-es meteorok lakatlan vadonra estek; a huszonegyedik század végére azonban nem maradt hely a Földön, mely veszélytelen céltáblául szolgálhatott volna az égi gyakorlatozás számára. Az ember pólustól pólusig benépesítette a Földet. Így tehát elkerülhetetlen volt…

Egy szép nyári napon, 2077. szeptember 11-én, greenwichi idő szerint 9 óra 46 perckor Európa lakói vakító tűzgömböt pillantottak meg a keleti égbolton. A gömb néhány másodperc alatt elhomályosította a ragyogó Napot, és néma égi útját csakhamar kavargó por és füstcsík jelezte.

Valahol Ausztria felett erőteljes rázkódások közepette darabokra esett, minek következtében több mint egymillió ember örökre megsüketült. Ők bizonyultak a szerencsésebbeknek.

Az ezertonnás szikla— és fémtömeg másodpercenként ötven kilométeres sebességgel csapódott le Észak-Olaszország sík vidékére, századok munkáját semmisítve meg néhány lángoló másodperc alatt. A világűr kalapácsütése nyomán a Földközi-tenger zúgva vágtatott a szárazföld felé: Padua és Verona örökre eltűnt a Föld színéről, s Velence dicsőségének utolsó maradványait is elnyelte a tenger.

Hatszázezer ember halt meg, és az anyagi kár meghaladta a trillió dollárt. De felmérhetetlen és pótolhatatlan volt az a veszteség, amely az emberiséget a művészet, a történelem és a tudomány terén sújtotta. Mintha egy súlyos háborút vívtak és vesztettek volna el egyetlen reggelen; és vajmi kevesen gyönyörködhettek abban a látványban, amely még hónapokon át tartott: a leszálló porfelhő minden hajnalban és minden alkonyatkor szemkápráztató színjátékot nyújtott.

A kezdeti megrázkódtatás után az emberiség olyan határozott és egységes módon viselkedett, amire soha azelőtt nem volt példa. Mindenki tudta, hogy hasonló katasztrófa nem következik be talán

ezer évig — de megismétlődhet akár holnap is. És legközelebb lehet még súlyosabb is.

Tehát — még egyszer nem történhetik meg.

Száz évvel korábban egy sokkal szegényebb világ, sokkal szerényebb eszközök birtokában arra pazarolta javait, hogy valamiképpen megsemmisítse azokat a pusztító fegyvereket, amelyeket öngyilkos módon saját maga ellen tervezett. A kísérlet ugyan eredménytelen maradt, de a módszereket jól megtanulták, s nem felejtették el. A tapasztalatokat most sokkal nemesebb célokra, lényegesen nagyobb arányú ügyben használhatták fel. Katasztrófát előidéző meteor soha többé nem üthet rést a Föld védelmi rendszerén.

Ezzel kezdetét vette az ŰRVÉDELMI program. (Ötven évvel később, valami miatt, amit a rendszer egyetlen tervezője sem láthatott előre, beigazolódott, hogy szükség van rá.

Második fejezet
A BETOLAKODÓ

2130-ra a Marson felállított radarok naponta legalább egy tucat aszteroidát fedeztek fel. Az ŰRVÉDELEM számítógépei automatikusan kiszámították pályájukat, majd az adatokat óriási memóriájukban tárolták: bármely csillagász pár hónapos időközönként betekinthetett a felgyülemlett adatokba.

Az első ezer aszteroida — az aprócska világok legnagyobbikának, a Ceresnek a XIX. század legelső napján bekövetkezett felfedezésétől számítva — azonosítása több mint százhúsz évig tartott. Százával bukkantak fel, tűntek el, majd kerültek elő újra, olyan hihetetlenül nagy mennyiségben, hogy az egyik elkeseredett csillagász az égbolt élősdieinek nevezte el őket. De még ő is meghökkent volna, ha megtudja, az ŰRVÉDELEM jelenleg félmilliót követ nyomon. Csak az öt legnagyobb — Ceres, Panasz, Júnó, Eunomia és Vesta-átmérőjének hosszúsága haladta meg a 200 km-t; nagy többségük mindössze nagyméretű kő volt, mely belefért volna egy-egy kisebb parkba. Általában Marson túli pályán haladtak; az ŰRVÉDELEM csak azzal a néhánnyal foglalkozott, amelyek pályája esetleg veszélyt jelenthetett a Föld számára. A Naprendszer eljövendő történetében ezek közül egyetlenegy sem haladhat el a Föld mellett egymillió km-es körzeten belül.

A tárgy, melyet már akkor felfedeztek, amikor a Jupiter pályáján kívül haladt, a felfedezési év és sorrend alapján a 31/439-es katalógusszámot kapta. Helyzete semmi különöset nem árult el, nem az egyetlen aszteroida volt, amely Szaturnuszon túli pályára tért, mielőtt még egyszer távoli gazdája, a Nap felé fordult volna. Valamennyi közül a legtávolabbi, a Thule II. például annyira megközelítette az Uránuszt, hogy akár e bolygó elveszett holdja is lehetett volna.

De az már példa nélkül álló volt, hogy ekkora távolságból észleljék radarral: a 31/439-es kisbolygó nyilvánvalóan rendkívüli méretű kisbolygó. A visszhang erőssége alapján a kompjúterek legalább 40 km-es átmérőjűnek vélték; száz éve nem fordult elő ilyen óriás. Szinte hihetetlen, hogy ennyi ideig nem vették észre.

Amikor kiszámították a pályáját, a rejtély megoldódott, hogy egy még nagyobb rejtélynek adjon helyet. A 31/439-es nem haladt aszteroidapályán, mint társai, melyek néhány évenként óramű pontossággal bukkannak fel szabályos, ellipszist leíró útjukon. A csillagok között elhúzó magányos vándor volt, első, és egyben utolsó látogatását tette a Naprendszerben — ugyanis olyan óriási sebességgel

haladt, hogy a Nap gravitációs tere nem volt képes befogni. Egyre nagyobb gyorsulással, mint valami tünemény, fog elvillanni befelé, átvágva a Jupiter, a Mars, a Föld, a Vénusz és a Merkur pályáját, hogy megkerülve a Napot, ismét eltűnjön az ismeretlenben.

Ekkor kezdtek villogni a számítógépek, s villogásuk azt fejezte ki: „Nézz oda! Ott valami érdekeset találtunk!" Az emberek pedig ekkor figyeltek fel a 31/439-esre. Az ŰRVÉDELEM központjában izgalom támadt, és a csillagközi kalandor abban a megtiszteltetésben részesült, hogy egyszerű sorszáma helyett nevet kapott. A csillagászok már réges-régen kimerítették a görög, majd a római mitológiát, s most a hindu panteont élték fel: így a 31/439-es a Ráma nevet kapta.

A hírközlő szervek napokig tartó ribilliót csaptak a látogató körül, noha a rendelkezésükre álló információ elég szegényes volt. A Rámának mindössze két tulajdonságát ismerték: szokatlan pályáját és megközelítő méretét. De ez is csak a radar visszhangja alapján kikövetkeztetett találgatás volt a teleszkóp a Rámát még mindig csak halvány, tizenötödik nagyságrendű csillagnak mutatta, amely ráég nem érte el azt a méretet, hogy kivetíthető legyen. De egyre mélyebben hatolva a Naprendszerbe, hónapról hónapra egyre ragyogóbb és nagyobb lesz, és a keringő obszervatóriumok mind több adatot kapnak majd alakjáról és nagyságáról, mielőtt örökre eltűnik a látóterükből. Mindene bőven lesz idejük, sőt, az elkövetkező pár évben talán lesz űrhajó, amelyik szokásos tevékenysége közben olyan közel kerül majd hozzá, hogy használható fényképekkel is tud szolgálni. Igazi találkozót minden bizonnyal nem tervezhetnek: túl sok energiát venne igénybe az, hogy közvetlen fizikai kapcsolatot létesítsenek egy olyan objektummal, amely óránként több mint ezer km-es sebességgel vágja át a bolygók pályáját.

Így hát a világ hamarasan megfeledkezett a Rámáról. Nem úgy a csillagászok, akiknek izgatottsága hónapról hónapra nőtt, amint az új aszteroida mind több rejtélyt kínált a számukra.

Először a Ráma fénygörbéje okozott fejtörést. Nem volt fénygörbéje.

Kivétel nélkül valamennyi aszteroida lassan változtatta fényerejét: néhány órás periódusonként hol erősebb, hol gyengébb fényt sugárzott. Már több mint kétszáz éve ismerték az okot: a jelenséget a testek forgása és szabálytalan alakja magyarázza. Miközben tengelyük körül forogva haladnak pályájukon; a Nap felé fordított felszínük állandóan változik, s ennek megfelelően alakul a fényerejük is.

A Ráma nem mutatott ilyen változást. Vagy nem forgott, vagy tökéletesen szimmetrikus volt. Mindkét magyarázat egyaránt valószínűtlennek tűnt.

Az ügy hónapokig ennyiben maradt, mert a szokásos feladatokat végző, azaz a világegyetem mélységeit fürkésző teleszkópok egyikét

sem tudták átirányítani. Az űrcsillagászat költséges szórakozás, egy nagy műszer működtetése percenként akár ezer dollárba is kerülhet. Dr. William Stenton sohasem kaphatta volna meg egy teljes negyedórára a 200 méteres Farside reflektort, ha egy fontosabb program nem áll le egy időre egy ötvencentes kondenzátor hibája miatt. Ezúttal jól jött a másik csillagász balszerencséje.

Bill Stenton egészen másnapig, amikor végre sikerült kompjúteridőt szereznie az adatok kiértékelésére, nem is sejtette, mit csípett el. Amikor az eredmény végül kivetítve megjelent a képernyőn, jó néhány percébe telt, mire felfogta a jelentését.

A Rámáról visszaverődő napfény valójában nem volt abszolút egyforma erősségű. Igenis volt egy egészen csekély változás, alig kimutatható, de azért felismerhető, és nagyon szabályos. Mint minden más aszteroida, a Ráma is forog. De míg a többiek egy «napja» általában néhány óráig, a Rámáé mindössze négy percig tart.

Dr. Stenton gyors számításokat végzett, és mikor megkapta az eredményt, alig hitt a szemének. Ez a parányi világ egyenlítője mentén több mint ezer kilométeres óránkénti sebességgel forog; a pólusokat kivéve meglehetősen egészségtelen lenne a felszínén bárhol megkísérelni a leszállást. Az egyenlítőjén fellépő centrifugális erő csaknem egy gravitációnyi gyorsulással söpörne le bármely, nem hozzátapadó tárgyat. A Ráma olyan forgó kődarab, amely nem képes kozmikus mohát vonzani; meglepő, hogy egy ilyen test egyben tudott maradni, és nem hullott már régen szét millió darabra.

Egy tárgy; amelynek átmérője negyven kilométer, és amely mindössze négy perc alatt fordul meg önmaga körül — a kép hogyan illik bele a bolygók csillagászati rendjébe? Dr. Stenton, jó képzelőerővel megáldott ember lévén, hajlamos volt a gyors következtetések levonására. Most olyasmire jutott, ami néhány nagyon kellemetlen percet okozott neki.

Ezek a tulajdonságok az égi állatkertnek csupán egyetlen fajtájára illettek: a kihunyt csillagokra. A Ráma egy halott nap lehet — őrülten forgó neutrongömb, melynek miden köbcentije több millió tonna tömeget hordoz…

Dr. Stenton rémült agyába ekkor belevillant H. G. Wells időtlenül klasszikus regénye, A Csillag. Nagyon fiatalon olvasta, részben ez a könyv keltette fel érdeklődését a csillagászat iránt. A regény több mint kétszáz év alatt sem vesztett varázsából és rémítő hatásából. Soha nem felejti el a hurrikánok, a tengerbe zuhanó városok képeit, midőn egy másik csillagközi látogató belezuhant a Jupiterbe, majd a Nap irányában elzúgott a Föld mellett. Az a csillag ugyan, amelyről a jó öreg Wells írt, nem hideg volt, hanem fehéren izzó, és pusztítását jórészt a hő okozta. Ez persze nem jelent sokat, hiszen ha a Ráma hideg, és csupán a Nap fényét veri vissza, gravitációjával ugyanúgy

képes rombolni, mint a tűzzel.

Bármilyen, a Naprendszerbe behatoló, csillagszerű tömeg teljesen megzavarja a bolygók pályáját. Ha a Föld csupán néhány millió kilométerrel kerül közelebb a Naphoz — vagy a csillagokhoz — éghajlatának kényes egyensúlya máris felborul. Felolvadna az Antarktisz jégtakarója, s a szárazföldek víz alá kerülnének; vagy befagynának az óceánok, és a földet örökös jégpáncélba zárnák. Bármely irányba egy apró lökés is végzetes lenne…

Ekkor dr. Stenton elengedte magát, és megkönnyebbülten felsóhajtott. Az egész képtelenség, szégyellhetné magát.

A Ráma nem lehet sűrű anyagból. Egyetlen csillagméretű tárgy sem hatolhat be ilyen mélyen a Naprendszerbe anélkül, hogy az általa előidézett zavarok már régen el ne árulták volna. Azóta már valamennyi bolygó pályája megváltozott volna, hiszen így fedezték fel a Neptunuszt, a Plutót és a Perszephonét is. Nem, teljesen kizárt, hogy egy kihunyt naptömegű tárgy észrevétlen maradhatott.

Bizonyos szempontból kár. Milyen izgalmas lett volna, ha találkoznak egy kihunyt nappal.

Persze, amíg tart…

Harmadik fejezet
RÁMA ÉS SZÍTÁ

Az Űrtanács rendkívüli ülése rövid volt és viharos. Még a huszonkettedik században sem sikerült kivívni azt, hogy idős és konzervatív tudósok ne tölthessenek be fontos vezető állásokat. Kétséges, hogy egyáltalán elérik-e valaha.

A helyzetet csak súlyosbította, hogy a tanács jelenlegi elnöke Olaf (Emeritus) Davidson, a tekintélyes asztrofizikus volt. Davidson professzort a galaxisoknál kisebb égitestek nem nagyon érdekelték, és e véleményét nem is nagyon rejtette véka alá. És, noha tudta, hogy tudományának kilencven százaléka Földön kívül állomásozó műszerek megfigyelésein alapszik, e tudat nem tette boldoggá. Hosszú pályája során nem kevesebb, mint három mesterséges bolygót indítottak útnak, pusztán azzal a céllal, hogy igazolják az ő kedvenc elméleteinek egyikét, ám ezek épp az ellenkezőjét bizonyították.

A tanács elé terjesztett kérdés meglehetősen nyílt volt. A Ráma kétségtelenül szokatlan égitest — de vajon fontos-e? Néhány hónapon belül örökre eltűnik, és cselekvésre nem sok idő marad. A most elszalasztott alkalom nem tér vissza.

Megoldható ugyan, bár iszonyúan nagy költségek mellett, hogy a Marsról hamarosan felszálló és a Neptunuszon túli területeket kutató űrszonda pályáját módosítva nagy sebességgel olyan pályára irányítsák, hogy találkozhassék a Rámával. Valódi találkozásra természetesen nincs remény: a két tárgy rekordsebességgel, percenként kétezer kilométert haladva repülne el egymás mellett. A Rámát igazán alaposan csak néhány percig tudná figyelni, és közvetlen közelből: nem egészen egy másodpercig. De megfelelő műszerezettséggel ennyi idő alatt is fény derülhet sok mindenre. A javaslatot elfogadták — bár Davidson professzor nagyon borúlátóan vélekedett a Neptunusz-szondáról, de végül is ilyen célokra ő sem akart több pénzt fordítani. Ékesszólóan ecsetelte az aszteroidaüldözés hiábavaló voltát, és ezzel szemben sürgette egy nagy felbontású interferométer felállítását a Holdon, amellyel majd bebizonyíthatja a teremtés újra divatba jött «Big Bang» elméletét.

Ezzel nagy taktikai baklövést követett el, hiszen a «Módosított Szilárd Állapot Elméletének» három legelszántabb híve ugyancsak helyet kapott a tanácsban. Titokban ugyan ők is egyetértettek Davidson professzorral abban, hogy az aszteroidaüldözés merő pazarlás, ámbár…

A professzor egyetlen szavazattal veszített.

Három hónap múlva a Szítának átkeresztelt űrszondát felbocsátották a Mars belső holdjáról, a Phoebusról. A repülési idő két hét; a műszer teljes bekapcsolása csak a befogás előtti öt percben kezdődik. A felvevőgépeket úgy állították be, hogy a tárgy minden oldalról lefényképezhető legyen.

Az első képek, melyek tízezer km távolságról érkeztek, leállítottak minden emberi tevékenységet. Ezer millió tévéképernyőn jelent meg egy parányi, jellegtelen henger, s növekedett másodpercről másodpercre. Mire méretei megkétszereződtek, már senki sem gondolhatta, hogy a Ráma természeti tárgy. Mértanilag olyan szabályos hengeralakot mutatott, hogy akár esztergapadon is készíthették volna: akkorán, melynek csúcsai egymástól ötven km távolságra vannak. Eltekintve az egyik oldalon látható néhány apró kis szerkezettől, két vége teljesen sík, húsz kilométer széles volt. A távolból szinte nevetségesen hasonlított egy közönséges bojlerre.

A Ráma csak nőtt, nőtt, míg végül betöltötte a képernyőt. Felszíne egyhangú szürkésbarna volt, színtelen, mint a Hold, s egy pontot kivéve tökéletesen sima. A henger közepe táján azonban kilométernyi széles folt éktelenkedett, mintha egy hajdanában történt ütközéskor behorpadt volna.

Semmi jel nem mutatott arra, hogy ez a folt a legcsekélyebb veszélyt is jelentett volna a Rámára nézve; viszont ez okozta a fénygörbe aprócska változását, mely Stenton felfedezéséhez vezetett.

A többi kamera képei semmi újat nem mutattak. Ámbár az a görbe, melyet a Ráma kicsiny gravitációs mezőjén a kamerák kijelöltek, életbevágóan fontos információt szolgáltatott — a henger tömegéről.

Túlságosan könnyűnek bizonyult ahhoz, hogy tömör test lehessen. Senki sem volt túlságosan meglepve, amikor kiderült, hogy a Ráma nem tömör henger.

Elérkezett végre a régen várt, régen rettegett találkozás: Az emberiség első, csillagokból érkező látogatóját fogadja.

Negyedik fejezet
A TALÁLKOZÁS

Norton parancsnok emlékezett erre az első tévéközvetítésre, melyet— most, a találkozás előtti percekben újra és újra lejátaszott. De egyvalamit az elektronikus kép egyáltalán nem tudott visszaadni — a Ráma óriási méreteit.

Sohasem érzett ilyesmit, amikor természetes égitestekre, például a Holdra vagy a Marsra szállt le. Ezek világok voltak, és az ember elvárta tőlük, hogy nagyok legyenek. De leszállt mára Jupiter VIII-ra is, amely alig volt nagyobb a Rámánál mégis egészen kicsinek látszott.

A paradoxon nem volt megfejthetetlen: ez a tárgy mestercéges volt, és több milliószor nehezebb, mint amit az ember valaha is feljuttatott az űrbe. A Ráma tömege legalább tízmilliószor millió tonna volt, és ez a tény önmagában is bámulatot s egyben rettenetet váltott volna ki bármely űrhajósból. Nem csoda, ha az eget egyre inkább betöltő, megmunkált henger láttán ő is jelentéktelennek érezte magát, s egyre lehangoltabb lett.

Még soha addig nem tapasztalt veszélyérzet fogta el. Minden korábbi leszállásánál tudta, mire kell számítania: baleset bármikor bekövetkezhetett, de meglepetés nem érhette. A Ráma esetében a meglepetés volt az egyetlen bizonyosság.

Az Endeavour most a henger északi pólusa felett, nem egészen ezer méter magasságban lebegett, pontosan a lassan forgó korong középpontja felett. Azért esett a választás épp erre a végére, mert a Nap ezt világította meg. A tengely közelében lévő, alig kiemelkedő, rejtélyes szerkezetek étes árnyékot vetettek a fémsíkra. A Ráma északi arca gigantikus napóraként mérte négyperces napjai gyors múlását.

Norton parancsnoknak nem okozott gondot, hogy négytonnás űrhajóját lebocsássa a forgó korong közepére. Ugyanilyen módon kapcsolódott volna össze bármely nagy űrállomás forgó tengelyével; Az Endeavour oldalirányú sugárhajtóművei segítségével az űrhajó már fel is vette a megfelelő forgási sebességet, és Joe Calvert hadnagy — a számítógép segítségével vagy anélkül — kétségtelenül olyan puhán száll majd le, akár egy hópehely.

— Három perc múlva — mondta Joe, de szemét le nem vette a képernyőről — megtudjuk, hogy antianyagból van-e. Norton elmosolyodott, amikor eszébe jutottak a Ráma eredetéről szóló hajmeresztő elméletek. Ha igaznak bizonyulna ez a valószínűtlen magyarázat, néhány perc múlva a legnagyobb megrázkódtatást élhetik át, mióta a Naprendszer kialakult. Tízezer tonna teljes megsemmisülése egy második nappal ajándékozná meg a bolygókat.

A küldetés szervezői azonban még erre a nagyon valószínűtlen esetre is gondoltak: az Endeavour egyik hajtóműve biztonságos ezer kilométeres távolságból bombázta a Rámát. Amikor a párasugár elérte célját, nem történt semmi említésreméltó — noha az anyag-antianyag-reakció még néhány milligramm esetében is hatalmas tűzijátékot okozott volna.

Norton, mint az űrhajósok általában, óvatos ember volt. Hosszan, behatóan vizsgálta a Ráma északi végét, helyet keresett a leszálláshoz. Hosszas töprengés után elvetette a legkézenfekvőbbet, a tengelyen lévő középpontot. A pólus közepén jól kivehető, kerek, száz méter átmérőjű lemezt látott: nem elképzelhetetlen, hogy egy hatalmas légkamra külső lezárása. Ennek az üreges világnak az építői nyilván módot találtak arra, hogy hajóikat bevigyék. Ésszerű, hogy itt van a főbejárat, és Norton úgy gondolta, nem lenne bölcs dolog tőle, ha a saját hajójával eltorlaszolná.

Ez az új döntés azonban újabb problémákat vetett fel. Ha az Endeavour nem többel, csak néhány méterrel a tengely mellett száll le, a gyors forgás következtében mind távolabbra kerül a tengelytől. A centrifugális erő itt gyenge ugyan, de állandó és könyörtelen. Norton parancsnok nem örült annak a gondolatnak, hogy hajója mind nagyobb sebességgel csússzon a korong széle felé, s amikor eléri, tízezer kilométeres sebességgel vágódjék ki az űrbe.

Lehet, hogy a Ráma gravitációs tere — mely a földinek mintegy ezredrésze — megakadályozza ezt. Több tonnányi erővel tartaná az Endeavourt a felszínen, sőt abban az esetben, ha a felszín elég érdes, a pólus közelében. De Norton parancsnok nem akart a teljesen biztos centrifugális erő ellenében egy ismeretlen súrlódási erőre hagyatkozni.

Szerencsére a Ráma tervezői megadták kérdésére a választ. A sarki tengely körül egyenlő távolságra három alacsony, mintegy tíz méter átmérőjű, bunkerszerű építmény volt. Ha az Endeavour kettő közé száll le, ezek olyan szilárdan tartják a hajót a centrifugális sodrás ellenében, mint a vízben kikötött bárkát a parti hullámok.

— Tizenöt másodperc múlva leszállunk — jelentette Joe. Norton parancsnok, miközben feszülten figyelte a biztonsági ellenőrző berendezést, remélve, hogy nem lesz rá szükség, minden idegszálával érezte a pillanat jelentőségét. Nem vitás, hogy a másfél évszázaddal ezelőtti, első Holdra szállás óta ez a legfontosabb leszállás.

A szürke bunkerek lassanként felmagasodtak mellettük. A reaktor utolsót pisszent, majd alig hallható sercegés következett.

Az elmúlt hetekben Norton parancsnok gyakran gondolt arra, mit mond majd ebben a pillanatban. De most, hogy a pillanat elérkezett, a Történelem diktálta a szavakat, melyeket szinte automatikusan, a múlt hangjára alig figyelve mondott

— Ráma-bázis. Az Endeavour leszállt.

Még egy hónappal ezelőtt sem hitte volna el, hogy ez igaz lehet. Amikor a parancsot megkapta, szokásos ellenőrző és aszteroida-figyelmeztetőket kihelyező útját végezte. Az Endeavour volt a Naprendszer egyetlen olyan űrhajója, amely találkozhatott a Rámával, mielőtt az megkerüli a Napot, és visszaszáguld a távoli csillagok felé. Még így is három napkutató tevékenységet folytató űrhajót kellett kifosztani, úgy, hogy ezek mindaddig tehetetlenül sodródnak, amíg a tartályhajók újra fel nem töltik őket. Norton sejtette, hogy hosszú időbe telik, míg a Calypso, a Beagle és a Challenger parancsnokai ismét szóba állnak vele.

Még ilyen óriási mennyiségű üzemanyaggal is hosszú, nehéz utat kellett megtennie — a Ráma már a Vénusz pályáján belül haladt, mire az Endeavour utolérte. Erre egyetlen más űrhajó sem lett volna képes, de az elkövetkező hetekben még így sem volt egyetlen elvesztegetni való percük sem. Ezért a lehetőségért ezernyi tudós adta volna el boldogan a lelkét, de most csak ajkukat harapdálva figyelhették a tévé képernyőjét, és egytől egyig mind arra gondoltak, mennyivel jobban csinálnák ők. Talán igazuk is volt, de nem volt választási lehetőség. Az égi gépezet könyörtelen törvényei kimondták, hogy az Endeavour az első, egyben utolsó, ember készítette űrhajó, amely valaha is találkozhat a Rámával.

A Földről szünet nélkül özönlő tanácsáradat nem nagyon enyhítette Norton felelősségét. Ha valamiben azonnal döntenie kellett, nem segíthetett senki: az Ellenőrző Központ rádióüzenete máris tízperces késéssel érkezett hozzá, és ez csak növekedni fog. Gyakran gondolt irigykedve a régmúlt nagy hajósaira, akik az elektronikus kommunikáció feltalálása előtti időkben pecséttel ellátott utasításokat kaptak, s nem kellett a központ parancsait várva folyton a monitort lesniük. Ha ők hibáznak, az nem derül ki soha.

Ugyanakkor nem bánta, hogy néhány döntést a Földre bízhat. Most, hogy az Endeavour pályája egybeesett a Rámáéval, egyetlen testként futottak a Nap felé; negyven nap múlva elérik a perihéliont, és húszmillió kilométernyi távolságban elhaladnak a Nap mellett. Ez már olyannyira nem lenne kellemes közelség, hogy az Endeavour kénytelen lesz megmaradt üzemanyagát arra használni, hogy biztonságosabb pályára térjen. Három hetük lesz, hogy megfigyeljék a Rámát, mielőtt örökre elválnának.

A többi a Föld gondja. Az Endeavour akkor már tehetetlenül halad egy olyan pályán, amely révén az űrhajók közül elsőként érheti el a csillagokat — mintegy ötvenezer év alatt. Aggodalomra semmi ok — ígérte az Űrutazási Ellenőrző Központ. Kerül, amibe kerül, az Endeavourt valamiképpen feltöltik üzemanyaggal, még akkor is, ha tartályhajókat kell utánaküldeniük. Ezek, miután üzemanyaguk utolsó cseppjét is átadták, ott maradnak sorsukra hagyva az űrben. A Ráma

minden kockázatot megér, kivéve az öngyilkosságot.

És még ez is bekövetkezhet. Norton parancsnoknak ezzel kapcsolatban nem voltak illúziói. Száz év óta először ismét teljes bizonytalanságba került emberek sorsa. A bizonytalanság olyasmi, amit sem a politikusok, sem a tudósok nem viselhetnek el. Ha ez az ára a bizonytalanság kiküszöbölésének, az Endeavour és legénysége feláldozható.

Ötödik fejezet
AZ ELSŐ EVA

A Ráma néma volt, mint valami sír — talán valóban az is. Nem adott rádiójelzéseket egyetlen frekvencián sem, a szeizmográf nem érzékelt rezgéseket— eltekintve attól a pici rezgéstől, melyet nyilván a Nap növekvő melege okozott —, nem mutatta sem elektromos áram, sem radioaktivitás jelenlétét. Csaknem baljós csendben haladt, még egy aszteroida is nagyobb zajt csap.

«Mire számítottunk? — kérdezte Norton magában. — Fogadó bizottságra?» Nem is tudta, csalódottságot vagy megkönnyebbülést érez-e.

A pillanatnyi teendővel mindenesetre tisztában volt. Az utasítás szerint huszonnégy órás várakozás után ki kell mennie felderítésre. Ezen az első napon senki sem aludt valami sokat; a legénységnek még a pihenő tagjai is szüntelenül a műszereket figyelték, melyek nem mutattak semmit, mások meg csak bámulták a figyelőablakokon keresztül a tökéletesen geometrikus tájat. «É1 ez a világ? — tették fel újra és újra a kérdést önmaguknak. — Halott? Vagy csak alszik?»

Az első EVA-ra Norton csak egyetlen társát, Karl Mercer korvettkapitányt vitte magával, ezt a keménykötésű, okos tisztet, akire végveszélyben is számítani lehetett. Nem akarta elhagyni a hajót látótávolságon kívül, nehogy egy nagyobb csapat biztonsága kerüljön veszélybe, ha bármi zavar adódik. Óvatosságból azonban még két beöltöztetett embert állított a légzsiliphez.

A Ráma gravitációs és centrifugális terein jelentkező néhány grammnyi súly sem előnynek, sem hátránynak nem számított; teljes mértékben hajtóműveikre kellett hagyatkozniuk. Mihelyt lehet, döntötte el Norton magában, kifeszít egy kötélrendszert az űrhajó és a bunkerek közé, hogy üzemanyag-felhasználás nélkül mozoghassanak.

A legközelebbi bunker mindössze tíz méter távolságra volt a légzsiliptől, és Norton először is arról akart megbizonyosodni, vajon nem sérült-e meg a hajó a leszállásnál. Az Endeavour törzse több tonna nyomással, de egyenletes eloszlásban nehezedett a bemélyedő falra. Megnyugodva kezdett mozogni a kör alakú szerkezet körűt, s megpróbált rájönni, mire szolgálhat.

Csak néhány métert haladt, mikor felfedezte, hogy a sima fémfal megtörik. Először, miután a törésnek semmiféle célját nem látta, azt hitte, valami fura díszítés lehet. Sugárirányban haladó hat vájat vagy rés vágódott mélyen a fémbe, és bennük hat, keresztben elhelyezett rúd, mint valami keret nélküli kerék küllői, középen a kerékaggyal. De, minthogy a kerék a falba ágyazódott, forgatni nem lehetett.

Aztán, növekvő izgalommal észrevette, hogy a küllők végénél gondosan megmunkált, mélyvájatok vannak, oly módon, hogy egy kéz (mancs? csáp?) megragadhassa. Ha az ember így, a falhoz támaszkodva megáll, és meghúzza a küllőt, így…

A kerék simán, olajozottan emelkedett ki a falból. Norton legnagyobb megdöbbenésére — mert szinte biztosra vette, hogy valamennyi mozgatható részt réges-régen légmentesen odahegesztettek — egy küllős kereket tartott a kezében. Akár egy ősrégi vitorlás hajó kapitánya is lehetett volna, amint ott áll hajója kormánykerekét tartva.

Most örült, hogy arcát a sapka ellenzője eltakarja Mercer elől.

Meg volt döbbenve, ugyanakkor dühös is volt önmagára; nem lehetetlen, hogy máris elkövette az első hibát. Nem szólaltak-e meg riasztóberendezések a Ráma belsejében, meggondolatlan tette nem indította-e el valamely könyörtelen mechanizmus működését?

De az Endeavour nem jelzett semmiféle változást, műszerei csak a jelentéktelen hősercegéseket és Norton saját mozdulatait jelezték.

— Nos, kapitány, elfordítja?

Norton még egyszer felidézte az utasításokat: «Cselekedjék belátása szerint, de legyen óvatos: Ha minden egyes mozdulatát jóváhagyatja a központtal, soha nem jut sehová.

— Mi az elképzelése, Karl? — kérdezte Mercertől.

— Nyilván égy légzsilip kézi vezérlője… talán vésztartalékrendszer energiakimaradás esetére. Nem tudok elképzelni egyetlen, mégoly fejlett technikát sem, amely ne számítana ilyesmire.

— És ez biztonságos — mormolta magának Norton —, csak akkor működtethető, ha a rendszert semmiféle veszély nem fenyegeti…

Lábát a földre feszítve megragadta a csörlő két szemben lévő küllőjét, és megpróbálta elfordítani. A kerék nem mozdult.

— Segítsen! — kérte Mercert. Mindketten megragadtak egy-egy küllőt, de erejük megfeszítésével sem értek el vele semmit. Semmi sem indokolta persze, hogy az órák és a dugóhúzók a Rámán is ugyanabban az irányban működnek, mint a Földön.

— Próbáljuk meg ellenkező irányban — javasolta Mercer. Ezúttal nem tapasztaltak ellenállást. A kerék simán elfordult egy teljes fordulattal, majd még simábban átvette a terhelést.

A bunker íves fala, mint valami lassan kinyíló kagyló, félméternyire elmozdult. A nap megvilágította, kiáramló levegőben gyémántszemcseként vakító porszemek sodródtak kifelé.

A Rámába vezető út nyitva állt.

Hatodik fejezet
A BIZOTTSÁG

Dr. Bose szerint súlyos hiba volt, hogy az Egyesült Bolygók Tanácsát a Holdra helyezték. A Föld ezáltal vezetőszerephez jutott, uralván a kupolán túli területeket is. Ha már itt kellett felépíteniük, tehették volna a Túloldalra, ahol nem látni ennek a hipnotikus korongnak a sugárzó fényét…

Persze, most már késő, és tulajdonképpen nem is volt más lehetőség. Akár tetszik a kolóniáknak, akár nem, az elkövetkező évszázadokban a Föld lesz a Naprendszer kulturális és gazdasági ura.

Dr. Bose a Földön született, csak harmincéves korában vándorolt át a Marsra, és ezért úgy érezte, elég tárgyilagosan tudja megítélni a politikai helyzetet. Mostanára eldöntötte, hogy többé nem tér vissza szülőbolygójára, noha űrkomppal mindössze ötórás útról volt szó. 115 éves kora ellenére tökéletesen egészséges volt, de már nem viselte volna el az élete során három ízben bekövetkezett, más-más gravitációhoz való alkalmazkodáshoz szükséges rekondicionálást.

Időnként azonban nagyon levert volt attól, hogy évről évre ugyanazokat az arcokat kell látnia. Elismeréssel adózott az orvostudomány csodáinak, és semmiképpen sem kívánta vissza a régi időket — de e körül a tárgyalóasztal körül egytől egyig olyan emberek ülnek, akikkel már fél évszázada együtt dolgozik. Pontosan tudta, ki mit fog mondani, és hogyan fog szavazni egy adott kérdésről. Néha azt kívánta, bárcsak valamelyikük váratlan dologra ragadtatná magát akár őrültségre is…

Valószínűleg a többiek is ugyanígy éreznek…

A Ráma-bizottság jelenleg még ésszerűen kevés tagot számlált, de már nyilván nem sokáig. Hat kollégája — a Merkur, a Föld, a Hold, a Ganümédész, a Titan és a Triton képviselője — személyesen volt jelen. Ez rendjén is van így, hiszen elektronikus diplomácia nem megoldható naprendszeri távolságokban. Néhány idősebb államférfi, akik a Földön régen alapvetőnek tartott azonnali érintkezéshez szoktak hozzá, soha nem tértek napirendre afölött, hogy a rádióhullámok percek, esetleg órák alatt jutnak el egyik bolygóról a másikra. «Ti, tudósok, nem tudtok rá valamilyen megoldást találni?» — keseregtek, amikor megtudták, hogy személyes beszélgetésre nem kerülhet sor a Föld és távolabbi gyermekei között. Egyedül a Holdról volt meg az alig elfogadható másfél másodperces késés — beleszámítva a vele járó összes politikai és pszichológiai következményeket. A csillagászat eme törvénye alapján a Hold — és csakis a Hold — lett és maradt a Föld elővárosa.

Ezen kívül még három szakértőt kooptáltak személyesen a bizottságba. Régi ismerőse, Davidson professzor, a csillagász, ma nem is volt annyira ingerlékeny, mint rendesen. Dr. Bose nem is tudott a dámára küldött első szondát megelőző harcokról, de a professzor kollégái nem hagyták tájékozatlanul.

Dr. Thelma Price — akinek hírnevét az az ötven éve történt régészeti robbanás alapozta meg, melyet a hatalmas vízi múzeum, a Földközi-tenger lecsapolása követett — számos tévéfellépésének köszönhette népszerűségét.

Dr. Bose jól emlékezett az izgalomra, amikor a görög, a római és számos egyéb civilizáció elveszett kincsei újra napvilágra kerültek. Ez ama kevés alkalmak egyike volt, amikor sajnálta, hogy a Marson él.

Carlisle Perera exobiológus jelenléte szintén kézenfekvő volt, éppúgy, mint Dennis Solomonsé, a tudománytörténészé. Dr. Bose talán egy kicsit kevésbé örült Conrad Taylor, az ünnepelt antropológus jelenlétének, aki azzal szerezte hírnevét, hogy egyedülálló módon kapcsolta össze a tudományt és az erotikát abban a munkájában, mely a serdülőkori rítusokat vizsgálta a huszadik század végi Beverly Hillsben.

Mr Lewis Sands jelenléte a bizottságban azonban vitán felül álló volt. Ez az ember, akinek tudásával csak kifogástalan modora vetekedett, csupán akkor dühödött fel, ha valaki kora Arnold Toynbee-jeként emlegette.

A nagy történész nem volt jelen személyesen; még egy ilyen fontos tanácskozás kedvéért sem volt hajlandó elhagyni a Földet. A valóditól alig megkülönböztethető sztereoképe a dr. Bose jobbján lévő széket foglalta el, s az illúzió teljessége kedvéért valaki még egy pohár vizet is tett eléje.

Dr. Bose azon a véleményen volt, hogy egy ilyen technikai tour de forte teljesen fölösleges, ám — meglepő módon — sok tekintélyes ember gyermekes örömét lelte abban, ha két helyen lehet egyszerre. Megesett, hogy az elektronikánk eme csodája komikus helyzeteket eredményezett: egy diplomáciai fogadáson történt, hogy valaki át akart menni egy sztereogrammon, és későn vette észre, hogy az a valódi személy. Még furcsább volt, amikor ilyen vetített alakok megpróbáltak kezet rázni…

Őexcellenciája, az Egyesült Bolygók marsbeli nagykövete kalandozó gondolatait összeszedve megköszörülte a torkát, és megszólalt

— Uraim, a bizottság ülése megkezdi munkáját. Azt hiszem, helyesen fogalmazok, ha kijelentem: rendkívüli képességű emberek gyűltek össze egy rendkívüli helyzet megvitatására. A főtitkár utasítása alapján értékelnünk kell a helyzetet, és szükség esetén tanácsainkkal kell segítenünk Norton parancsnokot.

A helyzet tüneményes leegyszerűsítése hangzott el, és ezt mindenki tudta. Amennyiben igen súlyos veszélyhelyzet nem alakul ki, a bizottság soha nem léphet közvetlen kapcsolatba Norton parancsnokkal — ha ő egyáltalán tud a létezésükről. A bizottság ugyanis az Egyesült Bolygók Tudományos Szervezetének csak ideiglenes megbízottjaként működött, igazgatóján keresztül adott jelentést a főtitkárnak. Az űrkutatás ugyan hozzátartozott az Egyesült Bolygók feladataihoz — de inkább gyakorlati, mintsem tudományos szempontból. Elméletben ez nem jelentett nagy különbséget, a Ráma-bizottság — mint bárki más — felhívhatta Norton parancsnokot, hogy ellássa hasznos tanácsaival.

De az űrtávbeszélés költséges mulatság. Az Endeavourral csak a BOLYGÓBIZOTTSÁGon át — amely híres volt szigorú és jól szervezett ügyviteléről — lehetett beszélni. Nem volt könnyű felvenni velük a kapcsolatot; valaki már dolgozott is rajta, de pillanatnyilag a BOLYGÓBIZOTTSÁG keményszívű kompjúterei még nem ismerték el a Ráma-bizottság létezését.

— Ennek a Norton parancsnoknak — mondta Sir Robert

Mackay, a Föld nagykövete — óriási a felelőssége. Miféle ember?

— Erre tudok önnek válaszolni — felelte Davidson professzor, és ujjait végigfuttatta jegyzetfüzete adattárolójának billentyűzetén. Homlokát ráncolva figyelte a képernyőn megjelenő adatsorokat, és máris belekezdett a rövid összefoglalásba.

— William Tsien Norton, született 2077-ben, az óceánfabeli Brisbane-ben. Iskoláit Sydneyben, Bombayben és Houstonban végezte. Ezután öt évig tanult meghajtást Asztrográdban. Kinevezését 2102-ben kapta. Sorra elérte a szokásos rangokat — a harmadik Perszephoné-expedíció hadnagya, kiválóan szerepelt a Vénuszon felállítandó bázis tizenötödik kísérletében, és így tovább, és így tovább… Kiváló személyi lap, kettős állampolgárság: Föld és Mars… felesége és gyermeke él Brisbane-ben, feleség és kettő gyerek Port Lowellban, a harmadikra folyamatban van az engedély…

— Feleségre? — kérdezte Taylor ártatlan arccal.

— Gyerekre, természetesen — recsegte a professzor, még mielőtt észrevehette volna a többiek arcán megjelenő gúnyos mosolyt. Kuncogás is hallatszott az asztal körül, bár a túlzsúfolt Föld képviselői inkább irigykedtek. Egy évszázad szigorú intézkedései ellenére a Földön még mindig nem sikerült a népességet a célul kitűzött egybillió alá szorítani.

…a Nap-kutatás űrhajója, az Endeavour parancsnokává nevezték ki. Első útja a Jupiter ellenkező irányban haladó szatellitjeihez… hm… nem volt könnyű út… éppen aszteroida megfigyelésen volt, amikor megkapta a parancsot, hogy készüljön fel erre a feladatra… a legnagyobb akadályt már sikeresen vette…

A professzor kikapcsolta a gépet, és kollégáira nézett.

— Azt hiszem, szerencsénk volt, tekintettel arra, hogy ilyen rövid idő alatt egyedül őt érhettük el. Lehetett volna egy átlagos űrhajós kapitány is.

Úgy beszélt, mint aki az átlagoson falábú, korbácsos űrhajóst képzelne, pisztoly az egyik kézben, vadászkés a másikban.

— A jellemzés csak annyit mond, hogy érti a dolgát — vetette ellen a Merkur nagykövete (népesség: 112 500, de növekszik). — Egy merőben új helyzetben, mint amilyen ez is, vajon hogyan viselkedik?

A Földön Sir Lewis Sands megköszörülte a torkát. Másfél másodperccel később a Holdon tette ugyanezt.

— Nem teljesen új helyzet — figyelmeztette Hermész követét —, noha háromszáz éve nem fordult elő. Ha a Ráma halott vagy üres, és a jelek mindeddig erre mutatnak, Norton ugyanolyan helyzetben van, mint egy letűnt kultúra emlékeit kutató régész. — Udvariasan meghajolt dr. Price felé, aki egyetértően bólintott vissza. — Gondoljunk csak Schliemannra Trójában, vagy Mouhot-ra Angkor-Vatban. A veszély minimális, de egy baleset kockázatával mindig számolnunk kell.

— De mi a helyzet azokkal az aknákkal és egyéb szerkezetekkel, amikről ez a Pandora-népség beszél? — kérdezte Dr. Price.

— Pandora? — kapta fel a fejét a Hermész küldötte. — Hát az mi?

— Őrültek mozgalma — magyarázta Sir Robert egy diplomatánál elképzelhető legnagyobb zavarban —, mert szerintük a Ráma potenciális veszély forrása. Tudja, a szelence, amelyet nem szabad felnyitni. — Kételkedett abban, vajon a hermészi valóban tudja-e. A Merkurra igazán nem jellemző a klasszikus műveltség.

— Pandora — paranoia — dünnyögte Conrad Taylor. — 6, persze, ilyesmi elképzelhető, de miért akarna bármilyen intelligens faj gyermeteg trükkökkel szórakozni?

— De — folytatta Sir Robert — még ha ki is zárjuk az efféle kellemetlenségeket, egy aktív, lakott, Ráma lehetőségét nem zárhatjuk ki. Elképzelhető, hogy sor kerül találkozóra két olyan kultúra között, melyek nagyon is eltérő technikai színvonalon állnak. Pizarro és az inkák. Peary és a japánok. Európa és Afrika. A következmények szinte kivétel nélkül katasztrofálisak voltak — vagy az egyik vagy mindkét fél számára. Ezzel semmi mást nem akarok, csak rámutatni a példákra.

— Köszönöm, Sir Robert — mondta Dr. Bose. Dicsit bosszantó, gondolta, hogy egy ilyen kis társaságban két «Sir» is van; az utóbbi időben csak kevés angol kerülhette el a nemesi címet. — Bizonyára valamennyien gondoltunk az efféle veszélyekre. De ha a Ráma belsejében lévő lények… öö… rosszindulatúak, számít-e valamit, hogy itt mi hogyan döntünk?

— Ha továbbmegyünk, talán nem is törődnek velünk.

— Ugyan! Miután évezredek óta tartó útjukon mérföldmilliárdokat tettek meg?

Most érkezett el a vita arra a pontra, amikor már önmagát táplálta. Dr. Bose csak igen ritkán szólt közbe, székében hátradőlve várta, hogy a vitázók valamiféle megegyezésre jussanak.

Sejtése beigazolódott. Mindenki egyetértett abban, hogy miután Norton parancsnok már kinyitotta az első ajtót, ugyan miért ne nyitná ki a másodikat is.

Hetedik fejezet
A KÉT ASSZONY

Mennyivel több dolga lenne, gondolta Norton parancsnok derűsen, ha két felesége valaha is összehasonlíthatná a tőle kapott videogrammokat. Így azonban elég, ha egyetlen hosszú üzenetet készít, és mielőtt külön-külön továbbítaná a Földre, illetve a Marsra, még megtoldja apró kis személyes utalásokkal, kedveskedésekkel.

Egyáltalán nem valószínű, hogy feleségei akár egyszer is megtennék ezt: túlságosan drága mulatság lenne, még az űrhajósok családjainak járó kedvezményes árak mellett is. És nincs is értelme; hiszen nagyon jó viszonyban voltak egymással, születésnapok és más évfordulók alkalmából köszöntötték is egymást. Mindenesetre megnyugtató, hogy a két nő sohasem találkozott, és valószínűleg nem is fog. Myrna a Marson született, és nem viselné el a földi gravitációt, Caroline pedig még a maximálisan huszonöt percig tartó földi utazásokat is gyűlöli.

«Ne haragudj, amiért egy nappal később adok hírt magamról — mondta a parancsnok, miután szerencsésen túljutott a kevésbé személyes hangú bevezetőn —, de akár hiszed, akár nem, az elmúlt harminc órában nem voltam a hajón…

Ne aggódj, minden simán, rendben megy. Két napba tellett, mire csaknem átjutottunk a légzsiliprendszeren. Elég lett volna néhány óra is, ha tudjuk, amit most már tudunk. De nem bízhattuk magunkat pusztán a szerencsére, ezért kamerákat küldtünk előre, amelyek alaposan megvizsgálták az összes zárat. Meg kellett győződnünk arról, hogy nem csapódnak be mögöttünk — miután már bent vagyunk…

Varmennyi zár egyik oldalán nyílással ellátott, egyszerű forgó henger. A nyíláson bejutva elforgatjuk a hengert száznyolcvan fokkal, mire a nyílás egy ajtóhoz kerül, amelyen át be lehet lépni — illetve jelen esetben be lehet lebegni.

A Ráma-lakók valóban biztosra mennek. A bunker mögött befelé indulva három ilyen hengerzárat találtunk egymás után. El sem tudom képzelni, miképpen hibásodhatnának meg, hacsak valaki fel nem robbantja őket, de még így is háromszoros akadályt kellene vennie…

És ez csupán a kezdet. Az utolsó zár csaknem fél kilométer hosszú, nyílegyenes folyosóra nyílik. Tiszta, rendes, mint minden, amit eddig láttunk; pár méterenként kis kör alakú mélyedések, valószínűleg világításra szolgálnak — de most minden teljesen sötét, és bevallom, félelmetes. A folyosó teljes hosszán két, egymással párhuzamos, körülbelül egy centiméternyi széles vájat húzódik. Azt gyanítjuk, hogy valamiféle vontatószerkezet haladhat benne: gépeket vagy embereket

szállíthat le-fel. Sok gondot venne le a vállunkról, ha működésbe tudnánk hozni…

Említettem, hogy a folyosó mintegy fél kilométer hosszú. Szeizmikus méréseink alapján úgy gondoltuk, ez megfelelhet a burok vastagságának, ezek szerint lassan átjutunk rajta. És odaérve már meg sem lepődtünk azon, hogy újabb hengeres légzsilipre bukkantunk.

Már ki is találtad, aztán egy újabbat. És még egyet. Úgy látszik, ezek mindent hármasával csinálnak. Jelenleg az utolsó légkamrában vagyunk, várjuk a Föld jóváhagyását, mielőtt továbbmennénk. A Ráma belseje mindössze pár méterre van tőlünk. Csak már vége lenne ennek a várakozásnak!

Ismered Jerry Kirchoffot, a tisztemet, akinek akkora könyvtára van igazi könyvekből, hogy már el sem tudja hagyni miattuk a Földet? Ez a Jerry mesélt egyszer nekem egy hasonló helyzetről, amely a XXI., nem is, a XX. század elején történt. Egy régész egyiptomi királysírra bukkant, az elsőre, amelyet nem fosztottak ki. A munkások hónapokig ástak egyik kamrától a másikig, míg el nem érték az utolsó falat. Amikor ezt a falat is áttörték, ő felemelte a lámpáját, és bedugta a nyíláson a fejét. Kincsek garmadáját pillantotta meg, a kamra teli volt arannyal, ékszerekkel…

Talán mi is zsírra bukkantunk — egyre inkább ez az érzésem, hiszen még mindig teljes a csend, nyoma sincs semmiféle tevékenységnek. Holnapra mindenesetre kiderül.»

Norton parancsnok kikapcsolta a magnót. Mit mesélhet még a munkájáról, mielőtt a személyes üzeneteket külön-külön továbbítja a családjainak? Általában nem szokott ilyen részletesen beszámolni, de a mostani körülmények aligha mondhatók normálisnak. Lehet, hogy ez az utolsó üzenet, amit szeretteinek küldhet, tartozik nekik annyival, hogy elmondja, mivel foglalkozik.

Mire ők meglátják ezeket a képeket, és meghallják a hangját, ő már a Ráma belsejében lesz — történjék aztán bármi.

Nyolcadik fejezet
AZ AJTÓN TÚL

Norton még soha nem érezte ilyen közel magát ahhoz a régen halott egyiptológushoz. A perc, midőn Howard Carter először bekukkantott Tutanhamon sírkamrájába, most megismétlődött — bár az összehasonlítás csaknem hangos nevetésre ingerelte.

Tutanhamont csak tegnap temették el — még nincs négyezer éve; a Ráma talán öregebb, mint az egész emberiség. A Királyok Völgyében fekvő sírhely elveszne azokon a folyosókon, amelyeken eddig áthaladtak, az utolsó kapu előtti térség pedig legalább egymilliószorta nagyobb nála. És mögötte rejlik a kincs, amely minden képzeletet felülmúl.

Eltelt öt perc is, és senki nem szólt bele a rádióba; még azt sem közölték egymással, hogy a végső ellenőrzés megtörtént. Mercer egyszerűen bólintott, és intett a nyitott folyosó felé. Mintha valamennyien érezték volna, hogy a perc történelmet csinál, s nem szabad tönkretenniük felesleges fecsegéssel. Ez Norton parancsnoknak is jólesett, mivel neki sem volt mondanivalója. Felkattintotta elemlámpáját, beindította a hajtóműveit, és biztonsági zsinórját maga után húzv9 lassan lesodródott. Néhány másodperc múlva már bent is volt.

Bent, de hol? Előtte átláthatatlan sötétség, a lámpa fényét semmi sem verte vissza. Erre is számított, de nem hitte igazán. A számítások alapján tudta, hogy a szemközti fal sokszor tíz kilométeres távolságra van, most viszont a saját szemével érzékelte az igazságot. Amint lassan haladt előre a sötétben, hirtelen szükségét érezte a zsinór nyújtotta biztonságnak. Ez a zsinór erősebb volt, mint bármelyik, amit eddig használt, beleértve első leszállását a Rámára. Érezte, milyen nevetséges ez: amikor fényéveket és megaparszeknyi távolságokat kellett belátnia, nem környékezte szédülés — miért zavarná hát néhány köbkilométernyi ürességek?

Még mindig ezen töprengett, amikor alig érezhető fékezőerővel a zsinór végére szerelt mozgáscsillapító szelíden megállásra késztette. A sötét mélységet hiába pásztázó elemlámpa fényét visszairányította a falra, ahonnan jött.

Mintha egy nagyobb kráter mélyedésének megfelelő kisebb kráter közepe fölött lebegett volna. A peremén teraszok és lejtős síkok futottak körbe, ameddig csak a lámpa fénye elért — mértani pontossággal — minden kétséget kizáróan mesterséges építmény volt. Mintegy százméternyi távolságra megpillantotta a legközelebbivel hajszálra azonos másik két légzsiliprendszer kijáratait.

Mást nem látott. A látványban semmi különös vagy rendkívüli nem volt, elhagyott bányára emlékeztetett. Norton kis csalódást érzett: ennyi erőfeszítés után valami meglepőbb, valami transzcendentális dolog is történhetett volna. Aztán eszébe jutott, hogy hiszen még csak az első néhány száz métert látta. Lehet, hogy a sötétségen túl olyan csodák várják, amelyeket el sem tud képzelni.

Aggodalmasan várakozó társainak rövid jelentést adott, majd hozzátette:

— Küldöm a jelzőfényt, két perc késéssel. Indul.

Teljes erejéből feldobta — vagy talán kidobta? — a kis hengert, majd számolni kezdte a másodperceket. Negyed perc sem telt el, már el is tűnt a szeme elől, s mikor elérkezett a százhoz, a kezével elárnyékolta a szemét, és figyelni kezdte a kamerát. Értett ahhoz, hogy jól becsülje fel az időt, most is csak két másodpercet késett. Amikor a világ fénybe borult, már nem volt oka csalódást érezni.

Még a több millió gyertya fényével világító jelzőtűz sem tudta bevilágítani a hatalmas üreget, de ahhoz eleget látott, hogy megsejtse az elgondolást, és felmérje a roppant méreteket. Egy legalább tíz kilométer széles, és felbecsülhetetlenül hosszú üreges henger egyik végében állt. Innen, a középső tengelytől nézve a mintázott fal temérdek részletét pillantotta meg, s noha a fény felvillanása alatt egy egész világ tárult a szeme elé, agya csupán jelentéktelen töredéket volt képes felfogni. Megfeszített akarattal próbálta megőrizni a képet.

A «kráter» körös-körül felfelé haladva belesimult a szilárd falba, mely az égboltot szegélyezte. Nem — ez a benyomás téves: el kell vetnie a Föld és az űr megszokott fogaimait, és új koordinátarendszer szerint kell tájékozódnia.

Ennek a furcsa, kifordított világnak, nem a legalacsonyabb, hanem éppen a legmagasabb pontján áll, ahonnan minden lefelé, és nem felfelé irányul. Ha elindul innen, a központi tengelytől a görbülő fal felé — amelyet már nem kellene falnak gondolnia —, a gravitáció egyenletesen növekedne. A henger belső falát elérve már képes lesz megállni rajta, lábbal a csillagok, fejjel a forgó dob belseje felé. A feltevés egyáltalán nem meglepő, hiszen az űrrepülés hajnalán centrifugális erőt alkalmaztak gravitáció előidézésére. Csak ne lennének ilyen iszonyúan, megdöbbentően nagyok a méretek! Időbe telik, míg megszokja, hiszen a legnagyobb űrállomás, a Syncsat Five átmérője még a kétszáz métert sem éri el.

A csőben körbefutó táj képe világosabb és árnyékosabb területeket mutatott, talán erdők, mezők, befagyott tavak vagy városok távoli képe: az egyre halványuló fényben ekkora távolságról nem láthatta pontosan. Keskeny csíkok — talán országutak, csatornák vagy jól szabályozott folyók alig látható hálózatot alkottak a látóhatár peremén pedig egyetlen sötétebb csíkot látott, amely egy teljes kört

leírva mintegy lezárta ezt a belső világot. Nortonnak hirtelen eszébe jutott Oceanus mítosza, a tenger, amely az ősök hite szerint körbefogja a világot.

Ez a tenger itt talán még különösebb — nem kör alakú, hanem hengeres. Vajon voltak-e hullámai, áramlatai, volt-e árapály, mielőtt befagyott volna a csillagközi éjszakában és voltak-e benne halak?

A hunyorgó fény kialudt, a világosság pillanata elmúlt. De Norton tudta, hogy ezek a képek élete végéig agyába véső dtek. A jövő tartogathat még számára csodálatos felfedezéseket, az első benyomást ezek sem törölhetik ki belőle. És a történelem már nem veheti el tőle, hogy emberként ő pillantotta meg először egy idegen civilizáció művét.

Kilencedik fejezet
FELDERÍTÉS

«Öt huzamosabb ideig működő jelzőfényt bocsátottunk le a hengerbe, úgy, hogy a teljes hosszát belátva megfelelő minőségű képeket készíthessünk róla. Valamennyi fő egységét feltérképeztük, s bár nagyon keveset tudunk azonosítani, ideiglenes neveket adtunk nekik.

A belső üreg ötven kilométer hosszú és tizenhat kilométer széles. A két vége ívesen lezárt, meglehetősen bonyolult mintázatot alkotva. A miénket neveztük el északi féltekének, s itt, a tengelynél állítjuk fel első bázisunkat.

Középről három, egymással százhúsz fokot bezáró, körülbelül egy kilométer hosszú létra ágazik szét, amelyek egy teraszos gyűrű alakban körbefutó térre vezetnek el. Innen három óriási lépcsősorban folytatódnak, le egészen a síkra.

Mr Rámának ez a része leginkább akkor képzelhető el, ha egy roppant méretű, három bordával ellátott esernyőhöz hasonlítjuk.

A bordák maguk a lépcsők, a tengely közelében nagyon meredekek, de a lenti síkság felé haladva egyre inkább ellaposodnak. Az általunk Alfa, Béta és Gamma névvel ellátott lépcsősorok nem folytonosak, öt, körbehaladó terasz töri meg őket. Becslésünk szerint húsz-harmincezer lépcsőfokból állhatnak… valószínűleg csak veszély esetén használják, elképzelhetetlen, hogy a rámaiak, vagy akárhogyan fogjuk is őket hívni, ne találtak volna ki valami jobb módot arra, hogy megközelítsék világuk tengelyét.

A déli félteke merőben más, mint ez; nincsenek lépcsők, és nincs lapos középső rész. Ehelyett a közepéből több kilométer hosszú óriási rúd áll ki, körülötte hat kisebbel. Az egész roppant különös, fogalmunk sincs, mire való.

A két félgömb közti ötven kilométer hosszúságú hengeres részt Középső-alföldnek neveztük el. Esztelenségnek tűnhet alföldnek nevezni valamit, ami ilyen nyilvánvaló görbülettel rendelkezik, mi mégis jogosnak tartjuk — hiszen, ha lejutunk, síkságnak fogjuk látni éppúgy, mint ahogy egy palack belseje is annak tűnik a hangya «szemében», amely körbe-körbemászik a palack belsejében.

A Középső-alföld legfeltűnőbb jellegzetessége a közepén körbefutó, tíz kilométer széles sötét sáv. Szalag-tengernek neveztük el, mert jégre emlékeztet. Mintegy tíz kilométer hosszú és három kilométer széles, ovális alakú sziget emelkedik ki a közepén, magas építményeket látunk rajta. Mivel emlékeztet bennünket a jó öreg Manhattanre; elneveztük New Yorknak. Bár nem annyira város, mint

inkább hatalmas gyár vagy vegyiüzem lehet.

De van néhány város is — legalább hat: ha emberek számára épültek, egyenként talán ötvenezres nagyságrendűek lehetnek. Sorban a Róma, Peking, Párizs, Moszkva, London és Tokió névre kereszteltük őket… Utak és valami vasúthoz hasonló pályák kötik össze őket.

Évszázadokra elegendő kutatási anyag van ebben a befagyott, holt világban. Négyezer négyzetkilométernyi feltárandó terület fekszik előttünk, és mindössze néhány hét áll rendelkezésünkre. Vajon választ kapunk-e valaha is arra a két kérdésre, amely azóta motoszkál bennünk, mióta a lábunkat betettük: kik voltak, és mi történt velük?»

A felvétel véget ért. A Ráma-bizottság Földön és Holdon lévő tagjai kinyújtóztatták tagjaikat, aztán tanulmányozni kezdték az előttük kiterített térképeket és fényképeket. Bár már több órája ezzel foglalkoztak, a képek nem árulták el a méreteket, melyeket Norton kapitány hangja az imént közvetített. Ő valóságosan ott van, saját szemével látta ezt a különös, kifordított világot az alatt a néhány röpke pillanat alatt, míg a jelzőfények megvilágították régóta tartó sötét éjszakáját. És ő lesz az az ember, aki felderítő utat vezet majd ide.

— Dr. Perera, esetleg van valami mondanivalója?

Bose nagykövet futólag arra gondolt, vajon nem kellett volna először Davidson professzornak megadnia a szót, lévén ő a rangidős tudós, és közöttük az egyetlen csillagász. De az idős kozmológus szemmel láthatóan enyhén sokkos állapotban volt, még nem tért egészen magához. Egész pályája során úgy tekintett az univerzumra, mint a gravitáció, mágnesesség, sugárzás személytelen, titáni erőinek arénájára, soha nem hitte, hogy az élet fontos szerepet játszik a dolgok rendszerében; az élet megjelenését a Földön, a Marson és a Jupiteren véletlen aberrációnak tekintette.

És íme, itt a bizonyíték, mely szerint nemcsak hogy létezik élet a Naprendszerén kívül, de a szint, amelyre eljutott, az ember számára még századokig reménytelen vágy marad. Mi több, a Ráma felfedezése veszélyezteti azt a dogmát is, amelyet Olaf professzor évek óta prédikált. Ha sarokba szorították, elismerte, hogy létezhet élet más csillagrendszereken is — ugyanakkor váltig hangoztatta, hogy sohasem győzhetik le a roppant csillagközi távolságokat.

Ha Norton parancsnoknak igaza van, amikor úgy ítéli meg, hogy a Ráma ma már csak sírhely, nekik valóban nem sikerült. De ők legalább megpróbálták, s ez azt jelenti, hogy erősen bíztak vállalkozásuk sikerében. Ha pedig ilyesmi egyszer megtörtént, akkor meg kellett történnie többször is a százezer millió nappal rendelkező Galaxisban… és valakinek, valahol majd sikerülni fog.

Bizonyíték nélkül ugyan, de ezt a tételt hajtogatja széles mozdulatok kíséretében Dr. Carlisle Perera évek óta. Most persze

boldog, ámbár örömébe némi üröm is vegyül. A Ráma látványos bizonyítéka az igazának, de ő soha nem teheti be a lábát oda, még csak nem is láthatja a saját szemével. Ha váratlanul megjelenne az ördög, és felajánlaná neki a teleportáció lehetőségét, aláírná a szerződést, anélkül hogy az apróbetűs részt elolvasná.

— Igen, nagykövet úr, valószínűleg szolgálhatok értékes információval. Kétségtelenül egy «Űrbárkával» van dolgunk. Az asztronautika irodalmában már régóta élő elképzelésről vehet szó; visszavezethető egészen J. D. Bernal brit fizikusig, aki már 200 évvel ezelőtt, pontosan 1929-ben kiadott könyvében javasolta a csillagközi kolonizálásnak ezt a módszerét. Hasonló javaslatot tett még korábban a nagy orosz úttörő, Ciolkovszkij is.

Számos lehetőség közül választhatunk, amennyiben egyik csillagrendszerből át akarunk menni a másikba. Feltételezve, hogy a fény sebessége abszolút határ — és mindannak ellenére, amit ezzel kapcsolatban hallani lehet, ez még nem a végső bizonyosság (Davidson professzor méltatlankodva felmordult, de nem tiltakozott) —, lehet gyors utat tenni kis űrhajóval, vagy lassút egy naggyal.

Technikailag nem kizárható, hogy az űrhajó a fény sebességének 90 /-ával, vagy még többel is haladjon. Ez annyit jelent, hogy öt-tíz éves utazással elérhetők a szomszédos csillagok — talán fárasztó, de nem keresztülvihetetlen, különösen olyan lények esetében, akiknek élettartama századokban mérhető. Hasonló időtartamú utazások elképzelhetők a mieinknél nem sokkal nagyobb űrhajókkal.

No persze, ekkora sebesség nem érhető el, ha túl nagy a hasznos teher; gondolják csak el, az út végi lassuláshoz is üzemanyag kell, még akkor is, ha az űrhajó nem tér vissza. Tehát célszerűbb lassabban menni — tízezer, százezer évig…

Bernal és mások arra gondoltak, hogy néhány kilométer átmérőjű világocskákat kellene létrehozni, melyek több ezer utassal indulnának el a több nemzedéken át tartó útjaikra. Természetesen szigorúan zárt rendszerről van szó, amely folytonosan újratermeli az élelmiszert; a levegőt és egyéb szükséges anyagokat, pontosan úgy, ahogy a Föld — csak kicsiben.

Néhány író azt javasolta, hogy az Űrbárkát mint koncentrikus gömbök sorozatát kell megépíteni, mások üreges, forgó hengert képzeltek el, ahol a centrifugális erő mesterséges gravitációt eredményez — pontosan ügy, ahogy a Ráma esetében tapasztaltuk.

Davidson professzor nem állhatta tovább szó nélkül ezt a pongyola stílust.

— Centrifugális erő nem létezik. Ez egy mérnöki koholmány. Csak tehetetlenség létezik.

— Tökéletesen igaza van, nem is vitás — mondta Perera —, ámbár nehezen tudná erről meggyőzni azt az embert, aki kilódul egy

körhintából. De szükségtelennek látszik a matematikai szigor…

— Kérem, kérem — vágott közbe kétségbeesetten Dr. Bose —, mindannyian tudjuk, miről van szó, vagy legalábbis úgy hisszük. Kérem, ne rombolja le az illúzióinkat!

— Nos, csak arra akartam rámutatni, hogy semmi lényegesen újat nem látunk a Ráma esetében, eltekintve meghökkentő méretét. Ilyesmit az ember már kétszáz éve elképzelt.

De rögtön felvetődik bennem egy másik kérdés: Pontosan mióta utazik a Ráma az űrben?

Nagy pontossággal meghatároztuk a pályáját és a sebességét. Feltéve; hogy nem hajtott végre navigációs manővereket, helyzete visszavezethető akár több millió évre is. Eleinte úgy gondoltuk, hogy valamelyik közeli csillag irányából jön — de egyáltalán nem így van.

A Ráma több mint kétszázezer éve nem haladt el csillag közelében — és az a bizonyos kétszázezer év előtti történetesen egy szabálytalanul változó nap volt: a lehető legkényelmetlenebb lakott naprendszer szíriára. Fényváltozási aránya ötven az egyhez, vagyis néhány évenként a bolygók átsülnének, majd átfagynának.

— Van egy feltételezésem — vetette közbe Dr. Price —, amely talán szolgálhat magyarázatul. Lehet, hogy az egykor szabályos nap volt, és csak később vált instabillá. Ezért kellett a rámaiaknak újat keresniük.

Dr. Perera csodálta az idős archeológusnőt, ezért nem szakította félbe. De vajon mit szólna akkor az idős hölgy, ha ő is beleavatkozna az ő szakterületébe?

— Gondoltunk erre — mondta nyájasan. — De ha elfogadjuk a csillagok fejlődésének jelenlegi elméletét, ez a csillag sohasem lehetett stabil, sohasem lehettek életet hordozó bolygói. Tehát a Ráma legalább kétszázezer éve úton van az űrben, de az is lehet, hogy több mint egymillió éve.

Most azonban hideg, sötét és minden valószínűség szerint halott. Az én megítélésem szerint azért, mert a rámaiaknak valószínűleg nem volt választásuk, talán valóban a bekövetkező katasztrófa elől menekültek, de rosszul számítottak.

Nincs olyan zárt ökológia, amely százszázalékosan működik, mindig számolni kell egy bizonyos veszteséggel — környezetromlással, szennyeződéssel. Egy bolygó megmérgeződése és elhasználódása több milliárd évig is eltarthat — de végül mindig bekövetkezik. Az óceánok kiszáradnak, az atmoszféra megszökik…

A mi méreteinkhez képest a Ráma óriási, valójában mégis csak egészen parányi planéta. A törzs körüli szivárgáson és a biológiai körforgás ésszerű becslésén alapuló számításaim szerint ökológiája mintegy ezer évig tudott létezni. De legfeljebb tízezer évig…

A Ráma gyorsasága emellett ez elég hosszú is lene a galaxis

közepén, ahol a csillagok elég sűrűn helyezkednek el. De nem itt kint, a spirális karok ritkásan lakott részén. A Ráma olyan hajó, mely kimerítette készleteit, mielőtt célhoz ért volna. A csillagok között sodródó, elhagyott hajó.

Ez ellen a feltevés ellen egyetlen komoly érv szól, el is mondom, még mielőtt más tenné meg. A Ráma olyan pontosan megtervezett pályán halad a Naprendszerben, hogy a véletlent minden bizonnyal kizárhatjuk. Sőt olyannyira közel kerül majd a Naphoz, hogy az Endeavour kénytelen lesz jó előre elszakadni tőle, nehogy túlságosan felmelegedjék.

Nem akarom azt a látszatot kelteni, hogy mindent értek. Talán működik még valamilyen irányítóberendezés, amely jóval azután is kormányozza a Rámát, miután építői halottak.

Márpedig halottak — ezt merem állítani. A belsejéből vett valamennyi minta tökéletesen steril, mikroorganizmust nyomokban sem találtunk. A felfüggesztett élettevékenységről szóló fecsegéseket pedig nyugodtan figyelmen kívül hagyhatják. Alapvető okok miatt a hibernálás csak néhány száz évig lehetséges, itt pedig ezerszer hosszabb időről van szó.

Így hát e Pandora-embereknek és követőiknek nincs okúk aggodalomra. A magam részéről sajnálom. Nagyszerű lett volna, ha találkozhatunk más értelmes lényekkel.

De legalább választ kaptunk egy ősrégi kérdésre. Nem vagyunk egyedül. Ezentúl más szemmel kell néznünk a csillagokra.

Tizedik fejezet
LESZÁLLÁS A SÖTÉTSÉGBE

Bár erős volt a kísértés, Norton tudta, hogy parancsnokként a hajón van a helye. Ha az első kísérlet folyamán bármi balul üt ki, neki kell segítenie.

Nem volt vitás, hogy Mercer korvettkapitány megy. Norton készségesen elismerte, hogy Karl alkalmasabb is a küldetésre.

Mercer szaktekintélynek számított az életmentő berendezések ismeretében, a téma néhány kézikönyvének ő volt a szerzője. Számtalan berendezéstípust ő maga próbált ki, gyakran igen kockázatos helyzetekben, és biofeedback kontrollja csodaszámba ment. Képes volt arra, hogy pulzusát pillanatok alatt a felére csökkentse, vagy légzését csaknem teljesen leállítsa akár tíz percre is. Ezek a hasznos kis trükkök nemegyszer mentették már meg az életét.

Kiváló képességei és intelligenciája ellenére szinte egyáltalán nem volt képzelőereje. A legveszélyesebb kísérletek és megbízatások csupán elvégzendő feladatot jelentettek a számára. Felesleges kockázatot sohasem vállalt, és azt, amit általában bátorságnak neveznek, semmire sem becsülte. Életfilozófiáját az íróasztalán álló két jelmondat foglalta össze leginkább. Az egyiken ez állt: «MIT FELEJTETTÉL EL?», a másik így szólt: «TÖREKEDJ A BÁTORSÁG KIKÜSZÖBÖLÉSÉRE!» Csak egy dologgal lehetett feldühíteni: ha őt tartották a flotta legbátrabb emberének.

A másik ember kiválasztása kézenfekvő volt: az elválaszthatatlan jóbarát, Joe Calvert hadnagy. Nehéz volt megérteni, mi a közös a két emberben: a vékony, magas navigációs tiszt tíz évvel volt fiatalabb egykedvű, hidegvérű barátjánál, aki cseppet sem osztotta Calvert szenvedélyes vonzalmát a primitív mozi iránt.

Senki sem tudja megjósolni, hova csap le a villám — mindenesetre Mercer és Calvert évek óta láthatóan szoros kapcsolatban álltak egymással. Ez még nem is lenne különös — de az már inkább, hogy közös feleségük volt a Földön, aki mindkettőjüknek szült egy-egy gyereket. Norton parancsnok remélte, hogy egyszer még alkalma lesz találkozni vele — figyelemreméltó nő lehet. A háromszög legalább öt éve fennállt, és mind a mai napig egyenlő oldalúnak látszott.

Két ember kevés egy felderítő útra, a tapasztalatok azt mutatták, hogy három az optimális létszám, mert ha egy elpusztul, kettő még megmenekülhet ott, ahol egynek nem sikerülne. Norton hosszas töprengés után Willard Myron mellett döntött. Az őrmester technikai zseni volt, működésre bírt mindent, vagy ha ez lehetetlen volt, csinált

jobbat — tehát ő volt a legalkalmasabb arra, hogy idegen berendezéseket felismerjen. Az Astrotech docenseként egy/éves tanulmányi idejét töltötte, amikor azért utasított el egy megbízatást, mert nem akarta útját állni a szerinte erre érdemesebb hivatásos tiszteknek. Ezt a magyarázatot senki nem vette komolyan, általában úgy vélekedtek, hogy Willben nincs kellő ambíció. Felviheti az űrőrmesterségig, de sohasem lesz belőle rendes egyetemi tanár. Myron, mint előtte számtalan altiszt, megtalálta az ideális kompromisszumot a hatalom és a felelősség között.

Miközben az utolsó légzsilipen is átsodródtak, és végiglebegtek a Ráma súlytalan tengelye mentén, Calvert hadnagy, mint már annyiszor, ismét egy visszapergetett mozifilm közepén érezte magát. Néha eszébe jutott, hogy ki kéne már gyógyulnia ebből a szokásából, de még soha nem érezte a hátrányát. Sőt érdekessé tette még a legunalmasabb helyzeteket is, és ki tudja — talán egyszer éppen ez menti meg az életét. Eszébe jut, mit tett Fairbanka, Connery vagy Hiroshi hasonló helyzetben…

Most éppen egy huszadik század eleji háború katonájaként ment a csúcs felé; Mercer őrmester háromtagú őrjáratot vezetett egy éjszakai támadás során a senkiföldjén. Nem volt nehéz elképzelni, hogy egy óriási kráter fenekén vannak, csakhogy ezt gondosan, lefelé ereszkedő teraszrendszerrel építették meg. A krátert szinte teljesen árnyékmentesen világította meg három négy ívű plazma ívsugár, de a legtávolabbi teraszon túl sötétség és titokzatosság uralkodott.

Calvert nem látta, de tudta, mi van ott. Mindenekelőtt egy lapos, egy kilométernyi széles, kör alakú síkság, melyet három egyenlő részre oszt három, vasúti pályára emlékeztető, széles létra. A létrafokokat oly módon vágták a falba, hogy semminek, ami le akarna csúszni rajta, az útját ne akadályozza. Minthogy a létrák elrendezése tökéletesen szimmetrikus volt, csupán kényelemből választották az Alfa légzsiliphez legközelebb lévőt.

Az sem okozott fennakadást, hogy a létra fokai kényelmetlenül messze voltak egymástól. Még a törzs peremén is, a tengelytől fél kilométernyi távolságban a gravitáció a földinek alig 30-ad része volt. Könnyedén, sprintelő mozdulatokkal haladtak, annak ellenére, hogy majdnem száz kiló felszerelést és életmentő eszközt vittek magukkal.

Az Alfa légzsiliptől a kráter szegélyéig kifeszített vezető kötelek fűzték össze őket Norton parancsnokkal és a hátvéd csapattal; ezen túl, ahová a fény már nem ért el, a Ráma sötétsége terült el előttük. A sisaklámpák táncoló fényében csupán a létra első néhány száz méterét látták, amint fokozatosan beleolvad a jellegtelen síkságba.

És máris, gondolta Carl Mercer, döntenem kell. Felfelé megyek-e ezen a létrán, vagy lefelé?

A kérdés nem volt jelentéktelen. Tulajdonképpen még mindig

súlytalanok voltak, következésképpen az agy tetszés szerint választhatott vonatkozási rendszert. Mercernek tudatosan el kellett döntenie, hogy mi előtt áll: egy vízszintes síkság, egy függőleges fal vagy egy szikla pereme előtt. Számos űrhajósnak okozott komoly lelki megrázkódtatást, hogy egy bonyolult feladat kezdetekor rossz koordinátákat választott.

Végül úgy döntött, hogy a feje irányába halad — bármely más irányú mozgás sokkal nehézkesebb lenne, és így jobban is látja, mi van előtte. Tehát az első pár száz méteren úgy képzeli, hogy felfelé megy, majd amikor a gravitáció húzása miatt ez már nem tartható, akkor kapcsolja át belső irányérzékét százhetvenhat fokkal.

Megragadta az első létrafokot, és óvatosan előrehajtotta magát a létrán. Olyan könnyedén mozgott, mintha a tengerben úszna, sőt még könnyebben is, hiszen a víz nem húzta vissza. Szinte akarattal kellett visszafognia magát — Mercer túlságosan tapasztalt volt, semhogy ilyen új helyzetben siessen.

Fülhallgatóján át hallotta két társa szabályos lélegzését. Ez elegendő bizonyíték volt arra, hogy jól vannak, nem pazarolta hát társalgásra az időt. Szeretett volna hátranézni, de úgy döntött, nem kockáztatja meg addig, míg el nem érik a létra végén lévő platót.

A fokok szabályos félméterenként sorakoztak előtte, és Mercer az első szakaszon minden másodikat kihagyta. De gondosan számlálta őket, és kétszáz körül érezte először a súlyt. Itt már érezni lehetett a Ráma forgását.

A négyszázadik fokhoz érve saját súlyát mintegy öt kilóra becsülte. Még nem jelentett problémát, de már nehéz volt elhinnie, hogy felfelé mászik, amikor valami határozottan húzta felfelé.

Az ötszázadik létrafok pihenőre alkalmas helynek látszott. Érezte, hogy a szokatlan erőfeszítés megerőltette a karizmait, noha a munka nehezét a Ráma végezte, neki szinte csak irányítania kellett magát.

— Minden rendben, kapitány — jelentette. — Éppen félúton vagyunk. Joe, Will, van-e valami probléma?

— Jól vagyok, miért állsz meg? — válaszolt Joe Calvert.

— Szintén — mondta Myron őrmester. — De figyeljen a Coriolis-erőre. Kezd érezhetővé válni.

Már Mercer is észrevette. Mihelyt elengedte a létrafokot, kezdett jobbra sodródni. Tudta, hogy ezt a Ráma forgása okozza, mégis olyan volt, mintha valami titokzatos erő szelíden el akarná tolni a létrától. Most, hogy már fizikai értelmet nyert a «lefelé», talán ideje lenne lábbal előre fordulni. A pillanatnyi eltájolódást meg kell kockáztatnia.

— Figyelem megfordulok.

Szilárdan tartva magát a létrafokon, karja segítségével elfordult pontosan 180 fokkal, miközben társainak lámpái egy pillanatra elvakították. Magasan fölöttük — és most már valóban fölöttük —

gyengécske fényt látott a meredek szikla peremén. Megpillantotta Norton és a hátvéd csapat körvonalait, akik feszülten figyelték. Aprócska, távoli alakok voltak — biztatóan intett nekik.

Lazított szorításán, és rábízta magát a Ráma enyhe kis gravitációjára. Több mint két másodpercig tartott, míg egyik fokról a másikra esett; a Földön ennyi idő alatt az ember harminc métert zuhanna.

Az esés sebessége olyan kínosan lassú volt, hogy kénytelen volt kicsit siettetni: kezével ellökte magát, átcsúszott egy tucat fok felett, s mikor érezte, hogy túl gyorsan halad, lábával fékezte esését.

A hétszázadik létrafoknál ismét megállt, és sisaklámpáját lefelé irányította. Jól számított: a létra ötvenméternyire alatta véget ért.

Pár perc múlva ott állt az első fokon. Az űrben töltött hónapok után különös érzés volt ismét függőleges helyzetben, szilárd felszínen állni, amely kifejezett nyomást gyakorol a lábára. Súlyuk még mindig nem érte el a tíz kilót, de arra már elég volt, hogy stabilitásérzetet keltsen bennük. Ha lehunyta a szemét, Mercer már el tudta hinni, hogy újra valódi világ van a talpa alatt.

A szegély vagy párkány, ahonnan a lépcsősor elindult, kb. 10 méter széles volt, és minden oldalon felfelé görbülve tűnt el a sötétségben. Mercer tudta, hogy teljes kört formál, és ha öt kilométert halad rajta, akkor körüljárta a Rámát, és visszaér eredeti helyére.

Itt azonban, e töredék gravitáció mellett lehetetlen a valódi járás, az ember csak hatalmas léptekkel szökdécselne. Ez pedig veszélyes.

A sötétségben hirtelen eltűnő lépcsősoron, melyet lámpájuk fénye már nem tudott bevilágítani, túlságosan könnyen le lehetett menni. Ha az ember nem kapaszkodott meg erősen a mindkét oldalon végigfutó magas korlátba, egy vakmerő lépés széles ívben repíti ki az űrbe. Lehet, hogy száz méterrel lejjebb újra szilárd talajt ér, és az elszenvedett ütődés is ártalmatlan lesz — de súlyos következménnyel járna, mert a Ráma forgása miatt a lépcső balra eltolódik. A zuhanó test ily módon a sima görbületre érne, amely ívesen fut le a csaknem két kilométernyire lévő alföldre.

Ez, gondolta Mercer, rettenetes tobogán-lesiklás lenne: a végsebesség — még e mellett a gravitáció mellett is — több száz kilométert érnek el óránként. Talán elő lehetne idézni elég nagy súrlódást, amely a zuhanást lefékezi, s ily módon éppen így érhetnék el a legkényelmesebben a Ráma belső felszínét. De ezt csak óvatos kísérlet után szabd megkísérelni.

— Kapitány — jelentette Mercer —, a létrán baj nélkül lejutottunk. Ha megengedi, folytatnánk az utat a következő platóig. Meg akarom tudni, mennyi idő alatt jutunk le a lépcsőn.

— Menjen — felelte Norton habozás nélkül. Nem kellett hozzátennie: «Haladjon óvatosan!»

Nem telt bele sok idő, Mercer lényeges dologra jött rá. Ezzel az egyhuszad gravitációval lehetetlennek bizonyult, hogy normális módon lejussanak a lépcsőn. Minden próbálkozás rettenetesen fárasztó, lassú, álomszerű mozgást okozott: az egyetlen, ésszerű megoldás az volt, ha nem használják a lépcsőfokokat, hanem egyszerűen lecsúsznak a korláton.

Calvert is rájött erre a megoldásra.

— Ezt a lépcsőt felmenésre építették, nem pedig arra, hogy lemenjenek rajta! — kiáltotta. — A fokokat a gravitáció ellenében lehet használni, de így nagyon rossz. Lehet; hogy illetlenség, de szerintem legokosabb, ha lecsúszunk a korláton.

— Nevetséges — tiltakozott Myron őrmester. — Elképzelhetetlen, hogy a rámaiak így használták.

— Kétlem, hogy valaha is használták ezt a lépcsőt — nyilván csak rendkívüli helyzetre való. Bizonyára volt valamilyen mechanikus eszközük, amely segítségével feljuthattak ide. Talán függővasút. Ebben az esetben érthetők azok a rések is, amelyek ott fenn, a középső részből indulnak ki.

— Azokat én mindig csatornáknak képzeltem, de talán kettős rendeltetésűek. Vajon esett-e itt eső?

— Valószínűleg — mondta Mercer. — Joe-nak viszont igaza van, pokolba az illemmel. Induljunk.

A korlát — feltehetően valami kézféléhez készült — egy méter magas, ritkás oszlopokra helyezett sima, lapos fémrúd volt. Mercer parancsnok lovaglóülésben ráült, és kezével óvatosan fékezve, csúszni kezdett lefelé.

Megfontoltan, sebességét lassan növelve szállt lefelé a sötétségbe a kis sisaklámpa fénykörével. Ötvenméternyi út után hívta a többieket is.

Titokban valamennyien korláton csúszkáló gyereknek érezték magukat. Nem egészen két perc alatt két kilométert tettek meg biztonságban és kényelmesen. Ha az iramot túl gyorsnak érezték, a korlátot szorítva fékezték le magukat.

— Remélem, jól szórakoztak — mondta Norton parancsnok, amikor megérkeztek a második teraszra. — A visszaút, felfelé, már nem lesz ilyen könnyű.

— Éppen ezt akarom kipróbálni — felelte Mercer, aki próbaként tett pár lépést visszafelé. — Itt már egytized gé van, a különbség valóban érezhető.

Odament, pontosabban odasiklott a terasz széléhez, és sisaklámpájával levilágított a lépcsősor következő részire. Ameddig a fény be tudta világítani, ez a lépcső is szakasztott olyan volt, mint az előző, noha a fényképek gondos vizsgálata azt mutatta, hogy a növekvő gravitációnak megfelelően csökken az egyes fokok közötti

távolság. A lépcsőt úgy tervezték, hogy a járás hosszú íve minden pontján nagyjából egyforma erőt igényeljen.

Mercer felnézett a Ráma csúcsának középpontjára, mely immár csaknem két kilométernyi távolságra volt a feje felett. A kis fénykörben látható apró, sötét figurák iszonyúan távolinak tűntek. Most először örült annak, hogy nem láthatja az óriási lépcsősort teljes hosszában. Jó idegei és szegényes fantáziája ellenére maga sem tudta, hogyan viselné el, ha látná önmagát, amint apró rovarként mászik egy függőleges csészealj felületén, mely több mint 16 kilométer magas, és a felső pereme belóg a feje fölé. Mostanáig bosszantotta a sötétség, most szinte örült neki.

— A hőmérséklet nem változott — jelentette Norton parancsnoknak —, még mindig éppen fagypont alatti. A légnyomás azonban, számításainknak megfelelően, emelkedik, közel 300 millibár. Még ilyen alacsony oxigéntartalommal is belélegezhető, lejjebb már nem lesz semmi probléma. Ez nagymértékben leegyszerűsíti a feltárás munkáját. Óriási dolog, az első hely, ahol gázálarc nélkül járhatunk! Szippantok is egyet most mindjárt.

Odafent Norton parancsnok feszengeni kezdett. De ha valaki, akkor Mercer igazán tudja, mit csinál. Valószínűleg már mindent kipróbált ahhoz, hogy megnyugtassa magát.

Mercer kiegyenlítette a nyomást, kikapcsolta, majd kipattintotta sisakjának csatját. Először óvatosan, majd mélyebben beszívta a levegőt.

A Ráma halott, állott levegője mintha egy olyan sírkamra levegője lenne, ahol évekkel ezelőtt megszűnt a fizikai bomlás folyamata. Még Mercer kifinomult szaglása — mely segítségével hosszú ideje végezte különféle életmentő berendezések kipróbálását — sem fedezett fel semmiféle szagot. Mindössze enyhe fémes jellege volt, és ekkor hirtelen eszébe jutott, hogy az első, Holdra szálló ember enyhe lőporszagot érzett, amikor a holdkomp ismét nyomás alá került. Mercer úgy képzelte, hogy az Eagle holdporral szennyezett kabinja olyan szagú lehetett, mint a Ráma.

Újra becsatolta a sisakját, és tüdejéből kifújta az idegen levegőt. Ez édeskevés az életben maradáshoz: itt még a Mount Everest csúcsához szokott hegymászók is rövid idő alatt elpusztulnának. De néhány kilométerrel lejjebb már más lesz a helyzet.

Mi tennivalója van itt még? Nem jutott eszébe semmi, csak élvezte az enyhe, szokatlan gravitációt. Hozzászokni ugyan nem volt értelme, mivel hamarosan vissza kell térniük a henger tetejének súlytalanságába.

— Indulunk vissza, kapitány — jelentette. — Fölösleges továbbmennünk, amíg nem készülünk fel arra, hogy az egészet bejárjuk:

— Rendben van. Mérjük az időt, de nem kell sietnünk.

Két-három lépcsőfokot átugorva szökdécseltek fölfelé, s Mercer magában igazat adott Calvertnek: ezek a lépcsők fölfelé járásra készültek, nem arra, hogy lemenjenek rajtuk. Ha nem nézett se hátra, se előre, a meredek emelkedő szédítő ívére, a felkapaszkodás tulajdonképpen kellemes volt. De mintegy kétszáz lépés után nyilallást érzett a vádlijában, ezért elhatározta, hogy ezentúl lassabban megy. A többiek követték a példáját: amikor gyors pillantást kockáztatott meg hátrafelé, látta, hogy a másik kettő meglehetősen lemaradt.

Az út fölfelé teljesen eseménytelen volt: lépések végtelen egymásutánja. Alig éreztek fáradtságot, amikor az utolsó teraszon megpihentek a létra alatt. Mindössze tíz percig mentek. Újabb tíz perc pihenő után folytatták útjukat az utolsó, függőleges szakaszon.

Ugrás — kapaszkodás a létrafokban — ugrás — kapaszkodás — ugrás — kapaszkodás… könnyű volt, de már-már veszélyesen egyhangú. A létra felénél öt perc szünetet tartottak, addigra már karjuk, lábuk fájni kezdett. Mercer megint örült, hogy oly keveset látnak a függőleges falból, nem volt nehéz úgy felfogni, hogy a létra csak néhány méternyire nyúlik túl a lámpájuk megvilágította szakaszon, és hamarosan a végére érnek.

Ugrás — kapaszkodás — ugrás — és egyszer csak a létra valóban véget ért. Újra a tengely súlytalan világában voltak, aggódó barátaik körében. Útjuk — mely megadta a siker élményét — mindössze egyórányi volt. De elégedettségük túl korainak bizonyult. Ennyi erőfeszítéssel a kyklopszi lépcsőnek nem egészen egynyolcadát sikerült bejárniuk.

Tizenegyedik fejezet
FÉRFIAK, NŐK ÉS MAJMOK

Egyes nőket — Norton parancsnok rég megalapozott nézete szerint — nem lenne szabad űrhajóra engedni; mellük a súlytalanság következtében roppant figyelemreméltó jelenséggé válik. Már az is elég, ha meg sem mozdulnak — de mihelyt mozogni kezdenek, a bekövetkező rezgések látványát egyetlen melegvérű, hímnemű lény sem viselheti el ép ésszel. Norton mély meggyőződése szerint következett már be komoly űrbaleset a legénység súlyos figyelmetlensége miatt — úgy, hogy éppen akkor egy jól felszerelt tiszt hölgy vonult át az ellenőrző kabinon.

Ezt az elméletét egyszer közölte Laura Ernst orvosparancsnokkal is, természetesen anélkül, hogy elárulta volna, ki idézte elő benne a fenti gondolatmenetet. Erre egyébként nem is volt szükség: túlságosan jól ismerték egymást. Egyszer, évekkel ezelőtt, a Földön egymásnál kerestek vigasztalást a magány és a bánat ellen. Valószínűleg soha többé nem fordul elő (bár ki tudja?), hiszen annyi minden megváltozott azóta mindkettejük életében. Mégis, ahányszor csak a jó alakú doktornő bevibrált a parancsnok kabinjába, a férfiban feléledt a régi érzés; a nő tudta ezt, s mindketten örültek neki.

— Bill — kezdte Laura-, megvizsgáltam a hegymászóinkat, itt az eredmény. Karl és Joe jó állapotban vannak, megfelelően annak, amit végeztek. De Will kimerült, és fogyott is, nem untatom a részletekkel. Nem hiszem, hogy fizikai megterhelése megfelelő lenne mostanában, és nem ő az egyetlen. Nem veszik komolyan a gyakorlatozást a centrifugában. Ez így nem mehet tovább. Kérem, mondja ezt meg a többieknek.

— Rendben van, asszonyom. De mentségükre szóljon, nagyon keményen dolgoznak.

— Igen, az agyukkal és a kezükkel. De nem a testükkel, nem végeznek valódi fizikai munkát. Holott erre lesz szükség, amikor sor kerül a Ráma felderítésére.

— Nos, képesek leszünk rá?

— Igen, ha gondosan felkészülünk. Karllal együtt kidolgoztunk egy eléggé konzervatív tervet, feltételezve azt, hogy a második szint alatt már le lehet venni a légzőberendezéseket. Ez persze különleges szerencse, amely megváltoztatja az egész utánpótlási felállást. Még most sem tudom egészen elhinni ezt az oxigénnel ellátott világot… Ezek szerint elegendő, ha csupán élelmiszert, vizet és védőruhákat viszünk az útra. Lefelé könnyű dolgunk lesz, az út nagy részét csúszva tehetjük meg azon a kényelmes korláton.

Megbeszéltem Chipsszel, hogy készítsen egy ejtőernyővel fékezhető szánt. Még ha az emberek számára túl kockázatos is, a készletek és a berendezés szállítására jó lesz.

— Nagyszerű. Azzal végigmehetünk tíz perc alatt, anélkül beletelne egy órába is.

— A feljutást nehezebb kiszámítani; szeretném, ha kétszer egyórás pihenőket beleszámítva hat óráig tartana. Később, ha már tapasztaltabbak és erősebbek leszünk, talán jóval rövidebb idő is elég lesz.

— Mi a helyzet a pszichológiai tényezőkkel?

— Nehéz felmérni egy merőben új helyzetben. A legnagyobb problémát a sötétség jelentheti.

— Fényszórókat fogok elhelyezni itt a csúcson. Minden csoportot megvilágítunk, és ott lesznek a saját lámpáik is.

— Jó, ez sokat fog segíteni.

— És még valami: a biztonság kedvéért ne küldjünk-e előre egy csoportot a félútig és vissza, hogy felderítsék a terepet, vagy menjünk rögtön elsőre végig?

— Ha sok időnk lenne, óvatos lennék. De sürget az idő, és nem tartom veszélyesnek, ha rögtön végigmegyünk, és majd ott nézünk körül.

— Köszönöm, Laura, csak ennyit akartam tudni. A részleteket még kidolgozom. És mindenkit beparancsolok a centrifugába, napi húsz percre fél g terheléssel. Megelégszik ennyivel?

— Nem. Lent a Rámában 0,6 g van, és még biztonsági rátartást is szeretnék. Legyen háromnegyed g…

— Jaj!

…tíz percig…

— Beleegyezem…

— …naponta kétszer.

— Laura, maga egy szívtelen, kegyetlen nőszemély. Ám legyen. Vacsora előtt kihirdetem. Pár embernek biztosan elveszi az étvágyát.

Norton parancsnak első ízben látta Karl Mercert kissé zavartnak. Már tizenöt perce beszélt szokásos magabiztos modorában ellátmányi kérdésekről, de valami szemmel láthatóan aggasztotta. A kapitány sejtette, miről van szó, de azért türelmesen megvárta, míg Mercer előhozakodik vele.

— Kapitány — bökte ki végül Karl — ; feltétlenül magának kell vezetnie ezt a csoportot? Ha bármi baj történne, engem dokkal inkább nélkülözni tudnak. És egyébként is én jutottam le a legmélyebbre a Rámában, ha csak ötven méterrel is.

— Ez igaz. De ideje már, hogy a parancsnok vezesse csapatait, és ez az út sem látszik az előbbinél veszélyesebbnek. A veszély első jelére

olyan iramban megyek majd vissza a lépcsőn, hogy azzal benevezhetek a Hold-olimpiára is.

További ellenvetéseket várva elhallgatott, de — noha Karl még mindig nem látszott elégedettnek — azok elmaradtak. Így hát megsajnálta, és kedvesen még annyit tett hozzá

— És lefogadom, hogy Joe még így is megelőz. A nagydarab ember megkönnyebbülve elmosolyodott.

— Én mégis szeretném, Bill, ha valaki mást vinne magával. — Olyan emberre van szükségem, aki már járt lenn, és mindketten nem mehetünk. Ami pedig dr. professzor Myron őrmestert illeti, Laura szerint még mindig két kiló felesleg van rajta, és ezen az sem segített, hogy levágta a bajuszát.

— Ki lesz a harmadik?

— Még nem döntöttem. Laurától függ. — Ő maga akar menni.

— És ki nem akar? De ha ő fogja vezetni saját alkalmassági rangsorát, kissé gyanakodni fogok.

Amikor Mercer korvettkapitány, papírjait összeszedve, kiment a kabinból, Norton kis irigységet érzett. Csaknem az egész legénység — becslése szerint legalább a 85 %-uk — kialakított valamiféle érzelmi kötődést. Olyan hajókról is tudott, ahol a kapitány is ezt tette, ám ő nem tartozott ezek közé. Bár az Endeavour fedélzetéri a fegyelem elsősorban képzett és intelligens emberek kölcsönös tiszteletén alapult, a parancsnoknak még valamire szüksége volt ahhoz, hogy kihangsúlyozza pozícióját. Felelőssége egyedüli volt, még a legjobb barátaitól is megkövetelt bizonyos elkülönülést. Bármely szoros kapcsolat magában rejthette a protekcionizmus veszélyét. Ezért nem nézték jó szemmel a két rangfokozatnál nagyobb különbséggel rendelkezők közti viszonyt. Ettől eltekintve a hajón szolgáló kétnemű legénység szerelmi életére vonatkozó egyetlen szabály a következő volt: «Ne a folyosón csinálják, nehogy megijesszék a majmokat.»

Négy szupercsimpánz volt a hajón; az elnevezés pontatlan, mert a legénység nem emberi tagjai valójában nem csimpánzok voltak. Óriási előnyt jelentett zéró gravitációnál a kapaszkodó farok — minden olyan kísérlet, amely ezt az előnyt embereknél akarta alkalmazni, zavarba ejtő kudarcot vallott. Nem járt eredménnyel az emberszabású majmokkal való kísérletezés sem, ezért a Szupercsimpánz Intézet kénytelen volt a majomvilág más fajtáihoz fordulni.

Blackie, Blondie, Goldie és Brownie családfája az Ó— és Újvilág legintelligensebb majmaiból és a természetben elő nem forduló szintetikus génekből tevődött össze. Felnevelésük és oktatásuk minden bizonnyal belekerült annyiba, mint egy átlagos űrhajósé — de megérte. Egyikük sem volt több, mint 30 kiló, félannyit ettek és félannyi oxigént fogyasztottak, mint egy ember, ugyanakkor 2,75 ember helyett végeztek háztartási munkát: egyszerű főzést,

szerszámhordozást és tucatnyi más rutinmunkát.

Ez a 2,75 az intézet adata volt, számtalan idő-mozgáselemzés alapján számították ki. Maga a szám meglepőnek, olykor hihetetlennek tűnt, de reálisnak bizonyult, hiszen ezek a majmok örömmel dolgoztak napi tizenöt órát, és a legalacsonyabbrendű, legegyhangúbb feladatokat sem unták meg. Ily módon felmentették az embereket a hajón létfontosságúnak számító ilyen jellegű munkák alól.

Legközelebbi rokonaikkal ellentétben az Endeavour majmai szelídek, engedelmesek voltak, még kíváncsiskodni se szerettek. Az a tény, hogy nem volt nemük, kiküszöbölt bizonyos kellemetlen viselkedésbeli problémákat, s mert bölcsen növényevőkké nevelték őket, nagyon tiszták voltak, s egy cseppet sem büdösek. Ők lehettek volna a tökéletes háziállatok, csak éppen senki se tudta megfizetni őket.

Kétségtelen hasznuk ellenére a majmok léte az űrhajón felvetett bizonyos problémákat is. Külön lakóhelyet kellett kialakítani a számukra, ezt nevezték «Majomház»-nak. Itt mindig makulátlan tisztaság volt, berendezése magában fogJalta a tévét, különféle játékszereket és a programozott oktatógépet is. A baleset elkerülése érdekében nem mehettek a hajó géptermeibe; a bejárati ajtókat pirosra festették, ugyanakkor a majmokat oly módon képezték ki, hogy ezt a vizuális korlátot pszichológiailag lehetetlen legyen átlépniük.

Itt volt még a kommunikáció problémája. Noha a majmok 60-as I. Q-val rendelkeztek, és több száz angol szót megértettek, beszélni nem tudtak. Sem az emberszabású, sem az egyéb fajtájú majmokat nem sikerült használható hangszalagokkal ellátni, ezért kénytelenek voltak egyfajta jelbeszéddel megelégedni. A nyilvánvaló alapjeleket könnyen megtanulták, tehát a mindennapi üzeneteket mindenki megértette a hajón. De nyelvüket csak egyetlen ember értette a hajón kezelőjük, McAndrews főst eward.

Általános tréfálkozás tárgya volt, hogy Ravi McAndrews őrmester maga is olyan, mint egy csimpánz — ez azonban nem számított igazán sértésnek, hiszen a rövid, színes szőrű, elegáns mozgású majmok ugyancsak csinos kis állatok voltak. Ragaszkodó lényük miatt a hajón mindenkinek volt közöttük kedvence: Norton kapitány az aranysárga szőréről joggal Goldie-nak nevezett majmot szerette a legjobban.

De a majmokkal könnyen kialakítható szeretetteljes kapcsolat fölvetett egy újabb problémát is, melyét gyakran hoztak fel a hajókon való alkalmazásuk ellen. Minthogy csupán rutinfeladatokra, alacsonyrendű munkák elvégzésére lehetett őket megtanítani, veszély esetén nemcsak hogy használhatatlanokká váltak, de még embetársaikat is bajba sodorhatták. Az űrruha használatának célját

például nem értették, ezért nem is tudták őket megtanítani az űrruha használatára.

Senki sem beszélt róla szívesen, de mindenki tudta, mi a teendő abban az esetben, ha a hajó megsérülne, vagy parancsot kapnának a hajó elhagyására. Hasonló eset csak egyszer fordult elő, s akkor a majmok kezelője a pontosnál is jobban követte az utasítást: a rábízott majmokkal együtt őt magát is megmérgezve találták a helyszínen. Ettől kezdve az orvos főtiszt feladata lett a majmok halálba segítése — róla feltételezték, hogy érzelmileg kevésbé kötődik hozzájuk.

Norton nagyon hálás volt azért, hogy legalább ez a felelősség nem az ő vállát nyomja. Ismert olyan embereket, akiket-kevesebb lelkiismeret-furdalással tudna megölni, mint Goldie-t.

Tizenkettedik fejezet
AZ ISTENEK LÉPCSŐJE

A reflektorfény sugara a Ráma tiszta, hideg légkörében teljesen láthatatlan volt. A középpont alatt három kilométerre egy százméteres átmérőjű, ovális alakú fényfolt világította meg az óriási lépcsősor egy részét. A körös-körül uralkodó sötétségben csillogó oázisként mozgott előre lassan az íves alakú alföld irányába, amely még mindig öt kilométerrel lejjebb volt; a fénykör közepén három hangyaszerű alak mozgott, hosszú árnyékot vetve maguk elé.

Várakozásuknak és reményeiknek megfelelően a leszállás teljesen eseménytelenül zajlott. Az első teraszon rövid szünetet tartottak, közben Norton végigment egy darabon a keskeny, íves perem mentén, s csak ezután kezdett csúszni lefelé, a második szintre. Itt levették magukról az oxigénkészüléket, s élvezték, hogy technikai eszközök nélkül lélegezhetnek. Most, hogy megszabadultak az űrben tartózkodó emberre leselkedő legnagyobb veszélytől, a félelemtől, hogy ruhájuk elszakad, oxigénkészletük elszökik, kényelmesen kezdhettek a terep feltárásához.

Mire elértek az utolsó előtti, az ötödik szintre, a gravitáció a földinek csaknem a fele lett. A Ráma centrifugális forgása, végre megmutatta valódi erejét, s ők megadták magukat a minden bolygón uralkodó kérlelhetetlen erőnek, amely a legkisebb megcsúszásért is könyörtelen árat követelhet. A lefelé haladás még mindig nagyon könnyű volt, de már kezdte őket nyugtalanítani a visszaút, a több ezer lépcsőfok fölfelé.

A lépcsősor már régen nem volt szédítően meredek, lassan közelített a vízszintes felé Kezdetben a lejtés aránya 5:1 volt, ezzel szemben ez az arány most már 1:5-re módosult. Fizikailag és pszichikailag egyaránt elfogadhatóvá vált a Szabályos járás, mindössze a kisebb gravitáció emlékeztette őket arra, hogy nem valami irdatlan hosszúságú földi lépcsőn járnak. Norton egyszer látta egy azték templom romjait, s most újra átélte, amit akkor érzett. Félelmet, tiszteletet, a titok jelenlétét, és elfogta a szomorúság a visszavonhatatlanul eltűnt múlt miatt. Itt azonban időben és térben annyival nagyobbak voltak a méretek, hogy az értelem már nem volt képes befogadni, és egy idő után már meg sem próbálta. Eltűnődött, vajon valaha is el tudja-e fogadni a Ráma valódiságát.

Volt még valami, ami sehogy sem egyezett a földi romokkal. A Ráma több százszor régebbi volt bármely földi építménynél — még a Nagy Piramisnál is. Mégis minden vadonatújnak látszott, kopásnak nyomát sem lelték.

Norton sokat töprengett, míg végül talált egy többé-kevésbé elfogadható magyarázatot: mindaz, amit eddig láttak, csupán veszélyhelyzet esetén használandó, kiegészítő rész lehetett, működésére elvben csak nagyon ritkán kerülhet sor. Nem tudta elképzelni, hogy a rámaiak — hacsak nem voltak a fizikai állóképesség olyan fanatikus hívei, melyek a Földön sem ismeretlenek — valaha is föl-le járkáltak volna ezen a döbbenetes lépcsősoron, vagy akár a két másikon, melyek láthatatlan Y formát alkottak valahol a feje fölött. Talán csak a Ráma építése során volt rájuk szükség, s e távoli múltba vesző idő óta nem is használták semmire. Ez a magyarázat pillanatnyilag elfogadható volt, de érezte, hogy nem igaz. Valahol valami nem egyezik…

Az utolsó kilométeren már nem csúsztak, hanem mentek hosszú, könnyed léptekkel haladtak, kettesével véve a fokokat. Norton úgy vélte, ezzel fellazíthatják izmaikat, hamarosan úgyis szükségük lesz rájuk. Az utolsó lépcsőt szinte észrevétlenül érték el: hirtelen a gyengülő lámpafényben feltárult előttük a szürke, egyhangú síkság, és néhány száz méterrel arrébb a sötétség.

Norton visszanézett a tengely mentén több mint nyolc kilométerre lévő fényforrásra. Tudta, hogy Mercer a teleszkópon át figyeli; ezért vidáman intett neki.

— Itt a kapitány beszél — jelentette a rádión. — Mindenki jól van, baj nélkül haladunk a terv szerint.

— Rendben — felelte Mercer. — Továbbra is figyelünk. Kis ideig csend volt, majd új hang lépett be

— Itt a végrehajtótiszt a hajóról. Sajnálom, kapitány, de ez nem elég. Tudja, hogy a hírügynökségek már egy hete veszekszenek velünk. Nem kívánok halhatatlan beszédet, de nem tudna ennél valamivel többet mondani?

— Megpróbálom — kuncogott Norton. — De ne felejtse él, hogy egyelőre semmit se látunk. Olyan, mint egy óriási elsötétített színpad, egyetlen szál reflektorral. A lépcsősor első pár száz métere innen indul ki, majd eltűnik a fejünk felett a sötétben. Amennyit az alföldből látunk, az teljesen lapos — a görbület túl kicsi ahhoz, hogy ilyen kis területen érzékelni tudjuk. És ezzel mindent elmondtam.

— Nem akar beszámolni a benyomásairól?

— Hát, még mindig nagyon hideg van, fagypont alatt, jó hasznát vesszük a termoruhának. És, persze, csend van, nagyobb csend, mint amit valaha is tapasztaltam a Földön, vagy akár az űrben, ahol mindig van háttérzaj. Itt minden hangot elnyel a hatalmas tér. Nagyon furcsa ez a visszhangtalanság, de remélem, megszokjuk.

— Köszönöm, kapitány. Még valaki — Joe, Boris?

Joe Calvert hadnagy, akinek sohasem kellett a szavakat keresgélnie, kapott az alkalmon, hogy végre beszélhet.

— Egyre csak azon jár az eszem, hogy az ember most első ízben jár egy idegen világban; miközben annak természetes levegőjét szívhatja be, bár a «természetes» szó nem nagyon illik erre a helyre: De a Rámának mégiscsak hasonlítania kell építőire; a mi űrhajóink is miniatűr földek. Két példából még nem lépet végső következtetéseket levonni, mégis felvetődik a kérdés, vajon minden intelligenslény oxigénfogyasztó? A művükből látottak alapján azt gondoljuk, hogy a rámaiak emberszabásúak lehetnek, bár 50 %-kal magasabbak nálunk. Egyetértesz, Boris?

«Joe ugratja Borist? — kérdezte Norton magában. — Kíváncsi vagyok, hogyan reagál.»

Boris Rodrigo talány volt minden társa számára. A csendes, méltóságteljes kommunikációs tiszt — noha népszerű volt a legénység körében — sohasem vett igazán részt a közös tevékenységekben, és mindig kicsit különálló maradt mintha más zenére menetelt volna.

A dolog nyitja abban rejlett, hogy Boris a Kozmonauta Krisztus Ötödik Egyházának odaadó híve volt. Norton sohasem tudta kideríteni, mi történt a másik néggyel, és hasonlóképpen fogalma sem volt az egyház szertartásairól és formaságairól. De a vallás legfőbb tana közismert volt: hitük szerint Krisztus az űrből látogatott a Földre — ennek a feltevésnek az alapján építették fel a teljes teológiát.

Nem meglepő talán, hogy a hívek közül nagyon sokan dolgoztak valamilyen minőségben az űrben. Egytől egyig tehetséges, lelkiismeretes és nagyon megbízható emberek voltak. Mindenki becsülte, mi több, szerette őket, különösen, mert nem próbáltak megtéríteni másokat. De volt bennük valami különös, nem e világi vonás; Norton sohasem tudta megérteni, hogyan képes egy tudományosan és technikailag ilyen magas fokon képzett ember olyan dolgokban hinni, amelyeket a Krisztus-hivők állítólag megdönthetetlen tényeknek tartanak.

Miközben várta, mit felel Rodrigo hadnagy Joe minden bizonnyal célzatos kérdésére, Norton parancsnok hirtelen felismerte saját, rejtett indítékát. Azért választotta Borist, mert jó fizikumú, technikailag képzett és tökéletesen megbízható embernek tartotta. Ugyanakkor választásában nem játszott-e közre valami gonosz kíváncsiság is, természetesen félig öntudatlanul? Milyen reakciót vált ki egy ilyen mélyen vallásos emberben a Ráma titokzatos valósága? Mi történik akkor, ha rábukkannak valamire, ami megcáfolja vagy éppen megerősíti azt, amiben hisz?

De Boris Rodrigo nem tagadta meg önmagát, szokott óvatos módján válaszolt:

— Valóban oxigénlélegzők lehettek, és minden bizonnyal ember formájúak. De várjunk még. Kis szerencsével megtudhatjuk. Talán találunk képeket; szobrokat, esetleg holttesteket azokban a

városokban. Ha városok egyáltalán.

— És a legközelebbi csak nyolc kilométerre van — mondta Joe Calvert reménykedve.

Persze, gondolta a parancsnok, de vissza is nyolc kilométer, aztán még meg kell mászni azt az óriási lépcsősort. Vállalhatják-e a kockázatot?

Villámlátogatást terveztek a «városba», melyet Párizsnak neveztek el, és a döntés ideje elérkezett. Vizük és élelmük bőségesen fedezett egy 24 órás tartózkodást. A hátvéd fentről végig látja őket, és ezen a sima, enyhén ívelő fémsíkon a baleset valószínűtlennek látszott. Egyetlen dologtól lehet tartani: a kimerüléstől. Ha elérnek Párizsba, s ez könnyen előfordulhat, mit tudnak ott csinálni azon kívül, hogy készítenek néhány fotót, s mielőtt visszatérnének, összeszednek néhány apró tárgyat?

De olyan kevés az idejük, hiszen a Ráma az Endeavour számára roppant veszélyes pályán, a Nap felé rohan, hogy még egy ilyen rövid «betörés» is megéri.

Mindenesetre a döntés nem teljesen az ő feladata. Fenn a hajón Dr. Ernst figyeli a testére erősített bio-telemetrikus szenzorok adatait. Ha ő nem járul hozzá, akkor a dolog el van döntve.

— Laura, mi a véleménye?

— Harminc perc pihenő és ötszáz kalória felvétele után indulhatnak.

— Kösz, doki — harsant fel nyomban Joe Calvert hangja —, most már boldogan halok meg! Párizst szerettem volna látni egész életemben. Montmartre, jövünk!

Tizenharmadik fejezet
A RÁMA ALFÖLDJE

A véget nem érő lépcsők után szinte üdülésnek hatott, hogy újra vízszintes felszínen járnak. Közvetlenül előttük a föld valóban teljesen sík volt, a görbületet éppen csak érzékelték, ha a megvilágított területen jobbra vagy balra néztek. Akár egy széles, enyhén mélyülő völgyben is járhattak volna, szinte el sem hitték, hogy valójában hatalmas henger belsejében másznak, és a fény oázisán túl a föld felemelkedik, hogy találkozzék — helyesebben eggyé váljék — az éggel.

Bár mindnyájan magabiztosak s kellőképpen izgatottak voltak, egy idő után kezdett súlyosan rájuk nehezedni a Ráma szinte kézzel tapintható csendje. Minden lépésüket, minden szavukat elnyelte a rendíthetetlen semmi; alig jutottak túl az első fél kilométeren, Calvert hadnagy nem bírta tovább.

Jelentéktelen képességei közé tartozott egy mostanában ritka — sokak szerint ugyan még nem eléggé ritka — adottság: tudott fütyülni. Ha kellett, ha nem; képes volt elfütyülni az utóbbi kétszáz év filmdalait. Rendszerint a hét törpe dalával kezdte: «Hej-hó, hej-hó», aztán rájött, hogy Disney menetelő törpéinek dalából nem bírja a mély hangokat, s akkor gyorsan átváltott a «Híd a Kwai folyón»-ra. Többé-kevésbé időrendben ment át vagy fél tucaté történeten, míg elért a csúcspontra, Sid Krassman híres, huszadik század végi Napóleonjához.

Próbálkozása ezúttal nem járt sikerrel: a Rámához inkább Bach, Beethoven, Sibelius vagy Tuan Sun nagyszerűsége illett, nem pedig holmi kis népszerű, szórakoztató számok. Norton már-már oda is szólt Joe-nak, hogy tartogassa tüdejének erejét az elkövetkezendő nagyobb erőkifejtésekre, amikor a fiatal tiszt maga is ráébredt, hogy melléfogott. Ezután — leszámítva egy-két beszélgetést a hajóval — csendben mentek. Ezt a fordulót a Ráma nyerte.

Az első úton Norton egyetlen kitérőt tervezett. Párizs éppen előttük volt, félúton a lépcsősor alja és a Szalag-tenger között, és útvonaluktól mindössze egy kilométerrel jobbra volt valami nagyon feltűnő és titokzatos dolog, amit Egyenes Völgynek neveztek el. Egy negyven méter mély és száz méter széles vágat vagy árok, szelíden lejtő partokkal: talán öntözőrendszer vagy csatorna. Akárcsak magának a lépcsőnek, ennek is két hasonmása volt, s együttesen pontosan harmadolták a Ráma görbületét.

A három völgy majdnem tíz kilométeres hosszúságban haladt, s hirtelen megszakadt, még mielőtt a tengerhez ért volna. Ez eléggé különöl, ha víz vezetésére szánták őket. A tenger túlsó oldalán az

egész megismétlődött, három másik, tíz kilométer hosszúságú árok haladt a délsarki övezet felé.

Tizenöt perces kényelmes séta után elérték az Egyenes Völgy végét, és egy darabig töprengve bámultak le a mélybe. A tökéletesen sima partfalak 60 fokos szögben lejtettek, nem volt sem lépcső, sem egyéb támasz a láb számára. Az alján fehéres színű, sima anyagot láttak, amely nagyon emlékeztetett a jégre. Egy kis minta belőle sok kérdést megoldana; Norton úgy döntött, hogy megszerzi.

Calvert és Rodrigo, valamint egy biztonsági kötél segítségével óvatosan lemászott a meredek lejtőn. Amikor leért, arra számított, hogy a jégszerű anyag természetszerűen síkos lesz, de tévedett. Túl nagy volt a súrlódás: szilárdan állt a lábán. Az anyag valamiféle üveg vagy áttetsző kristály lehetett, ujjai hideg, kemény és merev tapintásúnak érzékelték. Hátat fordított a reflektornak, kezével elárnyékolta a szemét, s megpróbált átnézni a kristályos mélységen, mintha egy befagyott tó jegén át a tófenéket vizsgálná. De nem látott semmit, még akkor sem, amikor sisaklámpája fényét ráirányította. Az anyag áttetsző, de nem átlátszó volt. A befagyott folyadék olvadáspontja jóval a vízé felett lehetett.

Geológiai felszerelésében levő kalapácsával gyengéden megütögette, mire a szerszám egyhangú, tompa kongással pattant vissza. Erősebb ütései sem jártak eredménnyel, s csak egy dolog tartotta vissza attól, hogy teljes erejéből ütni kezdje. Úgy látszik, nem tudja eltörni ezt az anyagot, de mi lesz, ha mégis sikerül? Úgy viselkedne, mint valami vandál, aki bezúz egy hatalmas ablaktáblát. Adódik még jobb alkalom is, most legalább értékes információt kapott. Egyre kevésbé hitt abban, hogy ez csatorna; mindössze egy különös árok, mely — anélkül hogy elvezetett volna valahová — hirtelen indult el, és hirtelen ért is véget. És ha egykor folyadék volt benne, hol vannak a foltok, a kiszáradt üledékmaradványok, melyekre hasonló esetekben számítani lehet? Itt minden olyan tisztán ragyog, mintha építői csak tegnap hagyták volna el.

Újra beleütközött a Ráma alapvető rejtélye, és ezúttal már nem is kerülhette el. Norton parancsnok jó képzelőerővel bírt, de jelenlegi beosztását soha nem érhette volna el, ha hajlamos lett volna arra, hogy képzeletének szárnyakat adjon. Mégis, most először, hatalmába kerítette valami, ha nem is balsejtelem, de előérzet. A dolgok nem azok, aminek látszanak, valami rettenetesen furcsa volt ebben a vadonatúj, egyszersmind millióéves világban.

Mélyen elgondolkodva, lassan lépkedett a kis völgyben, társai még mindig tartották a derekához erősített kötelet, és odafent követték lépteit. Nem számított további felfedezésekre, de le akarta vezetni magában ezt a különös hangulatot. Mert valami más is aggasztotta, aminek semmi köze nem volt a Ráma

megmagyarázhatatlan új voltához. Alig ment

10-12 méternél többet, amikor hirtelen, villámcsapásként jött a felismerés.

Ismeri ezt a helyet. Járt már itt. Ez az érzés még a Földön vagy más ismerős égitesten is nyugtalanító, bár nem különösen ritka. A legtöbb ember tapasztal időnként ilyesmit: rendszerint egy rég elfeledett fénykép felelevenedésével magyarázzák, vagy véletlenek egybeesésével — vagy ha hajlamosak misztikus magyarázatokra, telepátiára, esetleg saját jövőjük képeinek visszavetítődésére gyanakszanak.

De felismerni azt a helyet, melyet előtte ember valószínűleg nem láthatott — ez megrázó. Néhány másodpercig földbe gyökerezett lábbal állt ott, és megpróbálta érzéseit rendbe szedni. Jól elrendezett világa egyszerre felborult, és egy pillanatra beleszédült azokba a lét határán levő titkokba, melyeket élete eddigi részében figyelmen kívül hagyott.

Aztán nagy megkönnyebbülésére a józan esze kerekedett felül. A zavarba ejtő déjá vu érzése eltűnt, és helyére fiatalságának valóságos és azonosítható emléke jött.

Megtörtént — egyszer már állt ilyen meredeken lejtő falak között, s figyelte, hogyan tartanak össze égy távoli pont felé a vonalak. De azt a lejtőt gondosan nyírt fű borította, a lába alatt pedig kavics volt, nem kristály.

Harminc éve történt, amikor a nyári szünidőt Angliában töltötte. Elsősorban, mert egy másik egyetemista lány (az arcára emlékezett, de a nevét már elfelejtette) ott tanult ipari régészetet, ami akkoriban nagyon népszerű volt a természettudományi kar és a mérnökhallgatók körében. — Elhagyott szénbányákat és pamutfonókat tártak fel, beomlott kohókat és tönkrement gőzmozdonyokat néztek meg, kimeredt szemmel bámulták a hihetetlenül primitív (és még mindig veszélyes) atomreaktorokat, és vezették a felbecsülhetetlen értéknek számító turbinameghajtású antik járműveket a helyre, állított autópályákon.

Nem minden darab volt eredeti; sok minden megsemmisült a századok során, mert az ember ritkán gondol arra, hogy megőrizze a mindennapi élet használati tárgyait. De ahol másolatokat kellett készíteni, szerető gonddal végezték a rekonstrukciót.

És az ifjú Bill Norton lélegzetelállító 100 kilométeres óránkénti sebességgel száguldozott, miközben dühödten lapátolta az értékes szenet egy mozdony tűzterébe, amely 200 évesnek látszott, holott valójában mála is fiatalabb volt. De a Nagy Nyugati Vasút 30 kilométeres szakasza eredeti volt; sokat ástak, mire visszaállították régi állapotába. Hangos füttyszóval vetették be magukat a hegy belsejébe, és robogtak át a füstös, tűz-világította sötétségen.

Meglepően hosszú idő múlva jutottak ki az alagútból egy mély, tökéletesen szabályos völgybe, meredek, füves partok között. A rég elfeledett táj csaknem ugyanolyam volt, mint ez itt.

— Mi történt, kapitány? — s2ólt le Rodrigo hadnagy. Talált valamit?

Norton most, hogy visszakényszerítene magát a valóságba, kissé megkönnyebbült. Igen, itt titokzatos dolgok vannak — de emberi ésszel megérthető titkok.

Jó lecke volt, ámbár tapasztalatát nem szívesen osztaná meg a többiekkel. Nem engedheti meg semmi áron, hogy a Ráma legyőzze. Ez teljes kudarc lenne — maga az őrület.

— Nem — felelte —, semmi sincs itt lent. Húzzanak fel, indulunk Párizsba.

Tizennegyedik fejezet
VIHARJELZÉS

Azért hívtam össze a bizottságot — mondta őexcellenciája, az Egyesült Bolygók marsbeli nagykövete —, mert dr. Pererának fontos mondanivalója van. Ragaszkodik ahhoz, hogy a forró dróton át haladéktalanul lépjünk érintkezésbe Norton parancsnokkal. Dr. Perera mondanivalója meglehetősen szakmai, és mielőtt rátérnénk, szükségesnek tartom a jelen helyzet ismertetését; ezt dr. Price készítette el: Még valami — a távollevők. Sir Lewis Sands nem tudott eljönni, mert elnököl egy konferencián, és dr. Taylor is elnézést kér a távolmaradásért.

Őexcellenciájá szívből örült ez utóbbi távollétnek. Az antropológus pillanatok alatt elvesztette érdeklődését a Ráma iránt, amikor kiderült, hogy az ő szakterülete számára nem sokat kínál. Mint annyian, ő is keservesen csalódott, amikor a jelek arra mutattak, hogy a mozgó kis világ halott; ily módon nem lehet szenzációs könyveket és filmeket készíteni a rámaiak rítusairól és viselkedésmintáiról. Csak hadd ássanak ki mások csontvázakat, osztályozzák a leleteket; az ilyesfajta dolgok nem vonzották Conrad Taylort. Csak az hozná őt vissza, ha találnának a Rámán roppant kifejező művészeti emlékeket, mint például Thera és Pompeji híres freskói.

Thelma Price, a régész éppen ellenkezőleg vélekedett. Jobban szerette azokat az ásatásokat és romokat, melyeket nem járkáltak össze az ott lakók: ezek csak nehezítik a szenvedélymentes tudományos kutatást. A kiszáradt Földközi-tenger ideális terep volt — mindaddig, míg a várostervezők és tájrendezők nem kezdték zavarni a munkát. A Ráma is tökéletes lett volna, ha nincs az az őrjítő apróság, hogy százmillió kilométer távolságra van, és személyesen soha nem fogja látni.

— Ahogy mindnyájan értesültek róla — kezdte —, Norton kapitány egy csaknem 30 kilométeres utat tett meg minden nehézség nélkül. Feltárta azt a furcsa árkot, melyet az önök térképei Egyenes Völgy néven tüntetnek fel; rendeltetése még mindig teljesen ismeretlen, de fontosnak kell lennie, hiszen a Ráma teljes hosszán végigvonul, kivéve a Szalagtenger környéki megszakítást, csakúgy, mint az a két másik, ugyanolyan építmény, melyek l20 fokos eltéréssel ugyancsak végigvonulnak a Ráma teljes kerületén.

A csapat ezek után balra fordult, illetve, ha elfogadjuk az «Északi-sark» elnevezést, akkor keletre, míg el nem érték Párizst. Ezen a fényképen, amelyet fentről, a középpontból teleszkóp segítségével fényképeztek, láthatják, hogy a város széles utcákból és néhány száz

házból áll.

És ezeket a képeket Norton parancsnok csapata készítette már a helyszínen. Ha Párizs valóban város, akkor nagyon különös város lehet. Figyeljék meg, egyik háznak sincs se ablaka, se ajtaja! Sima, négyszögletes építmények, valamennyi 35 méter magas. Mintha a földből nőttek volna ki illeszték nélkül —, nézzék csak ezt a közeli képet a fal alapjáról, simán megy át a talajra.

Érzésem szerint ez nem lakónegyed, hanem raktár. Elgondolásom bizonyítására megmutatom önöknek ezt a képet…

Ezek a mintegy 5 cm széles rések vagy bevágások végigmennek az utcákon, és minden házhoz vezet egy — be, a fal alá. Megdöbbentően emlékeztetnek a XX. század elejés járó villamos síneihez, nyilván valamilyen szállítórendszer részei.

Soha nem tartottuk szükségesnek, hogy a tömegközlekedés eljusson minden egyes házhoz. Gazdasági abszurditás lett volna — az emberek minden további nélkül elmennek pár száz méterre gyalog. Ennek csak akkor van értelme, ha az épületek nehéz tárgyak raktárai.

— Kérdezhetek valamit? — szólalt meg a Föld nagykövete.

— Természetesen, Sir Robert.

— Norton parancsnok egyetlen épületbe sem jutott be?

— Nem. A jelentéséből hallhatja majd, milyen csalódott volt. Azt gondolta, hogy az épületekbe csak a föld alatt lehet bejutni; aztán felfedezte a réseket, és ez nem igazolta az elképzelését.

— Megpróbált erővel bejutni?

— Semmire sem ment robbanóanyag vágy súlyos szerszámok nélkül. Ezt pedig csak a végső esetben akarta kipróbálni.

— Megvan! — kiáltott fel hirtelen Dennis Solomons. — Begubózás!

— Tessék?

— Pár száz évvel ezelőtt dolgozták ki ezt az eljárást — magyarázta a tudománytörténész. — Más néven bebábozódás. Ha valamit meg akarunk őrizni, belehelyezzük egy plasztikzsákba, melyet aztán teleszivattyúzunk közömbös gázzal. Eredetileg a háborúk közti időben fegyvereket őriztek meg ily módon, de egy ízben egész hajók konzerválására is használták. Múzeumok még ma is gyakran alkalmazzák; ha nincs elég helyük a raktározásra; nem tudja senki, mi van néhány ilyen százéves zsákban a Smithsonian pincében.

A türelem nem tartozott Carlisle Perera erényei közé, mondanivalója annyira kikívánkozott belőle, hogy már nem bírta tovább magában tartani:

— Kérem, nagykövet úr! Ez mind roppant érdekes, de amit mondani szeretnék, ennél sokkal sürgetőbb.

— Ha nincs több hozzászólás, öné a szó, dr. Perera.

— Az exobiológus, Conrad Taylorral ellentétben, nem csalódott a

Rámában. Noha már nem reménykedett abban, hogy bármiféle élőlénnyel találkoznak, abban azonban biztos volt, hogy előbb-utóbb találnak emlékeket, melyek e fantasztikus világ építőitől származnak. A feltáró munka még alig kezdődött el — igaz, borzasztóan rövid idő áll rendelkezésükre, hiszen az Endeavour hamarosan kénytelen lesz elmenekülni… — Most azonban, ha számításai helyesek, az Ember és a Ráma kapcsolata még annál is rövidebb lesz, mint ahogy gondolták. Mert valamit figyelmen kívül hagytak — éppen nagysága miatt nem vette észre senki.

— Legutóbbi információink szerint — kezdte Perera —, egy csapat úton van a Szalag-tenger felé, miközben Norton parancsnok és társai ellátmányi bázist állítanak fel az Alfalépcső aljában. Miután ezzel elkészülnek, Norton egyidőben legalább két felderítő csapatot kíván mozgásban tartani. Réméti, hogy ily módon maximálisan ki tudja használni a rendelkezésére álló létszámot.

A terv jó, de nem lesz elég ideje a megvalósításhoz. Sőt azonnali riadót javasolok, mert fel kell készülniük arra, hogy 12 órán belül visszavonuljanak. Engedjék meg, hogy megmagyarázzam…

Meglepő, milyen kevesen vették észre a Ráma feltűnő rendellenességét. Már mélyen bent halad a Vénusz pályáján, és a belseje még mindig fagyott. Ezen a ponton azonban a közvetlen napsugárzásnak kitett tárgy felszíne 500 fok körül van!

Ezt nyilvánvalóan az okozza, hogy a Rámának nem volt ideje felmelegedni. A csillagközi térben körülbelül az abszolút nulla fokra — mínusz 270 fok alá — hűlhetett le, s most, egyre közeledve a Nap felé, külső burka már csaknem olyan fonó lehet, mint a megolvadt ólom. De mindaddig, míg az egy kilométer vastag burok fel nem melegszik, belül hideg marad.

Van valami édesség, kívül meleg, közepén fagylalt… nem emlékszem a nevére…

— Sült Alaszka. Sajnos, gyakran szolgálják fel az EB-banketteken.

— Köszönöm, Sir Robert. Jelenleg ez a helyzet a Rámán, de nem tart sokáig. A Nap melege hetek óta fonósítja a Ráma burkát, és a következő néhány órában hirtelen felmelegedéssel kell számolnunk. De nem ez a probléma: mire el kell hagyniuk a Rámát, a hőmérséklet csupán kellemesen trópusi lesz.

— Akkor hát mi a baj?

— Egyetlen szóval válaszolhatok, nagykövet úr. Hurrikánok.

Tizenötödik fejezet
A TENGERPART

Már csaknem húsz ember tartózkodott a Ráma belsejében hatan az alföldön, a többiek felszerelési és egyéb tárgyakat szállítottak a légzsilipen át, le a lépcsőn. A hajó szinte kiürült, a szolgálatot a lehető legkisebb számú legénység látta el; az a tréfa járta, hogy az Endeavourt igazából a majmok uralják, s Goldie lett a parancsnok.

Norton ezeken az első felfedező utakon számos alapszabályt alkalmazott; a legfontosabb közülük létezett már az ember legelső űrutazásain is. Minden csoportban egy embernek kellett lennie, aki már rendelkezett előzetes tapasztalattal. De nem többnek. Ily módon mindenkinek gyorsan nyílik alkalma tanulásra.

Ezen az alapon a Szalag-tenger felé induló első csapatban noha vezetője Laura Ernst orvosparancsnok volt — részt vett a veterán Boris Rodrigo hadnagy, aki éppen akkor tért vissza Párizsból. A csoport harmadik tagja, Pieter Rousseau őrmester, idáig a lenti hátvédcsapat tagja volt; az űr felderítési műszereinek szakértője ezúttal kénytelen lesz saját szemére és hordozható kis teleszkópjára hagyatkozni.

Az Alfa-lépcső aljától a tengerpartig a nem egészen 15 kilométeres távolság 8 földi-kilométernek felelt meg — figyelembe véve a Ráma alacsony gravitációját. Laura Ernst, hogy bebizonyítsa, maga is megfelel saját mércéjének, fürge iramot diktált. Félúton harmincperces pihenőt tartottak, s az egész utat teljesen eseménytelen három óra alatt tették meg.

Még a reflektor fényében is egyhangú volt az útjuk a Ráma visszhangtalan sötétjében. Haladásuk egyetlen jeleként a fénykör lassanként elnyújtott ellipszis alakot vett föl. Ha a fenti megfigyelők nem tájékoztatták volna őket állandóan a megtett távolságról, nem is tudták volna, hogy egy, öt vagy tíz kilométert tettek meg. Csak baktattak előre a millióéves éjszakában, a látszólag hegesztés nélküli fém felszínen.

De végre a távolban, a halványuló fény határán valami újat pillantottak meg. Egy közönséges világban a láthatár lehetett volna, s most egyre világosabban látták, hogy az alföld, melyen haladnak, egyszerre véget ért. Közeledtek a tengerpart felé.

— Már csak száz méter — hallották föntről. — Lassítsanak! Az utasítás merőben fölösleges volt, már úgyis lassabban mentek. Az alföld szintjéhez képest a tenger ötven méterrel lejjebb volt — ha tenger volt egyáltalán, és nem ugyanaz a titokzatos, kristályos anyag. Bár Norton mindenkit figyelmeztetett, hogy semmit ne vegyenek adottnak a Rámán, kevesen kételkedtek abban, hogy a tenger valódi

jégből áll. De vajon mi a magyarázata annak, hogy a déli part sziklái ötszáz, míg itt mindössze ötven méter magasak?

Olyan érzésük támadt, mintha a világ végéhez közelednének — a fénykör, mind rövidebbé és rövidebbé válva, hirtelen eltűnt előttük. De messze, a tenger ívelt felszínén egyszer csak megpillantották torzan megrövidült árnyékukat, melyben minden részlet felnagyítva és eltúlozva látszott. Árnyékuk elkísérte őket végig az úton, ahogy a fénysugárral együtt haladtak lefelé, de most, hogy a talaj szélén megtörtek, már nem tűntek hozzájuk tartozóknak. Akár a Szalag-tengerből született lények is lehettek volna, akik csak arra várnak, hogy elbánjanak a betolakodókkal.

Most, hogy egy ötven méter magas emelkedő szélén álltak, első ízben érzékelték igazán a Ráma görbületét. Ilyen ívesen befagyott tavat még soha senki nem láthatott, s e nyugtalanító látvány előtt a szem igyekezett valami más magyarázatot találni. Dr. Ernst, aki régebben foglalkozott a szem érzéki csalódásaival, most néha úgy érezte, egy horizontálisan ívelő öblöt lát, nem pedig a széleinél felfelé hajló felszínt. Akaratának tudatos megfeszítésével tudta csak elfogadni a fantasztikus igazságot.

Csupán a Ráma tengelyével egy vonalban, közvetlenül előttük volt megszokott a látvány. Csak ebben az irányban nem ellenkezett a logikával. Itt — mindössze néhány kilométeren — a Ráma síknak tűnt, és az is volt… És ott bent, túl torz árnyékaikon, ahová a fény már nem ért el, feküdt a sziget, mint a Szalag-tenger ura.

— Ellenőrző Központ — szólt fel rádióján keresztül dr. Ernst —, kérem, irányítsa a fényt New Yorkra?

Az ovális fényfolt lassan kimozdult a tengerre, s hirtelen rájuk borult a Ráma éjszakája. A lábuk előtt levő láthatatlanná vált meredek part tudatában ösztönösen hátrébb léptek. Ekkor, mint valami fantasztikus színpadi átváltozás, eléjük ugrottak New York tornyai.

A hajdani Manhattanhez való hasonlatosság csak mesterkélt volt; a Föld múltjának eme csillagok közt született párja egyéni vonásokkal rendelkezett. Minél figyelmesebben nézte dr. Ernst, egyre inkább arra a meggyőződésre jutott, hogy ez aligha lehet város.

Az igazi New York, mint minden emberi település, sohasem készült el teljesen, még kevésbé tervezték meg előre. Ez a «város» azonban tökéletesen szimmetrikus és rendezett volt, bár olyan bonyolult, hogy belekáprázott az agy. Irányító értelem képzelte el és tervezte meg — aztán felépítették, mint valami gépet. Bővítésre vagy változtatásra többé már nem volt lehetőség.

A fénysugár lassan végigpásztázta a távoli tornyokat, kupolákat, egymáshoz illeszkedő gömböket és kusza csöveket. A fény időnként vakítóan verődött vissza egy-egy sima felületről. Ez először alaposan meghökkentette őket: pontosan olyan volt, mintha a furcsa szigetről

valaki jeleket küldene nekik…

De semmi olyat nem láttak, melyet a fentről, középről készített fotók részletesebben ne mutattak volna már meg. Pár perc múlva kérték, hogy a fényt ismét irányítsák rájuk, majd a szikla szélét követve elindultak kelet felé. Úgy gondolták, lennie kell valahol lépcsősornak vagy lejáratnak, mely levezet a tengerhez. Egyikük, aki szenvedélyes tengerész volt, érdekes feltétele2ést vetett fel:

— Ahol tenger van — jelentette ki Ruby Barnes őrmester —, dokkoknak, kikötőknek és hajóknak is lenniük kell. Egy civilizációról mindent megtudhatunk, ha tanulmányozzuk a hajóépítésüket.

Társai ugyan ezt nem tartották igazán fontos szempontnak, mégis felvillanyozódtak.

Dr. Ernst már-már feladta a reményt, és éppen javasolni akarta, hogy ereszkedjenek le kötélen, amikor Rodrigo hadnagy észrevette a keskeny lépcsőt. Nehezen fedezték fel a szikla pereme alatti homályban, korlátja nem volt, és semmivel nem hívta fel magára a figyelmet. Mintha sehová sem vezetne, meredeken haladt le az 50 méteres függőleges falon, majd eltűnt a tenger felszíne alatt. Sisaklámpáikkal megvilágították a lépcsőt, nem láttak semmilyen veszélyt, és dr. Ernst engedélyt kapott Norton parancsnoktól a leereszkedésre. Egy perc múlva már figyelmesen vizsgálgatta a tenger felszínét.

Lába csaknem súrlódás nélkül csúszkált előre-hátra. Az anyag pontosan olyan volt, mint a jég. Az is volt. Amikor ráütött egy kalapáccsal, az ütési pont körül az ismerős repedések rajzolata keletkezett nyomban, és annyi darabot gyűjthetett össze, amennyit csak akart. Mire a gyűjtőedényt a fény felé tartotta, már meg is olvadt néhány jégdarabka; a doktornő óvatosan megszagolta az enyhén zavaros víznek tűnő folyadékot.

— Nem veszélyes ez? — kérdezte Rodrigo kissé aggódva.

— Higgye el, Boris — felelte a nő —, ha olyan kórokozók fordulnak itt elő, amelyeket a detektorom nem észlel, már egy hete fertőzöttek vagyunk.

De Borisnak volt valami igaza. A vizsgálatok ellenére fennállt a kockázata annak, hogy ez az anyag mérgező, vagy ismeretlen kórokozókat hordoz. Rendes körülmények között dr. Ernst a legkisebb kockázatot sem vállalta volna, most azonban sürgette az idő, és nagyon sok függött attól, hogy mit tesz. Ha döntése azzal járna, hogy az Endeavour karanténné válik, még az is megérné azt az óriási tudást, amit most megszerezhet.

— Víz, bár nem szívesen innék belőle. Bűzlik, mint valami megromlott algatelep. Alig várom, hogy elvihessem a laborba.

— Tud járni a jégen?

— Igen: kemény, mint a kő.

— Akkor elmehetünk New Yorkba.

— Gondolja, Pieter? Próbált már négy kilométert gyalogolni jégen?

— Aha, értem, mire gondol. Képzelje csak el, mit szólna az ellátmány, ha korcsolyákat kérnénk. Még ha lenne is a hajón, nem sokan tudnák használni.

— Más baj is van — szólt közbe Boris Rodrigo. — Észrevették, hogy a hőmérséklet már fagypont fölött van? Nemsokára megolvad a jég. Hány űrhajós képes négy kilométert úszni? Főleg itt…

Dr. Ernst felment a sziklára a többiekhez, és didalmasan feltartotta az üveget.

— Hosszú utat tettünk meg néhány köbcenti piszkos vízért, de lehet, hogy ebből többet tudunk meg a Rámáról, mint bármiből, amit eddig láttunk. Indulhatunk haza.

A központ távoli fényei felé fordulva könnyed, szökdécselő léptekkel elindultak — a kis gravitáció mellett ez bizonyult a legkényelmesebb járásnak. Vissza-visszapillantottak, a befagyott tenger közepén levő sziget megfejtetlen talánya vonzotta őket.

Hirtelen dr. Ernst úgy érezte, mintha egészen enyhe szellő érintené az arcát.

Minthogy nem érezte többet, hamarosan el is felejtette.

Tizenhatodik fejezet
KEALAKEKUA

— Ön tudhatja igazán, dr. Perem — mondta Bose nagykövet szelíd rezignációval a hangjában —, milyen kevesen értünk a matematikai meteorológiához úgy, mint ön. Kérem, bocsássa meg tudatlanságunkat.

— Örömmel — mondta az exobiológus minden zavar nélkül. — A legjobb, ha elmagyarázom, mi fog történni hamarosan a Ráma belsejében.

Amint a Nap melege eléri a belső részt, a hőmérséklet emelkedni kezd. Legutóbbi értesüléseim szerint már fagypont fölött van. A Szalag-tenger rövidesen olvadni kezd, és a földi vizekkel ellentétben alulról felfelé indul meg a folyamat. Ez is furcsa jelenségekkel járhat együtt, de engem sokkal inkább foglalkoztat a légkör.

Melegedéskor a Ráma levegője kiterjed, és felfelé, a középső tengely irányába igyekszik. És itt a baj. A talaj szintjén a látszólag mozdulatlan levegő óránként nyolcszáz kilométeres sebességgel forog — a Ráma forgási sebességének megfelelően. Amikor a levegő emelkedik, megpróbálja lassítani ezt a sebességet, de persze, nem tudja. Számításaim szerint 2-300 kilométer/óra sebességű szelek és örvények keletkeznek majd.

Történetesen a Földön is előfordul hasonló jelenség. Az Egyenlítő fölötti meleg levegő 1600 km/óra sebességgel forog a Földdel együtt — és amikor felemelkedik, és elmozdul északi illetve déli irányba, ugyanígy viselkedik.

— Persze, a passzát szelek! Emlékszem a földrajzórákról! — Pontosan, Sir Robert. A Rámában passzát szelek keletkeznek, méghozzá vadak. Valószínűleg az egész csak néhány óráig tart, aztán újra kialakul valamiféle egyensúly. De addig is, azt ajánlom, Norton parancsnok, amilyen gyorsan csak lehet, hagyja el a Rámát. Ezt az üzenetet javaslom, azonnal küldjük el!

Kis képzelőerővel Norton parancsnok a Földön is érezhette magát, Ázsia vagy Amerika valamelyik távoli hegyláncának lábánál felütött éjszakai pihenőtáborban. Ugyanezek a matracok, összecsukható székek és asztalok, hordozható villanytelep, lámpák, villannyal működő vécék és egyéb, tudományos berendezések ott sem mentek különlegességszámba különösen, mert a férfiak és nők itt életmentő felszerelések nélkül dolgoztak.

Az Alfa-tábor felállítása nehéz munka volt: mindent emberi erővel vittek át a jégzsiliprendszereken, a tárgyakat fentről lecsúsztatták,

majd megfogták és kicsomagolták. Előfordult, hogy nem működött egy-egy fékezőernyő, s a szállítmány az alföldre érkezett, jó egy kilométeres távolságra. Ennek ellenére többen is szerettek volna így utazni, de Norton határozottan megtiltotta. Veszélyhelyzetben azonban, gondolta, feloldhatja a tilalmat.

Csaknem a teljes felszerelést itt kell hagyniuk, mert a visszaszállítása nagyon nehéz, sőt lehetetlen lenne. Norton parancsnokot néha szégyen fogta el, ha arra gondolt, ménnyi emberi szemetet hagynak itt, ezen a makulátlanul tiszta helyen. Ezért úgy döntött, ha elérkezik a visszatérés ideje, értékes idejükből arra is szánnak majd, hogy mindent rendben hagyjanak hátra. Akármilyen valószínűtlen, mégsem teljesen kizárt, hogy a Ráma több millió év múlva egy másik csillagrendszeren szalad át, s akkor ismét látogatói lesznek. Jó benyomást akart kelteni bennük a Földről.

Eközben eszébe jutott egy sokkal gyorsabb megoldásra váró probléma. Az elmúlt 24 órában csaknem azonos szövegű üzeneteket kapott a Marsról és a Földről. Különös egybeesés volt; talán megsajnálták egymást, hisz ilyesmi előfordul olyan feleségekkel, akik más-más bolygón élnek, de egyforma a csapás, mely érte őket. Mindketten elég határozottan emlékeztették arra, hogy — noha most ünnepelt hős még mindig felelős a családjáért.

A parancsnok fogott egy összecsukható széket, és kiballagott a fénykörből a tábort övező sötétségbe. Csak így maradhatott egyedül, és a nyüzsgéstől távolabb jobban is tudott gondolkodni. Hátat fordított a szervezett zűrzavarnak, és beszélni kezdett a nyakában lógó magnetofonba.

— Személyes anyagba, azonos szövegű üzenetek a Földnek és a Marsnak. Szervusz, drágám, igen, tudom, hogy csapnivaló levelező vagyok, de már egy hete nem tartózkodom a hajón. Csekély számú legénységtől eltekintve mindnyájan a Rámában táborozunk, annak a lépcsősornak az alján, melyet Alfának neveztünk el.

Három csoport úton van az alföldön, de elkeserítően lassan haladnak, mert mindent gyalogosan kell bejárni. Bárcsak lenne valamilyen járművünk! Már egy-két villamos bicikli is boldoggá tenne… nagyon jól megfelelnének.

Már ismered Ernst orvosparancsnokomat — bizonytalanul elhallgatott. Laura találkozott egyik feleségével, de melyikkel? Jobb, ha ezt letörli…

Letörölte a mondatot, s újra kezdte:

— Ernst orvosparancsnokom vezette az első csoportot a Szalag-tengerhez, innen 15 kilométerre. Ahogy vártuk, befagyott vizet talált, de nem szívesen innád meg. Dr. Ernst szerint hígított szerves tenyészet, tartalmazza majdnem minden említésreméltó karbon komponens nyomait, valamint foszfátokat, nitrátokat és számos fémes

sót. Életnek nyoma sincs, de még elpusztult mikroorganizmusoknak sem. Így még most sem tudunk semmit a rámaiak biokémiájáról… bár valószínűleg nem sokban tért el a miénktől.

Valami könnyedén meglegyintette a haját; nem ért rá levágatni, valamit kénytelen lesz csinálni vele, mielőtt legközelebb felveszi az űrsisakot.

— Láttad az adást, amit a tenger innenső partján feltárt városokról, Párizsról, Londonról; Rómáról és Moszkváról küldtünk. Elképzelhetetlen, hogy ezeket valamiféle élőlények lakóhelyéül építették volna. Párizs olyan, mint valami óriási raktár. London egy csomóhenger, melyeket csövek segítségével valami szivattyútelephez kötöttek. Mindent lepecsételtek, robbanóanyag vagy lézer nélkül sohasem tudjuk meg, mi van belül. Ezt viszont csakis akkor akarjuk kipróbálni, ha semmi más módon nem sikerül.

Ami pedig Rómát és Moszkvát illeti…

— Elnézést, kapitány. Sürgős üzenet a Földről.

«Mi történt? — kérdezte magában Norton. — Az ember még a családjával sem beszélhet pár percet?»

Elvette az üzenetet az őrmestertől, és gyorsan átfutotta, csak hogy megnyugodjon, mégsem olyan sürgős. Aztán újra elolvasta, lassan, figyelmesen.

Mi az ördög az a Ráma-bizottság? Hogyhogy eddig még soha nem hallott róla? Egy sor szervezetről tudott, szakmai csoportokról — voltak komolyabbak, voltak teljesen feleslegesek —, amelyek megpróbáltak kapcsolatba lépni vele; az Ellenőrző Központ jól védte őket, ezt az üzenetet sem továbbította volna, ha nem tartja fontosnak.

«Kétszáz kilométeres szél — valószínűleg azonnal feltámad» — nos, ezt valóban át kell gondolnia. Ám egy ilyen tökéletesen nyugodt éjszakán nagyon nehéz komolyan venni az üzenetet; nevetséges lenne riadt egérkeként megfutamodni, most, amikor a feltárás éppen megkezdődött.

Norton parancsnok felemelte a kezét, hogy haját elsimítsa, valahogy megint a szemébe lógott. Aztán a mozdulat félbemaradt, s ő ott állt megmerevedve.

Valóban érzett valami szellőt az utolsó órában. Olyan enyhe volt, hogy nem is figyelt rá, végül is űrhajó, nem pedig vitorlás parancsnoka volt. Mostanáig a légmozgás szakmai szempontból egyáltalán nem érdekelte. Mit tenne hasonló helyzetben annak a hajdani Endeavournek réges-rég halott kapitánya?

Az elmúlt néhány évben Norton minden válságos helyzetben ezt a kérdést tette fel magának. Ez az ő titka volt, soha senkinek nem mondta el. És, mint a legtöbb fontos dolog az életben, ez is véletlenül kezdődött.

Néhány hónapja volt az Endeavour kapitánya, amikor megtudta,

hogy hajóját a történelem egyik leghíresebb hajójáról nevezték el. Igaz, az utóbbi 400 évben számos Endeavour nevű hajó járta a tengereket, sőt kettő az űrt is, de valamennyi elődje az a 370 tonnás Whitby szénszállító hajó volt, mellyel a Királyi Flotta kapitánya, James Cook 1768 és 1771 között körülhajózta a Földet.

Norton kezdetben csak futó érdeklődésből, majd egyre mélyülő kíváncsisággal — már-már rögeszmével — kezdett elolvasni mindent, ami Cook kapitányról szólt. Mostanára valószínűleg ő tudott a legtöbbet mindén idők legnagyobb felfedezőjéről, és egész részeket tudott kívülről a Journalsből.

Máig hihetetlennek érezte; hogy egy ember ennyi mindenre képes legyen azokkal a kezdetleges eszközökkel. Cook nemcsak elsőrendű hajós, de tudós is volt, és — a vakfegyelem korában — emberszerető. Embereivel kedvesen bánt, ami akkor szokatlan volt — de az már egyenesen hallatlan, hogy ugyanígy viselkedett azokkal a — gyakran ellenséges — vademberekkel is, akik az általa fölfedezett új világban éltek.

Norton arról álmodozott — noha tudta, hogy álmát sohasem tudja megvalósítani-, hogy bejárja Cook legalább egyik útját. Egy kicsi, de látványos kezdetig jutott el: a Kapitány bizonyára megdöbbent volna, ha látja, Norton mint röpüli át a sarki pályán egyenes vonalban a Nagy-korallzátonyt. A derült, kora reggeli órában a 400 kilométeres magasságból csodálatos látványt nyújtott a halálosan veszélyes korallfal, melyet fehér tajték csapkodott a Queensland partjai mentén.

Mindössze öt percig tartott, míg a korallfal teljes 2000 kilométeres hosszát végigrepülte. Szemének egyetlen pillantásával belátta annak az első Endeavournek hetekig tartó, veszélyes útját. Teleszkópon át láthatta Cooktownt és a folyótorkolatot, ahol a hajót partra vonták és kijavították, miután csaknem végzetesen nekiment a falnak.

Egy esztendő múlva a Hawaii Űrkutatási Állomáson tett látogatása még felejthetetlenebb benyomást gyakorolt rá. Szárnyashajó vitte a Kealakekua-öbölbe, és miközben elszáguldottak a lepusztult vulkanikus sziklák mellett, olyan érzelemhullám borította el, amely meglepte, sőt zavarba hozta. A tudósokból, mérnökökből és űrhajósokból álló csoportot az idegenvezető a mellett a csillogó fémoszlop mellett vezette el, mely a korábbi, a 68-ban elpusztult Nagy Tsunami emlékmű helyén állott. A vízpart fekete, síkos láváján mentek tovább néhány métert a kis táblához. Aprócska hullámok törtek meg rajta, de Norton észre sem vette őket, mikor lehajolt, hogy kibetűzze az írást:

E HELYKÖZELÉBEN
ÖLTÉK MEG

JAMES COOK KAPITÁNYT
1779. FEBRUÁR 14-ÉN.
AZ, EREDETI TÁBLÁT 1928. AUGUSZTUS 28-ÁN
LEPLEZTE LE
A 150 ÉVES COOK-EMLÉKTÁRSASÁG,
FELÚJÍTOTTA A 300 ÉVES EMLÉKTÁRSASÁG
2079. FEBRUÁR 14-ÉN

Mindez évekkel ezelőtt történt, és innen 100 millió kilométernyi távolságban. De hasonló pillanatokban Cook megnyugtató jelenléte nagyon is közelinek tűnt. Norton valahol, agya legrejtettebb zugában azt kérdezte: «Nos, Kapitány ön mit tanácsol?» Ezt a játékot akkor játszotta, ha a tények alapján nem tudott határozottan dönteni, s rá kellett bíznia magát a megérzéseire. Itt mutatkozott meg Cook zsenialitása: ő mindig helyesen döntött — végig, egészen a Kealakekua-öbölig.

Az őrmester türelmesen várt, mialatt parancsnoka némán meredt a Ráma éjszakájába. Ez az éjszaka már nem volt töretlen, itt-ott látni lehetett a felfedező csoportok halvány fényeit. Veszélyhelyzetben egy órán belül vissza tudom hívni őket, gondolta Norton. Minden bizonnyal ez a jó megoldás. Odafordult az őrmesterhez.

— Továbbítsa ezt az üzenetet az űrhírközlésen keresztül a Ráma-bizottságnak. Köszönöm a tanácsot, megteszem a szükséges óvintézkedéseket. Kérem, pontosítsák azt a kifejezést, hogy «azonnal feltámad». Köszönettel Norton, az Endeavour parancsnoka.

Megvárta, míg az őrmester eltűnik a tábor vakító fényében, aztán újra elővette a magnót. De gondolatmenete már megszakadt; s nem talált vissza előző hangulatába. A levél egy ideig még várat magára.

Ritkán fordult elő, hogy Cook kapitány olyankor is a segítségére sietett, amikor éppen elhanyagolta a kötelességét. De most hirtelen az jutott eszébe, szegény Elizabeth Cook 16 éves házasságuk alatt milyen ritkán és milyen rövid időkre látta a férjét, Mégis hat gyereket szült neki — és túlélte valamennyit.

Az ő feleségeinek — akik a fény sebességét tekintve soha nincsenek 10 percnél távolabb tőle-semmi okuk a panaszra…

Tizenhetedik fejezet
TAVASZ

Nem volt könnyű aludni a Rámán töltött első «éjszakákon». A mögötte lapuló sötétség és titokzatosság nyomasztotta az embereket, de még nyugtalanítóbb volt a csend. A zaj hiánya nem természetes, az emberi érzékek mindig igényelnek valamennyit. Ha nem kapják meg, az agypótlékokat gyárt.

Sokan panaszkodtak, hogy álmukban furcsa zajokat még emberi hangokat is — hallottak; nyilvánvalóan érzéki csalódásokról volt szó, hiszen az ébrenlévők nem hallottak semmit. Ernst orvosparancsnok nagyon egyszerű és hatásos gyógymódot rendelt el: mikor eljött az alvás ideje, a tábort szelíd háttérzene töltötte be.

Ezen az estén Norton nem örült a zenének. Feszülten hallgatózott a sötétben, s tudta, miféle zajra vár. Noha az enyhe szellő-időnként meglegyintette az arcát, semmi olyasmit nem érzékelt, amiből a távolban feltámadó szélre következtethetett volna. És egyik felderítő csoport sem jelentett semmi szokatlant.

Végre, a hajó időmérése szerint éjfélkor lefeküdt. A kommunikációs berendezésnél mindig teljesített valaki szolgálatot, aki az esetleg sürgős üzeneteket vette. Úgy látszott, más óvintézkedésre nincs szükség.

A hurrikán hangját is megszégyenítő zaj egy pillanat alatt felébresztette őt is, és az egész tábort. Mintha az ég szakadt volna le, vagy a Ráma tört volna ketté. Óriási repedés zajával kezdődött, majd elnyújtott, kristályhangú csattanások jöttek, mintha milliónyi üvegházat törtek volná össze. Csak percekig tartott, de óráknak tűnt, s már távolodott is, mire Norton megérkezett az üzenettovábbító központba.

— Központ! Mi történt?

— Egy pillanat, kapitány. A tenger felől hallatszik. Odairányítjuk a fényt.

Nyolc kilométerre a fejük fölött, a Ráma tengelyén a reflektor kilendült az alföld felé. A tenger partját elérve végigpásztázott rajta, s a görbülő felület mentén negyedúton megállt.

Fent az égbolton — vagyis amit az ész kitartóan annak tartott — valami rendkívüli dolog történt. Norton először úgy látta, hogy a tenger forr. Többé nem volt mereven befagyva az örök tél szorításába — az óriási felület több kilométer hosszúságban, élénk mozgásban volt. Változott a színe is, széles, fehér csík vonult át a jégen.

Hirtelen egy legalább negyed kilométer hosszú jégdarab felnyílt, mint valami ajtó. Lassan, méltóságteljesen emelkedett fel az égen,

csillogott, szikrázott a reflektor fényében.

Aztán visszacsúszott, eltűnt a felszín alatt, és a habzó víz a bemerülési pontból kiindulva óriási hullámokat vetve rohant minden irányba.

Norton parancsnok csak most fogta fel, mi történik. Töredezik a jég. Napok, hetek óta olvadt a tenger lent a mélyben. Ebben az óriási robajban, mely betöltötte a világot, s visszhangozva verődött vissza az égről, nem volt könnyű gondolkodni: Norton mégis azon törte a fejét, vajon mi okozhatja ezt a ribilliót. Amikor a Földön olvadni kezd egy befagyott tó vagy folyó, semmi ilyesmi nem történik…

Hát persze! Nyilvánvalóan így kellett történnie. A tenger alulról kezdett olvadni, minthogy a nap a Ráma törzse felől melegítette. És amikor a jég vízzé válik, kisebb lesz a térfogata…

A tenger tehát lesüllyedt befagyott felső rétege alá, s támaszték nélkül hagyta. Az egyre nagyobb nyomás alákerülő jégszalag most a Ráma kerületén repedezett, mint valami híd, mely elvesztette középső pillérét. Ezer úszó szigetre töredezett, melyek folyton összeütköztek, mígcsak el nem olvadtak. Nortont hirtelen rémület fogta el; amikor eszébe jutott, hogy szánkóval akartak eljutni New Yorkba…

A felfordulás csillapodott kissé, mikor a jég és a víz küzdelmében egy időre helyreállt az egyensúly. Pár óra múlva, a hőmérséklet folytonos emelkedése révén, a víz nyeri majd meg a csatát, s eltűnnek a jég utolsó darabjai is. De hosszú távon mégis a jég fog győzedelmeskedni, mert a Ráma, miután megkerülte a Napot, ismét a csillagok felé veszi majd útját.

Norton újra magához tért, és hívta a tengerhez legközelebb járó csoportot. Nagy megkönnyebbülésére Rodrigo hadnagy azonnal válaszolt. Nem, a víz nem érte el őket. A hullámok nem csaptak át a sziklás parton.

— Most legalább tudjuk — tette hozzá szokott nyugodt hangján —, miért ilyen ez a part.

Norton bólintott magában, de közben arra gondolt, hogy ez egyáltalán nem magyarázza, miért tízszer olyan magas a sziklapart a déli oldalon…

A központi reflektor ezalatt tovább pásztázta a környéket. A felébredt tenger lassan csillapodott, már nem rohant fortyogó hab a fel-felboruló jégtáblákon át. A felfordulás tizenöt perc alatt véget ért.

De a Ráma többé már nem volt csendes, felébredt álmából. Amint a jéghegyek összeütköztek, a jég minduntalan csikorgó hangot adott.

Kicsit megkésett a tavasz, gondolta Norton, de a tél végül mégiscsak véget ért.

És újra feltámadt a szél, most már erősebben. A Ráma erőteljesen figyelmeztette őket: ideje menniük.

A félút jelzéséhez érve Norton parancsnok hálásan gondolt a jótékony sötétségre, mely elrejtette előlük a fenn és a lenn látványát. Noha tudta, még több mint tízezer lépcső van előtte, és maga elé tudta idézni a meredek ívet, mégis az út, amely még előtte áll, elviselhetőbbé vált attól, hogy csak rövidke szakaszt látott belőle,

Másodszor tette meg ezt az utat fölfelé, és okult az első úton elkövetett hibáiból. Ezen az alacsony gravitáción, melyen minden lépés oly könnyű volt, csak nehezen tudott ellenállni a kísértésnek, s kényszerítette magát, hogy lassú, fárasztó ütemben haladjon. Ha nem ezt tette volna, az első néhány ezer lépcsőfok után furcsa fájások kezdődtek volna a combjában és a vádlijában. Izmok, melyek létezéséről sem tudott, hirtelen tiltakozni kezdtek, és így egyre hosszabb pihenőket kellett beiktatnia. A vége felé már több időt kellett pihenésre fordítani, mint haladásra, és ez még nem volt minden. A rákövetkező két napon fájdalmas görcsök kínozták volna, s megmozdulni sem tudna a hajó gravitáció nélküli terén kívül.

Ezért aztán kínzó lassúsággal vágott neki a meredeknek, úgy mozgott, mint valami öregember. Ő hagyta el utoljára az alföldet, a többiek fél kilométerre előtte ugráltak, lámpáik fénye mutatta őket a láthatatlan emelkedőn.

Fájt a s2íve a küldetés kudarca miatt, és még mindig remélte, hogy visszavonulásuk nem végleges. Ha elérik a tetőt, majd ott várakoznak, míg elmúlik a nyugtalanság. Ott bizonyára teljes a nyugalom, mint valami ciklon közepén; és biztonságban bevárhatják a vihar végét.

A földi jelenségek alapján ismét gyors következtetésekre jutott. Egy világ meteorológiája — még jól ismert feltételek mellett is — rettenetesen összetett dolog. A földi meteorológiai előrejelzés még több évszázados tanulmányozás után sem teljesen megbízható. A Ráma pedig nem csipán merőben új rendszer, de pillanatnyilag rendkívül gyors változáson megy keresztül — hőmérséklete több fokkal emelkedett az utóbbi néhány óra alatt. De a beígért hurrikánnak még semmi jele, ámbár néhány enyhe széllökést már érezni lehetett hol ebből, hol abból az irányból.

Már öt kilométernyi utat megtettek, s ez megfelelt mintegy két kilométernyi távolságnak földi körülmények között. A tengelytől három kilométerre, a harmadik szinten pihentek egy órát, ettek néhány falatot, és megmasszírozták lábizmaikat. Itt vettek utoljára kényelmesen lélegzetet; mint az egykori himalájai hegymászók, itt öltötték fel ismét oxigénkészüléküket, hogy megtehessék az utolsó szakaszt.

Egy óra múlva elérték a lépcsősor tetejét — a létra legalsó fokát. Ott álltak az egy kilométeres, függőleges útszakasz előtt — szerencsére a gravitáció a földinek csak néhány százaléka volt. Újabb

harmincperces pihenő következett, mialatt ellenőrizték az oxigénkészüléket, és felkészültek az utolsó szakaszra.

Norton ismét ellenőrizte, hogy valamennyi embere biztonságban halad-e előtte a létrán, egymástól 20–20 méteres távolságra. Itt kezdődik a lassú, egyenletes, rendkívül unalmas emelkedő. A legjobb, ha az ember semmire nem gondol, csak az elmaradó létrafokokat számolja — száz, kétszáz, háromszáz, négyszáz…

1250-nél tartott, amikor hirtelen ráeszmélt, hogy valami nincs rendben. A függőleges falat közvetlenül a szeme előtt megvilágító fény színe megváltozott — és túlságosan erős lett.

Nortonnak még arra sem volt ideje, hogy a lába alá nézzen, vagy figyelmeztesse az embereit. Nem telt bele egy másodperc, hangtalanul, káprázta tó hajnal hasadt a Rámán.

Tizennyolcadik fejezet
HAJNAL

A vakító fényben Nortonnak egy teljes percig szorosan zárva kellett tartania a szemét. Aztán megpróbálta óvatosan résre nyitni, hogy megnézze az arca előtt pár centiméterre lévő falat. Sűrűn pislogott; meg kellett várnia, míg a szemébe szökő könnyek felszáradnak, aztán óvatosan megfordult, hogy megszemlélje a hajnalt.

Mindössze másodpercekig tudta elviselni a látványt, aztán újra le kellett hunynia a szemét. Nem a vakító fény volt elviselhetetlen — azt meg tudta volna szokni —, hanem a Ráma baljós látványa, mely első ízben most tárult eléjük a maga teljességében.

Norton pontosan tudta, mire számítson, a látvány mégis megdöbbentette. Remegés fogta el, hiába próbált uralkodni magán, s olyan erővel kapaszkodott a létrába, mint fuldokló a mentőövbe. Karjának izmai már-már görcsbe rándultak, fáradt lába ugyanakkor ki akart szaladni alóla. Ha a gravitáció nem ilyen alacsony, talán le is esett volna.

Aztán mégis edzett teste kerekedett felül, s lassan úrrá lett a pánikon. Még mindig lehunyt szemmel megpróbálta elfelejteni a félelmetes látványt, s hosszú, mély lélegzetet vett: teleszívta tüdejét oxigénnel, hogy kiűzze a fáradtság mérgeit.

Már sokkal jobban érezte magát, de szemét mindaddig csukva tartogatja, míg még egy műveletet el nem végzett. Óriási akaraterővel arra kényszerítene jobb kezét, hogy engedje el a létrafokot — beszélnie kellett vele, mint valami engedetlen gye3ekkel —, de végül sikerült lenyúlnia a derekáig. Akkor kikapcsolta biztonsági övét, és rácsatolta a legközelebbi létrafokra. Most már, történjék bármi, leesni nem tud.

Norton ekkor egymás után többször mélyet lélegzett, és még mindig csukott szemmel — bekapcsolta a rádióját. Amikor megszólalt, remélte, hogy hangja nyugodt, és parancsnokhoz méltó:

— Itt a kapitány. Mindenki jól van?

Amint sorra szólította embereit, és sorra kapta a válaszokat — néha meglehetősen reszkető hangon —, egykettőre visszatért magabiztossága és önfegyelme. Minden embere biztonságban volt, és valamennyien az ő utasítását várták. Újra parancsnok volt.

— Ne nyissák ki a szemüket mindaddig, míg úgy érzik, nem bírják elviselni — mondta. — A látvány — lenyűgöző. Ha bárki úgy érzi, hogy túlságosan is az, menjen csak tovább előre, és ne nézzen vissza. Ne felejtsék el, mindjárt zéró gravitáció alatt leszünk, ahonnan már nem lehet leesni.

Képzett űrhajósokat szükségtelen volt ilyen elemi dolgokra emlékeztetni, de Norton önmagának is ezt mondogatta szinte minden pillanatban. Mint valami talizmán, a zéró gravitáció megvéd mindenféle bajtól. Bármit is lássanak, a Ráma nem tudja lehúzni őket a pusztulásba, a nyolc kilométerre alattuk lévő alföldre.

Büszkesége és önbecsülése most már haladéktalanul megkövetelte, hogy újra kinyissa a szemét, és megnézze a körülötte lévő világot. De előbb a testét kellett biztonságba helyeznie.

Mindkét kezével elengedte a létrát, majd bal karját az egyik fokhoz csatolta. Öklét ki-be nyitogatva kilázította a görcsöt, s amikor már kényelemben érezte magát, kinyitotta a szemét, és a Ráma felé fordult.

Első benyomása az volt, hogy minden kék. Az eget betöltő fény inkább ívfényre emlékeztetett, mintsem napvilágra. A Ráma napja tehát valószínűleg forróbb a miénknél, gondolta Norton. Ez bizonyára érdekli majd a csillagászokat…

Most értette meg az Egyenes Völgy titokzatos árkának és öt másik párjának a rendeltetését: gigantikus méretű szalagfények voltak. A Ráma hat lineáris napja szimmetrikusan helyezkedett el a belső palláston. Mindegyikből széles fénylegyező irányult közép felé, és megcsillant a szemben lévő falon. Norton azon tűnődött, vajon fel-le kapcsolhatóak-e külön-külön egymás után, hogy előidézhessék a fény és a sötétség váltakozását, vagy ez a világ az örök fény világa-e.

Miután hosszan bámulta a vakító fénykévéket, ismét megfájdult a szeme, s nem bánta, amiért jó okot talált arra, hogy újra becsukja. Miután szinte teljesen magához tért vizuális megrázkódtatásából, végre elgondolkodhatott egy sokkal komolyabb kérdésen.

Ki vagy mi kapcsolta fel a Rámán a fényeket?

Az ember által elvégezhető legérzékenyebb vizsgálatok szerint ez a világ steril volt. És most mégis valami olyasmi történt, amit természeti erők működésével nem lehetett megmagyarázni. Talán valóban nincs itt élet, de léteznie kell tudatnak, tudatos tevékenységnek; talán robotok élednek fel Bonok óta tartó mély álmukból. Talán véletlenül gyúlt ki a fény — a gépezet utolsó, görcsös mozdulata, melyet az új nap melege váltott ki, s a fény — hamarosan ismét kialszik, most már mindörökre.

Norton mégsem hihetett el ilyen egyszerű magyarázatot. A kirakós játék — bár sok darabka hiányzott még — kezdett összeállni. Megfejthetetlen volt például a kopás legcsekélyebb jelének a hiánya — mintha vadonatúj lenne, mintha a Ráma csak most készült volna…

Ezek a gondolatok félelmet, sőt rémületet kelthettek volna benne, és mégsem volt ilyen hatásuk. Ellenkezőleg: Norton lelkesedést, már-már örömet érzett. Jóval több a felfedeznivalójuk itt, mint remélni merték. «Csak várj — gondolta —, mi lesz, ha a Ráma-bizottság ezt

megtudja?»

Ekkor nyugodtan, határozottan kinyitotta a szemét, és gondosan szemügyre vette az eléje táruló látványt. Mindenekelőtt valamilyen viszonyítási rendszert kellett megállapítania. Előtte volt a legnagyobb zárt tér, melyet ember valaha is látott, s ahhoz, hogy tájékozódhasson, szüksége volt egy képzeletbeli térképre.

A csekély gravitáció csak kis segítséget nyújtott, a «fenn» és «lenn» fogalmát tetszése szerint alkalmazhatta bármely irányra. De néhány irány pszichológiai veszélyt rejtett magában; amikor agya ezek valamelyike felé haladt, sietve el kellett térítenie.

A legbiztonságosabb elképzelés szerint egy 16 kilométer széles, 50 kilométer mély kút íves görbületű aljában van. Ennek az volt az előnye, hogy nem kellett tartania attól, hogy leesik; a képnek azonban komoly hibái is voltak.

Úgy gondolhatta, hogy a szétszórt városok, a különböző színű és mintázatú területek mind erősen tapadnak a felnyúló falakhoz. Feje fölött, a felső kupoláról lelógó különféle szerkezetek nem voltak megmagyarázhatatlanabbak, mint egy óriási koncertterem mennyezetéről függő csillárok. A Szalag-tenger azonban teljesen elfogadhatatlan volt…

Pedig ott volt, a kút falának közepe táján — a víz látható támasz nélkül írt le egy teljes kört. Nem kétséges, hogy víz volt; élénkkék színű víz, s rajta csillogva szikrázott néhány, még megmaradt jégtábla. Ám egy függőleges tenger, mely 20 kilométer szélességben halad az égbolt felé; olyan nyugtalanító jelenség volt; hogy Norton kénytelen volt más megoldást keresni.

Ekkor gondolatban 90 -kal elfordította a teret. A mély kút így két végén lezárt alagúttá vált. A «lent» ezúttal nyilvánvalóan azt az irányt jelentette, ahonnan a létrán és a lépcsősoron át az imént feljött; és ez a perspektíva végre lehetővé tette Norton számára, hogy méltányolhassa a Ráma építészeinek valódi elképzelését.

Tekintete beleütközött egy íves; 16 kilométer magas sziklába, melynek felső vége belesimult a-görbülő tetőbe, amely ezúttal nem más, mint az égbolt. Alatta több mint 500 méter mélységbe vezetett le a létra, mígnem elérte az első peront, illetve teraszt. Onnan indult le a lépcsősor, kezdetben az alacsony gravitációjú térségben csaknem függőlegesen, majd egyre kevésbé meredeken, s végül — öt peronon át — elérkezett a távoli álföldre. Az első 2–3 kilométeren Norton még külön-külön látta a lépcsőfokokat, azon túl már csak egybemosódó csíknak tűnt. Az óriási lépcsősor mélységbe irányuló rohanása olyan lenyűgöző látvány volt, hogy a valódi arányokat fel sem lehetett fogni. Norton egy ízben a Mount Everest fölött körözött, s akkor elámult a méretein. Most az jutott eszébe, hogy a lépcső magassága a Himalája csúcsával vetekszik, de az összehasonlítás nem mondott semmit.

És semmihez nem tudta hasonlítani a másik két lépcsősort, a Bétát és Gammát, melyek ferdén vittek fel az égbe, majd elkanyarodtak messze a feje fölött. Norton már eléggé összeszedte magát ahhoz, hogy most hátrahajolva futó pillantást vessen rájuk. Aztán megpróbálta kiverni a fejéből, hogy ott vannak…

Mert ha túl sokáig gondolkodott e vonalakon, egy harmadik Ráma-kép is felmerült benne, s ezt mindenáron el akarta kerülni. Eszerint a Ráma ismét függőleges henger lett, csakhogy ő ennek a hengernek most nem az alján, hanem a tetején volt, s fejjel lefelé mászott, mint valami légy egy kupolában, és alatta 50 kilométeres mélység. Mihelyt Norton ráeszmélt, hogy ez a kép kúszik be a tudatába, minden akaraterejére szüksége volt ahhoz, hogy eszeveszett pánikban meg ne ragadja a létrát.

Tudta; hogy félelmei idővel csillapodni fognak. A Ráma csodája és idegensége felülkerekedik majd az általa keltett rémületen, legalábbis azokban az emberekben, akiket arra képeztek ki, hogy szembenézzenek az űr realitásaival. Aki sohasem hagyta el a Földet, és sohasem látta a környező csillagokat, talán nem tudta volna elviselni ezeket a tájakat. Ám ha valaki képes elfogadni, gondolta Norton elszánt akarattal; az éppen az Endeavour kapitánya és legénysége.

Ránézett a kronométerére. A szünet mindössze két percig tartott, mégis olyan hosszúnak tűnt, mint egy teljes élet. Épp hogy össze tudott szedni annyi erőt magában, hogy legyőzze saját tehetetlenségét és a gyengülő gravitációs teret, és lassan húzni kezdte magát fölfelé a létra utolsó száz méterén. Mielőtt maga mögött hagyva a Rámát belépett volna a légzsilipbe, még egy utolsó pillantást vetett a belső tér felé.

Az utolsó néhány perc is hozott változást: köd szállt fel a tengerről. A felszín fölötti pár száz méterén sejtelmes fehér oszlopok követték határozottan a Ráma forgását; majd nyugtalanul kavarogva szétoszlottak, ahogy a felszálló levegő megpróbálta elnyomni túl nagy sebességét. A hengeres világ passzát szelei már kezdték felrajzolni az égre mintázatukat; időtlen idők óta először kitörőben volt a trópusi vihar.

Tizenkilencedik fejezet
FIGYELMEZTETÉS A MERKURRÓL

Hetek óta először történt, hogy a Ráma-bizottság minden tagja elérhető volt. Solomons professzor a Csendes-óceán mélyéből bukkant fel, ahol a tengerfenék árkaiban folyó bányászatot tanulmányozta. Azon sem lepődött meg senki, hogy most, amikor legalább a lehetősége felmerült annak, hogy a Ráma — élettelentárgyakon kívül — valami egyéb hírt is adhat magáról, dr. Taylor ismét előkerült.

Az elnök biztosra vette, hogy dr. Carlisle Perera még a szokásosnál is dogmatikusabb és fölényesebb lesz, hiszen a Rámán feltámadó hurrikánról szóló jóslata beigazolódott. Őexcellenciája legnagyobb meglepetésére azonban Perera nagyon szelíd volt, kollégái gratulációját már-már zavartan fogadta — ha ugyan ilyesmiről egyáltalán szó lehet az ő esetében.

Az exobiológus valóban gyötrődött. A hurrikánoknál sokkalta kézenfekvőbb jelenség volt a Szalag-tenger látványos széttöredezése — s ezt ő teljesen figyelmen kívül hagyta. Nem lehetett túlságosan büszke arra, hogy eszébe jutott, miszerint a meleg levegő felszáll, ugyanakkor megfeledkezett arról, hogy a felolvadt jég összehúzódik. No persze, ezen hamarosan túlteszi magát, és visszanyeri megszokott, Olümposzi magabiztosságát.

Amikor az elnök megkérdezte tőle, milyen klimatikus változásokra számít, nagyon óvatosan fogalmazta meg jóslatait. — Nem szabad elfelednünk — magyarázta —, hogy egy idegen égitest, mint pl. a Ráma meteorológiája még sok egyéb meglepetéssel szolgálhat. De ha számításaim helyesek, további viharokra nem kell számítani, az időjárás hamarosan stabilizálódik. A perihéliumig lassú hőmérséklet-emelkedés következik be — és persze ezután is —, de ez bennünket már nem érint, hiszen az Endeavour már jóval előbb kénytelen lesz elhagyni a Rámát.

— Ezek szerint hamarosan visszatérhetnek majd a Ráma belsejébe?

— Nos, valószínűleg. 48 órán belül tudni fogjuk a választ. — Vissza kell térni — mondta a Merkur nagykövete. — Amit csak lehet, mindent meg kell tudnunk a Rámáról. A helyzet most teljesen megváltozott.

— Azt hiszem, tudjuk, mire gondol, de lenne szíves kifejteni?

— Természetesen. Mostanáig meg voltunk győződve arról, hogy a Rámán nincs élet, legalábbis nincs irányított tevékenység. De a továbbiakban már nem állíthatjuk, hogy elhagyott hajóról van szó. Ha élet nincs is rajta, irányíthatják robotberendezések, melyeket egy

bizonyos célra beprogramoztak. Lehetséges, hogy a számunkra nagyon is kedvezőtlen célra. Akármilyen ellenszenves is a gondolat, fontolóra kell vennünk az önvédelem kérdését.

A tiltakozó hangok zűrzavarában az elnöknek keze felemelésével kellett helyreállítania a rendet.

— Engedjék, hogy őexcellenciája befejezze! — kérte. — Akár tetszik nekünk, akár nem, ezt a kérdést komolyan át kell gondolni.

— A nagykövet iránti teljes tisztelettel — szólalt meg dr. Conrad Taylor a legtiszteletlenebb hangján — a magam részéről úgy vélem, naivitásra vall, ha rossz szándékú beavatkozástól félünk. A rámaiak fejlettségi szintjén állók minden bizonnyal ennek megfelelő erkölcsi szinten állnak. Máskülönben már saját magukat is elpusztították volna — amint ez nekünk csaknem sikerült is a huszadik században. Éppen ezt fejtettem ki Ethos és Kozmosz című új könyvemben. Remélem, megkapta a példányt.

— Hogyne, köszönöm, bár sajnos, egyéb sürgős ügyek miatt még nem jutottam túl a bevezetőn. Az elméletet azonban ismerem. Nem közeledhetünk rossz szándékkal egy hangyaboly felé. Bár, ha házat akarunk éppen oda építeni.

— Ez már csaknem olyan félelmetes, mint a Pandora-találkozó! Egyszerűen csillagközi idegengyűlölet!

— Kérem, uraim, kérem! Így nem jutunk sehová. Nagykövet úr, még öné a szó!

Az elnök dühösen meresztette szemét a 380 000 kilométeres távolságon át Conrad Taylorra, aki vonakodva vonult vissza, mint valami vulkánkitörés, ha lejárt az ideje.

— Köszönöm — mondta a Merkur nagykövete. — Lehet, hogy szó sincs veszélyről, de az emberiség jövőjével kapcsolatban nem kockáztathatunk. És, ha szabad így mondanom, minket, merkuriakat különösen érint a dolog. Bárki másnál több okunk van riadót fújni.

Dr. Taylor hallhatóan felhorkantott, de a Holdról küldött újabb metsző pillantás elnémította.

— Miért van több okuk a merkuriaknak, mint bármely más bolygó lakóinak? — kérdezte az elnök.

— Nézzük a helyzet alakulását. A Ráma máris a mi pályánkon belül van. Csak feltevés az, hogy megl4erüli a Napot, és újra kimegy az űrbe. Mi történik akkor, ha fékező manővert hajt végre? Ha így lesz, ez a perihéliumnál történik, hozzávetőlegesen 30 nap múlva. Tudósaim állítása szerint ha itt teljes sebességváltoztatást hajtanak végre, akkor a Ráma mindössze 25 millió kilométeres pályán fog keringeni a Nap körül. Innen uralni tudja az egész Naprendszert.

Hosszú ideig senki — még Conrad Taylor sem — szólt semmit. A bizottság valamennyi tagjának gondolatai Hermész nehéz természetű népe körül jártak, akiket nagykövetük olyan jól képviselt.

A legtöbb ember számára a Merkur közelítette meg leginkább a Pokolról alkotott képzeteket — addig mindenesetre, míg valami ennél is rosszabbal nem találkoznak. A hegmésziek azonban büszkék voltak bizarr bolygójukra, ahol a napok hosszabbak, mint az évek, kétszer kel és kétszer nyugszik a Nap, s a folyók medrében olvadt fém folyik… Ehhez képest a Holdon és a Marson csak apró kényelmetlenségek fordulnak elő. Míg az ember le nem száll a Vénuszon (ha erre sor kerül egyáltalán), a Merkurnál ridegebb környezettel nem találkozik.

Mégis, ez a világ sok szempontból kulcsszerepet töltött be a Naprendszerben. Visszapillantva a dolog nyilvánvalónak tűnt, holott az űrkorszak már csaknem egy évszázada tartott, mire rájöttek erre. A merkuriak attól kezdve nem tűrhették, hogy erről bárki is megfeledkezzék.

Már jóval, mielőtt az ember rátehette a lábát, a Merkur abnormális sűrűsége jelezte, hogy nehézelemeket tartalmaz az itt talált gazdagság mégis meglepetésszerűen hatott, s azt jelentette, hogy újabb ezer évig nem kell tartani attól, hogy az emberi civilizáció fenntartásához alapvetően szükséges fémek elfogynak. És ezek a kincsek épp ott vannak, ahol a Nap ereje tízszer akkora, mint a hideg Földön.

Korlátlan energia — korlátlan fémkészletek: ezt jelentette a Merkur. Óriási mágneses kilövőszerkezetekkel képesek késztermékeket eljuttatni a Naprendszer bármely pontjára. Energiát képes exportálni szintetikus transzuránium izotópok vagy tiszta sugárzás formájában. Az a javaslat is felmerült, hogy lézerek segítségével olvasszák meg a gigantikus Jupitert, de a többi bolygó elzárkózott a javaslat elől. A Jupiter megfőzésére kidolgozandó technika túl sok kísértést rejt magában holmi bolygóközi zsarolásra is.

A felmerülő aggodalmak jól jelezték a merkuriak iránt érzett általános hangulatot. Az emberek tisztelettel adóztak keménységüknek és műszaki képességeiknek, s egyben csodálták is őket azért, mert ilyen félelmetes világot hódítottak meg. De nem szerették őket, s még kevésbé bíztak bennük.

Ugyanakkor meg lehetett érteni őket. Gyakran emlegették tréfálkozva, hogy a merkuriak úgy viselkednek, mintha a Nap személyes tulajdonuk volna. Furcsa szeretet-gyűlölet-érzésekkel kötődtek hozzá, valahogy úgy, ahogy egykor a vikingek a tengerhez, a nepáliak a Himalájához, az eszkimók a tundrához. Boldogtalanok lettek volna, ha valami közéjük és az életüket uraló, azt szabályozó természeti erő közé áll.

Nagy sokára az elnök törte meg a csendet. Még emlékezett India Napjára, és a Merkur Napja gondolatra összerázkódott. Tehát nagyon is komolyan vette a hegmészbelieket, noha bárdolatlan műszaki szakbarbároknak tartotta őket.

— Úgy vélem, az érveiben van logika, nagykövet úr — mondta lassan. — Van valami javaslata?

— Van, uram. Mielőtt eldöntjük, milyen akcióba lépjünk, tényekre van szükségünk. Ismerjük a Ráma földrajzát, ha élhetünk egyáltalán ezzel a szóval, de nem ismerjük a képességeit. A probléma kulcsa a következő: van-e a Rámának meghajtórendszere? Tud-e pályát módosítani? Nagyon érdekelne, mi erről dr. Perera véleménye.

— Már sokat gondolkodtam erről — mondta az exobiológus. — A Rámát eredetileg nyilván valamilyen kilövőszerkezet küldhette pályára, de az is lehet, hogy egy külső segédrakéta. Ha van is hajtóműve, nyomát sem találtuk. Nincsenek kipufogói, és egyáltalán semmi ilyesmi nincsen a külső burkon.

— Talán rejtettek.

— Meglehet, de nem sok értelme lenne. És hol vannak az üzemanyagtartályok, hol az energiaforrás? A törzs tömör, szeizmikus vizsgálataink ezt igazolták. Az északi tető üregei teljes mértékben megmagyarázhatók a légzsiliprendszerekkel.

Hátravan még a déli csúcs, melyet Norton parancsnok a tíz kilométer széles vízgyűrű miatt nem tudott elérni. A «Déli-sarkon» különféle furcsa gépezetek és szerkezetek vannak, látták a képeket. Csak találgatni tudjuk, mire szolgálhatnak.

Valamiben azonban szinte biztos vagyok. Ha a Rámának van meghajtórendszere, az csakis olyasmi lehet, ami túl van jelenlegi ismereteink határán. Sőt talán éppen az a legendás «űrmeghajtás» ez; amiről mi-már kétszáz éve beszélünk.

— Nem tartja ezt kizártnak?

— Semmiképpen sem. Óriási felfedezés lenne, ha be tudnánk bizonyítani, hogy a Ráma űrmeghajtással rendelkezik, még akkor is, ha a működéséről nem tudunk meg semmit. Elég, ha csak tudjuk, hogy ilyesmi létezik.

— Mit jelent az űrmeghajtás? — kérdezte a Föld nagykövete szinte siránkozó hangon.

— Bármilyi meghajtórendszert; Sir Robert, mely nem a rakétaelven működik. Az antigravitáció, ha lehetséges, tökéletes megoldást jelenthet. Mi jelenleg még nem tudjuk, hol keressünk efféle meghajtást, és a tudósok többsége nem is hisz ezek létezésében.

— Nem létezik — vetette közbe Davidson professzor. — Ezt Newton már eldöntötte. Nem létezik akció reakció nélkül. Az űrmeghajtás képtelenség. Ez a véleményem.

— Talán igaza van — mondta Perera tőle szokatlan szelídséggel. — De ha a Rámának nincs űrmeghajtásé, akkor nincs semmiféle meghajtása. Egyszerűen nincs hely hagyományos hajtóművek, óriási üzemanyagtartályok számára.

— Nehéz elképzelni, hogy egy egész világ csak úgy sodródik —

mondta Dennis Solomons. — Mi történne a bent lévő tárgyakkal? Mindent rögzíteni kellene. Rendkívül kellemetlen helyzet.

— Hát, a gyorsulás minden bizonnyal rendkívül kicsi lehet. A legnagyobb problémát a Szalag-tenger vize jelenthetné. Hogyan lehet megakadályozni, hogy a…

Perera hangja hirtelen elhalt, a szeme elfátyolosodott. Mintha kezdődő epilepsziás roham kínozná, vagy szívroham környékezné. Kollégái riadtan néztek rá, de ő hirtelen magához tért, öklével az asztalra csapott, és felkiáltott:

— Hát persze! Ez mindent megmagyaráz! A déli szikla úgy már értem!

— Én nem — mormogta a Hold nagykövete, valamennyi jelenlévő társa nevében is.

— Nézzék csak a Rámának ezt a hosszmetszetét — folytatta izgatottan Perera, miközben kinyitotta a térképét. — Önöknek is van példányuk? A Szalag-tengert kénszikla fogja közte, melyek egy-egy teljes kört írnák le a Ráma belsejében. Az északi csupán ötven méter magas; a déli viszont csaknem ötszáz méteres. Mi indokolja ezt a nagy különbséget? Eddig még senki sem talált elfogadható magyarázatot rá.

De tegyük fel, hogy a Ráma képes önmagát hajtani, oly módon; hogy gyorsuláskor az északi oldal van elöl. A tenger vize ekkor visszafelé mozdul el, tehát a déli oldal szintje megemelkedik, talán többszóz métert is. Íme a szikla magyarázata. Lássuk csak…

Perera sebesen írni kezdett. Meglepően rövid idő múlva nem lehetett több húsz másodpercnél — diadalmas arccal nézett fel.

— A szikla magasságának ismeretében kiszámíthatjuk a Ráma maximális gyorsulását. Ha ez meghaladná az egy— gravitáció 2 %-át, a tenger átömlene a déli féltekére.

— Egy g ötvenedrésze? Nem valami sok.

— De igen, tízmillió megatonna tömeg esetében. És nem is kell több csillagközi manőverek végrehajtásához.

— Nagyon köszönjük, dr. Perera — mondta a Merkur nagykövete. — Sok olyasmit mondott, amin eltöprenghetünk. Elnök úr, közölhetjük Norton parancsnokkal, mennyire fontos, hogy megnézzék a «Déli-sark» vidékét?

— Norton megtesz mindent, amit csak lehet. A tenger, mint tudja, az akadálya. Valami tutajfélét próbálnak építeni, hogy legalább New Yorkig eljussanak.

— A «Déli-sark» még fontosabb lehet. Időközben fel fogom erre hívni a közgyűlés figyelmét. Egyetértenek velem? Ellenvetés nem jött, még dr. Taylortól sem. De éppen abban a pillanatban, amikor a bizottság tagjai már-már megszakították a kapcsolatot, Sir Lewis felemelte a kezét.

Az öreg történész nagyon ritkán szólalt meg, de akkor mindenki

odafigyelt arra, amit mondott.

— Tegyük fel, úgy találjuk, hogy a Ráma aktív, és rendelkezik ezekkel a lehetőségekkel. Ismerek egy régi katonai mondást, mely szerisit a lehetőség nem jelent egyet a szándékkal.

— Meddig várakozzunk, míg kiderül, mi a szándékuk? — kérdezte a hermészi. — Mire rájövünk, talán már késő lesz.

— Máris elkéstünk. Semmivel sem tudjuk befolyásolni a Rámát. Kétlem, hogy valaha is tudtuk volna.

— Ezzel nem értek egyet, Sir Lewis. Sok mindent tehetünk, ha szükséges. De kétségbeejtően rövid az időnk. A Ráma egy kozmikus tojás, melyet a Nap sugarai melegítenek. Bármelyik pillanatban kikelhet.

A bizottság elnöke leplezetlen csodálkozással nézett a Merkur nagykövetére. Diplomata pályafutása során ritkán lepődött meg ennyire.

Álmában sem gondolta volna, hogy egy hermészi ilyen költői képzelőerővel rendelkezhet.

Huszadik fejezet
JELENÉSEK KÖNYVE

Amikor a legénység egy tagja «parancsnoknak», vagy ami még rosszabb, «Norton úrnak» szólította, mindig valami komoly dologról volt szó. Emlékezete szerint Boris Rodrigo még sohasem szólította így, tehát most kétszeresen fontos dologról fog értesülni. Rodrigo korvettkapitány még rendes körülmények között is rendkívül komoly és józan ember volt.

— Mi a baj, Boris? — kérdezte, amikor a kabin ajtaja becsukódott mögöttük.

— Engedélyt kérek, parancsnok, hogy használhassam a hajó szükségvonalát, mert szeretnék közvetlen üzenetet küldeni a Földre.

Ez valóban szokatlan dolog volt, ha nem is példa nélkül álló. Rutinjelek mentek a legközelebbi bolygó reléjére — jelenleg a Merkuron át —, és annak ellenére, hogy mindössze pár perces útról volt szó, gyakran 5–6 óra is eltelt, mire az üzenet a címzett asztalára került. Az esetek 99 %-ban ez nem okozott gondot, de szükség esetén — a kapitány belátása szerint — használhattak közvetlenebb és persze drágább csatornát is.

— Tudja, ugye, hogy a kérését indokolnia kell? Minden rendelkezésünkre álló hullámsáv adatközlésre van fenntartva. Halaszthatatlan személyes ügy?

— Nem, parancsnok. Annál sokkal fontosabb. Üzenetet akarok küldeni az Anyaszentegyháznak.

— »Ajaj! — gondolta Norton. — Most mit tegyek?» — Aztán hangosan azt mondta

— Örülnék, ha megmagyarázná.

Nem egyszerűen a kíváncsiság mondatta ki vele a kérést noha, mi tagadás, kíváncsi is volt. Arról volt szó, ha megadja Borisnak a kért előjogot, neki magának is egyet kell értenie vele.

A nyugodt, kék szemek rászegeződtek. Norton sohasem tapasztalta, hogy Boris elveszti az önuralmát, vagy másnak mutatkozna, mint amilyennek ismerték. Mindig tökéletesen magabiztos volt, mint minden kozmo-keresztény. Hitük egyik pozitív vonása volt, hogy segítségével igazán jó űrhajósokká tudtak válni. Semmiben nem kételkedő bizonyosságuk azonban néha kicsit bosszantotta ama szerencsétleneket, akik nem fogadták el a kinyilatkoztatást.

— A Ráma céljával kapcsolatos, parancsnok. Azt hiszem, rájöttem.

— Folytassa!

— A helyzet a következő. Adott egy teljesen üres, élettelen világ, amely ugyanakkor alkalmas emberi életre. Van víz és van belélegezhető atmoszféra. Az űr mélységeiből egyenesen a Naprendszerbe érkezett, teljességgel hihetetlen, hogy puszta véletlenről van szó. És nem csak vadonatújnak látszik, olyan, mintha még soha nem használták volna.

«Mindezt már tucatnyiszor végiggondoltuk — mondta magában Norton. — Mit tud Boris hozzátenni?»

— Hitünk szerint számíthatunk ilyen látogatásra, de hogy milyen formában, azt nem tudjuk pontosan. A Biblia utal rá. Ha ez nem a Második Eljövetel, akkor talán a Második Ítélet Napja; az elsőt Noé történetéből ismerjük. Azt hiszem, a Ráma egy kozmikus Bárka, s azért küldték, hogy az arra érdemeseket megmentsék vele.

Hosszú csend támadt a kapitány kabinjában. Nem mintha Norton nem talált volna szavakat — inkább arról volt szó, hogy túlságosan sok kérdés merült fel benne egyszerre, és nem tudta, melyiket tanácsos most feltennie.

Végül a legszelídebb és legmellékesebb hangján azt mondta:

— Nagyon érdekes elképzelés, és bár nem osztozom a hitében, szívfájdítóan tetszetős.

Részéről ez nem volt képmutatás vagy bók; Rodrigo elmélete, ha megfosztja vallásos felhangjaitól, legalább olyan meggyőző volt, mint fél tucat másik, amelyeket eddig hallott. Tegyük fel, valami katasztrófa fenyegeti az emberi fajt, s egy jószándékú, magasabbrendű intelligencia tud róla. Máris minden szép, kerek magyarázatot kapna. De még mindig van néhány probléma…

— Néhány kérdésem lenne, Boris. A Ráma három hét múlva Napközelbe ér, majd megkerüli a Napot, és amilyen gyorsan jött, éppoly gyorsan elhagyja a Naprendszert. Nincs sok idő Ítélet Napjára, vagy arra, hogy áthajózzák a… öö… kiválasztottakat, hát erről van szó.

— Igaz. Mihelyt tehát a Ráma Napközelbe ér, lelassul, és parkolópályára áll, valószínűleg a Föld pályájához képest Naptávolban. Ott aztán újra elindul, hogy találkozzon a Földdel.

A dolog zavarbaejtően hihető volt. Ha a Ráma itt akar maradni a Naprendszerben, akkor éppen jó irányba tart. A lelassulás leghatékonyabb módja, ha a lehető legjobban megközelíti a Napot, s ott hajt végre fékező manővert. Ha van igazság Rodrigo elméletében — vagy annak egy változatában —, ez hamarosan kiderül.

— Még valami, Boris. Mi irányítja jelenleg a Rámát?

— Erre vonatkozó doktrínát nem ismerek. Talán egy egyszerű robot. Vagy — szellem. Ez megmagyarázná, miért nincs jele a biológiai életnek.

A Kísértet Aszteroida — miért ugrott ez most váratlanul elő agya

valamely rejtett zugából? Aztán eszébe jutott az évekkel ezelőtt olvasott ostoba történet, de jobbnak Látta, ha nem kérdezi meg Borist, ő is olvasta-e. Sejtette, hogy a másik ízlésének nem felelnek meg az efféle olvasmányok.

— Megmondom, mit teszünk, Boris — mondta Norton hirtelen elhatározással. Be akarta fejezni a beszélgetést, mielőtt túlságosan belebonyolódnának, és úgy gondolta, jó kompromisszumot talált.

— Össze tudná foglalni az elképzelését mondjuk… nos… ezer bit alatt?

— Azt hiszem, igen.

— Nos, ha meg tudja fogalmazni úgy, mint valami tudományos elméletet, elküldöm a «forró dróton» a Ráma-bizottsághoz, ugyanakkor elküldünk egy példányt az egyháznak is, és mindenki boldog lesz.

— Köszönöm, parancsnok. Igazán hálás vagyok.

— Ó, nem a lelkiismeretem megnyugtatására teszem. Pusztán kíváncsi vagyok, mit szól hozzá a bizottság. Ha nem is értek egyet teljes mértékben önnel, lehet, hogy valami fontos dologra bukkant.

— Napközelben megtudjuk, ugye?

— Igen. Napközelben megtudjuk.

Amikor Boris Rodrigo kiment a kabinból, Norton hívta a hidat, és megadta a szükséges engedélyt. Úgy érezte, elég ügyesen megoldotta a problémát; és még az is megtörténhet, hogy Borisnak igaza van.

Talán még javított is az esélyén, hogy a kiválasztottak közé kerüljön.

Huszonegyedik fejezet
VIHAR UTÁN

Miközben átlebegtek az Alfa-légzsiliprendszer immár ismerős folyosóján, Norton azon gondolkodott, vajon a türelmetlenség nem győzte-e le bennük az óvatosságot. 48 órát két értékes napot — álltak indulásra készen az Endeavour fedélzetén, várva az események kedvező alakulását. De nem történt semmi; a Rámán hagyott műszerek nem jeleztek szokatlan tevékenységet. Legnagyobb bosszúságukra a középen hagyott tévékamerát elhomályosította a köd, néhány méteren túl semmit sem lehetett látni. A köd csak most kezdett felszállni.

Amikor túljutottak a légzsiliprendszer utolsó ajtaján, és átlebegtek a középen kialakított vezetőkötelek útvesztőjén, Norton csodálkozva vette észre a fény változását. Az erős kékből jóval halványabbra, lágyabbra szelídült, emlékeztetett a Földön ismerős napfényes, ugyanakkor párás idő színeire.

Elnézett a világtengely irányába, de nem látott egyebet, mint ragyogó, jellegtelenül fehér alagutat, végesteien-végig, egészen a «Déli-sark» különös hegyeiig. A Ráma belsejét felhő borította, még egy rés sem volt rajta sehol. A felhőréteg teteje határozott rajzolatot mutatott; a forgásban lévő óriási hengeres világ belsejében egy kisebb hengert alkotott, s néhány kisebb felhőfoszlánytól eltekintve középen tisztán maradt egy 5–6 kilométernyi széles mag.

A Ráma hat mesterséges napja alulról világította meg a henger alakú felhőzetet. A közelebbi, az északi félteke napjainak helyét világosan mutatták a fény szétszóródó vonalai, de a Szalag-tenger túlsó felén lévők izzó fényszalaggá olvadtak össze.

«Mi történik lent, a felhők alatt?» — kérdezte Norton magában. De legalább elmúlt a vihar, amely ilyen tökéletes szimmetriába forgatta őket a tengely körül. Hacsak nem éri őket újabb meglepetés, biztonságosan szállhatnak le.

Ésszerűnek látszott, hogy most is ugyanaz a csapat menjen le, amelyik egyszer már mélyen behatolt a Rámába. Myron őrmester — hasonlóan az Endeavour legénységének többi tagjához —, aki most már Ernst orvosparancsnok szerint is megfelelő kondícióban volt, meggyőző őszinteséggel jelentette ki, hogy soha többé nem veszi magára régi egyenruháját.

Norton parancsnok, miközben azt figyelte, milyen határozott és gyors mozdulatokkal «úszik» lefelé a létrán Mercer, Colvert és Myron, arra gondolt, mennyi minden megváltozott. Először hidegben és sötétben ereszkedtek le, most pedig fény és meleg felé tartanak. És mindeddig meg voltak győződve arról, hogy a Ráma halott. Biológiai

értelemben ez még mindig igaz lehet. De valami megmozdult — és Boris Rodrigo kifejezése éppúgy ideillik, mint bármi más.

A Ráma szelleme felébredt.

Amikor elérték a létra alján lévő teraszt, és felkészültek a hosszú útra lefelé a lépcsőn, Mercer elvégezte a szokásos levegőelemzést. Voltak dolgok, amelyeket sohasem vett adottnak, s még ha a körülötte lévők kényelmesen lélegeztek is készülék nélkül, tudták, hogy ő ellenőrzi a levegőt, mielőtt levenné a sisakját. Amikor megkérdezték, mire jó ez a túlzott óvatosság, ő azt felelte: «Azért, mert az emberi érzékszervek nem elég tökéletesek. Lehet, hogy úgy érzed, jól vagy, a következő mély lélegzet mégis a földre terít.»

Ránézett a műszene, és azt mondta:

— Az ördögbe!

— Mi a baj? — kérdezte Colvert.

— Elromlott, túl magas értéket mutat. Furcsa. Eddig még nem tapasztaltam ilyesmit. Ellenőrzöm saját légzőberendezésemen.

A, kis készüléket rákapcsolta saját oxigénkészlete ellenőrző műszerére, aztán mélyen elgondolkodva állt egy ideig. Társai aggódva figyelték: ha Karit nyugtalanítja valami, azt nagyon komolyan kell venni.

Kihúzta a készüléket, a kapott értéket ismét összehasonlította a Ráma levegőjével, majd hívta az Ellenőrző Központot.

— Kapitány! Megmérné az oxigént?

Az indokoltnál jóval hosszabb szünet után Norton visszaszólt a rádióján

— Valami baj lehet a műszerrel.

Halvány mosoly jelent meg Mercer arcán.

— 50 %-kal magasabb a rendesnél, ugye?

— Igen. Mit jelent ez?

— Azt, hogy levehetjük az álarcot. Hát nem kényelmesebb? — Nem vagyok meggyőződve róla — utánozta Norton Mercer gúnyos hanglejtését. — Túl szép ahhoz, hogy igaz legyen. Többet nem is kellett mondania. Mint minden űrhajós, Norton parancsnok is mélységes gyanakvással fogadott mindent; ami túl szép volt ahhoz, hogy igaz lehessen.

— Mercer rést nyitott a maszkján, és óvatosan szippantott egyet. Ezen a magasságon, először, a levegő tökéletesen belélegezhető volt. Eltűnt a dohos, halotti szag, s vele együtt a rettenetes szárazság, amitől nemrégiben még annyit szenvedtek. A páratartalom most legnagyobb csodálkozásukra 80 %-os volt, kétségtelenül a tenger felolvadása miatt. A fülledt, bár nem kellemetlen levegő Mercert nyári estére emlékeztette valahol a trópusi tengerparton. Az utóbbi pár nap alatt a Ráma klímája hirtelen megjavult…

De miért? A megnövekedett páratartalom nem jelentett

problémát, de a meghökkentő oxigénemelkedésre nem volt kézenfekvő magyarázat. Mercer, miközben újra megkezdte a leszállást, egy sor számítást végett el gondolatban. Már elérték a felhőréteg szélét, de még semmi kielégítő eredményre nem jutott.

Óriási volt a változás, mert nem volt semmiféle átmenet. Az egyik pillanatban még tiszta levegőben csúsztak lefelé a sima fémkorlátba kapaszkodva, nehogy túlságosan felgyorsuljanak ebben a negyed-gravitációs körzetben. Majd váratlanul vakító, fehér ködbe értek, s a látótávolság mindössze néhány méterre esett vissza. Mercer olyan gyorsan fékezte le magát, hogy Calvert csaknem beleütközött — de Myron valóban beleütközött Calvertbe, s csaknem lesodorta a korlátról.

— Nyugalom — mondta Mercer. — Tartsunk akkora távolságot, hogy éppen csak lássuk egymást. És ne gyorsuljanak fel, lehet, hogy hirtelen kell megállnom.

Teljes némaságban csúsztak tovább lefelé a ködben. Calvert halvány árnyékként pillantotta meg Mercert tíz méterre maga előtt, és amikor visszanézett, Myront látta maga mögött ugyanolyan távolságban. Bizonyos értelemben ez még kísértetiesebb volt, mint amikor a Ráma éjszakai sötétjében szálltak le, akkor legalább a reflektorok mutatták, mi van előttük. De ez most olyan volt, mintha rossz látási viszonyok között a nyílt tengene szállnának le.

Nem is érzékelték, milyen messze jutottak el. Calvert éppen arra gondolt, már közel járhatnak a negyedik szinthez, amikor Mercer váratlanul ismét lefékezte magát. Amikor összegyűltek, suttogva mondta:

— Hallgassák csak! Maguk nem hallják?

— De igen — felelte Myron kis hallgatózás után. — Mintha szélzúgás lenne.

Calvert ebben nem volt annyira biztos. Ide-oda forgatta a fejét, hogy megállapítsa a ködön túlról jövő halk mormogás irányát, aztán feladta a reménytelennek tűnő kísérletet.

Tovább csúsztak lefelé, s elérve a negyedik szintet, elindultak az ötödik felé. A zaj mind erősebbé vált — s kísértetiesen ismerősnek tűnt. A negyedik lépcsősor felénél jártak, amikor Myron felkiáltott:

— Felismerik már?!

Már régen ráismerhettek volna, ha a zaj nem kötődött volna tudatukban kizárólag a Földhöz. A ködben meghatározhatatlan távolságban lévő forrásból a szüntelenül lezúduló víz hangját hallották.

A felhőréteg perceken belül olyan hirtelen ért véget, ahogyan elkezdődött. Máris vakító fényben találták magukat, s még ragyogóbb volt, mert a fényt visszatükrözték az alacsonyan lógó felhők. Megpillantották végre az ismerős, íves alföldet — most sem értelmük,

sem érzelmeik nem tiltakoztak a látvány ellen, hiszen nem láthatták be a teljes körívet. Kis erőfeszítéssel el tudták hitetni magukkal, hogy széles völgy fekszik előttük, s a tenger felfelé ívelése valójában öbölszerű, kifelé ívelés.

Az ötödik, utolsó teraszon megálltak, hogy jelentsék, túl vannak a felhőrétegen, majd gondosan tanulmányozni kezdték a terepet. Amennyire látták, az alföldön semmi nem változott; de fenn az északi kupolán a Ráma újabb tüneménnyel szolgált.

Ott meglátták a hang eredetét. Felettük három vagy négy kilométerrel, a felhők mögött rejtőző forrásból egy vízesés indult el. Hosszú percekig bámulták némán, és nem hittek a szemüknek. Logikus volt, hogy ebben a forgó világban a testek nem zuhanhatnak egyenes vonalban, mégis volt valami őrjítően természetellenén egy ív alakú vízesésben, melynek vonala úgy tért el az egyenestől, hogy az eredetétől sok kilométer távolságban leső pontban ért földet.

— Ha Galilei ebben a világban született volna — mondta Mercer nagy sokára —, beleőrült volna a dinamika törvényeinek kidolgozásába.

— Azt hittem, ismerem őket — szólalt meg Calvert is —, és mégis bele kell bolondulni. Magát nem dühíti, prof?

— Miért dühítene? — kérdezte Myron őrmester. — A Coriolis-effektus tökéletes bemutatása. Bárcsak megmutathatnám néhány tanítványomnak!

Mercer elgondolkodva bámulta a Szalag-tenger vizét. — Észrevették, mi történt a vízzel? — kérdezte végül.

— Nicsak, már nem is olyan kék. Inkább borsózöldnek mondanám. Mit jelenthet ez?

— Talán ugyanazt, amit a Földön. Laura a tengert szerves tenyészetnek nevezi, amely csak arra vár, hogy életre rázzák. — Két nap alatt? A Földön ez évmilliókig tartott!

— A legutolsó becslések szerint 375 millió évig. Innen jön hát az oxigén! A Ráma túljutott az anerobikus szakaszon, és elérte a fotoszintetikus növények korát — mindössze 48 óra alatt. Kíváncsi vagyok, holnap mit tartogat számunkra?

Huszonkettedik fejezet
HAJÓZÁS A SZALAG-TENGEREN

Amikor elérték a lépcsősor alját, újabb meglepetés várt rájuk. Mintha valami keresztülgázolt volna a táboron, felborította a berendezéseket, mi több, kisebb tárgyak keltek lábra, s szóródtak szét jóval távolabb. Rövid vizsgálat után azonban szégyen és zavar váltotta fel riadalmukat.

A vétkes semmi más nem lehetett, csak a szél; bár minden tárgyat lekötöztek, mielőtt elhagyták a tábort, a rendkívül erős szélben nyilván kibomlott néhány kötél. Több napba telt, míg összeszedték szétdobált tárgyaikat.

Egyébként nagy változást nem tapasztaltak. Most, hogy a röpke ideig tartó tavaszi viharok elmúltak, még a csend is visszatért a Rámába. Az alföld szélén pedig ott várakozott a nyugodt tenger, hogy millió év eltelte után hajó szálljon a vizére.

— Nem szokás pezsgővel megkeresztelni egy új hajót?

— Még ha lenne is nálunk, ilyen bűnös pazarlást meg sem engednék. Különben is már késő, hiszen vízre bocsátottuk.

— Legalább fennmaradt. Megnyerte a fogadást, Jimmy. Rendezzük, ha visszatérünk a Földre.

— Nevet kell kapnia. Kinek van ötlete?

A fent elhangzott, nem túl hízelgő szavak tárgya ott bukdácsolt a Szalag-tengerhez vezető lépcsők mellett. A kis tutajt hat üres hordóból készítették, könnyű fémvázzal. Több napig lekötötte a legénység teljes energiáját, míg az Alfatáborban megépítették, összeszerelték, majd rögzített kerekeken elhúzták idáig a több mint tíz kilométeres alföldön keresztül. Ennek a vállalkozásnak sikerülnie kellett. Az eredmény megérte a kockázatot.

Öt kilométerre tőlük New York titokzatos tornyai csillogtak az árnyékoktól meg nem tört fényben, s gúnyt űztek belőlük, mióta legelőször betették a lábukat a Rámába. Mindenki biztosra vette, hogy a város — vagy bármi is az e világ valódi szíve. Ha semmi mást nem, de New Yorkot el kell érniük.

— Még mindig nem választottunk nevet. Kapitány, mi legyen az?

Norton elnevette magát, aztán hirtelen elkomolyodott. — Kitaláltam valamit. Hívjuk Resolutionnek.

— Miért?

— Cook egyik hajóját nevezték így. Jó név… elszántság… talán rá is szolgál…

Jelentőségteljes csend állt be, majd Barnes őrmester, a tutaj fő

tervezője három önkéntes jelentkezését kérte. Minden jelenlévő feltette a kezét.

— Sajnos, mindössze négy mentőmellényünk van. Boris, Jimmy, Pieter, maguk már hajóztak. Próbáljuk ki.

A legkevésbé sem tartotta senki különösnek, hogy most egy őrmester vette át az irányítást: a kérdést eldöntötte, hogy egyedül Ruby Barnesnak volt mesterfokú oklevele. Versenytrimaránokkal hajózta már be keresztül-kasul a Csendes-óceánt, s néhány kilométeres teljesen nyugodt tenger kétségtelenül nem teszi majd próbára ügyességét.

A lány, mióta csak megpillantotta a tengert, elhatározta, hogy hajózni fog rajta. Évezredek óta, mióta az ember első ízben került kapcsolatba a vízzel, egyetlen hajós sem találkozott a vízhez még csak hasonló elemmel sem.

Az utóbbi pár napban folyton az csilingelt az agyában, és nem tudott szabadulni tőle: «Hajózni a Szalag-tengeren…» Hát, most éppen ez lesz a feladata.

Utasai elfoglalták helyüket rögtönzött vödör-üléseikben, és Ruby beindította a motort. A húsz kilowattos motor felbúgott, pára futotta be a fordulatszám-csökkentő szerkezet láncszemeit, és a nézők örömrivalgása közepette a Resolution útnak indult.

Ruby azt remélte, hogy ezzel a terheléssel elérik a 15 km óránkénti sebességet, de tíz kilométer fölött bármilyen értékben kiegyezett volna. A szikla mentén lemértek egy fél kilométeres szakaszt, s ezt öt és fél perc alatt tették meg oda-vissza. A forduláshoz szükséges időt leszámítva ez 12 kilométeres óránkénti sebességet jelentett, s ezzel nagyon meg volt elégedve.

Motor nélkül, a három derék evezős segítségével a lány ennek a sebességnek az egynegyedét tudta elérni. Tehát, még abban az esetben is, ha a motor netalán elromlik, néhány óra alatt partot érhetnek. A nagy teljesítményű akkumulátorok energiája segítségével bízvást körülhajózhatják a világot, s a biztonság kedvéért Ruby két tartalékot is vitt belőlük magával. És most, hogy a köd teljesen felszállt, még egy olyan óvatos hajós is, mint Ruby, habozás nélkül szállhatott vízre iránytű nélkül is.

Partra lépve kecsesen szalutált.

— Uram, a Resolution első útja sikerrel ért véget. Várom a parancsait.

— Nagyszerű… admirális. Mikor áll készen az indulásra? — Mihelyt a készleteket hajóra rakják, és a kikötőparancsnok kiadja az engedélyt.

— Akkor hajnalban indulunk.

— Értettem, uram.

Egy öt kilométeres vízfelszín nem tűnik túlságosan nagynak a térképen, ám egészen más, ha valaki éppen a közepén van. Még csak tíz perce hajóztak, de az északi félteke ötven méter magas sziklafalamáris meglepően távolinak tűnt. Ennek ellenére New York sem látszott sokkal közelibbnek…

Általában azonban nem nagyon figyelték a szárazföldet, túlságosan lenyűgözte őket maga a tenger. Már nem tréfálkoztak idegesén, mint az utazás kezdetén — az új élmény teljesen lekötötte őket.

Mindannyiszor, gondolta Norton, amikor már úgy érezte, hozzászokott a Rámához, az egyre újabb csodákat kínált. Mialatt a Resolution egykedvűen duruzsolva haladt előre, úgy látták, mintha óriási hullámvölgybe kerültek volna, ám ez a hullámvölgy mindkét oldalán felfelé ívelt, míg függőlegessé vált, majd továbbhaladva a két oldal a fejük felett 16 kilométer távolságban folyékony körívben összezárult. Sem a logika, sem az ész érvei nem segítettek: egy idő után valamennyi tengeri utazót hatalmába kerítette az érzés, hogy ez a több millió tonnányi víz bármely pillanatban dübörögve szakadhat le az égről.

Ennek ellenére legfőképpen örömteli izgatottságot éreztek: különös veszélyérzetet, valódi veszély nélkül. Hacsak a tenger nem tartogat számukra újabb meglepetést.

Erre volt is esély, mert, ahogy Mercer sejtette, a vízben most élet volt. Minden kanálnyi víz gömb alakú, egysejtű mikroorganizmusok ezreit tartalmazta, hasonlóakat a Föld óceánjaiban legkorábban élt planktonokhoz.

És mégis mutatkoztak furcsa eltérések: ezeknek nem volt sejtmagjuk, és olyan minimális követelményeknek sem tettek eleget, ami jellemző volt még a legprimitívebb földi élőlényekre is. És noha Laura Ernst — aki hajóorvosi szerepe mellé most a kutató tudósét is felvette — bebizonyította, hogy ezek igenis fejlesztenek oxigént, túlságosan kevés volt belőlük ahhoz, hogy megmagyarázzák a Ráma oxigénszintjének ilyen, fokú megemelkedését. Hiszen számuk nem milliárdokra, csak ezrekre volt becsülhető.

Laura ekkor jött rá, hogy számuk rohamosan csökken, és sokkal nagyobb számban kellett lenniük a Ráma hajnalának kezdetén. Mintha valami gyors életrobbanás történt volna, trilliószoros sebességgel megismételve a Föld őstörténetét. Talán már ki is merítette önmagát, s a sodródó mikroorganizmusok széthullanak, s visszaadják vegyi készletüket a tengernek.

— Ha mindenképpen úszniuk kell — figyelmeztette őket dr.

Ernst —, tartsák csukva a szájukat. Pár csepp nem számít, ha rögtön kiköpik. De az a sok furcsa szerves fémes só együttesen már mérgezd lehet, és nem szeretnék ellenanyagot keresgélni.

Ez a veszély, szerencsére, elég valószínűtlen volt. A Resolution még akkor is felszínen maradna, ha történetesen bármelyik két légszekrénye kilyukadna. (Amikor szó esett erről, Joe Calvert sötéten megjegyezte: «Emlékezzenek a Titanicra!») Ám még ha el is süllyedne, egyszerű, de kiváló mentőmellényük a víz fölött tartaná a fejüket. Bár Laura vonakodott attól, hogy határozott véleményt mondjon, ha nem is javasolja, de végső soron talán nem találja végzetesnek, ha néhány órát a vízben tartózkodnak.

Húszpercnyi egyenletes haladás után New York már nem tűnt távoli szigetnek. Kezdett valósággá válni, s lassan masszív, szilárd szerkezetekként tűntek fel azok a részletek, melyeket eddig csak a teleszkópon át és kinagyított fényképeken láttak. Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a «város», mint a Rámán annyi más, hármas egységben épült; három egyforma, kör alakú csoportot vagy szuperstruktúrát alkotott, s mindhárom egy hosszú, ovális talapzatból emelkedett ki. A központból készített felvételek azt is megmutatták, hogy a három struktúra külön-külön is három egyenlő részből áll, mint valami torta, melyet 120 -onként felvágtak. Ez nagyban leegyszerűsítheti a feltárást: feltehetően elég, ha New Yorknak csak a kilenced részét vizsgálják meg, ebből megismerhetik az egészet. Még így is óriási vállalkozásról volt szó: legalább egy négyzetkilométernyi terület épületeit és gépeit kell feltárniuk, s egyes részek több száz méter magasak.

A rámaiak minden bizonnyal magas fokon űzték a megháromszorozás művészetét. Erre vallott a légzsiliprendszer, a fenti lépcsősorok, valamint a mesterséges napok hármas rendszere. És ahol valóban számított, ott még tovább is léptek eggyel. New York már a kétszeres megháromszorozás példája volt.

Ruby a Resolutiont a középső építmény felé kormányozta, ahol lépcső vezetett a víztől a szigetet körülvevő fal vagy gát tetejére. Még a kikötőoszlop is ott állt a hajók kikötésére; amikor Ruby meglátta, nagyon izgatott lett. Most már nem nyughat addig, míg nem talál egy hajót, amellyel a rámaiak járták különös tengerüket.

Norton lépett partra elsőnek. Visszanézett három társára, és azt mondta:

— Várjanak itt a hajón, míg felérek a fal tetejére. Ha intek, Pieter és Boris jöjjenek utánam. Ruby, maga maradjon a kormánynál, hogy egy pillanat alatt kifuthassunk. Ha velem bármi történne, jelentsék Karinak, és kövessék az utasításait. Cselekedjenek legjobb belátásuk szerint, de hősködés nélkül. Megértették?

— Igen, kapitány. Sok szerencsét!

Norton parancsnok valójában nem hitt a szerencsében soha nem vállalt úgy egy ismeretlen helyzetet, hogy ne elemezte volna minden tényezőjét, és ne biztosította volna a visszavonulást. A Ráma azonban

ismét rákényszerítette, hogy eltekintsen egyik kedvenc szabályától.

Itt majdnem minden tényező ismeretlen volt — majdnem olyan ismeretlen, mint három és fél évszázaddal korábban élt hőse előtt a Csendes-óceán vagy a Nagy-korallzátony… Igen, most nem bánná, ha történetesen szerencséje lenne.

A lépcső pontos mása volt annak, amelyen lejöttek a tenger túlsó oldalán, barátai minden bizonnyal onnan figyelik teleszkópjukon. És itt most értelme volt annak, hogy egyenes vonalú, mert ebben az irányban, a Ráma tengelyével párhuzamosan a tenger valóban vízszintes volt. Meglehet, a világegyetemben éppen ez az a darabka víz, amely valóban egyenes, hiszen minden tenger és tó minden irányban egyenlő görbülettel követi egy gömb alakját.

— Majdnem fent vagyok — jelentette, elsősorban a felvétel, nem pedig a tőle öt kilométer távolságban lévő helyettese számára, aki feszülten figyelte. — Még mindig teljes a nyugalom, a sugárzás normális. A műszert a fejem fölé tartom, hátha ez a fal valamilyen védőlemez. Ha bármi ellenséges van a másik oldalon, először ezt találják el.

Ez csak tréfa volt természetesen. És mégis — minek kockáztasson, ha nem muszáj?

Az utolsó lépésnél kiderült, hogy egy talán tíz méter széles, lapos tetejű rakparton van, a túloldalon rámpák és lépcsők vezetnek le váltakozva a húsz méterrel alatta elterülő város szintjére. Sőt a magas fal teljésen körülveszi New Yorkot, így körkilátás nyílik a városra.

Meghökkentő látvány volt, ezért mindenekelőtt kamerájával lassan körbefotózta. Majd intett társainak, és rádióján keresztül a tenger túlsó partjára

— Tevékenységnek semmi nyoma, minden csendes. Jöhetnek, megkezdjük a felderítést.

Huszonharmadik fejezet
N. Y., RÁMA

Nem város volt, hanem gép. Norton tíz perc alatt jutott erre a következtetésre, és nem talált okot véleményének megváltoztatására akkor sem, amikor már teljesen bejárta a szigetet. Egy város — bármilyenek is lakói — mindenképpen lakóhelyekből áll, s itt semmi ilyesmi nem volt, hacsak a föld alatt nem. De akkor hol vannak a lejárók; lépcsők, liftek? Még olyasmi sincs, amit ajtónak képzelhetett volna…

Valaha a Földön látott valami ehhez hasonlót, az egy óriási vegyi üzem volt. Itt azonban nem látta a nyersanyaghalmokat, és nyomát sem lelte semmiféle szállítórendszernek. El sem tudta képzelni, honnan jön elő a késztermék, még kevésbé, hogy mi lehet az. Minden elképesztő, és több mint idegesítő volt.

— Van valakinek bármiféle elképzelése? — kérdezte végül mindenkitől, aki hallhatta. Ha ez gyár, akkor mit gyárt? És honnan kapja a nyersanyagot?

— Van egy ötletem, kapitány — mondta Karl Mercer a távoli partról. — Talán a tengert hasznosítja. A doki szerint minden elképzelhető megtalálható benne.

Elfogadható válasz volt, már Norton is gondolt rá. Nagyon is lehetséges, hogy csövek vezetnek le a tengerbe — sőt minden bizonnyal így van, hiszen minden vegyi gyárnak rengeteg vízre van szüksége. Ám minden elfogadható válasz gyanús volt, oly gyakran bizonyult tévesnek.

— Jó az ötlet, Karl, de mihez kezd New York a tengervízzel?

Hosszú ideig nem jött válasz sem a hajóról, sem az Ellenőrző Központból, sem az Északi-alföldről. Aztán megszólalt egy hang, amire senki sem számított:

— Egyszerű, kapitány. De ki fognak nevetni. — Nem nevetjük ki, Ravi. Mondja csak.

Ravi McAndrews őrmester, főssteward, a majmok felügyelője az utolsó ember volt, akitől normális körülmények között technikai vitában hozzászólást lehetett várni. Intelligenciahányadosa nem volt túl magas, tudományos ismeretei minimálisak, de megvolt a magához való természetes esze, és ezt mindenki elismerte.

— Nos, rendben van, hogy gyár, kapitány, és talán a tenger adja a nyersanyagot… végül is ez történt a Földön is, csak egy kicsit másképpen. Én azt hiszem, New York egy olyan gyár, amely… rámaiakat gyárt.

Valahol valaki kuncogni kezdett, de rögtön abbahagyta, és az

illető nem azonosította magát.

— Tudja, Ravi — szólalt meg végül a parancsnok —, az elmélete elég őrült ahhoz, hogy igaz lehessen. És nem tudom, szeretném-e látni a megvalósulást… legalábbis, míg vissza nem érek a szárazföldre.

Az égi New York hozzávetőlegesen olyan széles volt, mint Manhattan szigete, de alaprajza merőben különböző. Volt néhány egyenes út, de legfőképpen rövid, koncentrikus ívek labirintusa, melyeket sugárszerű vonalak kötöttek össze. Szerencsére a Rámában nehéz volt eltévedni, egyetlen égre vetett pillantás elég volt a világ észak-déli tengelyének megállapítására.

Majdnem minden kereszteződésnél megálltak, hogy panorámaképet készítsenek. Miután majd ezt a több száz képet rendezni fogják, aprólékos, de egyértelmű pontosságot követelő munkával könnyedén elkészíthetik a város méretarányos modelljét. Norton gyanította, hogy a kialakuló mozaikkép tudósok nemzedékeinek ad majd munkát.

Itt még nehezebb volt megszokni a csendet, mint a Ráma alföldjén. Egy gépvárosnak kellett volna adnia valamilyen zajt, mégsem hallottak sem elektromos zümmögést, sem valamiféle mechanikai mozgás legcsekélyebb neszezését sem. Norton többször szorította fülét a földre vagy az épületek falára, és figyelmesen hallgatózott. Saját vére lüktetésén kívül nem hallott egyebet.

A gépek aludtak; még üresjáratban sem voltak. Felébrednek-e még, és vajon milyen céllal? Mint rendesen, minden a lehető legtökéletesebb állapotban volt. Könnyen el lehetett képzelni, hogy egy türelmes, rejtett kompjúter egyetlen áramkörének zárásával az egész labirintus életre kelthető.

Amikor végre elérték a város túlsó oldalát, felmásztak a körgátra, és megpillantották a tenger déli partját. Norton hosszú ideig bámulta az 500 méter magas sziklát, amely eltakarta előlük a Ráma másik felét — azt, amely teleszkópos vizsgálódásaik szerint a változatosabb és komplexebb rész volt. Ebből a szögből baljós, sötét tömeget láttak, melyről könnyen képzelhették, hogy egy egész kontinenst elzáró börtönfal. Az egész köríven sehol nem volt lépcső vagy bármi, amin felmehettek volna.

Azon töprengett, vajon a rámaiak hogyan jutnak el New Yorkból a déli részre. Bizonyára van valamilyen szállítórendszer a tenger alatt, de közlekedhetnek akár repülővel is sok olyan nyílt térséget láttak itt a városban, amely alkalmas lehet leszállásra. Nagy teljesítmény lenne, ha találnának egy rámai járművet, hát még, ha működtetni is tudnák! (Ámbár működésbe hozható-e bármiféle erőforrás több százezer év elteltével?) Számos olyan épületet láttak, ami lehetett hangár vagy garázs, de valamennyi sima és ablak nélküli volt, mintha szigetelő anyaggal fújták volna le. «Előbb-utóbb — gondolta bosszankodva

Norton — kénytelenek leszünk robbanóanyagot és lézersugarat használni.» Elhatározta, hogy ezt azért az utolsó percig elhalasztja.

Vonakodása az erőszak alkalmazásától részint büszkeségből, részint félelemből eredt. Nem akart technikai barbárként viselkedni, aki elpusztítja, amit nem ért. Végül is hívatlan vendég ebben a világban, és ennek megfelelően kell viselkednie.

Ami pedig a félelmét illeti — talán ez a világ túlságosan erős… célszerűbb óvatosnak lenni. A rámaiak a jelek szerint mindenre gondoltak — nem nagyon akarta megtudni, hogyan gondoskodtak javaik védelméről. Üres kézzel kell visszahajóznia a szárazföldre.

Huszonnegyedik fejezet
SZITAKÖTŐ

James Pak hadnagy, az Endeavour fedélzetén dolgozó tisztek közül a legfiatalabb, ezzel az úttal együtt mindössze négyszer volt az űrben. Az ambiciózus fiatal tiszt előléptetése esedékes volt, ám komoly szabálysértést követett el. Nem csoda hát, hogy csak nehezen tudta most elhatározni magát.

Hazárdjátékba kezd; ha veszít, súlyos bajba kerül. Nemcsak a karrierjét teszi kockára, de talán a fejét is. Ha viszont sikerül, hős lesz. A döntést végül mégsem ezek az érvek érlelték meg benne, hanem a bizonyosság, hogy ha nem tesz semmit, akkor egész hátralévő életében sajnálni fogja az elszalasztott alkalmat. Ennek ellenére még akkor is bizonytalan volt, amikor magánkihallgatást kért a kapitánytól.

«Mi az már megint?» — kérdezte magában Norton, látva a fiatal tiszt zavart arckifejezését. Eszébe jutott kínos beszélgetése Boris Rodrigóval… nem, most semmi ilyesmiről nem lehet szó. Jimmy igazán nem az a vallásos típus, munkáján kívül egyedül a sport és a szex érdekli, de legjobban a kettő együtt.

Aligha az előbbiről van szó, és Norton remélte, hogy nem is az utóbbiról. A legtöbb problémával találkozott már, amivel egy parancsnok szembekerülhet — kivéve azzal a klasszikussal, amit a nem várt gyermekszülés jelent egy küldetés során. Noha egy ilyen helyzet számtalan vicc közkedvelt témája volt, még nem fordult elő — de valószínűleg csupán idő kérdése, és ez az óriási baklövés is előfordul majd.

— Nos, Jimmy, miről van szó?

— Van egy ötletem, kapitány. Tudom, hogyan lehet elérni a déli féltekét — vagy akár a «Déli-sarkot».

— Hallgatom. Mit javasol?

— Hát… odarepülünk.

— Jimmy, már legalább ötször hallottam ezt a javaslatot, sőt többször, ha a Földről jövő őrült ötleteket is beleszámítom. Már megvizsgáltuk azt a lehetőséget, hogy az űrruhák meghajtását használjuk, de a levegő ellenállása reménytelenül hatástalanítaná. Kifogyna az üzemanyag, mielőtt tíz kilométeres távolságot megtennénk.

— Tudom. Ennél jobbat tudok.

Pak hadnagy viselkedésében furcsán keveredett a teljes magabiztosság és az alig palástolt idegesség. Norton egyáltalán nem értette: mi aggasztja a gyereket? Ismerhette a parancsnokát annyira, hogy tudja, semmiféle ésszerű javaslatot nem nevet ki.

— Mondja hát. Ha sikerül, utánanézek az előléptetésének. A félig ígéret, félig tréfa nem úgy sült el, ahogy várta. Jimmy kényszeredetten elmosolyodott, többször megpróbált belekezdeni a mondókájába, aztán úgy döntött, kerülő úton közelíti meg a kérdést.

— Tudja, parancsnok, tavaly részt vettem a Hold-olimpián. — Tudom. Sajnálom, hogy nem maga lett a győztes.

— Rossz volt a felszerelésem; tudom, mi romlott el rajta. Van néhány barátom a Marson, akik titokban dolgoznak vele. Meglepetést akarunk szerezni mindenkinek.

— A Marson? Nem is tudtam…

— Nem sokan tudnak róla, ott még új dolog a sport, csak most próbálkoznak vele a Xante Sportcsarnokban. De a Naprendszer legkiválóbb aerodinamikusai ott élnek a Marson, és ha valaki abban az atmoszférában tud repülni, akkor bárhol tud.

Tehát az én ötletem az, hogy ha a nagy tudású marsbeliek tudnak ilyen jó gépet építeni, akkor nagyon valószínű, hogy az a Holdon is megállja a helyét, ahol csak félakkora a gravitáció.

— Ez hihetően hangzik, de mit segít rajtunk?

Norton már sejtette a választ, de azt akarta, hogy Jimmy mondja ki.

— Hát, néhány barátommal szindikátust alapítottam Lowell Cityben. Építettek egy olyan sportrepülőgépet, amelynek egyes elemeit még soha senki sem látta. A Hold gravitációján, az Olimpia Stadion kupolája alatt óriási szenzációt fog kelteni.

— És meghozza magának az aranyérmet.

— Remélem.

— Lássuk csak, helyesen követem-e a gondolatmenetét.

Egy légibicikli, mellyel be lehet nevezni a Hold-olimpiára, ahol a gravitáció 1/6 értékű, még nagyobb szenzációt jelentene a Ráma belsejében, ahol egyáltalán nincs gravitáció. Végigrepülne szépen a tengely mentén az «Északi-sarktól» a déliig, és vissza.

— Persze, könnyedén. Egy út, megszakítás nélkül, 3 órát tartana. Természetesen közben pihenőt is be lehetne iktatni, feltéve, ha a tengely közelében maradunk.

— Ragyogó ötlet, csak gratulálni tudok. Milyen kár, hogy égi biciklik nem tartoznak a szabályos űrkutatási felszereléshez!

Jimmy küszködve kereste a szavakat. Többször is szóra nyitotta a száját, aztán mégis becsukta.

— Rendben, Jimmy. Csak morbid kíváncsiságból és nem hivatalosan szeretném megkérdezni, hogyan csempészte ezt a micsodát a fedélzetre?

— Hát… szabadidő-felszerelésként.

— Nem is hazudott. És mennyi a súlya? — Csak húsz kiló.

— Csak! Igazság szerint rosszabbra számítottam. Nem is értem,

hogyan építhetett meg ilyen kis súlyú biciklit.

— Vannak 15 kilósak is, de azok túl törékenyek, forduláskor rendszerint meghajlanak. A Szitakötőnél ez a veszély nem fenyeget. Amint mondtam, sportrepülőként működik.

— Szitakötő, szép név. Mesélje el, hogyan tervezi a repülést, aztán majd eldöntöm, előléptetés vagy hadbíróság jár-e érte. Esetleg mindkettő.

Huszonötödik fejezet
ELSŐ REPÜLÉS

A Szitakötő valóban találó név volt. A hosszú, elkeskenyedő szárnyak csaknem láthatatlanok voltak, kivéve, amikor a fény egy bizonyos szögben esett rá, és a szivárvány színeiben tört meg rajta. Mintha szappanbuborékba csomagoltak volna finoman csipkézett szárnymetszeteket, olyan volt: a kicsiny repülőt körülvevő burok csak néhány molekula vastagságú szerves film volt, de olyan erős, hogy vezérelte és irányította az 50 km/óra sebességű repülés mozgását.

A pilóta — egyben a hajtómű és irányító is — a súlypontban ült egy félig döntött állású széken, hogy a lehető legkisebb legyen a légellenállás. Az irányítást egy előre-hátra, jobbra és balra elmozdítható bottal végezte; az egyetlen «műszer» egy súllyal ellátott szalag volt, amely a relatív szél irányát mutatta.

Miután összeszerelték a kis repülőt az Ellenőrző Központban, Jimmy Pak nem engedte többé, hogy bárki is hozzányúljon. Egy ügyetlen kéz érintésére bármikor elpattanhatott valamelyik finom szerkezeti elem… és a csillogó szárnyak szinte ellenállhatatlanul vonzották a kíváncsi ujjakat. Nehéz volt elhinni, hogy valóban van ott valami…

Norton parancsnok, miközben Jimmy beszállását figyelte a furcsa szerkezetbe, ismét gondolkodóba esett. Ha ezek közül a drótvastagságú merevítők közül csak egy is elpattan, amikor a Szitakötő már a Szalag-tenger túlsó partján jár, Jimmy nem tud visszajönni — még akkor sem, ha biztonságosan le tud szállni. Ráadásul megszegik az űrfelderítés egyik legszentebb alapszabályát, amennyiben valaki egyedül megy ismeretlen területre a segítségnyújtás minden lehetősége nélkül. Egyetlen vigaszuk az lehet, hogy végig látni fogják, és tudnak vele beszélni; pontosan tudni fogják, mi történt vele, ha valami baj éri.

Ezt az alkalmat azonban nem szabad elszalasztani. Ha valaki hisz a sorsban vagy a végzetben, az isteneket hívná ki maga ellen, ha elmulasztaná az egyetlen lehetőséget — soha többé nem érhetnék el a Ráma túlsó oldalát, hogy közelről láthassák a «Déli-sark» titkait. Jimmy tudta, mire vállalkozik, jobban tudta, mint akárki más a legénység tagjai közül. Pontosan ekkora kockázatot kellett vállalnia, és a kudarc hozzátartozott a játszmához. Mindent nem lehet megnyerni…

— Jól figyeljen rám, Jimmy — mondta Ernst orvosparancsnok. — Nagyon fontos, hogy ne fárassza ki magát. Ne felejtse el, hogy a tengelynél az oxigénszint még mindig nagyon alacsony. Ha úgy érzi,

kifogyott a levegője, álljon le, és kapcsolja be a ventillátort 30 másodpercre — de ne tovább.

Jimmy szórakozottan bólintott, miközben ellenőrizte az irányítórendszert. A botkormány emelőrendszere, mely egyetlen egységként az egyszerű pilótafülke mögött öt méterre lévő külvillára támaszkodott, körbe elmozdult.

— Beindítsam a propellert? — kérdezte Joe Calvert, aki képtelen volt kiűzni az ágyából a kétszáz éves háborús filmeket. — Gyújtás! Kapcsolás! — Jimmyn kívül valószínűleg senki sem tudta, mit jelentenek ezek a szavak, de a feszültség elmúlt.

Jimmy végtelenül lassan mozgatni kezdte a pedálokat. A légcsavar széles, könnyű lapátja — mely a szárnyhoz hasonlóan csillogó filmmel bevont finom váz volt — forogni kezdett. Néhány fordulat után már el is tűnt a szemük elől a Szitakötő útnak indult.

Egyenes vonalban repült ki a központból, s lassan mozgott a tengely mentén. Száz méter után Jimmy abbahagyta a pedálozást: különös látvány volt, hogy egy nyilvánvalóan aerodinamikus jármű mozdulatlanul áll a levegőben. Minden bizonnyal először fordult elő ilyesmi, kivéve talán néhány esetet a nagyobb űrállomásokon.

— Hogyan viselkedik?! — kiáltotta Norton.

— A működés jó, a stabilitás gyenge. Tudom, mi a baj, nincs gravitáció. Egy kilométerrel lejjebb jobb lesz.

— Várjon csak, biztonságos?

Ha veszít magasságából, Jimmy fő előnyét veszti el. Mindaddig, míg pontosan a tengelyen van, ő is, a Szitakötő is teljesen súlytalan. Erőfeszítés nélkül lebeghet, akár el is alhat. De mihelyt kimozdul a központi vonaltól, mely körül a Ráma forog, a centrifugális erő okozta súly ismét fellép.

Tehát ha nem maradhat meg ebben a térben, veszít magasságából, s ugyanakkor súlya lesz. A folyamat egyre gyorsul, és végül katasztrófához vezethet. A Ráma alföldjén a gravitáció éppen kétszerese annak, amire a Szitakötő működését tervezték. Lehet, hogy Jimmy biztonságosan le tud szállni, de az nyilvánvaló, hogy újra már nem tud fölszállni.

Mindezt már alaposan végiggondolta, így elég magabiztosan felelte:

— Egytized g-t könnyedén elviselek, és a gépet is könnyebb lesz kezelni sűrűbb levegőben.

A Szitakötő lassú, kényelmes spirálvonalban lebegett az égen, nagyjából az Alfa-lépcsősor irányát követve az alföld felé.

A kis légibicikli bizonyos szögekből szinte láthatatlanná vált, Jimmy mintha a levegőt pedálozná dühödten. Olykor elérte az óránkénti 30 kilométeres sebességét, majd leállt, ellenőrizte az irányítást, majd újra felgyorsult. Nagyon vigyázott arra, nehogy közel

kerüljön a Ráma görbülő széleihez.

Hamarosan kitapasztalta, hogy lejjebb a Szitakötő sokkal jobban kezelhető: itt már nem dőlt még, szárnyai a hét kilométerrel alatta lévő alfölddel párhuzamosan álltak. Jimmy néhány széles kört írt le, aztán újra feljött. Várakozó társai fölött megállt, s némi gondolkodás után rájött, nem is tudja biztosan, hogyan landoljon könnyed kis gépével.

— Dobjunk egy kötelet? — kérdezte Norton félig tréfásan.

— Nem, kapitány, rá kell jönnöm magamtól. A túloldalon nem lesz, aki segítsen.

Egy darabig töprengve ült, majd kis mozdulatokkal lökdösni kezdte a gépet az Ellenőrző Központ felé. A lökések közti szünetekben a jármű a légellenállás miatt nyomban elvesztette lendületét. Amikor Jimmy már csak ötméternyire volt, és a légibicikli még mindig alig mozgott, egyszerűen leszállt róla, lebegni kezdett a központ tartókötélrendszere felé, megragadta a legközelebbi kötelet, és éppen idejében fordult meg ahhoz, hogy elkaphassa a közeledő biciklit. Olyan pontosan hajtotta végre a manővert, hogy a többiek megtapsolták.

— Következő számunk… — kezdte Joe Calvert, de Jimmy elhárította a dicséretet.

— Ez nem volt szép — mondta —, de már tudom, hogyan csináljam. Tapadóbombát szerelek egy húszméteres kötélre, s akkor bármikor rögzíthetem magam bárhová.

— Mutassa a pulzusát, Jimmy — mondta az orvos —, és fújjon bele ebbe a zacskóba. Vérmintát is veszek. Volt valami nehézsége a légzéssel?

— Csak itt fent. Mire kell a vérminta?

— A cukorszintből megállapíthatom, mennyi energiát használt el. Meg kell győződnünk arról, kibírja-e az utat. Egyébként mi a légibicklizés rekordja?

— 2 óra, 25 perc, 3,6 másodperc. Természetesen a Holdon az Olimpiai Kupola két kilométeres körpályáján.

— És azt hiszi, kibírja hat órán keresztül?

— Könnyedén, hiszen bármikor pihenhetek. A Holdon legalább kétszer ilyen nehéz légibiciklizni.

— Rendben, Jimmy, menjen a laborba. Mihelyt elemeztem ezeket a mintákat, közlöm a pozitív vagy negatív választ. Nem akarom hiú reményekkel kecsegtetni, de szerintem meg tudja csinálni.

Elégedett mosoly terült el Jimmy Pak elefántcsontszínű arcán. Ernst orvosparancsnok mögött, útban a légzsilip felé még odaszólt társainak

— El a kezekkel, kérem! Nem szeretném, ha bárki átdugná az öklét a szárnyakon.

— Vigyázok rá, Jimmy — ígérte a parancsnok. — A Szitakötő érintése tilos mindenki számára, engem is beleértve.

Huszonhatodik fejezet
A RÁMA HANGJA

Jimmy Pak, míg el nem érte a Szalag-tenger partját, fel sem tudta mérni kalandjának igazi jelentőségét. Eddig ismert terület fölött repült, s ha nem történik katasztrofális hiba, bármi baj esetén biztonságosan földet érhetett, és néhány óra leforgása alatt gyalogosan is vissza tudott menni a többiekhez,

A helyzet azonban megváltozott. Ha a tengerbe esik, valószínűleg megfullad, mégpedig a mérgező vízben nagyon kellemetlen körülmények között. A déli parton pedig — még ha biztonságosan tudna is leszállni — félő, hogy nem tudják megmenteni, mielőtt az Endeavour kénytelen lesz elhagyni a napközeli pályára érő Rámát.

Nagyon jól tudta azt is, hogy éppen az előre látható katasztrófák nem szoktak bekövetkezni. A teljesen ismeretlen terület, amely fölött majd elrepül, számos meglepetéssel szolgálhat: mi történik például akkor, ha repülő lényeket talál ott, akik nem veszik jó néven betolakodását? Nem szívesen venné fel a harcot galambnál nagyobb lényekkel. Néhány jól irányzott csípés tönkreteheti a Szitakötő aerodinamikáját.

De veszély nélkül nincs teljesítmény és nincs kaland. Emberek milliói cserélnének most szívesen vele. Nemcsak hogy olyan helyre készül, ahol előtte még senki sem járt, de ahová őutána sem megy soha senki. Ő lesz az egyetlen ember a történelemben, aki a Ráma déli részét felkeresi. Mindannyiszor erre emlékeztette magát, amikor érezte, hogy a félelem meglegyinti.

Lassan hozzászokott, hogy a levegőben ül, és a világ körüllebegi. Mivel már két kilométerrel lejjebb volt a középső tengelynél, a «fent» és «lent» kezdett határozott értelmet nyerni. A föld mindössze hat kilométerrel volt alatta, az égbolt íve pedig tíz kilométerrel a feje fölött. London «városa» fenn, a zenit közelében volt, New York viszont egyenesen előtte.

— Szitakötő — szólította az Ellenőrző Központ —, kicsit túl alacsonyra került. 2200 méterre van a tengelytől.

— Köszönöm — felelte. — Feljebb megyek. Szóljanak kétezernél.

Erre figyelnie kell. A magasságvesztés természetes volt, hiszen nem álltak rendelkezésére műszerek, melyek jeleznék a pontos helyzetét. Ha túl messze kerül a nulla gravitációjú tengelytől, esetleg nem lesz képes visszajutni. Szerencsére valaki teleszkópon át mindig nyomon követi útját a központból.

Már jól bent járt a tenger fölött, egyenletesen 20 km/óra sebességgel pedálozva. Öt perc múlva New York fölött lesz, a sziget

máris olyon volt, mint valami hajó, amely örökké úton van a Szalag-tengeren.

New York fölé érve, széles kört írt le a levegőben, miközben többször is megállt, hogy tévékamerájával jó minőségű, rezgésmentes képet továbbíthasson. Az épületek, tornyok, ipari létesítmények, erőművek — vagy mik — lenyűgöző, de értelmetlen összképet nyújtottak. Akármeddig nézhette, nem sikerült róluk többet megtudnia. A kamera talán sokkal több részletet rögzít, mint amit ő fel tud fogni, és egy napon — meglehet, évek múlva — egy diák meglelheti bennük a Ráma titkának kulcsát.

New Yorkot maga mögött hagyva 15 perc alatt átrepülte a tenger másik részét. Bár nem volt tudatában, a víz fölött gyorsan repült, de lelassult, amint elérte a déli partot, és sebessége több kilométerrel csökkent óránként. Igaz, hogy teljesen ismeretlen terület, de legalább szárazföld fölött járt.

Amikor átjutott a tenger déli partját szegélyező magas szikla fölött, tévékamerájával végigpásztázta az elébe táruló világot.

— Gyönyörű! — mondta a központ. — A térképészek boldogok lesznek. Hogy érzi magát?

— Jól vagyok, kicsit elfáradtam, de nem jobban, mint vártam. Mit gondolnak, milyen messze vagyok a sarktól?

— 15,6 kilométerre.

— Szóljanak tíznél, akkor pihenek egy kicsit. És figyeljenek, nehogy megint túl alacsonyra szálljak. Ötnél újra felemelkedek.

Húsz perc múlva a világ bezárult körötte; elérte a hengeres rész végét és bejutott a déli kupolába.

A Ráma másik végéből órákig tanulmányozta teleszkópon át, úgyhogy már fejből ismerte domborzatát. Ennek ellenére felkészületlenül érte a látvány.

A Ráma északi és déli vége merőben különbözött egymástól. Itt nem volt három lépcsősor, sem keskeny, koncentrikus teraszok sora, sem íves görbület a csúcs és az alföld között. Ehelyett középen hatalmas oszlop emelkedett a tengely mentén, több mint öt kilométer hosszan. Körötte egyenlő távolságban hat kisebb, félakkora oszlop; mindez együtt olyan volt, mint egy barlang faláról lecsüngő óriási cseppkőrendszer. Vagy fordított helyzetből, mintha valahol Kambodzsában egy kráter mélyén épített templom tornyait látná…

A karcsú, elkeskenyedő tornyokat külső támívek kötötték össze, melyek egyenletesen beleolvadtak a henger alakú alföldbe, és elég masszívnak látszottak ahhoz, hogy megtartsanak egy egész világot. Talán éppen ezt a célt szolgálták, amennyiben valamilyen ismeretlen meghajtási rendszer elemei voltak, amint ezt valaki feltételezte.

Pak hadnagy óvatosan megközelítette a középső oszlopot, 100 méternyi távolságban abbahagyta a pedálozást, és megvárta, míg a

Szitakötő lassan megáll. Akkor ellenőrizte a sugárzási szintet, és úgy találta, hogy megfelel-e Ráma normális, alacsony értékének. Működhetnek ugyan emberi műszerrel ki nem mutatható erők itt, de ez is a kikerülhetetlen kockázathoz tartozott.

— Mit lát? — hangzott fel a központ aggodalmas kérdése.

— Csak a Nagy Szarvat. Teljesen sima, jelek sincsenek rajta, és a vége olyan hegyes, mint a tű. Alig merek a közelébe menni.

A tréfa félig komoly volt. Hihetetlen volt, hogy egy ilyen tömegű tárgy mértanilag ennyire tökéletes pontban végződjék. Jimmy már látott gombostűre felszúrt rovarokat, és nem szerette volna, ha a Szitakötő erre a sorsra jut.

Lassan pedálozott előre mindaddig, míg az oszlopot több méteres vastagságúnak látta maga előtt, akkor újra megállt. Felnyitott egy kis dobozt, vigyázva kivette belőle a baseball nagyságú gömböt, és az oszlop felé dobta. Amint a gömb ellibegett, alig látható cérnát húzott maga után.

A tapadóbomba a simán görbülő felülethez ütődött, és nem pattant le róla. Jimmy enyhén, majd erősebben megrántotta a cérnát. Mint a horgász, amikor kifogja a halat, lassan húzni kezdte a Szitakötőt a találóan Nagy Szarvnak elnevezett oszlop csúcsa felé, mindaddig, míg kezével meg tudta már érinteni.

— Azt hiszem, felfoghatjuk ezt valamiféle leszállásnak — jelentette a központnak. — Tapintásra olyan, mint az üveg, majdnem súrlódásmentes, és langyos: A tagadóbomba bevált. Most kipróbálom a mikrofont… lássuk csak, ott marad-e a szívópárna is… bekötöm a vezetékbe… hallanak valamit?

Hosszú szünet következett, majd a központ elégedetlenül megszólalt

— Egy hangot sem, a szokásos hőzajokon kívül. Megütögetné esetleg egy fémdarabbal? Legalább annyit megtudnánk, hogy üreges-e.

— Helyes. És most?

— Az a kérésünk, hogy repülje körbe az oszlopot, vizsgáljon át minden fél kilométert, és figyelje, nem talál-e valami szokatlant. Aztán ha úgy látja, biztonságos, menjen át valamelyik Kis Szarvhoz. De csak akkor, ha biztos benne, hogy baj nélkül vissza tud jutni zéró g-re.

— A tengelytől három kilométerre… ez alig jelent többet a Hold gravitációjánál. Még bírni fogja a Szitakötő, csak kissé erősebben kell majd pedáloznom.

— Itt a kapitány, Jimmy. Újra átgondoltam a dolgot. A képei alapján a kisebb oszlopok ugyanolyanok, mint a nagy. Vegye be őket a lehető legjobban, a zoomlencsével. Nem akarom, hogy elhagyja az alacsony gravitációjú teret… hacsak nem lát valami nagyon fontosat. Akkor újra beszélünk.

— Rendben van, kapitány — mondta Jimmy, és lehet, hogy volt a

hangjában egy parányi megkönnyebbülés. — A Nagy Szarv közelében maradok. Most újra elindulok.

Úgy érezte, mintha hihetetlenül karcsú és magas hegyek között süllyedne le egy szűk völgybe. A Nagy, Szarv már egy kilométer magasságban emelkedett fölötte, és körös-körül feltűntek a hat Kis Szarv oszlopai. Az alacsonyabb lejtőket körülvevő támpillérek és ívek együttese gyorsan közeledett feléje, és Jimmy azon tűnődött, ezen a küklopszi építményen vajon le tud-e szállni valahol biztonságosan. Magán a Nagy Szarvon már nem szállhatott le, mert szélesedő oldalain a megnövekedett gravitáció már legyőzte volna a tagadóbomba csekély erejét.

A «Déli-sarkhoz» egyre közelebb kerülve, kezdte magát ügy érezni, mint egy katedrális kupolája alatt repkedő veréb noha soha semmiféle katedrálist nem építettek még, amely felért volna ennek az építménynek a századrészével. Lehetséges, hogy valóban valamiféle szent helyen, vagy ennek megfelelő helyen jár — de ezt a gondolatot gyorsan elvetette. A Rámán nyomát sem lelték a művészet bármiféle kifejeződésének; minden szigorúan funkcionális volt. A rámaiak talán úgy érezték, már ismerik a világegyetem végső titkait, és az emberiséget kínzó vágyak és törekvések már nem hajtották őket.

Ez a borzongató gondolat merőben idegen volt Jimmy nem túl mély életfilozófiája számára, tehát sürgős szükségét érezte annak, hogy felvegye a kapcsolatot távoli barátaival, és jelentést tegyen a helyzetéről.

— Ismételje, Szitakötő — felelte a központ. — Nem értjük, az adás időnként megszakad.

— Ismétlem: a hatos számú Kis Szarv talpa közelében vagyok, és a tapadóbomba segítségével fogom magam lehúzni.

— Csak részben értem. Hall engem?

— Igen, tökéletesen. Ismétlem, tökéletesen. — Kérem, kezdjen el számolni.

— Egy, kettő, három, négy…

— Csak töredékesen jut ide a hangja. Adjon 15 másodpercig jelzést, aztán kapcsoljon át újra hangra.

— Tessék.

Jimmy alacsony feszültségű hangjelzésre kapcsolt, amely alapján a Rámában bárhol meghatározhatták a helyét, és számolni kezdte a másodperceket. Amikor ismét hangra váltott, panaszosan kérdezte:

— Mi történt? Most hallanak?

A központ nyilván nem hallotta, mert az ellenőrző tizenöt másodperc tévéképet kért. Jimmy kétszer megismételte a kérdést, mire az üzenet átjutott.

— Örülünk, hogy jól hall bennünket, Jimmy. De ott, magánál valami egészen furcsa dolog történik. Hallgassa csak! A rádión saját

hangjelzését, az ismerős fütyülést hallotta, amint visszajátszották neki. De rövid idő múlva különös torzulás kúszott bele. Az egy kHz-es sípolást valami mély, lüktető hang modulálta — a hang mélysége már csaknem a hallhatósági küszöb alá ért —, egyfajta mély basszus dobogás, az ütemeket egyenként ki lehetett hallani. A moduláció maga is modulált volt, körülbelül öt másodperces periódusonként emelkedett és süllyedt.

Jimmy egy pillanatig sem hitte, hogy a rádiójával történt valami. A hang kívülről jött, de hogy mi az, és mit jelent, el sem tudta képzelni.

Az Ellenőrző Központ sem volt sokkal okosabb, de legalább volt egy elmélete.

— Úgy gondoljuk, valamilyen erősen intenzív térben van, valószínűleg mágneses térben… talán tízciklusos frekvenciájú. Meglehetősen veszélyes erősségű lehet. Azt javasoljuk, azonnal menjen el onnan… talán csak lokális. Kapcsolja be újra a hangjelzést, mi majd visszajátsszuk. Akkor megtudja, mikor jut ki az interferenciából.

Jimmy sietve kioldotta a tapadóbombát, és felhagyott leszállási kísérletével. A Szitakötő széles ívű körpályára tért, miközben Jimmy fülhallgatóján keresztül figyelte az ingadozó hangot. Mindössze néhány méternyi repülés után a hang ereje máris erőteljesen csökkent, és az Ellenőrző Központ elgondolását igazolva csupán kis helyre összpontosult.

Egy pillanatra megállt azon a ponton, ahol még éppen hallotta, s a hang ekkor már nem volt más, mint enyhe kis lüktetés agya valamely rejtett zugában. Rémült tudatlanságában így hallgatná egy primitív vadember egy transzformátor mély zümmögését. De még az a vadember is megsejthette volna, hogy a hang, amit hall, csak elenyésző töredéke óriási energiáknak, melyek gúzsba vannak kötve, de csak az alkalomra várnak…

Bármit jelentett is a hang, Jimmy örült, hogy távolabb került tőle. Nem egy magányos ember számára való, hogy a Ráma hatalmas «déli-sarki» építményében a Ránci hangját hallgassa.

Huszonhetedik fejezet
ELEKTROMOS SZÉL

Mikor Jimmy hazafelé indult, a Ráma északi vége hihetetlenül távolinak látszott. Alig tudta kivenni a három hatalmas lépcsősort is, mint valami halvány Y-t a világot lezáró kupolán. A Szalag-tenger széles és fenyegető akadályként állt elébe, elnyelné, ha — mint Ikarusznak — csődöt mondanának törékeny szárnyai.

De baj nélkül ért el odáig, s bár kicsit elfáradt már, úgy érezte, nincs oka aggodalomra. Ételéhez, italához még hozzá sem nyúlt, és ahhoz is túlságosan izgatott volt, hogy pihenjen egyet. Majd visszafelé pihenhet, nem kell hajtania magát. Felvillanyozta a gondolat, hogy a visszaút esetleg 20 kilométerrel rövidebb lesz, mint idefelé, hiszen a Szalag-tengeren átjutva kényszerleszállást hajthat végre az északi félteke bármely pontján. Bár az ezt követő hosszú gyaloglás igazán nem lenne ínyére — nem beszélve arról, hogy ott kellene hagynia a Szitakötőt —, de visszanyerné biztonságérzetét.

A középső oszlop mentén emelkedett mind magasabbra, s bár a Nagy Szarv elkeskenyedő csúcsa még mindig egy kilométerre előtte volt, néha az volt az érzése, ezen a tengelyen forog az egész világ.

Már majdnem elérte a Nagy Szarv csúcsát, amikor tudatára ébredt annak, hogy furcsán érzi magát: valami fizikai és pszichológiai kényelmetlenség vett erőt rajta. Váratlanul eszébe jutott egy mondat, talán hallotta vagy olvasta valahol — mindenesetre egyáltalán nem könnyebbült meg tőle: Valaki járkál a sírodon.

Először elhessegette a mondatot, egyenletesen pedálozott tovább. Esze ágában sem volt ilyen semmiséget, mint egy enyhe rossz közérzet, jelenteni a központnak, de ahogy egyre inkább elhatalmasodott rajta, már szerette volna. Az érzés nem lehetett csupán pszichológiai eredetű, de ha mégis, akkor a szokásosnál sokkal intenzívebben működött az agya, hiszen már a bőre is kezdett bizseregni…

Erre már komolyan megriadt. Megállt a levegőben, hogy átgondolja a helyzetét. Még különösebbé tette az egészet, hogy ez a nyomasztó érzés nem volt számára merőben új, érzett ilyesmit már korábban is, csak nem emlékezett rá, hol.

Körülnézett. Semmi sem változott. Ott volt felette néhány száz méterrel a Nagy Szarv csúcsa, ezen túl a Ráma túlsó fele feszült, amely az égboltot jelentette. Nyolc kilométerrel alatta a csodákkal tele, bonyolult mintázatú déli kontinens, melyet rajta kívül ember nem láthat soha. A teljesen idegen, számára mégis ismerős tájban nem találta meg kényelmetlen érzése okát.

Valami csiklandozta a hátát; egy pillanatig azt hitte, bogár mászott rá, és önkéntelen mozdulattal kapott oda. A gyors mozdulat közben döbbent rá, mit csinál, és egy kicsit elszégyellte magát. Hát persze, bogarat még senki sem látott a Rámában…

Felemelte a kezét, ránézett, s egy kissé tanácstalan volt, mert a csiklandozó érzet nem múlt el. S ekkor észrevette, hogy minden szőrszála meredten áll. Ugyanígy az alkarján — és amikor kezével végigsimította, érezte, hogy a fején is.

Itt a baj tehát. Rendkívül erős elektromos térbe került.

A nyomasztó, nehéz érzés néha a Földön is előfordult vihar előtt.

A kellemetlen helyzet hirtelen felismerésétől már-már pánikba esett. Még soha életében nem volt valódi, fizikai veszélyben. Mint minden űrhajós, ő is került már olyan helyzetbe, amikor bosszankodnia kellett a tökéletlen felszerelés miatt, vagy tévedésből, tapasztalatlanságból veszélyt érzett ott, ahol nem kellet volna. De egyetlen eset sem tartott néhány percnél tovább, és általában szinte azonnal ki is nevette magát.

Ezúttal azonban nem volt gyors kiút. A hirtelen ellenségessé vált égbolton csupasznak és magányosnak érezte magát, a titáni erők, melyek körülveszik, bármely pillanatban rázúdíthatják dühüket. Az amúgy is törékeny Szitakötő most még a legvékonyabb fátyolszövetnél is gyengébbnek tűnt. A közeledő vihar első detonációja darabokra szaggatja.

— Központ — hadarta sietősen —, statikus töltés gyűlik fel körülöttem. Azt hiszem, bármelyik pillanatban kitörhet a vihar.

Alighogy ezt kimondta, fény villant mögötte, mire elszámolt tízig, már fel is hangzott a morajló hang. Három kilométer — tehát valahol a Kis Szarvaknál. Odanézett, és látta, hogy valamennyi olyan, mintha égne. A csúcsoknál több száz méter hosszú kisülések táncoltak, mint valami óriási villámhárító körül.

Ott, a háta mögött, a Nagy Szarv csúcsán ugyanez a jelenség játszódhat le még sokkal nagyobb méretekben. Legokosabb, ha olyan messze kerül ettől a veszélyes építménytől, amilyen messze csak tud, és keres valami vihartól védett helyet: Újra pedálozni kezdett, most már teljes erejéből, ugyanakkor vigyázva, nehogy túlságosan megterhelje a Szitakötőt. Veszített magasságából is, hogy nagyobb gravitációjú térbe kerüljön — ezt a kockázatot vállalnia kellett. Nyolc kilométer a földtől túl soknak bizonyult a nyugalmáért.

A Nagy Szarv baljóscsúcsán még nem látszottak kisülések, de nem volt kétséges, milyen hatalmas feszültség gyűlik fel ott is. Időnként dörgés hangzott fel mögötte, mely körbeszaladt a világ kerületén. Jimmy hirtelen megütközött azon, hogy egy ilyen vihar tökéletesen tiszta égbolt alatt játszódik le; aztán rájött, hogy itt egyáltalán nem meteorológiai jelenségről van szó. Mi több, a Ráma déli csúcsának

mélyében elrejtett energiaforrásból itt mindössze valami elhanyagolható mennyiségű, töredékes energia szivároghat ki. De miért most? És, ami még ennél is fontosabb — mi jön ezután?

Már jóval túlhaladta a Nagy Szarv csúcsát, és remélte, hogy hamarosan kijut a kisülések hatóköréből. Ám újabb problémát jelentett, Hogy a levegő nyugtalanná vált, és nehezen tudta irányítani a Szitakötőt. A semmiből feltámadt a szél, és ha a helyzet súlyosbodik, veszélybe kerül a bicikli törékeny váza. Pedálozott tovább, s közben teste mozgásának erejével és irányával játszva próbálta kiegyenlíteni a lökéseket. Minthogy a Szitakötő szinte az ő meghosszabbítása volt, ez részben sikerült is; nem tetszett viszont az, hogy a főtartórúd időnként halkan tiltakozva megreccsent, és a szárnyak minden széllökésre megcsavarodtak.

Még valami aggasztotta — a Nagy Szarv irányából jövő gyenge, de mindinkább erősödő sistergő hang, mint amikor egy szelepen át nagy nyomással gáz szabadul el. Azon törte a fejét, vajon ennek a hangnak van-e köze a szélhez, amellyel küszködik. Mindenesetre nagyon nyugtalanító volt.

Időnként szűkszavúan, kifulladva jelentette ezeket a jelenségeket az Ellenőrző Központnak. Tanácsot senki sem tudott adni neki onnan, még azt sem tudták megmondani, mi lehet ez, mégis megnyugtató volt, hogy hallhatja barátai hangját noha már kezdett félni, hogy soha többé nem látja őket viszont.

A légörvény egyre növekedett. Már-már úgy érezte, egy lökhajtásos gép áramába került — már átélt ilyet egy ízben, amikor rekordot akart repülni a Földön egy nagy magasságú sportrepülőgéppel. De mi okozhat ekkora légörvényt a Rámában?

A kérdés, amit feltett magának, helyes volt; mihelyt megfogalmazta, már válaszolni is tudott rá.

A hang elektromos szél volt, amely a Nagy Szarv körül kialakult iszonyú méretű ionizációt vitte magával. Az elektromos töltésű levegő szétterjedt a Ráma tengelye körül, és a mögötte lévő alacsony nyomású térbe nagyobb tömegű levegő áramlik. Visszanézett a gigantikus és immár kétszeresen fenyegető csúcsra, és megpróbált rájönni, vajon meddig terjedhet a belőle áramló szél. Talán a legjobban teszi, ha a füle után megy, és igyekszik a lehető legmesszebbre jutni a rosszat jelentő sziszegéstől.

A Ráma nem bízta rá a választást. Eget betöltő lángnyelv lobbant fel a háta mögött. Látta, amint a lángtenger hat tűzoszloppá válik szét, a Nagy Szarv csúcsától kiindulva mindegyik Kis Szarv felé. Aztán a rázkódás őt is elérte.

Huszonnyolcadik fejezet
IKARUSZ

Jimmy Paknak alig volt ideje, hogy rádión jelentse:

— A szárny elgörbül… le fogok zuhanni… le fogok zuhanni! — és a Szitakötő kecsesen összehajolt körülötte. A bal szárny középen elpattant, és a külső része sodródni kezdett, mint egy szelíden hulló falevél. A jobb szárny bonyolultabb játékba kezdett. Alakjánál megcsavarodott, és olyan ívben hajlott hátra, hogy hegye a gép farkába fúródott. Jimmy úgy érezte, lassan zuhanó, törött sárkányban ül.

Mégsem volt teljesen tehetetlen, a légcsavar még működött, és amíg ereje engedi, ellenőrzése alatt tarthatja a Szitakötőt. Talán még öt percig tarthat.

Van remény, hogy eléri a tengert? Nem — túl messze van. Aztán eszébe jutott, hogy még mindig földi fogalmakban gondolkodik: bár jó úszónak számított, órákba telik, míg kimenthetik, s ezalatt a mérgező víz kétségtelenül megöli. Nincs más reménye, mint hogy szárazon ér földet, a meredek déli szikla problémáján ráér később gondolkodni — ha ugyan van «később».

Csigalassúsággal ereszkedett lefelé ebben az egytized gravitációjú zónában, de minden bizonnyal felgyorsul majd, amint egyre távolabb kerül a tengelytől. A légszívás ugyan bonyolítja a helyzetet, és nem engedi, hogy túl gyorsan ereszkedjen le. A Szitakötő még erő nélkül is egyszerű ejtőernyőként fog viselkedni. Élet-halál kérdése lehet az a néhány kilogrammos erő, amit még ki tud fejteni — ez volt minden reménye.

A központ már nem szólt semmit, barátai világosan látták, mi történik vele, és tudták, hogy szavakkal már nem segíthetnek semmit. Jimmy élete legtechnikásabb repülését hajtotta végre, kár, gondolta akasztófahumorral, hogy ilyen kis számú közönség előtt, akik ráadásul nem is tudják értékelni a mutatványok finom részleteit.

Széles spirált leírva ereszkedett lefelé: minél laposabb ez a vonal, annál nagyobb esélye van a túlélésre. Pedálózással tartotta a Szitakötőt a levegőben, de mert félt, hogy a törött szárny leválik, nem merte teljes erejét használnia És mindannyiszor, amikor dél felé fordult, elbűvölten nézte a fantasztikus látványt, melyet a Ráma az ő szórakoztatására mutatott be.

A villámló csíkok még mindig ott feszültek a Nagy Szarv és a Kis Szarvak csúcsai között, de most az egész forgott. A hatágú tűzkorona a Ráma forgásával ellentétes irányban mozgott, néhány másodpercenként írva le egy teljes kört. Jimmy úgy érezte, egy

hatalmas villanymotort lát működésben, és talán nem is járt nagyon messze az igazságtól.

Félúton járt az alföld felett, még mindig lapos spirálban körözve, amikor a tűzijáték hirtelen abbamaradt. Érezte, hogy a feszültség visszahúzódik az égből, és bár nem nézte meg, tudta, hogy a szőr már nem ágaskodik a karján. Az életéért folytatott küzdelmének utolsó perceiben semmi nem zavarta, nem akadályozta.

Most, hogy már biztosan tudta, ezen a területen kell leszállnia, alaposabban kezdte tanulmányozni. A terület egy nagyon változatosan mintázott kockás táblának látszott, mintha valami őrült kertész szabad kezet kapott volna arra, hogy korlátlanul használja a képzeletét. A tábla egy kilométer hosszú kockákból állt, legtöbbjük lapos, de mert színük és anyaguk annyira változatos volt, nem tudta eldönteni, vajon szilárdak-e. Úgy döntött, kivárja az utolsó pillanatot, mielőtt határolna — ha van választása egyáltalán.

Néhány száz méterrel a cél előtt még utoljára hívta a központot

— Még mindig irányítom egy kicsit… fél percen belül lent vagyok… majd jelentkezem.

Optimista beszéd volt, ezt mindenki tudta. De nem akart istenhozzádot mondani, tudtára kívánta hozni társainak, hogy félelem nélkül, harcra készen száll le.

Valóban alig érzett félelmet — ezen maga is meglepődött, mivel nem tartotta magát különösen bátor embernek. Az egész olyan volt, mintha egy idegen küzdelmét figyelné, és nem önmagáról lenne szó. Még inkább, mintha az aerodinamika egy érdekes problémáját tanulmányozná, és azért változtatná a paramétereket, hogy lássa, mi történik. Jóformán egyetlen határozott érzése volt: az elveszett alkalmak miatt érzett sajnálat — ezek közül is mindenekelőtt a Holdolimpia bántotta. Az már biztos, hogy a Szitakötőt sohasem mutatja be a Holdon.

Még száz méter volt előtte; leérkezési sebessége megfelelőnek látszott, de milyen gyorsan fog talajt érni? Szerencsére az alatta lévő terület teljesen sík. Végső erejét összeszedve, veszettül pedálozott, és — MOST!

A jobb szárny, miután teljesítette kötelességét, tőből letört. A Szitakötő görögni kezdett, és ő testének súlyával próbálta ellensúlyozni. Amikor leérkezett, felnézett a feje fölött 16 kilométerre lévő, ívelő tájra.

Tulajdonképpen igazságtalan és méltánytalan volt, hogy ilyen kemény legyen az égbolt.

Huszonkilencedik fejezet
AZ ELSŐ TALÁLKOZÁS

Jimmy Pak, magához térve, hasogató fejfájást érzett. Szinte örült neki, hiszen ez azt bizonyította, hogy még él.

Amikor megpróbált megmozdulni, nyomban a legkülönbözőbb fájdalmak válaszoltak próbálkozására. De amennyire meg tudta ítélni, semmije sem tört el.

Ezután megpróbálta kinyitni a szemét, de rögtön be is csukta, amikor rájött, hogy a világ tetején lévő fényszalagba néz. A látvány fejfájás-csillapítóként nem volt igazán ajánlatos.

Még mindig ott feküdt, erőt gyűjtve, és azon gondolkodva, mikor tudja baj nélkül kinyitni a szemét, amikor hirtelen, közvetlen közelről ropogó zajt hallott. Lassan, óvatosan a hang forrása felé fordította a fejét, megkockáztatott egy pillantást, és majdnem ismét elvesztette az eszméletét.

Alig öt méterre tőle egy nagy, rákhoz hasonló lény szemmel láthatóan a Szitakötő maradványát fogyasztotta. Amikor Jimmy újra képesnek érezte magát arra, hogy gondolkodjék, lassan, csöndben odébb gurult, minden pillanatban arra várva, mikor kap utána a szörny karmaival, mihelyt észreveszi a közelben az étvágygerjesztőbb zsákmányt. De az ügyet se vetett rá, így amikor a távolság tíz méterre növekedett köztük, Jimmy óvatosan felült.

Ilyen messziről a lény már nem volt olyan rettenetes. Alacsony, lapos, két méter hosszú, egy méter széles testét hat, három ízből álló láb tartotta. Jimmy látta, hogy tévedett, amikor azt hitte, megeszi a Szitakötőt; varjában semmiféle szájat nem látott rajta. A lény ollószerű karmaival apró darabokra vágva, precízen szétszedte a Szitakötőt. Egy egész sor manipulátor — melyek hátborzongató módon aprócska emberi kezekre emlékeztettek — a darabokat egyre magasodó oszlopban halmozta fel az állat hátán.

De vajon állat-e? Bár Jimmy első gondolata ez volt, most újra gondolkodóba esett. Céltudatos viselkedése magas intelligenciát mutatott, s Jimmy nem tudta belátni, hogy valaki, egyszerű ösztöntől vezettetve miért gyűjtené össze gondosan a bicikli szétszórt darabjait — hacsak nem a fészkéhez gyűjt anyagot.

Jimmy, fél szemmel a rákot lesve, amely még mindig nem vett róla tudomást, nagy nehezen lábra állt. Néhány ingadozó lépés meggyőzte arról, hogy tud járni, bár abban kételkedett, hogy le tudná-e hagyni azt a hat lábat. Aztán — nem is törődve azzal, hogy működik-e — bekapcsolta a rádióját. Ha ő túlélte a kényszerleszállást, a biztonságosan megépített elektronikának valószínűleg meg sem

kottyant.

— Ellenőrző Központ — mondta halkan —, hallanak engem?

— Hála istennek. Jól van?

— Csak egy kissé összerázva. Ezt nézzék!

Kameráját a rákra irányította, s még éppen elkapta a pillanatot, mikor a szörny a Szitakötő szárnyával végzett.

— Mi az ördög az, és miért rágja a biciklit?

— Azt én is szeretném tudni. A Szitakötővel már végzett. Kissé hátrább húzódom, nehogy én kerüljek sorra.

Jimmy lassan hátrálni kezdett, közben le nem vette a szemét a rákról. A lény most körbe-körbe, egyre szélesebb spirálvonalban mozgott, szemmel láthatóan olyan darabkákat keresgélve, melyeket még nem vett észre, s közben Jimmy végre alaposabban szemügyre vehette.

Most, hogy végre túljutott az első megrázkódtatáson, kezdte a lényt égész szemrevalónak tartani. Kissé félrevezetőnek érezte a «rák» elnevezést, mely automatikusan csúszott ki a száján — ha nem ilyen képtelenül nagy, talán bogárnak is nézhette volna. Páncélja fémesen csillogott, s Jimmy meg mert volna esküdni rá, hogy valóban fémből van.

Ez az elképzelés felkeltette az érdeklődését. Lehet, hogy nem is állat, hanem robot? Ebből a szempontból vizsgálva felépítését, jól megnézte a rákot. Ahol a szájnak kellett volna lennie, ott egy sor manipulátort látott, melyek sokféle célt szolgáló késekre emlékeztették, amolyan fúró-faragó emberek féltett kincseire: csípőfogók, szondák, reszelők és valami fúróféle is. De valamennyi csak emlékeztetett az ismerős szerszámokra. A Földön a rovarok világában láthatók ilyen és sok más egyéb eszközök. Jimmy nem tudott dönteni az állat-robot kérdésben.

A szem, mely a feleletet megadhatta volna, még nagyobb rejtélyt jelentett. A védőernyők alatt olyan mélyen ült, hogy nem lehetett tudni, lencséik kristályos vagy kocsonyás anyagból vannak-e. Kifejezéstelen, meghökkentően élénkkék szemek voltak. Noha a lény szeme többször is Jimmy felé fordult, a legcsekélyebb érdeklődést sem mutatta iránta. Ez a rejtett, igazságtalan vélemény perdöntő lehet az intelligenciakérdésben is. Bármilyen lény — akár robot, akár állat —, amely nem vesz tudomást az emberről, nem lehet nagyon értelmes.

Most abbahagyta a körözést, és néhány másodpercre megállt, mintha valami néma üzenetet hallgatna. Majd furcsa, görgő járással elindult a tenger felé. Tökéletesen egyenes vonalban mozgott, óránként 4–5 kilométeres sebességgel, és pár száz méterre már el is távolodott tőle, mire Jimmy még enyhén sokkos agya felfogta, hogy szeretett Szitakötőjének utolsó darabjait viszi magával. Hirtelen felháborodásában üldözőbe vette.

Cselekedete nem volt teljesen logikátlan. A rák a tenger irányába haladt és a menekülés útja is arra vezetett. Jimmy azt is látni akarta, mihez kezd a lény zsákmányával, talán ebből megtudhat valamit a szándékáról és intelligenciájáról.

De mert még sajgott minden porcikája, percekbe telt, míg Jimmy utolérte a céltudatosan haladó rákot. Mindaddig tisztes távolból követte, amíg meg nem győződött arról, hogy jelenléte nem zavarja a másikat. Abban a pillanatban a Szitakötő törmelékei között meglátta vizespalackját és ételcsomagját, és nyomban kínzó éhséget és szomjúságot érzett.

Az orra előtt nyargalt könyörtelen óránkénti öt kilométeres sebességgel az egyetlenétel és ital, amit a világnak e féltekéjén fellelhet. Meg kell szereznie, akármibe kerül is.

Jobbról, hátulról óvatosan megközelítette a rákot. Lépést tartva vele, megfigyelte léptei bonyolult ritmikáját, míg előre nem tudta már, milyen sorrendben követik egymást a lábak. Ezután egy gyors «bocsánat»-ot motyogva megragadta a zsákmányt. Jimmy eddig álmában sem gondolt arra, hogy egyszer majd a zsebtolvajok mozdulatát kell bemutatnia, és a siker boldoggá tette. Az egész nem telt egy másodpercbe, és a rák még csak nem is lassította iramát.

Jimmy jó tíz méterre lemaradva megnedvesítette ajkát a palackból, és enni kezdett egy rúd húskészítményt. A kis győzelem felvidította, most már akár azt is megkockáztathatja, hogy szomorú jövőjéről gondolkodjon.

Amíg élet van, remény is van — mégsem tudta elképzelni, miképpen menekülhetne meg. Még ha társai át is kelnének a tengeren, fél kilométerrel lejjebb hogyan érheti el őket? «Majd csak találunk valahogy egy utat lefelé — ígérte a központ. — Megszakítás nélkül csak nem veheti körbe a világot az a szikla.» Meg akarta kérdeni: «Miért nem?» — de meggondolta magát.

A Ráma belsejében az egyik legfurcsább az volt, hogy az ember mindig látta a célt. A világ görbülete nem rejtett el semmit, sőt inkább feltárt mindent. Jimmy egy idő óta már látta a rák célját: egy fél kilométer széles üreget a felemelkedni látszó földön. Még két ehhez hasonló üreg volt a déli féltekén, a központból nem lehetett látni, milyen mélyek lehetnek. Mindhármat ismert holdkráterekről nevezték el, és ő most a Kopernikuszhoz közeledett. A név nem volt igazán találó, hiszen hiányoztak a környező hegyek és a központi csúcsok. Ez a Kopernikusz egyszerűen valami függőleges oldalfalakkal ellátott mély gödör vagy üreg volt.

Amikor elég közei ért hozzá, Jimmy belenézett, és mintegy fél kilométerrel lejjebb baljós, ólomzöld vizet pillantott meg. Ez körülbelül megfelelhetett a tenger szintjének, kérdés, hogy van-e köztük összeköttetés.

A fal mentén, mintha valami hatalmas puskacső huzagolása lenne, spirálvonalú rámpa futott le. Jimmy összezavarodva próbálta követni a sok-sok fordulatot, míg rá nem jött, hogy nem egy, hanem három vágat halad egymástól teljesen függetlenül 120 fokos eltéréssel. Ez a Rámán kívül bárhol másutt hatásos építészeti bravúrnak számított volna.

A három rámpa levezetett a tóba, és eltűnt az átlátszatlan felszín alatt. A vízszint közelében Jimmy fekete alagutak vagy barlangok csoportját látta, meglehetősen riasztónak tűntek, és Jimmy eltöprengett azon, vajon laknak-e benne. Lehetséges, hogy a rámaiak kétéltűek…

A rák az üreg széléhez ért, s Jimmy azt várta, hogy majd leereszkedik az egyik rámpán, és esetleg elviszi a Szitakötő darabjait egy olyan lénynek, aki képes lesz ítéletet alkotni róla. A rák azonban egyenesen a gödör széléhez ment, a legcsekélyebb habozás nélkül testének csaknem a felével benyúlt a víz fölé — bár néhány centiméteres eltérés már végzetessé válhatott volna —, és gyorsan megrázta magát. A Szitakötő darabjai lebegve szálltak le a mélybe. Jimmy könnybe lábadt szemekkel nézte. Ennyi hát — gondolta — ennek a lénynek az intelligenciája.

A rák, miután megszabadult a szeméttől, visszaült, és elindult a tőle alig tíz méterre álló Jimmy felé. Én is erre a sorsra jutok? — gondolta Jimmy. Remélte, hogy a kamera nem remeg túlságosan, miközben bemutatta a központnak sebesen közeledő szörnyet.

— Mit tanácsolnak? — suttogta nyugtalanul, alig remélve, hogy kaphat valamilyen útmutatást. Kicsit vigasztalta a tudat, hogy történelmet csinál — agyában leperegtek az efféle találkozáskor elvárt viselkedésminták. Ezek mindeddig pusztán elméletiek voltak. Ő lesz az első, akinek megadatik, hogy a gyakorlatban is kipróbálja.

— Addig ne fusson el, míg meg nem győződik róla, hogy ellenséges — suttogta vissza az Ellenőrző Központ.

«Futni, de hová?» — kérdezte magában Jimmy. Száz méteren bizonyára le tudja hagyni a rákot, de abban egészen biztos volt, hogy hosszú távon nem győzné erővel.

Jimmy lassan a magasba emelte kinyújtott karját. Kétszáz éve vitatkoznak az emberek erről a mozdulatról: vajon mindenütt a világegyetemben minden lény úgy értelmezi-e, hogy «nézd — fegyvertelen vagyok»? De jobbat nem tudott senki.

A rák azonban teljesen közömbös maradt, még csak nem is lassított. Tudomást sem véve Jimmyről, elhaladt mellette, egyenesen dél felé tartva. A homo sapiens helyszínen lévő képviselője felettébb ostobának érezte magát, amint az Első Kapcsolat — a jelenlévő embert figyelemre sem méltatva keresztülmasíroz a Ráma alföldjén.

Eddigi életében nagyon ritkán érezte magát ennyire

megalázottnak. Aztán segítségére jött egészséges humorérzéke. Végül is nem tragédia, hogy egy megelevenedett szemetesautó nem vesz róla tudomást. Mennyivel rosszabb lett volna, ha rég elvesztett testvéreként üdvözli…

Visszaballagott a Kopernikusz széléhez, és lenézett az átlátszatlan vízbe. Csak most vette észre, hogy bizonytalan körvonalú árnyak — köztük egész nagyok is — lassan mozognak előre-hátra a felszín alatt. Váratlanul az egyik elindult a legközelebbi spirális rámpa felé, és a valami, ami százlábú tankra emlékeztetett, lassú emelkedésbe kezdett. Sebessége láttán Jimmy úgy ítélte, legalább egy óra kell ahhoz, hogy fölérjen, s így, ha veszélyes is, nem törhet rá hirtelen.

Ekkor a barlangszerű nyílások közelében; a vízfelszínnél egy sokkal gyorsabb mozgást vett észre. A rámpa mentén haladt valami, de olyan sebességgel, hogy nem látta tisztán, alakját sem vehette ki. Olyan volt, mint valami embernagyságú forgószél vagy portölcsér…

Jimmy pislogott, megrázta a fejét, és szemét több másodpercre behunyta. Amikor újra kinyitotta, a jelenség eltűnt. Talán nagyobb megrázkódtatás érte a leszálláskor, mint gondolta, s most látási zavarai támadtak. Ezt nem említi az Ellenőrző Központnak.

Elvetette azt a gondolatot is, hogy megvizsgálja azokat a rámpákat. Nyilvánvalóan pusztán energiapazarlás lenne. Nem befolyásolja döntésében a forgó jelenség, amiről csak képzelte, hogy látta.

Semmiképpen sem, hiszen Jimmy természetesen nem hitt a szellemekben.

Harmincadik fejezet
A VIRÁG

Ennyi erőfeszítés után Jimmy megszomjazott, és nagyon jól tudta, hogy itt sehol sem talál ember számára iható vizet. Palackja tartalma egy hétre is elég — de minek? Hamarosan a Föld legkiválóbb koponyái vizsgálgatják majd a problémát, és minden bizonnyal elárasztják javaslataikkal Norton parancsnokot. Ő azonban pillanatnyilag el sem tudja képzelni, hogyan ereszkedhetne le azon a fél kilométer magas sziklafalon. Még ha lenne is megfelelő hosszúságú kötele, nincs semmi, amihez hozzáerősíthetné.

Mégis ostobaságra — és férfiatlanságra — vallana, ha feladná harc nélkül. Segítség csak a tenger felől érkezhet, és amíg abba az irányba tart, úgy végezheti munkáját, mintha mi sem történt volna. Rajta kívül, soha senki nem láthatja és nem fényképezheti le ezt a változatos terepet, amelyen most át kell kelnie, ettől válik ő majd halála után halhatatlanná. Bár szívesebben fogadott volna számos egyéb megtiszteltetést, de ez is több a semminél.

A szegény Szitakötővel légvonalban csak három kilométert kellene megtennie a tengerig, de nem valószínű, hogy a terepen egyenes irányban haladhat végig, egyes szakaszok túl nehéz akadálynak bizonyulhatnak. Mégsem ez jelentette az igazi problémát, hiszen sok út között választhatott. Valamennyi utat láthatta, mivel a nagy, begörbülő térkép minden oldalról jó távlatot nyújtott.

Bőven volt ideje, ezért a legérdekesebbnek ígérkező tájnál akarta kezdeni — még ha az el is tér az egyenes iránytól. Egy kilométerre előtte, kissé jobbra az egyik négyzet úgy csillogott, mintha kristály vagy mintha óriási ékszerbemutató volna. Valószínűleg ez a feltevés irányította Jimmy lépteit arrafelé. Még egy halálraítélt is mutathat némi érdeklődést pár ezer négyzetméternyi drágakő iránt.

Nem érte túl nagy csalódás, mikor látta, hogy az egész nem más, mint millió és millió kvarckristály homokba ágyazva. A szomszédos tábla még különösebb volt: üreges fémoszlopok álltak rajta szorosan egymás mellett, magasságuk — véletlenszerű mintázatot kialakítva — egytől több mint öt méterig váltakozott. Az oszlopok között nem lehetett átjárni, csak egy tank vághatott volna utat ebben a csőerdőben.

Jimmy a kristályok és az oszlopok között vezető úton haladt, míg el nem ért az első keresztúthoz. A jobb oldali négyzet hatalmas, fémszálakból szőtt szőnyeg volt, megpróbált kihúzni egy szálat, de nem tudta elszakítani. Balra hatszögletű csempékkel kirakott mozaikot látott, olyan sima volt, hogy az illesztéseket sem lehetett észrevenni.

Ha a csempék nem tükrözték volna vissza a szivárvány valamennyi színét, folytonos felszínnek hihette volna. Jimmy hosszú perceket töltött azzal, hogy találjon két azonos színű, szomszédos csempét, hogy alaposan megnézhesse, láthatók-e az illesztések, de egyetlen ilyet sem talált.

Lassan végigpásztázta kamerájával a keresztút környékét, s közben gondterhelten kérdezte az Ellenőrző Központtól: — Véleményünk szerint mi ez? Mintha egy nagy, kirakós mozaikjátékba kerültem volna. Vagy ez lenne a Ráma Műcsarnoka?

— Éppolyan tanácstalanok vagyunk, mint maga, Jimmy: De még semmi jelét nem láttuk annak, hogy a rómaiakat érdekli a művészet. Több példát kellene látnunk ahhoz, hogy következtetéseket vonhassunk le.

Nem nyújtott sok segítséget a következő keresztútnál talált két további példa sem. Az egyik teljesen üres volt, sima, semleges szürke, kemény, de csúszós felület. A másik puha szivacs volt, teleszórva billiónyi apró lyukkal. Amikor próbaképpen rálépett, az egész talaj szédítő hullámzásba kezdett alatta, mint valami lazán szétpergő futóhomok.

A következő keresztútnál olyasmit látott, ami a megtévesztésig hasonlított egy felszántott mezőhöz — azzal az eltéréssel, hogy a barázdák egytől egyig egy méter mélységűek voltak, és anyaguk reszelőre emlékeztetett. De figyelme hamarosan a szomszédos négyzetre terelődött, amely az eddig látottak közül a legelgondolkodtatóbb volt. Végre valami, amit értett; ez pedig meglehetősen nyugtalanító érzés volt.

A területet kerítés vette körül — olyan hagyományos, hogy ha a Földön látja, másodszor már rá se pillant. A valószínűleg fémből készült póznák egymástól ötméteres távolságra voltak, köztük hat sor drót feszült.

A kerítésen túl egy második, majd egy harmadik ugyanilyen kerítés húzódott. Újabb jellemző példája a Ráma túlbiztosításának: akármit kerítettek is be, nem lehetett csak úgy bejutni. Kinyitható bejárat, kapu, melyen át a feltehetőleg itt tartott állatokat beengedhették volna, nem volt sehol. Ehelyett a négyzet közepén egy, a Kopernikuszhoz hasonló üreget látott.

Jimmy még más körülmények között sem habozott volna, most azonban nem volt vesztenivalója. Gyorsan megmászta a három kerítést, odament az üreghez, és belenézett.

Ez — a Kopernikusztól eltérően — csak ötven méter mély volt. A fenéken három kivezető alagutat látott, akár egy elefánt is elfért volna mindegyikben. Ez volt minden.

Jimmy egy ideig nézte, aztán arra gondolt, hogy az egésznek csak akkor van értelme, ha az ott lent nem más, mint lift. De hogy mit visz

fel, ezt ő valószínűleg soha nem fogja megtudni; csak sejtheti, hogy az valami nagyméretű, és valószínűleg veszélyes.

A következő néhány órában több mint tíz kilométert tett meg a tenger mentén, és a táblák lassan összefolytak emlékezetében. Látott néhányat, melyek madárfészekhez hasonló, sátorszerű drótszövettel voltak körülvéve, s ily módon teljesen zárt építményként hatottak. Mások besűrűsödött folyadéknak látszottak, tele örvényekkel — bár amikor óvatosan megérintette felszínüket, szilárdaknak bizonyultak. Az egyik olyan mélyfekete volt, hogy nem is látta tisztán; csak tapintással jött rá, hogy egyáltalán van ott valami.

Most mégis valami érthetőbb átmenet következett. Déli irányban — nincs más szó rá — mezők sorakoztak. Akár egy földi kísérleti gazdaság mellett is sétálhatott volna, valamennyi négyzet gondosan elegyengetett talaj volt, az első, amit a Ráma fémes tájain látott.

A nagy mezők élettelen szűzföldek voltak — várták a termést, amit el sem vetettek. Jimmy nem tudta mire vélni; minthogy a Ráma fejlettségi fokán a mezőgazdaság bármilyen formája elképzelhetetlen volt. A kertészkedés már a Földön is csak népszerű hobby, és egzotikus, luxus élelmiszerek fonása volt. Mégis, esküdni mert volna rá, hogy ezek itt tökéletesen előkészített, potenciális farmok. Még soha nem látott ennyire tiszta földet. A négyzeteket hatalmas, erős, átlátszó műanyag borítás fedte. Megpróbálta átvágni, hogy mintát vehessen, de kése megkarcolni is alig tudta.

Beljebb még további mezőket látott, jó néhányukon bonyolult rúd — és drótépítmény emelkedett, feltehetően a növekvő növényzet támaszául szolgáltak. Sivárak voltak és elhagyatottak, mint élettelen fák a tél közepén. Telük nyilván nagyon hosszú és szörnyű lehetett, és az utóbbi hetek fénye, melege csak rövid átmeneti időszak a hamarosan újra beköszöntő tél előtt.

Jimmy maga sem tudta, miért áll meg, és nézi merően a déli irányban lévő fémlabirintust. Agya valószínűleg akaratlanul is mindent felfog maga körül a legapróbb részletekig, így vehette észre a fantasztikusan idegen környezetben azt, ami még ennél is rendhagyóbb volt.

Mintegy negyed kilométerre, egy rudakból és drótokból épült rácsozat közepén magányos színfolt izzott. Olyan észrevétlen szerény apróság, melyre a Földön ügyet sem vetett volna senki. És mégis — azért vehette észre, mert a Földre emlékeztette…

Nem is jelentette az Ellenőrző Központnak mindaddig, míg meg nem bizonyosodott róla, hogy nem tévedés, nem a képzelete játszik-e vele. Nem szólt addig, míg közvetlen, néhány méteres távolságból minden kétséget kizáróan látnia kellett, hogy az a fajta élet, amelyet ő is ismer, behatolt a Ráma steril, aszeptikus világába. Mert ott, a déli kontinens szélén egy virágszál nyílt magányos szépségében.

Közelebb érve, Jimmy számára nyilvánvalóvá vált, hogy valami baj történt. A fólián; ami feltehetően arra szolgált, hogy ne fertőzhesse meg a földréteget valamilyen nemkívánatos élet, egy lyuk tátongott. Ezen a nyíláson át szökkent a magasba a kisujj vastagságú zöld szár, mely átfúrta magát a rácsozaton. A földtől egy méter magasságban kékes színű leveleket hajtott, melyek Jimmyt inkább madártollakra emlékeztették, semmint bármilyen, általa ismert növényi részekre. A szár szemmagasságban végződött, első pillantásra egyetlen virágban. De közelebbről már látta, hogy — egyáltalán nem meglepő módon — három, szorosan egymás mellett lévő virág ül a szár csúcsán.

A szirmok — legalább ötven minden virágban — öt cm hosszú, élénk, fémesen csillogó kék, lila, zöld színű csövek voltak, színük inkább hasonlított a pillangók szárnyára, nem pedig a földi virágokéra. Jimmy gyakorlatilag semmit nem tudott a botanikáról, mégis zavarban volt, amikor sem sziromhoz, sem porzóhoz hasonlót nem talált. Felmerült benne a kétség, hogy a földi virágokhoz való hasonlatosság talán mégis véletlen egybeesés, és inkább valami koráll polipra emlékeztet. De akár így, akár úgy, ezek után számíthatnak apró, repülni tudó lények létezésére is, melyek vagy a megtermékenyítők, vagy az élelemforrás szerepét töltenék be.

De ez őt már nem érdekelte. Bármi lesz is a tudományos meghatározás, ez Jimmy számára virág volt. Ittlétének különös csodája, a Rámára nem jellemző véletlensége mindazt eszébe juttatta, amit soha többé nem láthat — elhatározta, hogy megszerzi a virágot.

Nem lesz könnyű dolga. A távolság több mint tíz méter, s köztük vékony rudakból épült rácsozat feszült, amely nem egészen negyven centiméteres kockarendszert alkotott. Jimmy nem repülhetett volna légibiciklin, ha nem ilyen karcsú és inas, így nem, volt vitás, hogy át tud mászni a rács közein. De onnan kijutni még nehezebb lesz, mivel sehol nem tud majd megfordulni. A visszautat tehát hátrálva kell megtennie.

Felfedezése fellelkesítette az Ellenőrző Központot, amikor részletesen leírta nekik a virágot, és minden elérető szögből be is mutatta. Nem ellenkeztek, amikor kijelentette: «elmegyek érte». Ilyesmire nem is számított, hiszen az élete már egyedül az övé volt, azt csinált vele, amit akart.

Levette valamennyi ruhadarabját, megragadta a sima fémrudat, és kígyózó mozdulatokkal kúszni kezdett befelé a szerkezetbe. Nagyon szűk volt — úgy érezte magát, mint egy cella rácsain át menekülő fogoly. Amikor beért, próbaképpen, hátrálni kezdett kifelé. Ez sokkal nehezebben ment, mert kinyújtott karjaival most nem húznia, hanem tolnia kellett magát — mégsem kellett úgy éreznie, hogy tehetetlenül csapdába esett.

Jimmy a gyors tettek embere lévén nem sokat töprengett.

Miközben nagy üggyel-bajjal vonszolta magát egyre beljebb a rudak közti szűk réseken, nem pazarolt időt olyan kérdésre, hogy vajon miért vállalkozik erre a mutatványra. Soha életében nem érdekelték a virágok, s most mégis ereje végső megfeszítésével próbál letépni egyet.

Nem vitás, hogy ez a példány egyedülálló, és tudományos értéke óriási. De valójában csak azért kellett neki, mert ez jelentette utolsó kapcsolatát az élővilággal és a bolygóval, ahol született.

De amikor már elérhette volna a virágot, hirtelen kétségei támadtak. Talán ez az egyetlen virág az egész Rámában… szabad-e letépnie?

Ha mentséget keres, azzal vigasztalhatta volna magát, hogy maguk a rámaiak sem számítottak rá. Nyilvánvaló, hogy véletlen: vagy túl későn, vagy túl korán jött. De Jimmy nem keresett mentséget, habozása is csak egyetlen pillanatig tartott. Kinyújtotta a kezét, megfogta a szárat, és erőteljesen megrántotta.

A virág elég könnyen letört. Letépett még két levelet is, és lassan elindult visszafelé a rácsok közöl. Most, hogy már csak egy szabad keze volt, rendkívül lassan, fájdalmasan haladt, és hamarosan meg is kellett állnia, hogy kifújhassa magát. Ekkor vette észre, hogy a tollszerű levelek becsukódnak, és a fej nélkül maradt szár lassú mozgásba kezd. Rémülettel vegyes bűvölettel figyelte, amint az egész növény határozottan bújik vissza a földbe, mint amikor egy halálosan megsebzett kígyó visszamászik az odújába.

«Megöltem valami gyönyörűt» — mondta Jimmy magában. De hiszen a Ráma is megölte őt. Csak azt vette el, amihez joga volt.

Harmincegyedik fejezet
VÉGSEBESSÉG

Norton parancsnok eddig még egyetlen embert sem vesztett el, és most sem akart. Még Jimmy indulása előtt töprengett azon, hogyan menthetnék meg baleset esetén. A probléma azonban olyan nehéznek bizonyult, hogy megoldást nem talált rá. Csupán annyit ért el, hogy rájött, el kell vetnie minden kézenfekvő megoldást.

Hogyan lehet felmászni fél kilométer magas sziklafalon még alacsony gravitáció mellett is? Megfelelő felszereléssel és gyakorlattal — elég könnyen. De az Endeavour fedélzetén nem voltak falkapocskilövő fegyverek, és senki sem tudta elképzelni; más módon hogyan verhetnének be pár száz szöget a tükörsima felületbe.

Futólag mérlegelt néhány különösebb elképzelést, némelyik kifejezetten őrült volt. Talán egy szívólappancsos majom fel tudna mászni. De még ha ez lenne is a megoldás, mennyi időbe telne, míg elkészítik a felszerelést, kipróbálják — aztán kiképeznek egy majmot a használatára? Azt egy percig sem hitte, hogy az ember rendelkezik a szükséges fizikai erővel.

Sorra vette a fejlettebb technikai eszközöket is. Az EVA meghajtóegységek csábítóak voltak, de — minthogy nulla gravitációra tervezték őket — lökőerejük túl kicsi volt. Még a Ráma szerény gravitációján sem tudtak volna egy embernyi súlyt felemelni.

Vajon egy EVA gép automatikus vezérléscél fel tudna-e vinni csupán egy mentőkötelet? Elképzelését próbaképpen elmondta Myron őrmesternek, aki nyomban dühösen elutasította. Súlyos stabilitási gondok merülnek fel, mutatott rá a mérnök, amelyeket ugyan meg lehet oldani, de sokkal hosszabb idő alatt, mint amennyi a rendelkezésükre áll.

És mi a helyzet a léghajókkal? Lenne rá némi esélyük, ha tudnának tervezni egy burkot és megfelelő hőforrást. Ez volt az egyetlen elképzelés, melyet Norton nem vetett el, amikor az ügy már nem puszta elméleti kérdés, hanem élet-halál kérdése lett, s amely valamennyi lakott világ fő hírei közé került.

Mialatt Jimmy a tenger széle mentén gyalogolt, a naprendszer fantasztáinak a fele próbálta megmenteni őt. A Tengerészeti Főhadiszálláson minden javaslatot meghánytak-vetettek, s körülbelül minden ezrediket továbbították az Endeavournek. Dr. Carlisle Perera kétszer is jelentkezett egyszer az Űrkutató saját vonalán, egyszer a Bolygóbizottság Rámához kapcsolt fonó drótján. A tudós legalább öt percig gondolkodott, és elhasznált egy millimásodpercnyi kompjúteridőt.

Norton parancsnok először azt hitte, ízléstelen tréfáról van szó. Aztán meglátta a feladó nevét meg a továbbított számításokat, és gyorsan váltott.

Átnyújtotta az üzenetet Karl Mercernek.

— Mi a véleménye erről? — kérdezte olyan mellékesen, ahogy csak tudta.

Karl gyorsan átfutotta, aztán azt mondta:

— Ó, de ostoba vagyok! Hát persze hogy igaza van! — Biztos benne?

— A vihart is megmondta, nem? Erre mi is gondolhattunk volna… rettenetesen butának érzem magam.

— Nincs egyedül. Most már csak az a kérdés, hogyan mondjuk el Jimmynek?

— Talán nem is kellene… legalábbis az utolsó pillanatig nem. Az ő helyében nekem is így lenne a legjobb. Csak annyit mondjon neki, hogy megyünk.

Bár a Szalag-tengert teljes szélességében látta, és tudta, honnan jön a Resolution, Jimmy mégsem vette észre a kis hajót mindaddig, míg az el nem hagyta New Yorkot. Szinte hihetetlen volt, hogy hat ember elfér benne — no meg a felszerelés, melyet az ő megmentése érdekében hoznak.

Amikor a hajó már csak egy kilométerre volt, Jimmy felismerte Norton parancsnokot, és integetni kezdett. Valamivel később a kapitány is meglátta őt, és visszaintett.

— Örülök, Jimmy, hogy jó állapotban van — szólt rádión. Megígértem, hogy nem hagyjuk magára. Most már elhiszi? Nem egészen, gondolta Jimmy. Mindmostanáig egyre csak az járt a fejében, vajon nem puszta kedvességből mondták, nehogy összeroppanjon. De a parancsnok nem kelt volna át a tengeren csak azért, hogy búcsút vegyen tőle — valamit nyilván kitalált.

— Elhiszem, kapitány — mondta —, mihelyt ott leszek lent, a hajón. Most már elárulja, hogyan jutok le oda?

A Resolution a sziklától száz méterre lelassult. Amennyire Jimmy meg tudta ítélni, semmiféle szokatlan felszerelés nem volt rajta — bár valójában nem tudta, mit kellene látnia.

— Ne haragudjon, Jimmy… nem akartuk, hogy fölöslegesen nyugtalankodjon.

Ez aztán aggasztóan hangzott — mi az ördögöt akar ez jelenteni?

A Resolution ötven méterre a parttól és ötszáz méter mélységben megállt; Jimmy szinte madártávlatból látta a parancsnokot, amint belebeszél a mikrofonjába.

— Erről van szó, Jimmy. Tökéletes biztonságban lesz, de az idegeire szükség van. Tudjuk, hogy ebben nem szűkölködik. Le kell

ugrania!

— Ötszáz méterről!

— Igen, de csak fél gravitáción.

— Persze… lezuhant már valaha 250 méterről a Földön? — Ha felesel, megvonom a következő eltávozását. Magától is kitalálhatta volna… csak a végsebesség számít. Ebben az atmoszférában 90 km óránkénti sebességnél nagyobbat úgysem tud elérni — akár 200, akár 2000 méterről esik le. A 90 kicsit kényelmetlen, de lefaraghatunk belőle egy kicsit. Ezt kell megpróbálnia, tehát jól figyeljen…

— Figyelek — felelte Jimmy. — Remélem, érdemes lesz. Többé nem szakította félbe a-parancsnokot, és nem tett megjegyzést, amikor Norton befejezte. Igen, ennek van értelme, és olyan egyszerű, hogy csak lángész jöhetett rá. És persze, olyasvalaki, akinek magának nem kell megcsinálnia…

Jimmy soha nem próbálkozott toronyugrással vagy késleltetett ejtőernyős ugrással, ami lélektanilag megalapozhatta volna ezt az ugrást. Mondhatják valakinek, hogy tökéletesen veszélytelenül átmehet egy pallón a szakadék felett, és ezt még a számítások is igazolhatják — lehet, hogy mégsem tudja megtenni. Jimmy értette már, miért tért ki a kapitány a mentés tervének részletezése elől. Nem akart időt adni neki a tépelődésre, kifogások keresésére.

— Nem akarom siettetni — hangzott fel Norton sürgető hangja fél kilométerre alatta —, de minél előbb, annál jobb. Jimmy értékes emléktárgyára; a Ráma magányos virágjára nézett. Gondosan begöngyölte piszkos zsebkendőjébe, becsomózta, és ledobta a szikla tetejéről.

Megnyugtató lassúsággal szállongón lefelé, de nagyon sokáig tartott, míg egyre kisebb lett, és végül eltűnt a szeme elől. Ám aztán a Resolution előrebukdácsolt, és Jimmy tudta, hogy megtalálták.

— Gyönyörű! — kiáltott fel a parancsnok lelkesen. — Bizonyára magáról nevezik majd el. Minden rendben, várjuk… Jimmy levette magáról az inget — az egyetlen felsőruhát, amit ezen a tropikus éghajlaton viseltek —, és aprólékos gonddal kiteregette. Útközben már többször is el akarta dobni, és most talán ez menti meg az életét.

Utoljára még visszanézett arra a homorú világra, melyet egyes-egyedül ő tárt fel, visszapillantott a Nagy Szarv és a Kis Szarvak baljós csúcsaira. Aztán jobb kezével erősen megmarkolta az inget, futni kezdett, s olyan messzire ugrott el a szikla széléről, ahogyan csak tudott.

Most már nem kellett sietnie; teljes húsz másodpercig élvezhette az élményt. De nem vesztegette az idejét, amikor a szél megerősödött körülötte, és a Resolution lassan növekedni kezdett a látótérben. Mindkét karját a feje fölé nyújtva tartotta az inget, s az áramló levegő megtöltötte a ruhát, és öblös csővé fújta fel.

Nem volt tökéletes ejtőernyő, az a néhány kilométeres óránkénti sebességcsökkenés hasznos volt ugyan, de nem életbe vágó. Sokkal lényegesebb volt az, hogy függőlegesen tartotta a testét, így nyílként csapódhat majd be a tengerbe.

Még mindig úgy érezte, nem ő mozog, hanem az alatta lévő víz közelít hozzá. Most, hogy elszánta magát, már nem félt, inkább mintha még neheztelt is volna a kapitányra, amiért eltitkolta előtte a helyzetet. Valóban azt hitte, hogy gyáva lesz ugrani, ha időt ad neki a töprengésre?

A legutolsó pillanatban elengedte az inget, mély lélegzetet vett, és kezével befogta a száját és az orrát. Az utasításnak megfelelően kimerevítette a testét, összezárta a lábát. Úgy fog belezuhanni a vízbe, mint valami dárda…

— Éppen olyan lesz — ígérte a kapitány —, mintha egy ugrótoronyból ugrana ki a Földön. Semmi vész, ha jól fog vizet. — És ha nem? — kérdezte ő.

— Akkor visszamegy, és újra megpróbálja.

Valami átcsapott a lábán — kemény volt, de nem veszélyes. Millió nyálkás kéz tépte a testét, zúgott a füle, a nyomás emelkedett, és bár a szeme szorosan csukva volt, érezte, hogy egyre sötétebb lesz, amint mind mélyebbre zuhan le a Szalag-tengeren.

Minden erejét összeszedve úszni kezdett fölfelé, a gyengülő fény irányába. Csak egy pillanatra tudta kinyitni a szemét, mert a mérges víz savként égette. Úgy érezte, időtlen idők óta küzd, és többször is elfogta a rémület, hogy már elvesztette a tájékozódási képességét, és valójában lefelé úszik. Ilyenkor ismét megkockáztatott egy gyors pillantást, és a fény mindannyiszor erősebb volt.

Szemét még akkor is szorosan zárva tartotta, amikor felért a felszínre. Mélyet lélegzett a drága levegőből, hátára fordult és körülnézett.

Teljes sebességgel közeledett feléje a Resolution, pillanatok alatt fürge kezek ragadták meg, és húzták fel a hajóra.

— Vizet nyelt? — kérdezte aggódva a parancsnok.

— Nem hiszem.

— Mindenesetre öblítse ki ezzel a száját. Így ni. Hogy érzi magát?

— Nem is tudom. Mindjárt megmondom. Ó, mindenkinek köszönöm.

Rövid idő múlva Jimmy már pontosan tudta, hogy érzi magát.

— Hánynom kell — mondta kétségbeesetten. Megmentői hitetlenkedve nézték.

— Egy teljesen nyugodt, teljesen sík tengeren? — vetette ellene Barnes őrmester, aki Jimmy állapotát a saját hozzáértése kritikájaként fogta fel.

— Síknak azért aligha lehetne nevezni — mondta a parancsnok,

karját az égboltot is átívelő vízszalag felé lendítve. — De ne szégyellje magát, lehet, hogy mégis nyelt egy kicsit belőle. Amilyen gyorsan csak tud, szabaduljon meg tőle.

Jimmy még mindig hőshöz méltatlanul és sikertelenül erőlködött, amikor mögöttük felvillant az ég. Minden szem a «Déli-sark» felé fordult, és Jimmy nyomban elfelejtette, hogy rosszul van. A Szarvak ismét tűzijáték-bemutatót rendeztek.

A központi és a kisebb csúcsok között három kilométer hosszú tűzcsíkok táncoltak. Ismét látványos forgásba kezdtek, mintha láthatatlan táncosok röptetnék szalagjaikat egy elektromosmájusfa-körül. A forgás mind gyorsabbá és gyorsabbá vált, míg végül már csak egy izzó tűzkoronát láttak.

A látvány minden eddiginél lenyűgözőbb volt, s a távolból idehallatszó tompa dörej még csak növelte bennük a fenséges hatalom érzetét. Mintegy öt percig tartott a színjáték, aztán olyan hirtelen lett vége, mintha lekapcsolták volna.

— Kíváncsi vagyok, ezt hogyan magyarázza a Ráma-bizottság — mormolta Norton csak úgy maga elé. — Van itt valakinek bármiféle elképzelése?

Mielőtt még bárki válaszolhatott volna, izgatottan megszólalt a központ:

— Resolution! Jól vannak? Érezték?

— Mit?

— Mintha földrengés lett volna, pontosan amikor a tűzijáték véget ért.

— Keletkezett kár?

— Nem hiszem. Nem volt igazán erős, de egy kicsit összerázott bennünket.

— Mi semmit sem éreztünk. De itt kint a tengeren nem is érezhettük.

— Én, tökfilkó, hát persze, hogy nem! Mindenesetre most mintha teljes lenne a nyugalom… egyelőre.

— Igen, egyelőre — visszhangozta Norton. A Ráma titokzatossága egyre csak növekedett; minél többet fedeztek fel belőle, annál kevésbé értették.

A kormány mellől hirtelen kiáltás hangzott fel: — Kapitány… nézze… ott fönn az égen!

Norton felnézett, tekintete végigfutott a tenger szalagján. Semmit sem látott, míg a zenitre nem ért, és túl nem haladt rajta a világ másik fele irányába.

— Istenem! — suttogta, mikor rádöbbent, hogy a következő már csaknem elérte őket.

Árhullám rohant feléjük a Szalag-tenger végpont nélküli ívén.

Harminckettedik fejezet
A HULLÁM

Még a megrázkódtatás pillanatában is első gondolata a hajó volt.

— Endeavour! — szólt fel. — Helyzetjelentést kérek!

— Minden rendben, kapitány — jött a megnyugtató válasz helyettesétől. — Éreztünk egy kis rázkódást, de ahhoz semmiség, hogy kárt okozhasson. Volt egy kis elmozdulás — a hídról kéttized fok körülit jeleztek. Szerintük talán a forgás sebessége is változott kissé, párpere múlva megtudjuk, pontosan mennyivel.

Kezdődik hát, gondolta a kapitány, és sokkal korábban, mint vártuk; még mindig messze vagyunk a perihéliumtól és a pályamódosítás logikus idejétől. De ez kétségtelenül valamiféle pályaigazítás volt — és még további megrázkódtatásokra van kilátás:

Eközben az első hatása mát megjelent ott fent, ahol az égbolt vize szüntelen zuhanni látszott lefelé. A hullám még mintegy tíz kilométerre járt tőlük, és az északi parttól a déliig terjedt. A part közelében fehéren habzott, de a mélyebb vízben látható kék csík sokkal gyorsabbén mozgott, mint a két oldalsó hullámtörés. A parti sekély húzása már hajló ívvé alakította, a középső rész egyre gyorsabban vágtatott előre.

— Őrmester — mondta Norton sürgetően —, ez a maga feladata. Mit tehetünk?

Barnes őrmester leállította a tutajt, és elmélyülten mérlegelni kezdte a helyzetet. — Norton megkönnyebbülve látta, hogy a lány arcán nyoma sincs nyugtalanságnak — inkább egy sportoló örömteli izgalmát látta rajta, aki éppen egy versenykihívást készül elfogadni.

— Meg kellene mérnünk a mélységet! — mondta. — Ha a víz mély, nincs okunk aggodalomra.

— Akkor semmi baj. Még mindig négy kilométerre vagyunk a parttól.

— Remélem is, de azért meg kell ismernem a helyzetet. Újra bekapcsolta a motort, és addig hajtotta körbe a Resolutiont, míg pontosan a közeledő hullámmal szemben nem helyezkedett el. Norton úgy gondolta, hogy a hullám gyorsan mozgó középső része öt percen belül eléri őket, de a helyzetet most nem látta igazán veszélyesnek. A rohanó hullámfodor az egyméteres magasságot sem érte el, alig-alig fogja megrázni a tutajt. Az igazi veszélyt a mögötte lévő óriási tömeg habzó víz jelentette.

Hirtelen, pontosan a tenger közepén, hullámtörők sora tűnt fel. A hullám több kilométer hosszan nekicsapódott egy lefelé tartó vízfalnak, nem sokkal a felszín alatt. Ugyanakkor a hullámtörő két

oldala, amint mélyebb vízhez ért, lesüllyedt.

Merülésgátló lemezek lennének? — tűnődött Norton. Pontosan olyanok voltak, mint az Endeavour hajtóanyagtartályai, csak ezerszeres nagyságban. Valószínűleg egész rendszert képeznek mindenütt a Szalag-tengerben, s arra szolgálnak, hogy minél előbb lecsillapítsák a hullámokat. Most csak az a kérdés, nincs-e a tutaj éppen valamelyik tetején?

Barnes őrmester egy lépéssel megelőzte. Teljesen leállította a Resolutiont, és kidobta a vasmacskát. A fenék mindössze ötméteres mélységben volt.

— Húzzák fel! — kiáltotta a legénységnek. — El kell mennünk innen!

Ezzel Norton is egyetértett — de merre? Az őrmester teljes sebességgel haladt a hullám felé, amely már csak öt kilométerre volt. Most kezdett hallhatóvá vájni az a távoli, félreismerhetetlen moraj, amire a Ráma belsejében soha nem számítottak. A kép ismét változott: a középső rész újra lesüllyedt, míg a szélek felemelkedtek.

Norton megpróbálta felbecsülni a víz alatti terelőlapok közti távolságot, feltételezve, hogy egyenlő közökben helyezkednek el egymástól. Ha nem téved, még egy van hátra — ha a tutajt a lemezek közti mély vízre tudják kormányozni, tökéletes biztonságban lesznek.

Barnes őrmester leállította a motort, és ismét horgonyt vetett. De a horgony harmincméteres süllyedés után sem érte el a tenger fenekét.

— Helyben vagyunk — mondta, és megkönnyebbülten felsóhajtott. — Mindenestre járatom a motort.

Már csak a part mentén látták a tajtékzó vízfalat, itt, a tenger közepe nyugodt volt, eltekintve attól az alig látható kék hullámfodortól, amely még mindig feléjük rohant. Az őrmester a zavaró jelenség irányában tartotta a Resolutiont, készen arra, hogy az adott pillanatban teljes erővel megindulhassanak.

És akkor, mindössze két kilométerrel előttük, a tenger ismét tajtékozni kezdett. Fehér sörénnyel felpúposodott, és zúgása betöltötte a világot. A Szalag-tenger 16 kilométer magas hulláma tetején felbukkant egy kisebb fodor, mint valami hegyoldalról lezúduló gleccser. Ez a fodor pedig éppen elég nagy volt ahhoz, hogy végezzen velük.

Barnes őrmester minden bizonnyal látta társai arckifejezését. Átkiabált az üvöltő zúgáson

— Mitől félnek?! Hajóztam én már ennél nagyobbakon is! Ez nem volt egészen igaz, valamint azt sem árulta el, hogy korábbi tapasztalatait nem valami összetákolt tutajon, hanem jól megépített csónakban szerezte.

— De ha mégis ugranunk kell, várjanak, amíg szólok. És ellenőrizzék a mentőmellényüket — tette hozzá.

«Ez a nő csodálatos — gondolta a parancsnok. — Szemmel láthatóan élvez minden pillanatot, mint egy csatába induló viking harcos. És valószínűleg neki van igaza, hacsak csúnyán el nem számoltuk magunkat.»

A hullám egyre emelkedett, felfelé és előre. A fejük felett tornyosuló víz nagyobbnak tűnhetett, mint amekkora valójában volt, de óriásinak látszott — ellenállhatatlan természeti erőnek, mely mindent elsöpör, ami az útjába kerül.

Aztán, mintha kihúzták volna alóla a talajt, másodpercek alatt összeomlott. Ez már ismét a lemezeken túl, a mély vízben történt. Amikor egy perc múlva elérte őket, a Resolution csupán megugrott néhányszor, mielőtt Barnes őrmester körbelendítette, és teljes sebességre kapcsolva észak felé indította a tutajt.

— Köszönöm, Ruby, gyönyörű volt. De hazaérünk-e, mielőtt másodszor is ideér?

— Nem hiszem… körülbelül húsz perc múlva visszaér. De addigra elveszti az erejét, alig fogjuk észrevenni.

Most, hogy a hullám elvonult, megpihenhettek, és élvezhették az utazást — ámbár addig senki sem tudott igazán megnyugodni, míg el nem érik a partot. A víz itt-ott még örvénylett, és különös, savas illatot kavart fel. «Mint a szétmorzsolt hangyák» — jegyezte meg találóan Jimmy. Kellemetlen volta ellenére nem váltott ki bennük tengeri betegséget; annyira idegen volt, hogy az emberi szervezet nem reagált rá. Egy perc múlva az ég felé haladó, tőlük távolodó hullám nekicsapódott a következő víz alatti lemeznek. Hátulról a látvány már nem volt olyan nagyszerű, és az emberek szégyenkeztek korábbi félelmük miatt. Kezdték magukat a Szalag-tenger utasainak érezni.

De annál nagyobb volt a megdöbbenésük, amikor látták, hogy egy forgó kerékre emlékeztető valami lassan kiemelkedik a vízből, tőlük alig száz méterre. Az öt méter hosszú, fémesen csillogó lapátokról csöpögött a tengervíz, mindössze egy pillanatig forogtak a Ráma erős fényében, majd visszacsobbantak a vízbe. Mintha egy hatalmas, csőkarú tengeri csillag törte volna át a tenger felszínét.

Első pillantásra meg sem tudták állapítani, állat-e vagy gép. Aztán felpattant, és a vízből félig kiemelkedve elterült a szelíden himbálódzó tenger felszínén.

Ekkor látták, hogy kilenc ízelt karja egy középső tányérból indul ki sugár alakban. Két Marja a külső íznél eltörött, a többi bonyolult manipulátorokban végződött, melyek Jimmyt arra a rákra emlékeztették, amellyel már találkozott korábban. Á két lény azonos fejlődési sorból való — vagy ugyanarról a rajzasztalról.

A tányér közepén domború kiemelkedés, rajta három nagy szem volt. Kettő csukva, egy nyitva — de ez is üresnek, vaknak látszott. Mindenki meg volt győződve arról, hogy egy különös szörny

haláltusájának a tanúi, s a szörnyet az éppen véget ért háborgás dobta a felszínre.

Aztán észrevették, hogy nincs egyedül. Két kisebb, testes homárhoz hasonló lény úszkált körülötte, és oda-odakaptak betegen mozgó végtagjaihoz. Módszeresen darabolták fel a szörnyet, mely nem mutatott semmiféle ellenállást, noha karmaival könnyedén elbánhatott volna támadóival.

Jimmynek ismét eszébe jutott a rák, amely feldarabolta a Szitakötőt. Feszülten figyelte az egyenlőtlen küzdelmet, és csakhamar kialakult benne egy feltevés.

— Figyelje csak, kapitány — suttogta —, nem eszik meg. Nincs is szájuk. Egyszerűen darabokra szedik. Pontosan ez történt a Szitakötővel is.

— Igaza van. Szétszedik, mint… mint valami elromlott gépet. — Norton elfintorodott. — De egyetlen tönkrement gép sem árasztott még ilyen szagot.

Aztán hirtelen eszébe jutott valami más.

— Egek! És ha velünk akarják folytatni? Ruby, vigyen vissza a partra, amilyen gyorsan csak tud!

A Resolution nekilendült, mit sem törődve akkujának élettartamával. Mögöttük a tengeri csillag — jobb nevet nem találtak rá — lassan, egyre rövidülő karokkal visszasüllyedt a tenger mélységeibe.

Az üldözés elmaradt, mégsem nyugodtak meg mindaddig, míg a Resolution ki nem kötött, és ők megkönnyebbülten partra nem léptek. Norton parancsnok visszanézett a titokzatos és immár baljóssá vált vízszalagra, és szilárdan elhatározta, hogy többé nem hajózik rajta senki. Túl sok az ismeretlen, túl sok a veszély…

Visszapillantott New York tornyaira és bástyáira, és még azon is túl, a kontinens sötét sziklájára. Többé nem háborgatja őket a kíváncsi ember.

Nem kísérti többé a Ráma isteneit.

Harmincharmadik fejezet
A PÓK

Norton kihirdette, hogy mostantól kezdve mindig legalább három ember tartózkodjék az Alfa-táborban, és egyikük állandóan ébren legyen. Ugyanez vonatkozik valamennyi felfedező csoportra. Potenciálisan veszélyes lények mozognak a Rámában, és noha egyik sem mutatott ellenséges szándékot, egy körültekintő parancsnok sohasem kockáztat.

A nagyobb biztonság kedvéért ezentúl a központban is szolgálatot teljesít egy őrszem, aki hatalmas teleszkópon át figyeli a terepet. Ebből az előnyös helyzetű pontból teljesen át lehetett tekinteni a Ráma belsejét, még a «Déli-sark» is mindössze néhány méternyi távolságban látszott. Állandóan szemmel tartották a felfedező csoportok körüli területet is, remélve, hogy elejét vehetik a további meglepetéseknek. Pompás terv volt — mégis teljes kudarcot vallottak vele.

A nap utolsó étkezése után — mielőtt este 10 órakor nyugovóra tértek volna — Norton, Rodrigo, Calvert és Laura Ernst az esti TV-híradót nézték, melyet rendszeresen közvetítettek számukra a Merkuron lévő Inferno átjátszón keresztül. Különösen Jimmy filmje érdekelte őket — minden nézőt lázba hozott a déli kontinensről és a tengeren át megtett visszaútról készített képanyag. Tudósok, hírmagyarázók és a Ráma-bizottság tagjai mondták el — többnyire-egymásnak ellentmondó — véleményüket. Nem tudtak megegyezni abban, hogy a Jimmy által látott rákszerű lény állat, gép vagy valódi rámai — esetleg valami egészen más.

Éppen azt figyelték — hányingerrel küszködve —, hogyan szedik szét a ragadozók az óriási tengeri csillagot, amikor észrevették, hogy nincsenek egyedül. Hívatlan vendég volt a táborban.

Laura Ernst vette észre először. Hirtelen megdöbbenésében megmerevedett, aztán azt mondta:

— Ne mozduljon, Bill! Óvatosan nézzen jobbra.

Norton elfordította a fejét. Tíz méterre tőlük egy futballlabda nagyságú, gömbszerű test álldogált három vékony lábon. A testen három nagy, kifejezéstelen szem helyezkedett el körben, a lény nyilván teljes, 360 -os látószöggel rendelkezett; a szemek alatt három, ostorszerű kacs nyúlt ki. Nem érte el az embermagasságot, s olyan törékeny volt, hogy nem lehetett igazán veszélyes — ám ez nem mentette gondatlanságukat, hogy engedték észrevétlenül bejutni a táborba. Nortont leginkább egy háromlábú pókra emlékeztette, és azon tűnődött, vajon hogyan oldotta meg azt a problémát, amely a földi lények közül egyre sem jellemző — a három lábon történő

helyzetváltoztatást.

— Mit gondol róla, doki? — suttogta, miközben levette a tévériporter hangját.

— A szokásos rámai hármas szimmetria. Nem tudom, mi kárt okozhatna nekünk, bár azok az ostorok lehetnek kellemetlenek is. Még mérgezőek is lehetnek, mint a tömlős állatokéi. Üljenek nyugodtan, és várják meg, mi történik.

A lény — miután percekig nézte őket egykedvűen — egyszer csak megmozdult, és akkor értették meg, miért nem vették észre érkezését. Villámgyorsan és olyan különös forgó mozgással haladt, hogy az ember csak megfeszített figyelemmel tudta követni a mozgását.

Norton megítélése szerint csak nagy sebességű filmfelvevő kísérhette volna nyomon a mozgását, amint a lény a három mozgó láb körül forgatta a testét. Nem volt biztos benne, mégis úgy tűnt néki, hogy néhány «lépésenként» forgásának iránya megváltozik, miközben az ostorok villámként vibráltak a föld felett. Legnagyobb sebessége — bár ezt sem volt könnyű felbecsülni — legalább harminc kilométer volt óránként.

Gyorsan körbejárta a tábort, és megvizsgált minden berendezést: finoman megérintette a rögtönzött fekvőhelyeket, székeket és asztalokat, a rádióberendezést, az élelmiszeres dobozokat, az elektromos felszerelést, a fényképezőgépeket, víztartályokat, szerszámokat — úgy látszott, semmit sem hagy ki, kivéve a négy szemlélőt. Világos volt, hogy megfelelően értelmes ahhoz, hogy különbséget tudjon tenni az ember és élettelen javai között; mozdulatai határozottan azt, a benyomást keltették, hogy egy rendkívül módszeres kíváncsisággal rendelkező lénnyel van dolguk.

— Bárcsak megvizsgálhatnám! — kiáltotta csalódottan Laura, amint a lény folytatta gyors piruettjeit. — Megpróbáljuk megfogni?

— Hogyan? — tette fel Calvert a jogos kérdést.

— Tudja… a primitív vadászok úgy fogják el a gyorsan mozgó állatokat, hogy egy kötél végére néhány súlyt tesznek. Még csak kárt sem tesznek bennük.

— Ezt kétlem — mondta Norton. — De még ha sikerülne is, nem szabad megkockáztatnunk. Nem tudjuk, mennyire intelligens ez a lény — egy efféle trükk könnyen eltörheti a lábát. Akkor aztán nagy bajba kerülnénk — a dáma, a Föld, és mindenki más bennünket okolna érte.

— De nekem kell egy példány!

— Meg kell elégednie Jimmy virágjával, hacsak egy ilyen lény nem működik magával együtt. Erőszak kizárva. Hogy tetszene az, ha valami leszállna a Földön, és így döntene, maga ragyogó példány lenne a-felboncolásra?

— Nem akarom felboncolni — felelte Laura cseppet sem meggyőzően —, csak meg akarom vizsgálni.

— Nos, azok az idegen látogatók is éppen így gondolnák, de maga nagyon kellemetlen perceket élne át mindaddig, míg ezt el is hinné. Nem tehetünk egyetlen olyan lépést sem, ami fenyegetőnek tűnhet.

Természetesen a hajó Rendtartásából idézett, és Laura nagyon jól tudta ezt. A tudománynak háttérbe kellett szorulnia az űrdiplomácia mellett.

Tulajdonképpen nem is volt szükség ilyen magasröptű beszélgetésre; egyszerűen a jó modorról volt szó. Itt mindnyájan látogatók voltak, és semmiféle engedélyt nem kértek a belépésre…

Úgy látszott, a lény befejezte vizsgálódását. Utoljára még gyorsan körbejárta a tábort, aztán ügyesen elhúzott a lépcső felé.

— Vajon hogy megy fel a lépcsőn? — mormolta Laura. Hamarosan választ kapott a kérdésére. A pók, tudomást sem véve róluk, elindult a korláton, anélkül hogy lelassult volna.

— Ellenőrző Központ — szólt fel Norton —, látogatót kapnak. Figyeljék az Alfa-lépcső hatodik szekcióját. És, hogy el ne felejtsem, köszönöm, hogy így vigyáznak ránk.

Eltartott egy percig is, míg megértették a gúnyt — aztán bocsánatkérő mosoly jelent meg a központ megfigyelője arcán.

— Hát… csak most látok valamit, kapitány, most, hogy mondja. De mi az?

— Találgasson maga is — felelte Norton, és megnyomta az Általános Riasztás gombját. — Alfa-tábor hívja valamennyi állomást. Épp most járt nálunk egy háromlábú, pókhoz hasonló lény, vékony lábú, mintegy két méter magas, gömb alakú teste van, és közkörös mozgással halad, mégpedig igen gyorsan. Ártalmatlannak, de kíváncsinak látszik. Lehet, hogy megközelíti önöket, még mielőtt észreveszik. Kérem, figyeljenek!

Az első válasz Londonból jött, 15 kilométerre keletre.

— Semmi szokatlant nem látunk, kapitány.

Ugyanilyen távolságra nyugatra, Róma is válaszolt, gyanúsan álmos hangon.

— Itt sem, kapitány. Jaj, egy pillanat…

— Mi történt?

— Az imént tettem le a tollam… eltűnt! Mi az… ó!

— Beszéljen értelmesen!

— Nem fogja elhinni, kapitány. Éppen jegyzeteltem… tudja, szeretek írogatni, nem zavar senkit… a kedvenc golyóstollammal írtam, majdnem kétszáz éves… most meg ott hever a földön vagy öt méterre! Megvan… hála istennek… semmi baja!

— Maga szerint hogy került oda?

— Hát… elszundíthattam egy percre. Nehéz nap volt. Norton felsóhajtott, de megállta megjegyzés nélkül; olyán kevesen voltak, és olyan rövid idejük volt arra, hogy megismerjék ezt a világot. A

lelkesedés nem mindig képes legyőzni a kimerültséget, és most azon töprengett, nem vállalnak-e felesleges kockázatot. Talán nem kellett volna az embereket ilyen kis csoportokra osztani, hogy ilyen óriási területet feltárhassanak. De nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy a napok gyorsan múlnak, és mennyi még körülöttük a megoldatlan titok. Egyre biztosabban érezte, hogy valami készül, és el kell hagyniuk a Rámát, még mielőtt napközelbe kerül — közeledik a pillanat, amikor kétségtelenül sor kerül bizonyos pályamódosításra.

— Figyelem! Központ, Róma, London és mindenki! — mondta. — Az éjszaka folyamán félóránként jelentést kérek. Fel kell készülnünk arra, hogy bármely pillanatban látogatókat kaphatunk. Lehet köztük veszélyes is, de mindenképpen elejét kell vennünk bármiféle incidensnek. Az erre vonatkozó utasításokat valamennyien ismerik.

Ez igaz volt: hozzátartozott a kiképzésükhöz. Azt azonban senki sem hitte igazán, hogy az elméletben régóta létező «értelmes idegenekkel való közvetlen találkozás» még az ő életükben bekövetkezik — azt meg még kevésbé, hogy ők maguk élik át.

A kiképzés és a valóság egymástól független dolgok; senki sem tudhatja, hogy az ember ősi önfenntartási ösztöne nem kerekedik-e felül veszélyhelyzetben. És mégis, a Ráma egyetlen teremtményével szemben sem léphetnek fel egyértelmű szándékkal egészen az utolsó percig — és még azon is túl.

Norton parancsnok nem akarta, hogy a történelem úgy emlékezzen rá, mint az első emberre, aki kirobbantotta a bolygóközi háborút.

Néhány óra múlva már több száz pók nyüzsgött mindenütt az alföldön. Teleszkópon át látták, hogy a déli félteke is tele van velük — de úgy látszott, New Yorkba nem mentek be.

Ügyet sem vetettek a felderítőkre, és egy idő múlva a felderítők sem törődtek velük — bár Norton néha még mindig felfedezett valami jellegzetes ragadozó fényt az orvosparancsnok szemében. Tudta, hogy a doktornőnek semmi sem szerezne nagyobb örömet egy szerencsétlenül megsebesült póknál, és nem engedhette, hogy a doktornő a tudomány érdekében megrendezzen egy ilyen kis balesetet.

Most már bizonyosnak látszott, hogy a pókok nem tehetnek intelligensek, testük túl kicsiny volt, semhogy valamilyen agy elférjen benne, és azt is nehéz volt megítélni, hol tárolják a mozgáshoz szükséges energiát. Viselkedésük ennek ellenére furcsán céltudatos és koordinált volt — mintha mindenütt ott lennének, és mégsem mentek ugyanarra a helyre kétszer. Nortonnak gyakran támadt az az érzése, hogy keresnek valamit. Bármi lehetett is az, úgy látszott, nem találták meg.

Egészen az Ellenőrző Központig felmentek, de a három nagy

lépcsősort elkerülték. Hogyan sikerült megmászniuk a függőleges részeket, még majdnem nulla gravitáció alatt is, érthetetlen volt; Laura szerint szívópárnákkal.

És ekkor, nagy boldogságára, megkapta hőn áhított példányát. Az Ellenőrző Központ jelentette, hogy egy pók leesett a függőleges falról, és élettelenül, legalábbis tehetetlenül fekszik az első peronon. Laura valószínűleg világrekordot futott az alföldtől odáig.

A peronra érve látta, hogy a kis ütközési sebesség ellenére a lény mindhárom lába eltörött. Szeme még nyitva volt, de semmiféle külső próbára nem reagált. Még egy pár perces emberi hulla is elevenebb, gondolta Laura; mihelyt visszaér az Endeavourre, felboncolja.

A pók olyan törékeny volt, hogy szinte magától esett darabokra. Először a lábakat szedte szét, aztán hozzáfogott a finom páncélhoz, amely, mint valami hámozott narancs, három nagy ív mentén szétnyílt.

Néhány perces hitetlenkedés után — minthogy semmit nem ismert fel vagy nem azonosított — gondosan fényképsorozatot készített. Aztán felvette a szikét.

Hol is kezdje? Legszívesebben becsukta volna a szemét, és találomra belevág, de ez nem lett volna éppen tudományos. A penge ellenállás nélkül hatolt be. A következő pillanatban Ernst orvosparancsnok nőiesnek éppen nem mondható ordítása verte fel az Endeavourt.

Az ingerült McAndrews őrmesternek jó húsz percébe tellett, míg lecsillapította a megriadt majmokat.

Harmincnegyedik fejezet
ŐEXCELLENCIÁJA SAJNÁLJA

— Mint tudják, uraim — mondta a Mars nagykövete —, sok minden történt utolsó ülésünk óta. Számos dolgot kell megvitatnunk és eldöntenünk. Ezért különösen sajnálom, hogy merkurbeli kiváló kollégánk nincs jelen.

Az utolsó kijelentés nem volt egészen pontos. Dr. Bose egyáltalán nem sajnálta, hogy Hermész követe nincs jelen. Sokkal közelebb járt volna az igazsághoz, ha azt mondja, aggódik: Diplomataérzéke azt súgta, valami történik, és noha kitűnő hírforrásai voltak, még csak nem is sejtette, mi lehet az.

A nagykövet levele, amelyben kimentette magát, udvarfás volt, és semmitmondó. Őexcellenciája sajnálkozását fejezte ki amiatt, hogy sürgős és halaszthatatlan elfoglaltsága megakadályozza abban, hogy akár személyesen, akár videón részt vegyen az ülésen. Dr. Bose semmi sürgősebbre nem tudott gondolni, mint magára a Rámára.

— Két tagunknak van közölnivalója. Elsőként Davidson professzornak adom meg a szót.

A bizottság többi tudós tagja izgatottan feszengett. A legtöbbjük úgy vélekedett, hogy a csillagász — jól ismert kozmikus nézetei alapján — nem a legalkalmasabb az Űrtanácsadó Bizottság elnöki tisztének betöltésére. Néha azt a benyomást keltette, hogy véleménye szerint az értelmes élet csak szerencsétlen beavatkozás a csillagok és galaxisok fenséges világegyetemébe, és illetlenség túl sok figyelmet fordítani rá. Ezért aztán nem nyerte meg az exobiológusok, például dr. Perera rokonszenvét, aki történetesen éppen ellenkező véleményt képviselt. Az exobiológusok szerint a Világegyetem egyetlen célja az értelem megteremtése, és hajlamosak voltak arra, hogy gúnyosan nyilatkozzanak a tisztán csillagászati jelenségekről. Egyik kedvenc kifejezésük volt a «csupán holt anyag».

— Nagykövet úr — kezdte a tudós —, elemeztem a Ráma különös viselkedését az elmúlt napokban, és szeretném elmondani, milyen következtetésekre jutottam. Elég meghökkentő dolgokról lesz szó.

Dr. Perera előbb meglepettnek; aztán inkább magabiztosnak látszott. Szívesen fogadott mindent, ami Davidson professzort meghökkentette.

Először is, lássuk csak azt a figyelemreméltó eseménysorozatot, melyet a déli féltekére repülő fiatál hadnagy tapasztalt. Maguk az elektromos kisülések látványosak ugyan, de nem fontosak; könnyen kimutatható, hogy viszonylag kis energiát tartalmaztak. De egybeestek a Ráma forgási sebességének változásával, és… nos, az űrben

tanúsított viselkedésének voltozásával is. Ez már valóban hatalmas mennyiségű energiát igényelhetett; a kisülések, melyek csaknem… öö… Pak úr életét fenyegették, csak jelentéktelen melléktermékek voltak — talán csak valami zavar, amit a «Déli-sarkon» lévő vezetők óriási villámai csökkentettek.

Mindebből két következtetést vontam le. Amikor egy űrhajó — és fantasztikus mérete ellenére a Rámát űrhajónak kell tekintenünk — helyzetmódosítást hajt végre, ez többnyire azt jelenti, hogy pályamódosításra készül. Ezért komolyan meg kell vizsgálnunk azokat a nézeteket, melyek szerint a Ráma esetleg arra készül, hogy bolygóvá vagy a mi napunkká váljék, ahelyett hogy visszamenjen a csillagok közé.

Ebben az esetben az Endeavournek el kell lökődnie — így mondják az űrhajókra? — abban a pillanatban, amint megkapják a figyelmeztetést. Súlyos veszélybe is kerülhet, még mielőtt elhagyná a Rámát. Norton parancsnok talán maga is tisztában van ezzel az eshetőséggel, de véleményem szerint újabb figyelmeztetést kellene küldenünk neki.

— Nagyon köszönöm, Davidson professzor. Igen, dr. Solomons?

— Szeretnék hozzászólni — mondta a tudománytörténész. A Ráma a jelek szerint fordulatszám-változtatást hajtott végre, anélkül hogy bármiféle lökhajtásos vagy reaktorberendezést működtetett volna. Ebből két lehetőségre tudok következtetni.

Először is: vagy belső forgásmérői, vagy ezekkel egyenértékű műszerei vannak. Óriási méretekről van szó, hol vannak? A másik lehetőség — és ez teljesen fejre állítaná a mi fizikánkat —, hogy reaktor nélküli meghajtórendszerrel rendelkezik. Az úgynevezett űrmeghajtásról beszélek, amiben Davidson professzor nem hisz. Ha erről van szó, akkor a Ráma gyakorlatilag bármire képes. Még hozzávetőlegesen sem tudjuk megjósolni a viselkedését.

E fordulat láthatóan meghökkentette a diplomatákat, a csillagász pedig nem nyilatkozott. Ő a mai napra már megtette a magáét. Csak annyit fűzött hozzá:

— Ha nem haragszanak, én kitartok a fizika törvényei mellett mindaddig, míg nem kényszerítenek arra, hogy hagyjak fel vele. Ha nem találtunk forgásmérőt a Rámán, lehetséges, hogy nem jól vagy nem jó helyen kerestük.

Bose nagykövet jól látta, hogy Perera kezd türelmetlenné válni. Rendesen az exobiológus is éppoly szívesen elemezgetett különféle elméleteket, mint bárki más — de most; első ízben, megalapozott tényekkel rendelkezett. Hosszú ideje szegényessé vált tudományága egyetlen éjszaka alatt meggazdagodott.

— Nos, ha nincs több megjegyzésük, tudomásom szerint dr. Pererának fontos közölnivalója van.

— Köszönöm, nagykövet úr. Amint mindnyájan látták, végre kezünkbe került a rámai lények egy példánya, és közelről megfigyelhettünk más életjelenségeket is. Ernst orvosparancsnok, az Endeavour egészségügyi tisztje részletes jelentést küldött arról a pókszerű lényről, amelyet felboncolt.

Meg kell mondanom azonban, hogy némelyik eredménye meghökkentett, és más körülmények között el se hinném.

A pók határozottan szerves, bár vegyi felépítése sok szempontból különbözik a miénktől — nagy mennyiségben tartalmaz könnyűfémeket. Én mégis óvakodnék attól, hogy állatnak nevezzem, éspedig több alapvető ok miatt.

Először is, úgy tűnik, nincs szája, gyomra, bélrendszere — nincs emésztőrendszere! Nem vesz fel levegőt, nincs tüdeje, vére, nincs szaporító szerve…

Kérdezetik, hogy akkor mije varr. Nos, egy egyszerű izomzata van, amely a három lábat és a három ostoros kacsot vagy tapogatót mozgatja. Van agya — meglehetősen bonyolult, elsősorban a jól fejlett, háromszemű látás központja. A test 80 százaléka azonban méhsejtre emlékeztető cellákból áll, ez lepte meg olyan kellemetlenül dr. Ernstet, amikor hozzáfogott a boncoláshoz. Több szerencsével időben felismerhette volna, lévén ez az egyetlen szerkezet a Rámán, amely a Földön is létezik — bár mindössze néhány tengeri állat esetében.

A pók legnagyobb része egy egyszerű telep, nagyon hasonló a villanyelem celláihoz vagy sugáraihoz. De ebben az esetben nem védekezésre szolgál. Ez a lény energiaforrása. Ezért nincs szüksége evésre és lélegzésre — nincs szüksége ilyen primitív megoldásokra. Ez egyben azt is jelenti, hogy tökéletesen jól érezné magát akár vákuumban is…

Megismertünk tehát egy lényt, amely minden szándék és cél értelmében nem több egy mozgó szemnél. Nincsenek manipulátorszervei, a kacsok ehhez túl gyengék. Ha meg kellene határoznom, azt mondanám, egyszerűen a felderítés a dolga.

A viselkedése sem mond ennek ellen. Minden pók azzal van elfoglalva, hogy rohangál és néz. Mindössze erre képesek. De a többi állat más. A rák, a tengeri csillag, a cápák

— jobb elnevezések híján — láthatóan manipulálják környezetüket, és mintha több funkcióra lennének alkalmasak. Feltételezem, ezek is elektromosan működnek, mert akárcsak a póknak, nekik sincs szájuk.

Bizonyára észrevették az ezekből következő biológiai problémákat. Fejlődhetnek-e ezek a lények természetes módon? Nem hinném. Úgy tűnik, megtervezték őket különféle munkákra, akár a gépeket. Én azt mondanám, robotok — biológiai robotok —, és ez

valami olyasmi, aminek nincs megfelelője a Földön.

Ha a Ráma űrhajó, talán a legénységhez tartoznak. De hogy hogyan születnek — vagy keletkeznek —, azt nem tudom. Csak sejtem, hogy a választ New Yorkban kell keresnünk. Ha Norton parancsnok és emberei tudnak várni, talán egyre bonyolultabb lényekkel találkozatnak, melyek előre meg nem jósolható viselkedési formákat mutatnak. Valahol ebben a sorban talán a valódi rámalakkal, ennek a világnak az igazi alkotóival is találkozatnak.

És mihelyt ez megtörténik, uraim, már nem marad kétségünk semmi felől…

Harmincötödik fejezet
KÜLÖNÖS KÉZBESÍTÉS

Norton parancsnok mélyen aludt, amikor boldog álmából rádiója kiragadta. Azt álmodta, hogy Marson lakó családjával vakációzik, éppen a Nix Olimpica csúcsa felett repülnek át. Ez volt a Naprendszer leghatalmasabb vulkánja.

A kis Billy éppen mondani akart neki valamit, most már soha nem tudja meg, mit.

Az álom szertefoszlott, s belépett a valóság: a hajón tartózkodó elsőtiszt.

— Sajnálom, hogy felébresztettem, kapitány — mondta Kirchoff korvettkapitány. — Hármas A. üzenet a tanácsból.

— Kapcsolja be — mondta Norton álmosan.

Nem tudom. Kódban van, csak a parancsnok számára.

Norton azonnal felébredt. Egész pályája során mindössze három ilyen üzenetet kapott, s ezek minden alkalommal bajt jelentettek…

— Az ördögbe! Most mit tegyünk?

Az elsőtiszt nem válaszolt. Mindketten pontosan tudták, miről van szó: olyasmiről, amit nem tartalmaz a hajó Szabályzata. Általában a parancsnok soha sincs néhány percnyi távolságnál messzebb az irodájától és a saját széfjétől, ahol a kódkönyvet őrzik. Ha most elindul, négy-öt órán belül ér vissza a hajóra — kimerülten. Nem fogadhatja ilyen állapotban az AAA jelzésű üzenetet.

— Jerry — szólalt meg végre. — Ki van a kapcsolótáblánál?

— Senki. Magam kezelem.

— Felvevő kikapcsolva?

— Sajnálatos szabálysértés, de igen.

Norton elmosolyodott. Jerry a legjobb elsőtiszt, akivel valaha együtt dolgozott. Mindenre gondolt.

— Jó. Tudja, hol a kulcsom. Hívjon vissza.

Tíz percet várt olyan türelmesen, ahogy csak tudott, s közben megpróbált — nem sok sikerrel — másra gondolni. Nem szeretett fölöslegesen spekulálni, nem tartotta valószínűnek, hogy ki tudja találni az üzenet tartalmát, és egyébként is hamarosan megtudja. Akkor majd valóban elkezdhet aggódni.

Amikor az elsőtiszt visszahívta, érezhető feszültség volt a hangjában.

— Nem olyan nagyón sürgős, kapitány, egy óra nem számít. De nem szeretném rádión keresztül. Leküldöm küldönccel.

— De miért, na jó, megbízom az ítéletében. Ki hozza át a légzsilipen?

— Magam megyek. Majd felhívom az Ellenőrző Központból.

— Tehát Laura veszi át a parancsnokságot.

— Legfeljebb egy órára. Utána azonnal visszamegyek a hajóra.

Egy egészségügyi tiszt éppúgy nem kap kiképzést arra, hogy ellássa a hajó parancsnoki tisztét, mint ahogy a parancsnoktól sem várható el, hogy műtétet végezzen. Kényszerhelyzetben előfordult már néhányszor, hogy tisztséget cseréltek — sikerrel —, ám ez nem volt ajánlatos. Nos, egy szabályt már megszegtek ma…

— Úgy kell elhagynia a hajót, hogy ne legyen nyoma. Felébresztette már Laurát?

— Igen. Kapott az alkalmon.

— Szerencsére az orvosok tudnak titkot tartani. Igaz is… elküldte már a visszaigazolást?

— Természetesen, az ön nevében.

— Akkor várom.

Most már akarata ellenére is idegesen latolgatta az elkövetkezőket. «Nem nagyon sürgős — de nem szeretném rádión keresztül…»

Az már biztos, hogy a parancsnok nem fog sokat aludni ezen az éjszakán.

Harminchatodik fejezet
BIOT-FIGYELŐ

Pieter Rousseau őrmester tudta, miért jelentkezett erre a munkára: több szempontból is gyermekkori álmai megvalósulását jelentette. A teleszkópok már hat-hét éves korában elbűvölték, és ifjúkora nagy részét a különféle alakú és nagyságú lencsék gyűjtésével töltötte. Ezeket kartonhengerekbe helyezve egyre nagyobb műszereket készített, míg végül megismerte a Holdat, a bolygókat, a közelebbi űrállomásokat és a házuk körül 30 kilométeres körzetben a tájat.

Szerencsés helyen, Colorado hegyei között született, ahol a vidék minden irányban kimeríthetetlenül változatos és gyönyörű volt. Teljes biztonságban tölthetett hosszú órákat azzal, hogy felderítse a csúcsokat, míg a gondatlan hegymászók között minden évben akadtak áldozatok. Sok mindent látott, s még többet képzelt el: szeretett azzal játszani, hogy a sziklák túlsó oldalán, ahová teleszkópjával már nem látott el, csodás lények mesevilága terül el. Ezért aztán évekig nem látogatott el azokra a helyekre, melyeket távcsöve közel hozott hozzá, hiszen jól tudta, hogy a valóság nem érhet fel álmaival.

Most, a Ráma tengelyén, ifjúsága legfantasztikusabb álmainál is nagyobb csodákat láthatott. Egy egész világ feküdt kitérítve előtte — kicsi ugyan, de az ember egész élete során sem tud feltárni négyezer négyzetkilométernyi területet, még akkor sem, ha az élettelen, mozdulatlan.

De az élet most végtelen lehetőségeivel megérkezett a Rámára. Ha a biológiai robotok nem élőlények, akkor nagyszerű utánzatok.

Senki sem tudta, kinek jutott először eszébe a «biot» szó — mintha összebeszéltek volna, egyszer csak használni kezdték. A központ előnyös figyelőállásában Pieter volt a fő biot-figyelő, és azt hitte, kezdi megérteni egyes viselkedési mintáikat.

A pókok mozgó szenzorok voltak, a látás — és talán a tapintás — segítségével vizsgálták át a Ráma egész belsejét. Néha több száz is rohangált sebesen, de két napba se tellett, és eltűntek, már alig lehetett egy-egy példányt látni belőlük.

Tömegesen váltották fel őket sokkal figyelemreméltóbb lények, nehéz volt nevet találni rájuk. Voltak nagy, párnázott lábú ablakmosók, melyek mintha a Ráma hat mesterséges napja mentén fényesítették volna az utat. Óriási árnyékuk — éppen a világ átmérője irányába esve — néha egész napfogyatkozásokat idézett elő a túloldalon.

A rák, amely darabokra szedte a Szitakötőt, utcaseprőnek tűnt. Hosszú sorban jöttek ilyen lények az Alfa-táborba, és elvittek minden

szemetet, amit az emberék a tábor szélén felhalmoztak; minden egyebet is elvittek volna, ha Norton és Mercer nem áll ott, és nem száll velük szembe. Összeütközésük nyugtalanító volt, de rövid; és ezután, úgy látszott, az utcaseprők megértették, mihez nyúlhatnak, és szabályos időközönként megjelentek, hogy megnézzék, szükség van-e szolgálataikra. A dolog roppant kényelmes volt, magas fokú intelligenciára utalt, akár az utcaseprők, akár az őket irányító értelem részéről.

A szemét megsemmisítése nagyon egyszerűen történt: minden a tengerbe került, ahol feltételezhetően újra felhasználható anyaggá bontották le. A folyamat gyors volt: a Resolution egyetlen éjszaka alatt tűnt el, Ruby Barnes nagy bosszúságára. Norton azzal próbálta vigasztalni, hogy a tutaj remekül betöltötte feladatát — és úgysem engedte volna, hogy akár egyszer is használják még. A cápák valószínűleg nem olyan okosak, mint az utcaseprők.

Egy eddig ismeretlen bolygót felfedező csillagász sem lehetett volna Pieternél boldogabb, amikor új típusú biotot vett észre, és teleszkópján át jó minőségű fényképet készített róla. Sajnos, úgy látszott, minden értékes faj odaát van a «Déli-sarkon», ahol titokzatos tevékenységeket folytattak a Szarvak környékén. Időnként felbukkant egy szívókorongos, százlábúhoz hasonló lény, és magát a Nagy Szarvat vizsgálgatta, míg az alacsonyabb csúcsok körül Pieter egy testes lényt pillantott meg — olyan volt, mintha egy vízilovat és egy bulldózert kereszteztek volná egymással. Még kétnyakú zsiráf is előfordult, mozgó daruként látszott tevékenykedni.

Feltehetően, mint minden űrhajó, a Ráma is próbát, ellenőrzést és javítást igényelt a nagy utazás után. A személyzet már serényen dolgozott — de mikor jönnek elő az utasok?

A biotok osztályozása nem tartozott Pieter fő feladatai közé, az utasítás szerint neki elsősorban a mindig úton levő két-három felderítő csoportot kellett figyelnie, hogy figyelmeztethesse őket, ha bármi közeledik feléjük. Hatóránként váltotta valaki, aki éppen ráért, de előfordult, hogy tizenkét órán át egyfolytában szolgálatban volt. Ezért aztán jobban ismerte a Ráma földrajzát, mint valaha is fogja bárki. Máris olyan ismerős volt számára, mint ifjúságának Colorado-csúcsai.

Amikor Jerry Kirchoff felbukkant az Alfa-légzsilipnél, Pieter azonnal tudta, valami szokatlan történt. Alvásidő alatt soha senki sem járkált, és az Utazás Ideje szerint már éjfél is elmúlt: Aztán eszébe jutott, milyen kevesen vannak, és egy még nyilvánvalóbb szabálytalanság is feltűnt neki.

— Jerry, ki most a hajó megbízott parancsnoka?

— Én — felelte az elsőtiszt, miközben kipattintotta, sisakját. — Ugye, nem gondolja, hogy elhagynám a hidat, Iga megfigyelőállásban vagyok?

Benyúlt ruhája mindenes zsebébe, és egy kis dobozt vett elő, a kis címkén ez állt: «Sűrített narancslé — öt literhez». — Ehhez maga ért, Pieter. A kapitány már várja.

Pieter kezével méregette a konzervdoboz súlyát, majd azt mondta:

— Remélem, elég jól megtöltötte, néha csak az első teraszig érnek le.

— Hát, maga a szakértő.

Ez így is volt. A központ figyelői nagy gyakorlatra tettek szert abban, hogy különféle kis tárgyakat — melyeket ottfelejtettek, vagy hirtelen szükség lett rájuk — leküldjenek. Ezeket nem volt könnyű lejuttatni az alacsony gravitációjú régiókba, és azon túl s közben arra is ügyelni, hogy a Coriolis-effektus ne vigye őket túl messzire a tábortól, miközben nyolc kilométert gurulnak lefelé.

Pieter szorosan bekötötte magát, megfogta a konzervdobozt, és legurította a sziklafalon. Nem az Alfa-tábort célozta meg, eltért tőle majdnem harminc fokkal.

A levegő ellenállása szinte azonnal lefékezte a doboz kezdősebességét, de aztán érvényesült a Ráma alacsony gravitációja, és a kis tárgy egyenletes sebességgel kezdett lefelé mozogni. A létra alján nekiütközött a talajnak, majd egy ugrással átjutott az első teraszon.

— Most már jó — mondta Pieter. — Akar fogadni?

— Nem — hangzott azonnal a válasz. — Maga ismeri az esélyeket.

— Maga nem sportember. De azért megmondom. A tábortól legfeljebb háromszáz méterre fog megérkezni.

— Nem is olyan közel.

— Megpróbálhatja egyszer. Láttam már, amikor Joe néhány kilométert tévedett.

A doboz közben abbahagyta az ugrálást, a gravitáció már odatapasztotta az északi kupola felszínéhez. Mire a második teraszhoz ért, 20–30 kilométeres óránkénti sebességgel gurult, és lassan elérte a súrlódással együtt elérhető maximális sebességet.

— Most várnunk kell — mondta Pieter, és teleszkópja mögé ült; hogy figyelemmel kísérhesse a küldemény útját. — Tíz percen belül odaér. Már jön is a kapitány… már megtanultam, hogy ebből a szögből is felismerjem az embereket… most felnéz ránk.

— Azt hiszem, a teleszkóp nyújt valamit magának a hatalom érzéséből.

— Ez igaz. Egyedül én tudok mindenről, ami a Rámán történik. Legalábbis azt hittem, hogy tudok — tette hozzá, s szemrehányó tekintetet vetett Kirchoffra.

— Ha ez boldoggá teszi, a kapitány észrevette, hogy elfogyott a fogkrémje.

Ezután a társalgás megszakadt; kis idő múlva Pieter megszólalt

— Bárcsak fogadott volna…, csak ötven métert kell mennie érte… már látja is… a feladatot végrehajtottam.

— Köszönöm, Pieter, jó munka volt. Most visszamehet aludni.

— Aludni! Hajnali négyig figyelőállásban vagyok.

— Sajnálom — akkor bizonyára most is alszik. Különben hogy az ördögbe álmodhatta mindezt?

> ŰRKUTATÁSI FŐHADISZÁLLÁS AZ ENDEAVOUR PARANCSNOKÁNAK. AAA ÜZENET. KIZÁRÓLAG A PARANCSNOKNAK. NEM RÖGZÍTHETŐ.
>
> ŰRVÉDELEM JELENTI RENDKÍVÜL NAGY SEBESSÉGŰ JÁRMŰ KILÖVÉSÉT VALÓSZÍNŰLEG A MERKURRÓL 10–12 NAPPAL EZELŐTT A RÁMA IRÁNYÁBA. HA A PÁLYÁT NEM MÓDOSÍTJÁK, ÉRKEZÉSI IDEJE 322. NAP 15 ÓRA. ELŐTTE VALÓSZÍNŰLEG TÁVOZNIA KELL ERRŐL MÉG ÉRTESÍTJÜK.
>
> FŐPARANCSNOK

Norton hatszor is elolvasta az üzenetet, hogy jól megjegyezze az időpontot. A Rámán nehéz volt számon tartani az idő múlását, s most meg kellett néznie a naptárát ahhoz, hogy megtudja: a 315. napnál tartanak. Tehát mindössze egy hetük van…

Az üzenet borzongató volt, nem csupán a tartalma miatt, de azzal is, ami a szavak mögött volt. A merkuriak titkos felszállást hajtottak végre — ez önmagában is az Űrjog megsértése. A dolog nyilvánvaló: «járművük» csak rakétalövedék lehet.

De miért? Érthetetlen — azaz majdnem érthetetlen —, miért kockáztatják, hogy az Endeavourt veszélybe sodorják; valószínűleg kap még figyelmeztetést magától a Merkurtól is. Kényszerhelyzetben el tudnak menni néhány óra alatt; de emiatt erélyesen tiltakozna, és csak a főparancsnok közvetlen utasítására tenné meg.

Lassan, mélyen gondolataiba merülve elhaladt az életvédelmi berendezések mellett, és az üzenetet beledobta az Electrosanba. A fellobbanó éles lézerfény jelezte, hogy eleget tett a biztonsági előírásoknak. Nagy kár, gondolta, hogy a problémákat nem lehet ilyen gyorsan és higiénikusan megsemmisíteni.

Harminchetedik fejezet
A RAKÉTALÖVEDÉK

A rakétalövedék még ötmillió kilométer távolságra volt, amikor plazmatörő sugárhajtóműveinek izzó fénye már feltűnt az Endeavour nagy teleszkópján. Ekkorra a titok már kipattant, és Norton kelletlenül elrendelte a Ráma második és talán végleges elhagyását — de mindaddig nem akart elmenni, míg az események rá nem kényszerítik.

Fékezési manőverét befejezve a hívatlan merkuri vendég már csak ötven kilométerre volt a Rámától, és tévékamerái kétségtelenül hozzáláttak feltérképezéséhez. Jól láthatóak voltak: egy elöl, egy hátul, s rajtuk kívül még számos kis omni-antenna, valamint egy nagy, irányítható tányér, mely a távolban csillagként fénylő Merkurra szegeződött. Norton nem bánta volna, ha tudja, milyen információk mennek oda, és milyen utasítások érkeznek onnan.

A hermésziek mégsem tudhattak meg semmi olyat, amiről eddig ne tudtak volna; mindent, amit az Endeavour tapasztalt; az egész Naprendszerbe kisugározták. A rekordsebességgel ideérkező űrhajó csak készítői akaratának meghosszabbítása volt, céljaiknak megfelelő eszköz. Ez a cél hamarosan ismertté válik, mert a Merkur nagykövete három órán belül beszédet intéz az Egyesült Bolygók Közgyűléséhez.

A rakétalövedék hivatalosan még nem létezett. Nem voltak rajta felségjelek, és nem sugárzott egyetlen standard jelfrekvencián sem. Ez súlyos szabálysértésnek minősült, de még az ŰRVÉDELEM sem jelentett be szabályos tiltakozást. Mindenki ideges türelmetlenséggel várta, mit tesz most a Merkur.

Három nap telt el azóta, hogy a rakétalövedék létezését — és eredetét — bejelentették; a permésziek pedig ezalatt mindvégig makacs hallgatásba burkolóztak. Kitűnően értettek ehhez, amikor éppen ez felelt meg céljaiknak.

Voltak pszichológusok, akik szerint csaknem lehetetlen megérteni valakit, aki a Merkuron született és nevelkedett. Háromszoros gravitációjuk miatt örökre száműzve voltak a Földről, a Holdról átpillanthattak őseik — esetleg sajt szüleik — bolygójára, de soha nem látogathatták meg. Ezért aztán, természetesen, azt mondták, hogy nem is akarják.

Úgy tettek, mintha utálnák a langyos esőt, a hullámzó mezőket, tavakat, tengereket, kék eget — mindazt, amit csak közvetve ismerhettek. Minthogy bolygójuk olyan napenergia hatása alatt állt, hogy nappal a hőmérséklet gyakran hatszáz fokra is fölment; fölényesen kemény tartást vettek fel, mely pillanatnyi megingást sem tűrt. Valójában fizikailag gyengék voltak, hiszen csak úgy élhettek, ha

teljesen szigetelik magukat környezetük ellen. Ha a gravitációt egy merkuri el is viselné, egy földi, Egyenlítő menti országban töltött fonó nap hamarosan megbénítaná.

Azokban a dolgokban azonban, amelyek igazán számítanak, kétségtelenül kemények voltak. A ragadozó csillag közelségének pszichológiai nyomása, a behatolás egy makacs bolygóba és az életfeltételek kikényszerítése belőle — mindezek műszaki problémái spártai és sok szempontból bámulatos kultúrát teremtettek a Merkuron. A permésziekre lehetett számítani: ha valamit megígértek, még is tették, bár talán magas árat kértek érte. Az a tréfa járta köztük, hogy ha a Nap valaha is jelzi, hogy novává alakul, ők majd ellenőrzésük alá veszik — csak előbb a szerződés díjában megállapodnak. Az viszont a Merkuron nem volt tréfa, hogy mihelyt egy gyerek érdeklődni kezdett a művészetek, a filozófia vagy az elméleti matematika iránt, nyomban kidobják a hydroponikus farmokra. A bűnözőkkel és pszichopatákkal pedig egyáltalán nem tréfáltak. A bűn olyan luxus volt, amit a Merkur nem engedhetett meg magának.

Norton parancsnok egy ízben maga is járt a Merkuron. Ez az út nagy hatással volt rá — csakúgy, mint a legtöbb látogatóra —, és sok barátot is szerzett. Port Luciferben beleszeretett egy lányba, és már fontolóra vette, aláírjon-e egy hároméves szerződést; a szülői ellenkezés azonban — bárki ellen, aki a Vénusz pályáján kívülről jött — túl erős volt. A dolog tehát abbamaradt.

— Hármas A jelzésű üzenet a Földről, kapitány — hallatszott a hídról. — Hang és nyomtatott szöveg a főparancsnoktól. Tudja fogadni?

— Ellenőrizze és rögzítse a szöveget, nekem a hangot küldje.

— Máris megy.

Hendrix admirális hangja nyugodt és tényszerű volt, mint aki csak rutinszerű utasítást ad, nem pedig a történelemben példa nélkül álló helyzetben intézkedik. Ő persze nem tíz kilométerre volt a bombától.

«Főparancsnok az Endeavour parancsnokának. A helyzet jelenlegi állapotát kívánom röviden összefoglalni. Tud arról, hogy a Közgyűlés 14 órakor összeül, hallhatja majd, hogy ott mi történik. Lehet, hogy azonnal cselekednie kell, konzultációs lehetőség nélkül, ezért tájékoztatom most.

Elemeztük a fényképeket, amiket küldött: a jármű szabályos űrszonda, melyet magas impulzusra módosítottak, és a kezdőlökésnél lézermeghajtást alkalmaztak. Mérete és tömege megfelel az 500-1000 megatonnás nagyságrendű nukleáris bombáénak — a permésziek bányászatukban rutinszerűen alkalmaznak 100 megatonnás bombákat, tehát nem jelentett nekik nehézséget egy ekkora robbanófej megépítése.

Szakértőink számításai szerint a Ráma ellen minimálisan ilyen méretű bomba szükséges. Ha a burok legvékonyabb részénél — a Szalag-tenger alatt — történik a robbanás, a törzs kettétörik, és a test forgása miatt darabokra hullik az egész:

Feltételezzük, ha a permésziek terve valóban ez, bőven adnak majd időt önöknek a távozásra. Tájékoztatásul közlöm, hogy egy ilyen bomba esetében a gamma-sugárzás ezer kilométeres körzetben jelent veszélyt önökre.

De nem ez jelenti a legnagyobb veszélyt. A Ráma óránként ezer kilométeres sebességgel forgó, levált darabjai beláthatatlan távolságból megsemmisíthetik önöket, hiszen súlyuk több tonnát is elérhet. Ezért azt javasoljuk, haladjanak a forgó tengely mentén, abban az irányban ugyanis nem válnak le darabok. Tízezer kilométerre már biztonságban lesznek.

Üzenetem nem lehallgatható, mert titkos úton küldöm: ezért beszélhetek világosan. Az ön válasza azonban a szokott úton jön, legyen tehát óvatos, és szükség esetén használjon kódot. A Közgyűlés után azonnal hívom. Üzenet vége. Főparancsnok.»

Harmincnyolcadik fejezet
KÖZGYŰLÉS

A történelemkönyvek szerint volt idő — bár ezt senki sem hitte el igazán —, amikor a régi ENSZ-nek 172 tagja volt. Az Egyesült Bolygók Szervezete csak hét tagot számlált, és néha bizony ez nem volt jó. Ezek, a Naptól való távolságuk sorrendjében a következők voltak: Merkur, Föld, Hold, Mars, Ganümédész, Tiran és Triton.

A lista hiányokat és kétértelműségeket tartalmazott, melyeket majd a jövőnek kell helyrehoznia. A bírálók legfőbb érve az volt, hogy az Egyesült Bolygók többsége nem is bolygó, hanem szatellita. És nem nevetséges, hogy a négy legnagyobb, a Jupiter, a Szaturnusz, az Uránusz és a Neptunusz nem tagok?

De a gázóriásokon nem élt senki, és valószínűleg soha nem is fog. Ugyanez a helyzet a másik nagy kirekesztett, a Vénusz esetében is. Még a legbuzgóbb űrmérnökök is egyetértettek abban, hogy még évszázadok telnek el addig, míg megszelídíthetik a Vénuszt. A merkuriak mindenesetre szemmel tartották, és bizonyára voltak hosszú távú terveik a Vénusszal kapcsolatban.

Ugyancsak elégedetlenséget váltott ki az önálló földi és holdi képviselet: a többi tag szerint ilyenformán a Naprendszer egy kis része túlságosan nagy hatalmat kapott. Ám a Holdon többen éltek, mint az összes többi világon együttvéve — kivéve magát a Földet — és ez volt az Egyesült Bolygók találkozóhelye is. Egyébként a Föld és a Hold szinte sohasem értett egyet semmiben, így nem volt valószínű, hogy veszélyes blokkot alkotnak.

A Mars kékviselte az aszteroidákat is — kivéve az Ikarusz-csoportot (mely a Merkur fennhatósága alatt állt), és egy maroknyit a Szaturnuszon túl, a perihéliumon, melyek a Titanhoz tartoztak. Egy szép napon a nagyobbak, mint például a Pallasz, a Veszta, a Júnó és a Ceres elég tekintélyesek lesznek ahhoz, hogy saját nagyköveteik legyenek, és akkor az Egyesült Bolygók tagjait kétjegyű számmal kell majd jelölni.

A Ganümédész nemcsak a Jupitert képviselte — és így a Naprendszer teljes fennmaradó részénél nagyobb tömeget —, hanem a legalább ötven Jupiter-holdat is. A Titan viszont a Szaturnuszt képviselte gyűrűstül, beleértve még a mintegy harminc szatellitát is.

A Triton helyzete még bonyolultabb volt. A Neptunusz óriás holdja a Naprendszer legkülső lakott tagja volt, így a Triton nagykövete számos kalapot vallhatott magáénak. Ő képviselte ugyanis az Uranuszt nyolc holdjával együtt (egyelőre valamennyi lakatlan); a Neptunuszt és másik három holdját; a Plutót és egyetlen holdját; és

végül a magányos, hold nélküli Perszephonét. Ha a Perszephonén túl még más bolygó is lenne, ezt is a Triton képviselné. És mintha ez nem lenne elég, gyakran kérdezgették a Külső Sötétség nagykövetétől (mert néha így nevezték): «Mi a helyzet az üstökösökkel?» Általános vélemény szerint erre a kérdésre majd a jövőnek kell választ adnia.

Ám ez a jövő valójában már itt is volt. Bizonyos meghatározások szerint a Ráma nem más, mint üstökös, hiszen egyedül ők szelték át a csillagközi tereket, és hiperbolikus pályájukon többen közelebb kerültek a Naphoz, mint a Ráma. Ennek bizonyítására akármelyik űrjogász vállalkozott volna — és a Merkur nagykövete az egyik legjobb űrjogásznak számított.

— Megadjuk a szót őexcellenciájának, a Merkur nagykövetének.

Minthogy a képviselők a Naptól való távolság szerint, az óra járásával ellenkező irányban foglaltak helyet, a Merkur nagykövete az elnök jobbján ült. Az utolsó pillanatig farkasszemet nézett kompjúterével. Most levette szinkronizáló szemüvegét, mely csak az ő számára tette lehetővé, hogy láthassa a képernyőn kiírt üzenetet. Összeszedte jegyzeteit, és energikusan felállt.

— Elnök úr, tisztelt képviselőtársaim, a jelenlegi helyzet rövid összefoglalásával szeretném kezdeni.

Ha bizonyos képviselők a «rövid összefoglalás» megfogalmazást használták, a hallgatóságban feltétlenül csendes, elégedetlen morgolódás támadt — azt azonban mindenki tudta, hogy a hermésziek pontosan azt mondják, amit gondolnak.

— A Rámának keresztelt hatalmas űrhajót vagy mesterséges aszteroidát alig több mint egy éve fedezték fel a Jupiteren túli térségben. Először természetes testnek tűnt, amely hiperbolikus pályán mozogva megkerüli a Napot, és visszatér a csillagok közé.

Amikor felismerték valódi természetét, az Endeavour nevű napkutató űrhajót küldték oda, hogy találkozzon vele. Nem kétséges, hogy valamennyiünk elismerését érdemliki Norton parancsnok és legénysége, amiért nagyszerű munkájukkal végrehajtották ezt a páratlan feladatot.

Először úgy gondoltuk, hogy a Ráma halott — mivel sok százezer éve fagyott, nincs lehetőség arra, hogy feléledjen.

Szorosan biológiai értelemben véve talán ez igaz is. Általános vélekedés szerint nincs élőlény, amely átvészelne néhány száz évnél hosszabb ideig tartó élettevékenység-beszüntetést. Még az abszolút nulla fokon is oly sok sejtszinten levő információ törlődik ki, hogy a feléledés lehetetlenné válik. Úgy látszott tehát, hogy — bár régészeti szempontból rendkívül fontos — a Ráma nem jelent lényeges asztropolitikai problémát.

Ma már világos, hogy ez naiv vélekedés volt, bár kezdettől fogva

akadtak, akik felhívták a figyelmet arra, hogy a Ráma túl pontosan irányul a Nap felé, semhogy véletlenről lehessen szó.

De mondhatjuk — mint ahogy mondták is —, hogy egy kudarcba fulladt kísérletnek vagyunk a tanúi. A Ráma elérte célját, de ezt az irányító értelem már nem érte meg. Ez az elképzelés is túlságosan egyszerű — valószínűleg alábecsüli a lényeket, akikkel szembenállunk.

Számításunkból kihagytuk a nem-biológiai lét lehetőségét. Ha elfogadjuk dr. Perera nagyon valószínűnek tűnő elméletét, amelybe minden tény beleillik, a Ráma belsejében megfigyelt lények rövid idővel ezelőttig nem léteztek. Mintájukat vagy sablonjukat egy központi információs bankban tárolhatták, és amikor az idő alkalmassá vált, a kéznél levő anyagból — feltehetően a Szalag-tenger fémes-szerves anyagából — előállították őket. Az a teljesítmény — noha meghaladja a mi lehetőségeinket — elméletileg számunkra sem jelent problémát. Tudjuk, hogy a szilárd halmazállapotú energiaegységek — ellentétben az élő anyaggal — veszteség és időkorlátozás nélkül képesek információt tárolni.

Most tehát a Ráma teljes működési állapotban van, szolgálva építői célját — bárkik is azok. A mi szempontunkból lényegtelen, hogy maguk a rámaiak halottak-e egymillió éve, vagy esetleg ők is újrateremtődnek, hogy bármely percben csatlakozhassanak szolgáikhoz. Velük vagy nélkülük teljesül az akaratuk most — és teljesülni fog a jövőben is.

A Ráma most azt is megmutatta, hogy hajtóműrendszere működőképes. Néhány nap múlva eléri a perihéliumot, ahol minden bizonnyal fontos pályamódosítást hajt majd végre. Tehát hamarosan egy új bolygóval számolhatunk — amely a Naprendszernek abban a körzetében mozog, ahol az én kormányom a törvényes uralkodó. De lehet, hogy további módosítással végleges pályára lép — a Naptól tetszőleges távolságra. Akár az egyik bolygó holdjává is válhat — tegyük fel, a Földé…

Ennélfogva, tisztelt képviselőtársaim, számos lehetőséggel kell szembenéznünk, s ezek közül akadnak nagyon veszélyesek is. Badarság lenne feltételeznünk, hogy ezek a lények csakis jószándékúak lehetnek, és semmilyen módon nem fognak beleavatkozni a dolgainkba. Ha idejöttek a mi Naprendszerünkbe, valamire szükségük van innen. Még ha csak tudományos ismeretszerzés is a céljuk — gondolják meg, mi mindenre használható fel, a tudomány…

Találkoztunk most egy olyan technikával, amely több száz, esetleg több ezer évvel előz meg bennünket, és találkoztunk egy olyan kultúrával, amelyhez talán semmiféle érintkezési pontunk nincs. Tanulmányoztuk a biológiai robotok — a biotok — viselkedését a Norton parancsnoktól kapott filmek alapján, és olyan következtetésekre jutottunk, amelyeket most el szeretnék mondani

önöknek.

Sajnos, a Merkuron nem figyelhetünk meg őshonos életformákat. De természetesen megvan a földi állatvilág teljes sora, és köztük találtunk egy, a Ráma élőlényeivel meglepő analógiát.

A termeszek kolóniájáról beszélek. A Rámához hasonlóan ez is szabályozott környezettel rendelkező mesterséges világ. Éppúgy, mint a Rámán, működése itt is számtalan speciális biológiai géptől — munkásoktól, építőktől, gazdálkodóktól — és harcosoktól függ. És hát nem tudjuk, van-e a Rámának Királynője, azt hiszem, a New York néven ismert sziget szerepe valami hasonló lehet.

Persze, értelmetlen lenne túl messzire vinni az analógiát, sok ponton nem egyezik. De a következők miatt mondtam el. Milyen fokú megértés vagy együttműködés képzelhető el az ember és a termeszek között? Amikor nincs érdekellentét, elviseljük egymást. De egyik sem enged, ha szüksége van a másik területére vagy készleteire.

Hála technikánknak és értelmünknek, ha nagyon akarjuk, mindig mi győzünk. De nem mindig könnyen, és egyesek hiszik, hogy hosszú távon a termeszeké lesz a végső győzelem…

Vegyék ezt figyelembe, amikor fontolóra veszik azt a fenyegető veszélyt, amit a Ráma talán — nem azt mondom, hogy feltétlenül — az emberi civilizáció számára jelent. Mit tettünk, hogy megakadályozzuk a lehető legrosszabb bekövetkezését? Egyáltalán semmit — csak beszéltünk, gondolkodtunk és okos dolgozatokat készítettünk.

Nos, képviselőtársaim, a Merkur többet tett ennél. A 2057-es Űrszerződés 34. cikkelye alapján, mely feljogosít bennünket arra, hogy minden szükséges lepést tegyünk meg annak érdekében, hogy a Naprendszer integritását megőrizzük, egy nagy energiájú rakétát küldtünk a Rámára. Legfőbb örömünkre szolgálna, ha soha nem kellene felhasználnunk. De most legalább nem vagyunk kiszolgáltatottak — mint eddig voltunk.

Szemünkre vethetik, hegy előzetes megbeszélés nélkül cselekedtünk. Ez igaz. De el tudja itt bárki képzelni — teljes tisztelettel, elnök úr —, hogy a rendelkezésre álló idő alatt meg tudtunk volna egyezni? Véleményünk szerint nemcsak saját magunkért, hanem az egész emberi fajért tettük, amit tettünk. Egy napon a jövő minden nemzedéke hálás lesz előrelátásunkért.

Tudatában vagyunk annak, hogy tragédia — sőt bűn egy ilyen gyönyörű tárgyat, mint a Ráma, elpusztítani. Ha van mód rá, hogy elkerüljük — az emberiség veszélyeztetése nélkül —, örömmel hallanánk. Mi ilyet nem találtunk, az idő pedig gyorsan múlik.

Néhány napon belül, mielőtt a Ráma eléri a perihéliumot, dönteni kell. Természetesen előre figyelmeztetjük az Endeavourt —, de azt tanácsoljuk Norton parancsnoknak, álljon készen arra, hogy bármikor,

egy órán belül, el tudjon indulni. Elképzelhető, hogy a Ráma bármely pillanatban további drámai átalakulásokon megy majd keresztül.

Mindent elmondtam, elnök úr, képviselőtársaim. Köszönöm figyelmüket. Kérem együttműködésüket!

Harminckilencedik fejezet
PARANCSNOKI DÖNTÉS

— Nos, Rod, hogyan illenek bele a hegmésziek a teológiájába?

— Éppenhogy beleillenek, parancsnok — felelte Rodrigo humortalan mosollyal. — Az ősrégi konfliktus a jó és a rossz erői között. És az embernek néha színt kell vallania, melyik oldalon áll egy ilyen konfliktusban.

Gondoltam, hogy valami ilyesmit fog mondani, szögezte le magában Norton. Ez a helyzet nagy megrázkódtatás lehet Boris számára, és nem fog belenyugodni. A kozmokeresztények roppant energikus, tevékeny emberek — bizonyos értelemben hasonlítanak a merkuriakra.

— Úgy látom, van valami terve, Rod.

— Igen, parancsnok. A dolog nagyon egyszerű. Csupán hatástalanítanunk kell a bombát.

— Ó! És hogyan képzeli? — Egy kis drótvágóval.

Ha bárki más mondta volna, Norton megesküszik, hogy tréfál. De nem Boris Rodrigo.

— Várjunk csak egy kicsit! Hemzseg a kameráktól — gondolja, hogy a hegmésziek tétlenül fogják nézni?

— Persze. Nem is tehetnek mást. Mire a jelzés eljut hozzájuk, már késő lesz. Tíz perc alatt kényelmesen megcsinálom. — Értem. Rettenetesen dühösek lesznek. De mi van akkor, ha a bombát úgy biztosították, hogy bármiféle baavatkozás azonnal felrobbantja?

— Ez nem valószínű, semmi nem indokolja. Ezt a bombát különlegesen nagy távolságú célpontra tervezték, és minden bizonnyal épp annak érdekében látták el mindenféle biztosítékkal, hogy kizárólag határozott parancsra robbanjon. De ezt a kockázatot készséggel vállalom, mégpedig a hajó veszélyeztetése nélkül. Mindent végiggondoltam.

— Ebben biztos vagyok — felelte Norton. Az ötlet ragyogó volt, megnyugtató. Szinte kaján örömmel képzelte el a csalódott hermészieket, és sokért nem adta volna, ha látja, amint rájönnek — későn —, mi történik halálos játékszerükkel.

De azért akadtak nehézségek, melyek csak megsokszorozódtak, amikor Norton újra átgondolta a kérdést. Egész pályafutása legnehezebb, legválságosabb helyzetében kellett most döntenie.

És még így is nevetségesen alábecsülheti a probléma súlyosságát. Még soha, egyetlen parancsnok sem álli ilyen nehéz döntés előtt, hiszen az egész emberiség jövője függhet tőle. Mert mi van akkor, ha a merkuriaknak van igazuk?

Amikor Rodrigo elment, Norton bekapcsolta a NE ZAVARJ! jelzést. Nem is emlékezett rá, mikor használta utoljára, és kissé maga is meglepődött, látva, hogy működik. Most tehát zsúfolt, nyüzsgő hajója kellős közepén is egyedül volt — ha nem számítjuk James Cook kapitány fényképét, mely az idők folyosóin keresztül nézett le rá.

A Földdel nem léphetett kapcsolatba: már jelezték, hogy az üzeneteket lehallgathatják — talán magán a bombán vannak a berendezések. Tehát a teljes felelősség az ő vállán nyugszik.

Egyszer hallott egy történetet az Egyesült Államok valamelyik elnökéről — Rooseveltről vagy talán Perezről? —, akinek az íróasztalán egy tábla volt, melyen ez állt: «A zseton itt áll meg.» Norton nem tudta pontosan, mi az a zseton, de tudta, mikor áll meg az ő asztalán.

Tehetetlenül várnia kell, míg a hermésziek kiadják az utasítást, hogy induljon. Hogyan fest ez majd a jövő történelemkönyvében? Norton nem sokat törődött azzal, hogy neve dicsőségesen vagy dicstelenül hangzik-e majd a halála után, mégsem vette volna szívesen, ha úgy emlékeznek rá, mint egy kozmikus bűntény támogatójára — holott módjában állt volna azt megakadályozni.

És a terv tökéletes volt. Amint el is várta, Rodrigo minden részletet kidolgozott, számítva minden eshetőségre — még arra a valószínűtlen veszélyre is, hogy a bomba felrobban; ha megpiszkálják. Ha ez bekövetkezne, az Endeavour még mindig biztonságban lenne a Ráma mögött. Ami pedig őt magát, Rodrigó hadnagyot illeti, látszólag teljes egykedvűséggel számolt azonnali megdicsőülésével.

De még ha sikerül is hátástalanítaniuk a bombát, az ügy korántsem érne véget. A hermésziek újra megpróbálkozhatnak — hacsak valahogy meg nem akadályozzák őket. De legalább heteket nyernek: a Ráma már jóval túl lesz a perihéliumon, mire egy újabb lövedék elérheti. Addigra talán a rettegők legnagyobb érve már nem lesz aktuális. Vagy épp ellenkezőleg…

Tenni vagy nem tenni — ez itt a kérdés. Norton parancsnok még soha nem érzett ilyen közeli rokonságot önmaga és Hamlet között. Bármit tesz is, a jó és a rossz esélye teljesen azonosnak tűnt. Erkölcsileg a legnehezebb döntés előtt állt. Ha rosszul választ, nagyon hamar kiderül. Ám ha igaza volt — talán soha nem tudja majd bebizonyítani…

Nem volt értelme a lehetséges jövő további latolgatásának. Ily módon csak egy zárt körben mozoghat. Elkövetkezett a pillanat, amikor a belső hangra kell figyelnie.

Felnézett az évszázadok távolából jövő nyugodt, szilárd tekintetre.

— Igaza van, kapitány — suttogta. — Az embernek igenis van

lelkiismerete. Bármit mondjanak is a hermésziek, túlélés még nem minden.

Megnyomta a híddal összekötő gombot, és lassan, megfontoltan azt mondta:

— Rodrigo hadnagy, jöjjön be hozzám, kérem!

Aztán lehunyta a szemét, és hüvelykujjait a szék feszülő pántjaiba szorítva, pár pillanatig élvezte a teljes kikapcsolódást.

Időbe telik, míg újra átadhatja magát ennek az érzésnek.

Negyvenedik fejezet
A SZABOTŐR

A kis járművet megszabadították minden fölösleges berendezéstől, mindössze a váz maradt, amely a meghajtást, az irányítást és a biztonsági berendezést összetartotta. Még a másodpilóta ülését is kiszerelték, hiszen minden kilogramm súlyért idővel kell fizetni.

Ezért is — bár nem elsősorban ezért — ragaszkodott Rodrigo hadnagy ahhoz, hogy egyedül menjen. Ilyen egyszerű feladat végrehajtásához nem volt szüksége segítségre, és az uras súlya percekkel hosszabbította volna meg a repülési időt. Így a lecsupaszított jármű egyharmad gravitációval tudott gyorsulni, és az Endeavourtól a bombáig négy perc alatt tette meg az utat. A fennmaradó hat percnek pedig elégnek kell lennie.

A hajót elhagyva Rodrigo mindössze egyszer nézett vissza, és látta, hogy az a tervnek megfelelően felemelkedik a központi tengelyről, és lassan észak felé tart. Mire a bombához ér, az Endeavour már a Ráma fedezékében lesz.

Jó ütemben haladt az északi fennsík fölött. Nem kellett sietnie, mert a bomba kamerái még nem láthatták meg, így üzemanyagot takaríthatott meg. Aztán egy darabig csak lebegett a világ pereme körül — és akkor megpillantotta a bombát: élesebben ragyogott a napfényben, mint bármi, amit szülőföldjén csillogni látott eddig.

Rodrigo hozzálátott a vezérlési utasítások végrehajtásához. Emelte a fordulatszámot, és másodpercek alatt teljes sebességre gyorsult fel. Először nagyon furcsa volt a súly érzékelése, de aztán hozzászokott. Végül is kétszer ennyit viselt el a Rámán, és háromszor ilyen erős gravitáció alatt született a Földön.

Az ötven kilométer hosszú henger óriási, görbülő külső fala lassan alája ért, ahogy a kis jármű pontosan célba vette a bombát. A Ráma méreteit mégsem tudta felmérni, hiszen olyan sima és jellegtelen volt, hogy a forgását is alig érzékelte.

Már száz másodperce úton volt, lassan az út feléhez ért. A bomba még mindig túl messze volt ahhoz, hogy felismerhesse rajtő a részleteket, de a szurokfeteke ég hátterében még fényesebben ragyogott. Szokatlan volt, hogy nem lát csillagokat, a szemét védő sötét szűrők miatt még a fényes Földet és Vénuszt sem látta. Rodrigo sejtette, hogy rekordot állít fel, válószínűleg ember még nem jutott űrhajó nélkül ilyen közel a Naphoz. Szerencsére a naptevékenység éppen alacsony volt.

Két perc tíz másodpercnél villogni kezdett a fény, a nyomás nullára esett, és a jármű 180 -kal elfordult. A nyomás egy pillanat alatt

visszatért, majd ugyanilyen őrült iramban ismét csökkenti kezdett a sebesség, négyzetszekundumonként 3 méterrel — valójában ez nem volt baj, mivel hajtóerejének csaknem felét elvesztette. A bomba 25 kilométerre volt, két perc múlva eléri. Maximálisan felgyorsult, óránként 1500 kilométeres, sebességre, mely űrjármű esetében őrültség volt — és minden bizonnyal újabb rekordot jelentett. De ebben az esetben szó sem volt rutin-űrrepülésről, és Rodrigo pontosan tudta, mit csinál.

A bomba egyre nagyobb lett, már látta a főantennát, mely határozottan a Merkur láthatatlan csillaga felé irányult. A fény sebességével a sugár mentén kis járműve már három perce látható. Még két perc, és a kép a Merkurra ér.

Mit tesznek vajon a merkuriak, amikor észreveszik? Természetesen, megdöbbennek; azonnal rájönnek, hogy ő már percekkel előbb találkozott a bombával, mielőtt ők egyáltalán sejthették volna, hogy úton van. Valamelyik megfigyelő talán felsőbb szervekhez fordul — ez is időt vesz el. De még a legrosszabb esetben is — még ha az ügyeletesnek elég hatalma van is ahhoz, hogy felrobbantsa a bombát, és azonnal megnyomja a gombot — öt, percbe telik, míg a jelzés odaér.

Bár Rodrigo nem bízta magát a szerencsére — a kozmokeresztények ezt sohasem teszik — biztos volt abban, hogy ilyen azonnali reakcióra nem kerül sor. A hermésziek meggondolják, hogy felrobbantsák-e az Endeavour felderítő járművét — még akkor is, ha gyanítják a szándékát. Először nyilván megkísérlik, hogy kapcsolatba lépjenek vele, és ez csak további késedelmet jelent.

És volt még valami, az eddigieknél biztosabb pont: a gigantikus bombát nem pazarolnák el egy aprócska űrjárműre. Óriási veszteség lenne, ha húsz kilométerrel a cél előtt felrobbantanák. Előbb tovább kellene vinniük. Ó, rengeteg ideje van… és mégis fel akart készülni a legrosszabbra.

Úgy akarta végrehajtani, mintha a kioldás a lehető legrövidebb időn belül bekövetkezne — vagyis öt percen belül. Az utolsó néhány száz méteren Rodrigo gyorsan összevetette a látványt a távolból készült fényképekkel. Ami eddig nem volt egyéb fényképgyűjteménynél, most kemény fémmé és sima műanyaggá vált — többé nem elvont dolog, hanem halálos valóság lett.

A bomba tíz méter hosszú és három méter átmérőjű henger volt — különös egybeesésként arányai megegyeztek a Rámáéival. Rövid oszlopokkal erősítették a hordozórakétához, s valami miatt, talán a súlypont elhelyezkedése következtében derékszögben illeszkedett a hordozó tengelyéhez, ilyenformán furcsa, kalapácshoz hasonló látványt nyújtott. Valóban kalapács volt, mely képes egy egész világot megsemmisíteni.

A bomba mindkét végéből kiindulva összefont kábelek futottak végig a henger oldalán, majd egy rácsozaton keresztül eltűntek a jármű belsejében. Valamennyi hírközlő és ellenőrző berendezés itt volt — magán a bombán semmiféle antennát nem látott. Rodrigónak mindössze ezt a két kábelköteget kell elvágnia, és máris ártalmatlan, tehetetlen fémtömeg marad a bombából.

Bár pontosan erre számított, a dolog most mégis túl egyszerűnek tűnt. Órájára pillantott: még 30 másodperce van, mielőtt a merkuriak — még ha figyelték is, amint megkerülte a Rámát — tudomást szereznek létezéséről. Öt perce biztosan van, hogy zavartalanul dolgozzék, és 99 % az esélye arra, hogy ennél sokkal több.

Mihelyt a jármű álló helyzetbe ért, Rodrigo a bomba merev vázához rögzítette, úgy, hogy teljes egységet alkottak. Mindez másodpercek alatt történt: előre kiválasztotta szerszámait, azonnal kiszállt pilótaüléséből, erősen szigetelt ruházata is csak alig-alig akadályozta.

Az első dolog, amit megpillantott, egy kis fémtábla, rajta a következő felirat

ALKALMAZOTT ENERGIA TANSZÉK
D Osztály
47, Sunset Boulevard,
Vulcanopolis, 17 464
Felvilágosítás Mr. Henry K. Jonesnál

Rodrigo gyanította, hogy Mr. Jones néhány perc múlva rendkívül elfoglalt lesz.

Az erős drótvágók hamar végeztek a kábelekkel. Amint az első kötegek szétestek, Rodrigo már nem sokat törődött az alig centiméternyi távolságra bekövetkező zűrzavarokkal; ha okozott is zavarokat, még nem tudott róla.

Ismét órájára pillantott, a munka nem tartott egy percig sem, tehát a terv szerint falad. Most következik a biztosítókábel — aztán indulhat haza; a dühöngő és csalódott merkuriak szeme láttára:

Éppen hozzákezdett a második kábelköteghez, amikor enyhe rázkódást érzett a fémen, amelyhez hozzáért. Meghökkenve futtatta végig tekintetét a bomba fémtestén.

A nyomáskiegyenlítő plazma jellegzetes kékes-ibolya színű anyaga ott lebegett a hajtómű körül. A bomba indulásra kész állapotban volt.

A Merkurról érkező üzenet rövid és megsemmisítő volt. Két perccel azután érkezett, hogy Rodrigo eltűnt a Ráma mögött.

MERKUR ŰRKÖZPONT, NYUGATI INFERNO AZ ENDEAVOUR PARANCSNOKÁNAK. AZ ÜZENET VÉTELÉTŐL SZÁMTTVA EGY ÓRÁJA VAN, HOGY ELHAGYJA A RÁMA KÖRZETÉT; JAVASOLJUK, HOGY MAXIMÁLIS SEBESSÉGGEL INDULJON EL A FORGÁSTENGELY MENTÉN. VISSZAIGAZOLÁST KÉREK. ÜZENET VÉGE.

Norton előbb hitetlenkedve, majd dühösen olvasta. Gyermeteg kívánság támadt benne arra, hogy visszaüzenjen: a teljes személyzet a Rámában tartózkodik, s órákba telik, míg mindenki ki tud jönni. De ezzel nem érne el semmit legfeljebb próbára tenné a hermésziek akaraterejét és idegállapotát.

Vajon miért döntöttek úgy, hogy napokkal a perihélium elérése előtt akcióba lépnek? Vajon a közvélemény nyomásának engedve határozták el, hogy az emberiséget, fait accompli elé állítják? A magyarázat nem látszott valószínűnek: ez a fajta érzékenység nem jellemző rájuk.

Ki kell várnia. Még sok ideje volt — teljes ötven perc.

Ezalatt kigondolta, hogyan válaszolhat leghatásosabban a Merkurnak.

Egyáltalán nem vesz tudomást az üzenetről, és megvárja, mit tesznek a hermésziek.

A bomba megindulása után Rodrigo első érzése nem a fizikai félelem volt, annál sokkal pusztítóbb. Hitte, hogy a világegyetem szigorúan megszabott törvények alapjen működik, melyeket még magának Istennek is be kell tartania hát még a merkuriaknak! Nincs üzenet, amely a fény sebességénél gyorsabban haladhat — neki pedig öt perc előnye volt a merkuriakkal szemben.

Ez csak véletlen lehet — fantasztikus, talán halálos véletlen, de nem több annál. Az ellenőrző jel éppen akkor érkezhetett a bombához, amikor ő elhagyta az Endeavourt. Mialatt ő 50 kilométert repült, az b0 milliót.

De lehet, hogy csak automatikus helyzetváltoztatásról van szó, amivel a túlmelegedést akarják elkerülni. Egyes helyeken a felszíni hőmérséklet megközelítette az 1500 -ot, és Rodrigo, amennyire lehetett, igyekezett árnyékban maradni.

Újabb láng csapott fel, s a forgás szabályossá vált. Nem, ez nem egyszerű hőkiegyenlítés volt. A bomba becélozta magát, egyenesen a Ráma irányába…

E pillanatban értelmetlen dolog volt azon elmélkedni, vajon miért. Egyetlen dologban bízhatott: a bomba nem tudott hirtelen gyorsulni. Maximálisan egytized gravitációt érhetett el. Még megakaszthatja.

Ellenőrizte a járművet a vázhoz rögzítő kapcsokat, valamint a

ruháján levő biztonsági felszerelést. Egyre jobban elhatalmasodó hideg dühe csak növelte elszántságát. Vajon azt jelenti-e ez a manőver, hogy a hermésziek figyelmeztetés nélkül felrobbantják a bombát, és még arra sem adnak lehetőséget, hogy az Endeavour elmeneküljön? Ez hihetetlennek tűnt — nem pusztán kegyetlennek, de ostoba cselekedetnek is, ha számolnak azzal, hogy az egész Naprendszer ellenük fordul. És mi késztethette őket arra, hogy megszegjék nagykövetük ünnepélyes ígéretét?

Bármi is a tervük, nem fogják megvalósítani.

A Merkur második üzenete tíz perc múlva érkezett, és szövege hajszálra megegyezett az elsővel. Tehát meghosszabbították a határidőt — Kortonnák még mindig egy órája volt. És nyilván várják az Endeavour válaszát, mielőtt felküldik az újabb üzenetet.

Most már újabb tényezővel is számolni kell: már meglátták Rodrigót, és volt néhány percük arra, hogy cselekedjenek. Az utasítások már úton lehetnek. Bármelyik pillanatban megérkezhetnek.

Fel kell készülnie az indulásra. Az égboltot betöltő Ráma akármelyik percben izzásba jöhet a szélei mentén, és akkor fénye elhomályosítja a Napot.

Amikor bekövetkezett a nagy lökés, Rodrigo biztonságban volt. Húsz másodperccel később bekövetkezett a második. Gyors fejszámolást végzett: a delta ν nem lehetett több, mint óránként 15 kilométer. A bombának még több mint egy óra kell, hogy elérje a Rámát — talán csak közelebb akar menni hozzá, hogy azonnal működésbe léphessen, ha kell. Ez bölcs előrelátásra vallana, de a hermésziek túl későre hagyták.

Rodrigo az órájára pillantott, noha már nélküle is jól tudta követni a pontos időt. A Merkuron már látják, amint határozottan halad a bomba felé, és nem egészen két kilométerre meg is közelítette. Már nem kételkednek szándékában, és azon jár az eszük, vajon megcsinálta-e azóta.

A második kábelköteggel ugyanolyan könnyen végzett, mint az elsővel — Rodrigo, mint akármelyik jó szakember, a megfelelő szerszámokat választotta. A bombát lefegyverezte, pontosabban többé nem lehetett távirányítással felrobbantani.

Volt azonban még egy lehetőség, és Rodrigo ezt sem hagyta figyelmen kívül. Nem voltak külső biztosítékok, de lehettek még belsők, ütközésre beállítva. A hermésziek még mindig kezükben tartották a bomba irányítását, és akkor ütköztetik a Rámának, amikor akarják. Rodrigo még nem teljesítette a feladatát.

Üt perc múlva látni fogják a merkuriak, amint visszamászik a lövedék oldalán, kezében az apró drótvágóval, amely az ember által valaha is épített leghatalmasabb rakétalövedéket hatástalanította. Alig

tudta megállni, hogy a kamera felé intsen, de be kellett látnia, nem lenne az alkalomhoz illő gesztus, végül is ő most történelmet csinál, és az elkövetkező évek során milliók látják majd, ezt a képsort. Kivéve természetesen, ha a merkuriak sértett hiúságukban megsemmisítik a felvételt — ezért nem is hibáztathatná őket.

Elérte a nagy teljesítményű antennát, és kezével kapaszkodva haladt az óriási tányér felé. Hűséges vágószerszáma jó munkát végzett a visszacsatoló rendszerben: szétbontotta a kábeleket csakúgy, mint a lézersugár-vezetőket. Az utolsó vágásnál az antenna lassú forgásba kezdett: a váratlan mozgás meglepte, de aztán rájött, hogy megszüntette, a Merkur és az automata bomba összeköttetését. Még öt perc, és a permésziek minden kapcsolatukat elvesztik kiszolgálójukkal. Már nemcsak tehetetlenné, de süketté és vakká is válik.

Rodrigo lassan visszamászott kis járművébe, kikapcsolta, majd lendületes kört írt le, míg az első ütközők el nem érték a lövedék középső részét. Teljes sebességgel ellökte magát, és 20 másodpercig tartotta ezt a sebességet.

A tömegének sokszorosát nyomó kis jármű nagyon nehézkes volt. Amikor Rodrigo visszavette a sebességet, gondosan megnézte a bomba új sebességvektorát.

Most már jó messzire elkerüli a Rámát, és a jövőben bármikor újra megtalálható lesz. Hiszen nem vitás, hogy nagyon értékes berendezés.

Rodrigo hadnagy már-már betegesen becsületes volt. Nem szerette volna, ha a Merkur azzal vádolja, hogy elvesztett valamit, ami az ő tulajdonuk.

Negyvenegyedik fejezet
A HŐS

«Drágám — kezdte Norton —, ez az őrültség több mint egy napunkba került, de legalább lehetőséget adott nekem arra, hogy beszélhessek veled.

Még mindig a hajón vagyok, és a sarki tengely felé tartank. Rodot egy órája vettük fel, úgy néz ki, mint egy zavartalan szolgálat után. Valószínűleg egyikünk sem teheti többé a lábát a Merkurra, és azt sem tudom, vajon hősökként vagy gonosztevőkként fogadnak-e majd bennünket a Földön. A lelkiismeretem azonban tiszta, biztos vagyok benne azt tettük, amit tennünk kellett. Kíváncsi vagyok, vajon a Ráma valaha is megköszöni-e nekünk.

Már csak két napunk van; nekünk nincs egy kilométer vastag védőburkunk, mint a Rámának, a Nap forrósága ellen. A törzsön máris veszélyes foltok vannak, és itt-ott árnyékolnunk kellett. Bocsáss meg… nem akartalak a problémáinkkal untatni…

Így tehát még egy utolsó utat tehetünk a Rámában, és ebből szeretném a lehető legtöbbet kihozni. De ne aggódj — nem kockáztátok.»

Leállította a felvételt. Ez legalábbis az igazság kitágítása volt. Minden perc, amit a Rámában töltöttek, veszélyes és bizonytalan — az ember nem érezheti otthon magát olyan erők jelenlétében, amelyeket nem ért. És ezen az utolsó úton, tudva, hogy többé már nem térnek vissza, és a jövőt már nem veszélyeztetheti, kicsit ki akarta kényszeríteni a szerencséjét.

«Negyvennyolc óra, múlva küldetésünk véget ér. Hogy akkor mi lesz, még bizonytalan: mint tudod, gyakorlatilag minden üzemanyagunkat felhasználtuk arra, hogy rátérjünk erre a pályára. Várom a hírt, vajon időben értünk jön-e egy teherhajó, hogy visszatérhessünk a Földre, vagy a Marson kell-e leszállást végrehajtanunk. Karácsonyra mindenesetre otthon leszek. Mondd meg a fiúnak, sajnos nem vihetek neki kis biotot; ilyen állat nem létezik…

Mindannyian jól vagyunk, de nagyon elfáradtunk. Ezek után megérdemlek egy hosszú szabadságot, és akkor pótoljuk mindazt, amit elmulasztottunk. Bármit mondjanak is rólam, légy nyugodt, hőshöz mentél feleségül. Hány asszony mondhatja él, hogy a férje megmentett egy világot?»

Mint mindig, mielőtt megkettőzte, ezúttal is gondosan visszahallgatta a felvételt, hogy elküldheti-e mindkét családjának. Őt magát is meglepte a gondolat, hogy nem is tudja, melyiket látja először; általában egy évre előre megvolt a beosztása, melyet a

bolygók megváltoztathatatlan mozgása szabályozott.

De ez még a Ráma előtti időkben volt — ezután már semmi sem lesz ugyanolyan.

Negyvenkettedik fejezet
AZ ÜVEGTEMPLOM

— Ha megpróbáljuk, gondolja, hogy a biotok megakadályozzák? — kérdezte Karl Mercer.

— Elképzelhető. Éppen ez az egyik, amit meg akarok tudni. Miért néz így rám?

Mercer arcán megjelent az a jellegzetes, lassú, titokzatos mosoly, mint mindig, ha valamit mulatságosnak talált — s vagy megosztotta társaival, vagy nem.

— Azon gondolkodtam, kapitány, nem érzi-e magát a Ráma tulajdonosának. Mostanáig megtiltotta, hogy behatoljunk bármelyik épületbe. Mivel magyarázza a fordulatot? Talán ötletet kapott a merkuriaktól?

Norton nevetett, majd hirtelen elkomolyodott. Ravasz kérdés volt, és nem biztos, hogy a kézenfekvő válaszok igazak is.

— Talán túl óvatos voltam. Megpróbáltam elkerülni minden bajt. De ez az utolsó alkalom, ha úgyis vissza kell vonulnunk, nem veszthetünk sokat.

— Feltéve, hogy rendezetten vonulunk vissza.

— Persze. De a biotok soha nem viselkedtek ellenségesen, és a pókokat nem számítva, nem hiszem, hogy bármi is el tudna kapni bennünket, ha futnunk kell.

— Maga futhat, kapitány, de én nyugodtan akarok elmenni innen. És merő véletlenségből rájöttem, miért olyan udvariasak velünk a biotok.

— Kicsit elkéstünk azzal, hogy új elméletet állítsunk fel.

— Mégis elmondom. Rámaiaknak néznek bennünket. Nem tudnak különbséget tenni az oxigénfogyasztók között.

— Nem hiszem, hogy ennyire ostobák.

— Itt nem ostobaságról van szó. Meghatározott feladatokra programozták be őket, és mi egyszerűen nem illünk bele a programba.

— Lehet, hogy igaza van. Megtudhatjuk, mihelyt dolgozni kezdünk Londonon.

Joe Calvert mindig is szerette azokat a régi bankrablásos filmeket, de soha nem gondolta, hogy egyszer maga is részt vesz valami hasonlóban. És most tulajdonképpen ugyanazt csinálja.

«London» üres utcáin mintha mindenünnen veszély leskelődne rá — valójában tudta, csak a saját rossz lelkiismerete bántja. Nem hitte igazán, hogy körülöttük a lezárt, ablaktalan építmények figyelő lakókkal lennének tele, akik csak arra várnak, hogy a betolakodók

kezet emeljenek javaikra, s nyomban dühös csapatokban jönnek elő. Tulajdonképpen meg volt győződve arról, hogy az egész épületegyüttes — s egyben az összes többi város — csupán valamilyen raktár.

Egy másik félelme azonban — melyet szintén a sok-sok régi krimi juttatott eszébe — megalapozottabbnak tűnt. Elképzelhető ugyan, hogy a Rámán nincsenek riasztóberendezések és szirénák, az azonban feltételezhető, hogy valamilyen figyelmeztető rendszernek lennie kell. Különben honnan tudnák a biotok, mikor és hol van szükség a munkájukra?

— Akin nincs szemüveg, forduljon hátra — rendelte el Myron őrmester. Salétrom-oxid szagát lehetett érezni, amint a lézersugár hatására maga a levegő is égni kezdett, sistergő hang hallatszott a tüzes kések nyomán, melyek kezdtek behatolni az ember születése óta elrejtett titkokba.

Semmi, ami anyagból készült, nem állhatott ellent ennek a koncentrált erőnek, s így a vágás percenként több métert is mélyült. Rövid idő alatt akkora nyílás keletkezett, melyen már átfért egy ember.

Minthogy a nyílás mögül semmiféle mozgást nem észleltek, Myron először gyengén, majd egyre erősebben, végül teljes erejéből ütötte a falat. A vágás mentén kivágott darab tompa, visszhangzó zuhanással esett befelé.

Mint már a Rámába való első belépésekor is, Nortonnak újra eszébe jutott a régész, aki felnyitotta azt az egyiptomi sírt. Nem számított arra, hogy csillogó aranyat talál, sőt nem is tudta, mire számítson, amikor lámpáját magasra emelve a nyíláson át bemászott.

Görög templom, üvegből — ez volt az első benyomása. Az épület belsejében egy méter széles, mennyezetig érő, függőleges kristályoszlopok sorakoztak: A több száz oszlop beleveszett a sötétségbe, ahová a lámpa fénye már nem hatolt el.

Norton odalépett a legközelebbi oszlophoz, és megpróbált belevilágítani a belsejébe. A fény — mintha lencsére esett volna — megtört, és szétszóródott az oszlop túlsó oldván. Úgy érezte, mintha valamilyen bonyolult optikai bemutató kellős közepébe csöppent volna.

— Nagyon mutatós — jegyezte meg a gyakorlatias Mercer —, de mire való? Kinek van szüksége egy üvegerdőre?

Norton gyengéden megkocogtatta az egyik oszlopot. Tömör hangot adott, inkább fémre, mint üvegre jellemzőt. Nagyon meglepődött, és követte azt a régi, hasznos tanácsot, amelyet egyszer hallott: «Ha nem értesz valamit, ne szólj egy szót se, és menj tovább.»

Amikor a következő — az elsővel hajszálra megegyező oszlophoz ért, meghallotta Mercer meglepett kiáltását. Norton gyorsan

hátranézett.

— Megesküdtem volna rá, hogy az oszlop üres, és most van benne valami!

— Hol? — kérdezte Norton. — Én nem látok semmit. Szemével követte Mercer ujját. Az oszlop még mindig teljesen üres volt.

— Nem látja? — kérdezte Mercer hitetlenkedve. — Jöjjön át erre az oldalra. A fenébe!.. én is elvesztettem!

— Mi történik itt? — kérdezte Calvert. Percekbe telt, mire valamennyire is értelmes választ kapott.

Az oszlopok nem minden szögből, és nem minden megvilágításban voltak átlátszóak. Ha körüljárták őket, időnként tárgyak villantak fel bennük, mint rovarok a borostyánkőben — majd újra eltűntek. Tucatjával voltak, mind más és más. Mintha valóságos, szilárd testek lettek volna, és mégis, sokuk látszólag ugyanazt a teret töltötte ki.

— Hologramok — mondta Calvert. — Épp olyan, mint egy földi múzeum.

A magyarázat kézenfekvő volt, éppen ezért nézte Norton gyanakvással a dolgot. Kételyei csak növekedtek, mikor megnézte a többi oszlopot is, és felfedezte a bennük levő képeket.

Kéziszerszámok (melyek azonban óriási és különös kezek számára készültek), tartályok, olyasféle kisgépek, melyek kezelőpultját több mint ötujjas kézhez tervezték, tudományos műszerek, megdöbbentően hagyományos háztartási eszközök, például kések, tányérok — méretüktől eltekintve semmiféle csodálkozást nem váltottak volna ki egy földi asztalon sem… valamennyi bent volt egy-egy oszlopban, több száz, kevésbé azonosítható tárggyal együtt — gyakran ugyanabba az oszlopba zsúfolva.

Egy múzeumnak valamiféle logikus elrendezést kell követnie, bizonyos tárgyak valamiképpen összetartoznak. Ez pedig mintha használati tárgyak teljesen véletlenszerű gyűjteménye lenne.

Már mintegy húsz kristályoszlop tünékeny képeit lefényképezték, amikor puszta változatosságuk valamilyen nyomra vezette Nortont. Talán nem is múzeum, hanem katalógus, és teljesen mesterséges, de logikus sorrendet követ. Eszébe jutott az a vad egymásmellettiség, ami minden szótárt és egyéb, ábécérendbe szedett listát jellemez, és megkérdezte a többieket, mit szólnak ehhez a feltételezéshez.

— Értem, mire gondol — mondta Mercer. — A rómaiakat ugyanúgy meglepné, hogy mi a kanárit a kanapé mellé tesszük.

— Vagy a könny mellé a könyvet — tette hozzá némi hallgatás után Calvert. «Órákig lehetne ezt játszani — gondolta —, s egyre nagyobb eltérés keletkezne.»

— Erről van szó — felelte Norton. — Lehetséges, hogy ez a 3-D-vel jelzett katalógus, szilárd modellsablonokkal, ha nem találunk rá

jobb elnevezést.

— De mire való?

— Hát, ismeri az elméletet a biotokról… vagyis, hogy ezek mindaddig nem léteznek, amíg nincs rájuk szükség. De az adott pillanatban szintetikus úton létrehozzák őket, valahol tárolt sablonok alapján.

— Értem — mondta Mercer lassan, elgondolkodva. — Tehát ha egy rámainak szüksége támad egy harapófogóra, kilyukasztja a megfelelő kódszámot, és innen másolják le a mintát.

— Valahogy így. De kérem, ne kérdezze tőlem a gyakorlati részleteket.

Járkáltak az oszlopok között, melyek egyre vastagabbak és vastagabbak lettek, már elérték a kétméteres átmérőt. Ennek megfelelően a képek is nagyobbak lettek; nyilvánvalóvá vált, hogy a rámaiak — ki tudja, miért — ragaszkodtak az egy-az-egy arányhoz. Norton azon tűnődött, ha valóban erről van szó, vajon hogyan raktározzák el az igazán terjedelmes tárgyakat.

Most a felfedezők — hogy minél nagyobb teret tudjanak befogni, szétszóródtak a kristályoszlopok között, és amilyen gyorsan csak tudták, egymás után készítették a felvételeket a tömegesen jelentkező tárgyakról. Hihetetlen szerencséjük van, gondolta Norton, de közben úgy érezte, igazán megérdemlik; jobb helyet nem is választhattak volna, mint a Ráma tárgyairól készült képes katalógust. Más szempontból azonban az egész mégis nagyon bosszantó volt. Hiszen valójában nem volt itt más, mint a fény és sötétség megfoghatatlan alakzatai, ezek a látszólag szilárd tárgyak a valóságban nem léteztek.

— Norton — noha tudott mindent — néha szinte ellenállhatatlan vágyat érzett arra, hogy a lézersugárral belevágjon egyik-másik oszlopba, hogy valami anyagi dolgot hazavihessen magával a Földre. «Ugyanígy kapkod a majom — gondolta fintorogva — egy banán tükörképe után.»

Éppen egy optikai eszköznek látszó micsodát fényképezett, amikor Calvert kiáltás hallatán futni kezdett az oszlopok között.

— Kapitány… Karl… Will, ezt nézzék!

Joe hajlamos volt rá, hogy váratlanul izgalomba jöjjön, de amit most talált, teljes mértékben indokolta izgatottságát. Az egyik kétméteres átmérőjű oszlop belsejében egy gondosan megmunkált páncélzatot vagy egyenruhát talált, melyet egy függőlegesen álló, embernél jóval magasabb lényre szabtak. Keskeny fémszalag vette körül a derék, vagy tor, vagy földi fogalmak szerint ismeretlen kettéosztás vonalát. Innen három vékony oszlop jött ki, kifelé elvékonyodtak, majd egy egyméteres átmérőjű, szabályos kör alakú övben végződtek. A körülötte egyenlő távolságban látható hurkokat csak a végtagok vagy karok köré szánhatták. Három volt belőlük…

Számtalan erszény, csat, vállszalag volt a ruházaton, itt-ott szerszámok (vagy fegyverek?) látszottak ki, csövek, vezetékek, még apró, fekete dobozok is, melyek jól illettek volna egy földi elektronikai laborba. Az öltözék majdnem olyan bonyolult volt, mint egy űrruha, bár szemmel láthatóan csak részben fedte be lény testét, aki a ruhát viselte.

«Ez lehet a rámai lény? — kérdezte magában Norton. — Talán sohasem tudjuk meg; de szinte biztos, hogy értelmes lény, egyetlen állat sem tudna mit kezdeni ezzel a bonyolult felszereléssel.»

— Legalább két és fél méter magas — mondta Mercer elgondolkodva —, leszámítva a fejet… akármilyen volt is.

— Háromkarú… és minden bizonnyal háromlábú. Ugyanolyan elveken alapul, mint a pók, csak sokkal masszívabb. Gondolja, hogy ez véletlen?

— Nem hinném. Mi a robotjainkat a saját képmásunkra tervezzük, feltételezhetjük, hogy a rámaiak ugyanezt teszik. Joe Calvert szokatlanul levert volt, már-már megilletődötten nézte a jelenséget.

— Maguk szerint tudják, hogy itt vagyunk? — kérdezte félig suttogva.

— Nem hiszem — felelte Mercer. — Még a tudatküszöbüket sem értük el, pedig a merkuriak ugyancsak megpróbálták. Csak álltak ott, képtelenek voltak elmozdulni, amikor

Pieter leszólt a központból. Sürgető hangjából feszült aggodalom érződött ki.

— Kapitány… jobb lenne, ha kijönnének.

— Mi történt? Jönnek a biotok?

— Nem… annál sokkal rosszabb. A fények kezdenek kialudni.

Negyvenharmadik fejezet
A VISSZAVONULÁS

Amikor a lézerrel vágott lyukon át kijött, Nort nnak úgy tűnt, hogy a Ráma hat napja épp olyan fényes, mint eddig volt. Pieter biztosan tévedett… ez egyáltalán nem jellemző rá…

Pieter azonban éppen erre a reakcióra számított.

— Olyan lassan történt — mondta bocsánatkérően —, hogy hosszú ideig észre sem vettem. De semmi kétség, lemértem. A fényerősség 40 %-kal csökkent.

Most, hogy az üvegtemplom félhomálya után szeme újra hozzászokott a kinti fényhez, Norton kezdett hinni neki. A Rámá hosszú nappala a végéhez közeledik.

Bár még ugyanolyan meleg volt, mint korábban, Norton reszketni kezdett. Egyszer már átélte ezt a Földön, mégpedig egy gyönyörű nyári napon. A fény érthetetlen módon gyengülni kezdett, mintha a sötétség a levegőből szállna alá, holott egyetlen felhő sem volt az égen. Aztán rájött, hogy részleges napfogyatkozásról van szó.

— Ez van — mondta gúnyosan. — Megyünk haza. Hagyjanak itt minden felszerelést, már nem lesz rá szükségünk. Remélte, hogy most jól számított. Azért esett épp Londonra a választása, mert a lépcsőkhöz ez feküdt a legközelebb; a Béta alja mindössze négy kilométerre volt. Azzal az egyenletes szökdécseléssel indultak el, amely a fél gravitáción a legkényelmesebb közlekedésnek bizonyult. Norton úgy gondolta, olyan iramot diktál, mellyel kimerülés nélkül, de a lehető legrövidebb idő alatt felmehetnek az alföld széléig. Pontosan tudta, hogy a Béta aljától még nyolc kilométert kell felmászniuk, de itt már sokkal nagyobb biztonságban érzi majd magát.

Az első rázkódás akkor érte el őket, amikor már-már elérték a lépcső alját. Nagyon enyhe volt… Norton ösztönösen hátranézett, hogy lássa, amint a Szarvak körül újra elkezdődik a tűzijáték. De úgy látszik, a Ráma sohasem ismétli magát szabályszerűen: ha voltak is elektromos kisülések a tűhegyes csúcsok körül, gyengébbek lehettek, semhogy láthatókká váljanak.

— Híd — szólt fel. — Észrevették?

— Igen, kapitány… enyhe kis rázkódás. Lehet, hogy újabb pályamódosítás. Figyelemmel kísérjük a forgásmérőt, de még semmi. Várjon csak! Pozitív! Most kezd láthatóvá válni… másodpercenként még nem egészen egy mikrorád, de állandó.

A Ráma tehát fordul, bár szinte érzékelhetetlenül lassan. Azok a korábbi rázkódások talán csak hibás jelzések voltak — ez azonban már minden bizonnyal az igazi.

— Kitérés növekszik… öt mikrorád. Hé, érezték ezt?

— Persze: A hajó legyen indulásra kész állapotban. Lehet, hogy sürgősen el kell mennünk innen.

— Máris pályamódosításra számít? Még távol vagyunk a perihéliumtól.

— Nem hinném, hogy a Ráma a mi tankönyveink szerint dolgozik. Mindjárt elérjük a Bétát. Ott pihenünk öt percet.

Az öt perc rettenetesen kevés volt, mégis éveknek tűnt. Mivel — ehhez már kétség sem fért — a fények halványodtak, mégpedig igen gyorsan.

Mindannyiuknak volt ugyan lámpája, a sötétség gondolata mégis elviselhetetlennek tűnt: tudatuk már annyira hozzászokott az állandó nappalhoz, hogy alig tudtak visszaemlékezni azokra az állapotokra, melyeket első ideérkezésükkor itt tapasztaltak. Menekülni akartak, ki a napfényre, mindössze egy kilométerre túl ezeken a kör alakú falakon.

— Ellenőrző központ! — szólt fel Norton. — Működik a reflektor? Hamarosan szükségünk lehet rá.

— Igen, kapitány. Bekapcsolom.

Nyolc kilométerre a fejük felett kigyulladt a megnyugtató fény. Meglepően gyenge volt még a megfakult Ráma-fényben is, de akkor jól szolgált, és most is vezeti majd őket, mihelyt szükségük lesz rá.

Norton tisítában volt azzal, hogy most a leghosszabb és legidegesitöbb felszállásuk következik. Bármi történjék, sietniük nem szabad; ha túlhajtják magukat, egyszerűen összeesnek valahol ezen a szédítő lejtőn, és várniuk kell mindaddig, míg tiltakozó izmaik tovább nem engedik őket. Jelenleg már valószínűleg ők a legállóképesebb űrhajósok — de a test teljesítőképességének határai vannak.

Egyórai kitartó gyaloglás után elérték a lépcsősor negyedik szakaszát az alföldtől három kilométerre. Innen már sokkal könnyebb, a gravitáció a földinek mindössze egyharmada. Az időnkénti kis rázkódásokat leszámítva nem volt semmi szokatlan jelenség, és a fény még mindig elég erős volt. Kezdtek derűlátóbbak lenni, és már az is eszükbe jutott, nem túlságosan gyors-e ez a távozás. Egy dolog azonban kétségtelen volt: nincs visszatérés, mindnyájan utoljára járják a Ráma alföldjét.

Tízperces pihenőjüket töltötték éppen a negyedik teraszon, amikor Joe Calvert hirtelen felkiáltott

— Mi ez a zaj, kapitány?!

— Zaj? Semmit sem hallok.

— Magas, fütyülő hang… esik a frekvenciája, hallania kell! — A maga füle fiatalabb az enyémnél, ó, már én is hallom. A fütyülés mintha minden irányból jönne. Kis idő múlva már hangos, sőt éles volt, és gyorsan mélyült. Aztán hirtelen abbamaradt.

Néhány másodperc múlva az egész megismétlődött. Olyan gyászos, sürgető hang volt, mint amikor egy világítótorony szirénája figyelmeztető jeleket küld a ködös éjszakába. ~,TZenetet közvetített, mégpedig sürgőset. Nem az ő fülüknek szánták, de azért megértették. Aztán a nyomaték kedvéért a fényekkel is megerősítették a jelzést.

Csaknem a kialvásig elhomályosodtak, aztán villogni kezdtek. Gömbvillámszerű ragyogó fénygömbök futottak végig a hat keskeny völgyön, melyek korábban bevilágították a világot. Egyszerre indultak el a két pólustól a tenger felé, olyan ritmusban, amely csak azt jelenthette: «A tengerbe!» — kiáltotta a fény. — «A tengerbe!» A felhívásnak pedig nehéz volt ellenállni: még az emberek is ellenállhatatlan kényszert éreztek arra, hogy visszaforduljanak, és a Ráma vizében keressenek menedéket.

— Ellenőrző központ — szólt Norton gyorsan. — Látják, mi történik?

Pieter csodálkozó, félelemmel teli hangja válaszolt:

— Tgen, kapitány. Figyelem a déli féltekét. Még mindig sok biot van ott, néhány nagy is. Daruk, bulldózerek, és rengeteg utcaseprő. Mind a tenger felé igyekszik, sokkal gyorsabban mozognak, mint eddig. Ott megy egy daru, pontosan a szélen! Éppúgy, mint Jimmy, csak sokkal gyorsabban zuhan le… leért, és darabokra esett… és ott jönnek a cápák… széttépik… fúj… nem valami kellemes látvány…

Most az alföldet nézem. Úgy látszik, egy bulldózer elromlott… körbejár. Most néhány rák nekiesik… széttépik… Kapitány, jó lenne, ha azonnal visszajönnének!

— Higgye el — mondta Norton mély meggyőződéssel —, jövünis, amilyen gyorsan csak tudunk.

Á Ráma kezdte bedeszkázni nyílásait, mint egy vihar előtt álló hajó. Nortonnak ez volt a benyomása, noha logikus magyarázatot nem tudott rá. Már-már elvesztette önuralmát: két kényszer hadakozott az agyában — a menekülés és az engedelmeskedés az égen villogó fénygömböknek, melyek azt parancsolták, hogy csatlakozzék a biotokhoz, és fusson a tengerbe.

Még egy lépcsősor — még tíz perc pihenő, hogy izmaikból kiűzzék a fáradtság mérgeit. Aztán újra tovább — még két kilométer gyaloglás, de inkább ne is gondoljunk rá…

A mélyülő fütyülés őrjítő hangja hirtelen abbamaradt. Ugyanebben a pillanatban az Egyenes Völgy réseiben rohanó tűzgömbök leálltak, és a Ráma hat csíkszerű napja ismét folytonos fényszalagokká vált.

De rohamosan halványultak, néha hunyorogtak is, mintha hatalmas energiákat vonnának el lökésszerűen az amúgy is gyengülő erőforrásokból. A lábuk alatt időről időre gyenge rázkódásokat éreztek; a híd jelentette, hogy a Ráma még mindig érzékelhetetlenül

lassan himbálódzik, mint egy gyenge mágneses térbe került iránytű mutatója. Talán ez megnyugtató — Norton majd akkor kezdhet igazán aggódni, ha a Ráma abbahagyja a himbálódzást.

— Valamennyi biot eltűnt — jelentette Pieter.

A Ráma belsejében már csupán az emberek mozogtak, keserves lassúsággal másztak fel az északi kupola ívelő falán. Norton már régóta nem érezte a szédülést, amit első feljövetelekor érzett, de elfogta valami újfajta félelem. Olyan védtelenek itt, ezen a véget nem érő úton felfelé, az alföldtől a központig. Mi lesz, ha a Ráma, miután befejezte pályamódosítását, hirtelen felgyorsul?

A lökés a tengely mentén várható. Ha déli irányú lesz, nem okoz problémát, egy kicsit erősebben tapadnak majd a falhoz, melyen most felfelé igyekeznek. Ellenben ha északi irányú, le is sodorhatja őket a mélyen alattuk levő alföldre.

Azzal próbálta nyugtatni magát, hogy az esetleg bekövetkező gyorsulás csak nagyon csekély lehet. Dr. Perera számításai meggyőzőek: a Ráma maximálisan mindössze egyötvened gravitációval gyorsulhat, különben a Szalag-tenger átcsapila a déli sziklán, és elöntené az egész kontinenst. De Perera most egy kényelmes dolgozószobában ül a távoli Földön, és nem fenyegeti a veszély, hogy több kilométernyi fém zuhan a fejére. És meglehet, hogy a Rámát időszakos árvízre tervezték…

Nem, ez nevetséges. Elképzelhetetlen, hogy ez a trillió tonnányi anyag olyan hirtelen felgyorsuljon, hogy ők lezuhanjanak. Az út hátralevő szakaszát Norton mégis úgy tette meg, hogy egy pillanatra sem engedte el a korlátot.

A lépcsősor egyszer mégis véget ért, és nem maradt más előttük, mint a néhány száz méter magas, — függőleges, rovótkélt létra. Már nem kellett mászniuk, hiszen olyan gyorsan csökkent a gravitáció, hogy a központ egyik embere egy kábel segítségével könnyedén fel tudott húzni egy másik embert. Már a létra alján sem nyomott egy ember öt kilogrammnál többet, a tetején pedig gyakorlatilag súlytalan volt.

Norton tehát a hevederben végre elengedhette magát, s csak azért fogott meg időnként egy-egy létrafokot, hogy ellensúlyozza a Coriolis-hatást, amely még mindig el akarta lökni a létrától. Amikor egy utolsó pillantást vetett a Rámára, csaknem megfeledkezett elmerevedett izmairól.

Már nem volt fényesebb, mint a telihold a Földről nézve, s a tökéletesen tiszta látvány ellenére már nem tudta kivenni az apróbb részleteket. Izzó pára homályosította el a «Déli-sarkot», csak a Nagy Szarv csúcsa hatolt át rajta — kis fekete pont, éppen szemben vele.

A gondosan feltérképezett, de még mindig ismeretlen tengerentúli kontinens ugyanolyan kusza mintázatot mutatott, mint korábban. Túl

nagy volt a rövidülés, túlságosan sok az áttekinthetetlenül bonyolult részlet, Norton így csak futólag pásztázta végig a szemével.

Végigpillantott a tenger körbefutó szalagján, s csak most vette észre, hogy a víz szabályos mintát követve kavarog, mintha a hullámok mértanilag pontos távolságban elhelyezett hullámtörőkön buknának át. A Ráma manőverezésének gyenge hatásáról volt szó. Norton biztos volt benne, hogy Barnes őrmester boldogan hajózna egy ilyen vízen, ha megkérnék, keljen át rajta elpusztult Resolutionjával.

New York, London, Párizs, Moszkva, Róma… sorban elbúcsúzott az északi kontinens valamennyi városától, és remélte, hogy a rámaiak minden, általa okozott kárt megbocsátanak neki. Talán megértik, hogy csak a tudomány érdekében tette.

Aztán váratlanul megérkezett a központba, buzgó kezek ragadták meg, és sietve irányították a légzsilipek felé. Kimerült lába és keze annyira remegett, hogy alig tudott nekik parancsolni — boldog volt, hogy úgy bánnak vele, mint valami félig béna nyomorékkal.

Leereszkedett a központ kráterébe, s a Ráma égboltja összehúzódott felette. Mikor a belső légzsilip ajtaja örökre elzárta szeme elől a látványt, önkéntelenül jutott eszébe: «Milyen különös, hogy most száll le az éjszaka, amikor a Ráma a legközelebb került a Naphoz!»

Negyvennegyedik fejezet
ŰRUTAZÁS

Norton úgy döntött, elég lesz 100 kilométeres biztonsági rátartás. A Ráma most óriási, fekete téglalap volt, oldalról látták, amint napfogyatkozást idézett elő. Az alkalmat kihasználva árnyékban tartotta az Endeavourt, hogy kímélje a hajó hűtőberendezését, és elvégezhessenek néhány, régóta esedékes karbantartási munkái. A Ráma védelmező ernyője bármelyik pillanatban eltűnhet, de addig a lehető legjobban ki akarta használni.

A Ráma még mindig fordulásban volt: most csaknem 15 -os szögben, és hihetetlennek tűnt, hogy ezt nem követi valamilyen lényeges pályamódosítás. Az Egyesült Bolygókon az izgalom már hisztériába csapott át, de mindennek aak szelíd visszhangja ért el az Endeavourig. A legénység fizikailag és lelkileg teljesen kimerült, csekély létszámú őrséget leszámítva az «északi-sarki» Bázisról való felszállás óta mindenki 12 órát aludt. Orvosi utasításra Norton elektromos nyugtatást kapott, de álmában még így is végtelen lépcsősoron mászott.

A hajóra való visszatérést követő második napon már minden a megszokott rsndben haladt, a Ráma feltárása már egy másik élet részének tűnt. Norton hozzáfogott a felgyülemlett adminisztrációhoz, s közben terveket szőtt a jövőre. Az interjúkéréseknek azonban — melyek valahogy bejutottak még az Űrvédelem rádióhullámába is — mereven ellenállt. A Merkurról nem érkezett üzenet, és az Egyesült Bolygók Közgyűlése felfüggesztette ülését — bár egy órán belül akármikor újra összehívhatták a tagokat.

Norton most, a Ráma elhagyása után harminc órával aludt először jót, de kíméletlenül felébresztették. Káromkodva, zavaros szemmel nézett Karl Mercerre — aztán, mint minden jó parancsnok, azonnal felébredt.

— Már nem fordul?

— Már nem. Sziklaszilárdan áll. — Menjünk a hídra.

Az egész hajó talpon volt, még a majmok is tudták, hogy valami készül, makogó hangokat hallattak, mindaddig, míg McAndrews őrmester kézjeleivel meg nem nyugtatta őket. Norton azonban, amikor belecsúszott székébe, és derekára erősítette a rögzítőket, mégis arra gondolt, vajon nem újabb vaklárma-e ez is.

A Ráma zömök hengerré rövidült, a Nap perzselő széle átkukucskált az egyik oldalon. Norton óvatosan visszakormányozta az Endeavourt a mesterséges napfogyatkozás árnyékába, és látta, hogy a fényesebb csillagok hátterében fénygyűrű jelenik meg. Egy hatalmas,

legalább félmillió kilométer magas kilövellés olyan messze került a Naptól, hogy felső ágai bíborvörös, lángoló faágaknak tűntek.

«Most tehát várnunk kell — gondolta Norton. — Az a fontos, hogy ne lustuljunk el, bármelyik percben készen álljunk a cselekvésre, minden műszert rendben, működésre kész állapotban tartsunk, bármeddig tartson is…»

Valami különös dolog történt. A csillagmező csúszni kezdett, mintha ő indította volna el a hajtóműveket. De Norton nem nyúlt semmihez, és bármiféle mozgást azonnal megérzett volna.

— Kapitány! — hallatszott Calvert izgatott hangja a navigációs állásból. — Gördülünk, nézze a csillagokat! De nem látom a műszereken!

— Működnek a forgásmérők?

— Teljesen szabályosan, semmilyen változást nem észlelnek. És mégis, másodpercenként több fokkal fordulunk el! — Lehetetlen!

— Persze hogy az, de nézze meg a saját szemével!

Amikor minden inán csődöt mond, az ember kénytelen a szemgolyó nevű műszerre hagyatkozni. Norton nem kételkedett abban, hogy a csillagmező valóban lassan forog — épp az imént haladt el a Szíriusz az ablak szélénél. Vagy a világegyetem döntött úgy, hogy visszaállítja a Kopernikusz előtti kozmológiát, és forogni kezdett, vagy a hajó forgott.

A második magyarázat tűnt sokkal valószínűbbnek, de nyilvánvalóan megoldhatatlan paradoxonokat tartalmazott. Ha a hajó valóban ilyen sebességgel forogna, éreznie kellett volna — egyszerűen a fenekén, ahogy a régi mondás tartja. És a forgásmérők sem mehettek tönkre egyszerre, egymástól függetlenül.

Csak egyetlen magyarázat maradt. Az Endeavour valamennyi atomja egy rettenetes erő szorításába kerülhetett ilyen hatást csak nagyon erős gravitációs mező válthat ki. Legalábbis nincs más ilyen ismert mező…

A csillagok hirtelen elhomályosodtak. A Ráma védőpajzsa mögül kiemelkedett a Nap vakító tányérja, és ragyogása minden mást eltüntetett az égen.

— Le tudja olvasni a radarról a dopplert?

Norton arra is felkészült, hogy a radar sem működik, de tévedett. A Ráma végré úton volt, szerény 0,015 gravitációval gyorsult. Nortonnak eszébe jutott, milyen elégedett lenne Dr. Perera, hiszen ő maximálisan 0,02-t számított. És az Endeavour tehetetlenül forogva sodródott a gyorsuló tárgy mögött…

Órákon át tartott az állandó gyorsulás, a Ráma egyre növekvő sebességgel vált le az Endeavourről. A távolság növekedésével a hajó rendellenes viselkedése lassan megszűnt, és ismét működésbe lépett a tehetetlenség törvénye. Csak sejtették, mekkora energia hátterébe

kerültek rövid időre, és Norton csak dicsérni tudta magát azért, mert kellő távolságban tartotta az Endeavourt, mielőtt a Ráma elindult útjára.

Ami a meghajtást illette, egy dolog volt bizonyos, minden más teljes titokban maradt. Nem voltak gázcsíkok, sem ionvagy plazma-sugarak, melyek a Rámát új pályájára lökhették. Senki sem fejezte ki jobban, mint Myron őrmester-profeszszor, aki döbbent hitetlenkedéssel kiáltott fel: «Ott megy Newton Harmadik Törvénye!»

De magának az Endeavournek is Newton Harmadik Törvényét kell alkalmaznia másnap, amikor hajtóanyagának maradékával pályáját a Naptól távolodóra állítja. Egy apró módosítással a perihéliumtól való távolságukat tízmillió kilométerrel növelhetik. Vagy 95 %-os kapacitással működtetik a hajó hűtőberendezéseit — vagy a biztos tűzhalál vár rájuk.

Mire saját manőverüket befejezték, a Ráma kétszázezer kilométer távolságra került tőlük, és a Nap ragyogásában már alig-alig látták. Pályájáról azonban még pontos radarjelzésük volt, és minél jobban figyelték, annál nagyobb zavarban voltak.

Újra és újra ellenőrizték az adatokat, s előbb-utóbb le kellett vonniuk a hihetetlen következtetést. Úgy látszott, a merkuriak minden félelme, Rodrigo hősiessége, a közgyűlés szónoklatai mind-mind teljesen hiábavalók voltak.

Micsoda kozmikus irónia, gondolta Norton, a legutolsó adatokat szemlélve, hogy egymillió évi biztonságos irányítás után a Ráma kompjúterei elkövettek egy apró hibát — talán valamelyik egyenletben egyetlen plusz jelet mínuszra változtattak.

Mindenki meg volt győződve arról, hogy a Nap vonzásába kerülve a Ráma csökkenti majd sebességét, s így a Naprendszer új bolygójává válik. Éppen az ellenkezője történt.

Növelte sebességét — és a lehető legrosszabb irányba tartott. A Ráma egyre gyorsabban zuhant bele a Napba.

Negyvenötödik fejezet
FŐNIX

Az új pálya egyre pontosabban meghatározott adatai ismeretében nehezen lehetett elképzelni, hogyan tudja a Ráma elkerülni a katasztrófát. Ilyen közel a Naphoz, nem egészen félmillió kilométerre az egybeolvadó hidrogén pokla felett csupán néhány üstökös haladt el eddig. Semmiféle szilárd anyag nem képes ellenállni ilyen hőségnek, a Ráma törzsét alkotó fémötvözet már tízszer ekkora távolságban olvadni kezd.

Az Endeavour, mindenki megkönnyebbülésére, már átjutott saját perihéliumján, s lassan növelte a Naptól való távolságát. A Ráma már messze járt saját közelebbi, gyorsabb pályáján, és a fénykör külső széleinél már jóval beljebb került. A hajóról végignézhetik majd a dráma végső jelenetét.

Aztán, a Naptól ötmillió kilom terce, a még mindig gyorsuló Ráma elkezdte forgatni a xxxurkát. Az Errdeavour teleszkópján át mindeddig olyan volt, mint egy aprócska, csillogó rúd, de most hirtelen szikrázni kezdett, mint egy csillag a láthatár párájában. Már majdnem szétesni látszott, s mikor Norton látta, mi vár rá, éles fájdalmat érzett ennyi csoda elvesztése felett. Aztán észrevette, hogy a Ráma még mindig ott van, de csillogó köd.veszi körül.

Aztán vége lett, a köd eloszlott, s a helyén ragyogó csillagra emlékeztető tárgy maradt, melynek nem volt látható tányérja — mintha a Ráma hirtelen egy pici labdává zsugorodott volna össze.

Időbe telt, mire rájött, mi történt. A Ráma valóban eltűnt, s most egy körülbelül száz kilométeres átmérőjű, tökéletesen fényvisszaverő gömb vette körül. Már csak a Nap fényének visszaverődését látták a hozzájuk legközelebb eső gömb alakú részen. A védőburok mögött a Nap pokla ellenére a Ráma valószínűleg épségben volt.

Órák múlva a burok alakja megváltozott. A Nap tükörképe megnyúlt, eltorzult. A gömb elliptikussá vált, hosszabb tengelye a Ráma röppályája irányába mutatott. Ekkor jelentkeztek a rendellenesség első jelzései a robot megfigyelőállásokról, ahonnan több mint 200 éve szünet nélkül figyelték a Napot.

A Ráma körül valami változás állt be a Nap mágneses mezőjében. A koronát és az erősen ionizált gázkötegeket átszövő, millió kilométer hosszú erővonalak a gázokat olyan sebességgel lökték ki, amely legyőzte még a Nap megsemmisítő gravitációját is, és ezek az erővonalak a csillogó ellipszis köré igazodtak. A szem ebből még semmit sem látott, ám a keringő műszerek jelentették a mágnesés áramlás és az ultraibolya sugárzás minden változását.

És hamarosan szemmel is láthatóvá vált a korona megváltozása. A Nap külső atmoszférájában százezer kilométeres hosszúságú, gyengén izzó cső vagy alagút jelent meg. Enyhén ívelve követte a Ráma pályáját és magát a Rámát, illetve a körülötte kialakult védőburkot, mely csillogó gyöngyszemként egyre gyorsabban rohant a koronát átszelő rejtélyes alagútban.

Mivel több mint 200 km/sec sebességgel haladt, már szó sem esett arról, hogy valaha is a Nap foglya marad. Most végre fény derült a Ráma céljára: azért jött ilyen közel a Naphoz, hogy közvetlenül a forrásnál szerezzen energiát, majd még jobban felgyorsulva elérje végső, ismeretlen úticélját.

És hamarosan láthatóvá vált, hogy nem csupán energiát vesz fel. Bizonyosan senki sem tudhatta, hiszen a legközelebbi műszerek is 30 millió kilométerre voltak, de félreérthetetlen jelzés mutatta hogy anyag folyik a Napból magciba a Rámába, mintha az űrben töltött tízezer évszázad veszteségeit akarná pótolni…

A Ráma egyre gyorsabban haladt a Nap körül, gyorsabban, mint bármilyen tárgy valaha is száguldott a Naprendszerben. Nem egészén két óra alatt 90 -os irányváltoztatást hajtott végre, bebizonyítva, hogy egyáltalán nem vesz tudomást azokról a világokról, melyeknek nyugalmát annyira felkavarta.

A déli égbolton messze maga mögött hagyta az elliptikus pályát, a síkot, melyen a bolygók valamennyien mozogtak. Bár bizonyára nem ez a célja, egyenesen a Nagy Magellán Felhő és a Tejúton túli magányos terek felé tartott.

Negyvenhatodik fejezet
KÖZJÁTÉK

— Tessék — mondta szórakozottan Norton parancsnok, amikor halk kopogást hallott az ajtaján:

— Hírem van a számára, Bill. Elsőnek akartam elújságolni, mielőtt a többiek mozogni kezdenének. És egyébként is, az én osztályomra tartozik.

Norton még most is mintha messze járna. Kezét a tarkóján összekulcsolva feküdt hanyatt, csukott szemmel, a kabinban csak halvány fény világított — nem szundított, csak álmodozásba merült.

Aztán pislantott egyet-kettőt, és hirtelen magához tért. — Bocsásson meg, Laura, nem értem.

Miről van szó?

— Ne mondja, hogy elfelejtette!

— Ne kínozzon, gonosz teremtés. Az utóbbi időben sok mindent kellett észben tartanom.

Ernst orvosparancsnok lenyitott egy felhajtható széket, és leült a férfi mellé.

— Miközben egymást követik az interplanetáris válságok, a Mars bürokráciája kitartóan működik. De, azt hiszem, a Rámasegített. Szerencsére a merkuriaktól még nem kapott engedélyt.

Valami derengeni kezdett.

— Ó… Port Lowell megadta az edgedélyt!

— Még ennél is jobb, már hozzá is kezdtek. — Laura a kezében lévő papírra pillantott. — «Sürgős» — olvasta. — Meglehet, hogy a legkisebb fia éppen most fogan. Gratulálok.

— Köszönöm. Remélem, a fiú nem bánja, hogy várnia kellett.

Mint minden űrhajóst, Nortont is sterilizálták, amikor szolgálatba lépett, hiszen egy olyan ember számára, aki éveket tölt az űrben, a sugárzás okozta mutáció nem kockázat, hanem bizonyosság. A spermatozoon, amely kétmillió kilométeres távolságban elvitte génszállítmányát a Marsra, 30 éve fagyott állapotban várta, mikor kelhet életre.

Norton arra gondolt, vajon otthon lesz-e, amikor a gyerek megszületik. Megérdemli a pihenést, a kikapcsolódást a normális családi életet, ha űrhajósnak egyáltalán része lehet benne. Most, hogy a küldetés lényegében véget ért, talán már lazíthat, és gondolhat saját jövőjére, meg a két családjára. Igen, nagyon jó lenne egy ideig otthon élni, és behozni az elveszett időt — több szempontból is…

— A látdgatásom — tiltakozott erőtlenül Laura — kizárólag hivatalos jellegű.

— Ennyi év után — felelte Norton — már igazán jól ismerjük egymást különben is, most nincs szolgálatban.

— És most mire gondol? — kérdezte jóval később Ernst orvosparancsnok. — Remélem, nem akar szentimentális lenni.

— Nem rólunk van szó. A Rámáról. Kezd hiányozni.

— Nagyon köszönöm a bókot.

Norton magához ölelte Laurát. Már gyakran eszébe jutott, hogy a súlytalanságban az az egyik legkellemesebb dolpg, hogy az ember akár, egész éjszaka a karjában tarthat valakit, és mégsem zsibbad el. Éppen ezért mondták egyesek, hogy a szerelem az egy gravitáción olyan súlyos, amit már nem is lehet élvezni.

— Köztudott, Laura, hogy a férfiaknak, a nőktől eltérően, kétsávos a gondolkodásuk. De komolyan… szóval, egészen komolyan, valóban hiányérzetem van.

— Megértem.

— Ne legyen olyan hivatalos. Nemcsak erről van szó. De hagyjuk az egészet.

Feladta. Még magának sem tudta igazán megmagyarázni.

Útja minden várakozást felülmúlóan sikeres volt; amit emberei a Rámán találtak, évtizedekre elfoglalja majd a tudósokat. És ami a legfőbb, mindezt veszteség nélkül érte el.

És mégis kudarcot vallott. Akármeddig törheti az ember a fejét, a rámaiak természete és célja mégis teljesen ismeretlen maradt. Csak üzemanyagtöltő állomásnak használták a Naprendszert — kitérőként — vagy nevezhetjük, aminek akarjuk, aztán fontosabb céljuk felé tartva egyszerűen otthagyták. Lehet, hogy fel se merül bennük soha, hogy az emberiség létezik. Ez a monumentális közömbösség roszszabb, mint a nyílt támadás.

Amikor Norton utoljára látta a Vénuszon túli Fis csillagot, a Rámát, tudta, hogy életének egy szakasza lezárult. Még csak 55 éves volt, de úgy érezte, ifjúságát hagyta ott az ívelő alföldön, a titkok és csodák világában, amely könyörtelenül távolodik el az embertől. Hozhat még a jövő díjakat, eredményeket, élete hátralévő részében mégis kísérteni fogja a kudarc és az a tudat, hogy az alkalom elveszett.

Így gondolkozott Norton, pedig többet ís tudhatott volna. És a távoli Földön Dr. Carlisle Perera még senkinek sem mondta el, hogyan ébredt nyugtalan álmából. Tudatalattijának üzenete még mindig ott visszhangzott az agyában

A rámaiak vezérelve a triplicitás.

F. Nagy Piroska fordítása

KÖTETÜNK ÍRÓJÁRÓL

Arthur Charles Clarke az angol tudományos-fantasztikus irodalom élő klasszikusa, H. G. Wells és John Wyndham művének folytatója, a világ egyik legismertebb és legtöbbször fordított science fiction írója, 1917-ben született Mineheadben, Somerset megyében. Gyerekkorát nagyszülei családi házában töltötte, s mivel minden őse földművelő volt, logikusnak látszott, hogy Arthur is az ő nyomaikba lép. Tízéves korában azonban egy csomó színes képet — valami cigarettareklámot — kapott apjától. A képek őslállatokat ábrázoltak. Az ajándék elbűvölte a fiút, meghatározta, más irányba indította életét. Kövületeket kezdett gyűjteni, bújta a régészeti könyveket, érdeklődését mindjobban lekötötte a természettudomány. Ez idő tájt kerültek kezébe science fiction magazinok is. «A tudomány megdöbbentő tényei és a fantasztikus irodalom hihetetlen álmai egyszerre hatottak rá» — írja egyik biográfusa.

Ehhez képest elég prózai foglalkozást választott, amikor iskolái elvégzése után, 1936-ban Londonba került. Számvizsgáló lett a Pénzügyminisztériumban. Szerencsére hamar felfedezte a sci-fi rajongók köreit, találkozott A. M. Low professzorral, a Brit Bolygóközi Társaság elnökével, belépett a társaságba, és hamarosan egyik titkára lett. Elképzelhetjük, hogy milyen lehetett és mivel foglalkozhatott ez a jó nevű társaság azokban az években, amikor a rakétákat jóformán csak ünnepi tűzijátékokhoz használták. Igaz ugyan, hogy Németországban egy másik hasonló csoport tagjai már Hold-utazásokról és rakétafegyverekről álmodoztak.

Clarke eleinte kritikákat, rövid cikkeket írt a tudományról és a tudományos-fantasztikus irodalomról, kicsinyi sokszorosított lapocskákba, majd megismerkedett Eric Frank Russell-lal, a kitűnő science fiction íróval és szerkesztővel, aki segítette megjelentetni írásait a «hivatásos» nyomtatott magazinokban. Clarke hamarosan ismertté és népszerűvé vált a Naprendszer meghódításáról, űrhajózásról, Holdutazásokról írott érdekes elméleti cikkeivel. A második világháború kitörésekor bevonult a légierőhöz, ott dolgozott, és csak 1946-ban szerelt le. Eleinte rádiótechnikus volt, később a radarral kísérletező tudósok mellé osztották be. Két év alatt mestere lett az elektronikus technikáknak. A cikkezést sem hagyta abba, feltűnést keltő tanulmányt írt például a Földön kívüli közvetítőállomásokról. A leszerelés után folytatta tanulmányait, fizikából és matematikából kitűnő eredménnyel doktorált. Visszatért a Brit Bolygóközi Társasághoz is, amelynek 1946-47-ben, majd 1950-53-ban elnöke lett. Ez a testület persze már más volt, mint a háború előtti ábrándozók csoportja, időközben — mint tudjuk a rakéta valósággá,

sőt veszélyes valósággá, az űrutazás pedig közeli lehetőséggé változott. A BBT tevékenysége ezekben az években jóval túlment a fantasztikus álmokon, a társaságba olyan emberek is beléptek, mint Bernard Shaw, aki éppen Clarke egyik cikkét olvasva lett az űrhajózás lelkes híve.

A tudományos ismeretterjesztés területén Clarke elsősorban az űrhajózás kérdéseivel, a Hold, a Mars, a Naprendszer megismerésével foglalkozott. Ilyen témájú munkái azonban mindig többet adnak technikai vagy tudományos ismereteknél. Nemcsak azért, mert élvezetes formában ír, hanem azért is, mert közvetlen humora, száguldó fantáziája és gazdag gondolatvilága jelen van minden sorában. 1950ben írta a Bolygóközi repülést, 1951-ben A világűr felfedezését, aztán Az űrhajó kihívását és a Hangok az égbolt.

1954-ben felolvasó körúton járt az Egyesült Államokban. Megnősült, és egy időre letelepedett Floridában. Itt megismerkedett Mike Wilsonnal, a fotóriporterrel, aki könnyűbúvárkodott, a vizek élővilágát fényképezte, és bevezette tudományába Clarke-ot is. Clarke — mint életében már jó néhányszor — ismét fellelkesült.

Clarke-ék és Wilsonék Ausztráliába utaztak, a Nagykorall-zátonyhoz, onnan pedig Ceylonba, mai nevén Srí Lankába, ahol végleg letelepedtek, és a tenger élővilágát tanulmányozták. Az utazás eredményeként négy, Mike Wilsonnal közösen készült illusztrált könyvet jelentetett meg Clarke, és megírta A tenger kihívása című ismeretterjesztő munkáját. Ismeretterjesztő könyvei közül legnagyobb sikere az 1962-ben kiadott és nálunk is lefordított A jövő körvonalainak volt, megkapta az Unesco Kaling-díját, 1972-ben pedig a nemzetközi Fantasy Díjat.

Ismeretterjesztő munkái világos okfejtésükkel, érdekességükkel tűnnek ki, csak lsaac Asimov hasonló írásai vetélkedhetnek velük. Az egész világ szinte személyesen is megismerhette Clarke-ot, a televízióban ugyanis ő volt az Apolló Hold-program közvetítéseinek egyik kommentátora.

De ezzel eleget beszéltünk Clarke ismeretterjesztő munkásságáról, s bármennyire fontosnak és jelentősnek is tartjuk az írónak ezt a tevékenységét, tininket elsősorban mégis tudományos-fantasztikus regényei és elbeszélései érdekelnek.

A háború végeztével a nyomdai és kiadói viszonyok lassan rendeződtek Angliában, és megindultak a science fiction magazinok is. Clarke egy nagy amerikai lapban, az Astounding Science Fictionban jelent meg. Úgy látszott, hogy a fiatal íróra Don A. Stuart pontos technicizmusa és Olaf Stapledon időt és teret legyőző képzelőereje hatott. Gyors egymásutánban következtek a novellák, először az amerikai, majd az angol science fiction magazinokban. Ezekét a novellákat később a Keresztül a csillagok tengerén, Az ég másik oldala

és más köteteiben jelentette meg.

Első regénye, Az örök sötétség ellen, majdnem kilencévi munka után, 1948-ban került a könyvesboltokba. Élete ettől kezdve sikert sikerre halmozó, szakadatlan és megfeszített munka. Egyik regénye a másikat követte. Az Előjáték a világűrhöz után A Mars homokja, majd a Szigetek az égben, A gyermekkor vége, az Expedíció a Földre, a Holdrengés következett, kiérdemelve az olvasók szeretetét és a kritika elismerését is. Egyik legsikeresebb, bár elég sokat vitatott regénye A város és a csillagok, amely valóságos leltára a science fiction ötleteknek és gondolatoknak, töprengés az emberiség jövőjének két eltérő, egymásnak sarkítottan ellentmondó változatáról, amelyekből az egyiket a természettől elszakadó, mechanizált, technicizált, zárkózott Diaspar városa testesíti meg, a másikat Lys, az ember rejtett, belső képességeit kiteljesítő és azokra támaszkodó város.

1951-ben írta Clarke Az őrszem című elbeszélést, felvetve benne azt a motívumot, amely később a 2001, Űrodüsszeia címe filmnek, illetve a forgatókönyvből készült regénynek központi magva lett. Az embernél. sokkal civilizáltabb és kulturáltabb «idegenek» üzenete, a Holdon talált rejtélyes fekete hasáb főszerepet kapott a filmben, valósággal irányítója és-meghatározója lett az emberiség történetének, múltjának és jövőjének. Jegyezzük itt meg, hogy bizonyos értelemben Clarke és Kubrick nálunk is bemutatott filmje tette «udvarképessé» a tudományos-fantasztikus filmet, elődje lett számos sikeres alkotásnak a Csillagok háborújától vagy a Harmadik típusú találkozástól egészen az Idegenig és A fekete lyukig.

A film sikere óta Clarke a korábbinál jóval kevesebbet írt, két-három évenként kaptak tőle regényt a kiadók, illetve az olvasók, 1973-ban a Randevú a Rámával, 1975-ben a Birodalmi Föld, 1979-ben pedig A Paradicsom forrásai című munkája jelent meg.

«A 2001, Űrodüsszeia sikere után — mondta Clarke égy interjúban — gazdag szegényből szegény gazdaggá lettem, kevesebbet dolgozom, lehet, hogy A Paradicsom forrásai az utolsó regényem…»

Említettük a díjakat, amelyeket ismeretterjesztő munkásságáért kapott, tegyük hozzá, hogy számos alkalommal tüntették ki a science fiction világában ismert díjakkal, a Hugóval és a Nebulával.

Hugó, Nebula, Jupiter, Brit Science Fiction és John W. Campbell Emlékdíjat kapott a Randevú a Rámával, ezt a díjözönt azonban nemcsak irodalmi értékeinek köszönhette a regény, hanem annak is, hogy Arthur Clarke hosszú hallgatás után vele tért vissza a tudományos fantasztikum világába.

Arthur Clarke nemcsak műveiben, hanem közéleti személyiségként is a humanizmus, az értelem, a béke és a párbeszéd pártján álló író. Szovjet, amerikai, angol és japán science fiction írókkal és teoretikusokkal együtt ott volt Tokióban azon a

konferencián, amelynek záróközleménye leszögezte, hogy «a tudományos-fantasztikus irodalom fokozódó erővel képes elősegíteni a világ békéjét, és hozzájárul majd a homo sapiens jövőjének kibontakoztatásához».

Ha áttekintjük Clarke életművét és jellemző vonásait, jellegzetességeit keressük, először stílusának pontosságával és konstruktivitásával találkozunk. Korai műveiben néhol száraz és, szikár volt ez a stílus, bár humoros elemeket mindig tartalmazott, később hajlékony és erőteljes eszközzé alakította prózáját az író. Történetei a leggyakrabban valamilyen tudományos kutatásra vagy felfedezésre épülnek, helyszínük, keretük a Naprendszer; Clarke ritkán utaztatja hőseit szűkebb csillaghazánk határain túlra, a távoli jövőbe is csak néha merészkedik. Jól felépített novelláiban szereti a gondolati, filozófiai csattanókat, regényeinek egy részében feszes szerkezetét teremt, drámaírói módszerekkel dolgozik, mindig ügyelve a fordulatos és a figyelmet lekötő cselekményre.

Angol méltatói Clarke-ot a tudományos optimizmus propagandistájának mondják, megemlítve, hogy nála az emberi problémák mindig sikeresen megoldódnak, a happy end automatikusan következik tudományos derűlátásából. Hangsúlyozzák racionalizmusát, ragaszkodását a logikához, az emberi értelemhez, s mindezt nem éppen dicséretnek szánják, mint ahogyan nem elismerően teszik művei elé az «ifjúsági» jelzőt. A science fiction «új hullám»-ának kritikusai kissé fölényesen hagyománytisztelőnek mondják Clarke-ot, aki különben született konzervatívnak vallja magát egyik nyilatkozatában, s ezen azt érti, hogy ragaszkodik a tudományos-fantasztikus irodalom jól kidolgozott formáihoz, tartalmaihoz, motívumkincséhez.

Ha azonban elfeledkezünk a kritikákról, a nyilatkozatokról, az író ars poétikáiról, s kissé mélyebbre hatolunk Clarke világában, érdekes és talán meglepő ellentmondásra találunk.

Induljunk ki abból, hogy a science fiction egyik legfontosabb témája a «találkozás az idegenekkel». A világűrből érkező ellenséges vagy jószándékú idegenek nemcsak arra jók, hogy a regény vagy novella elengedhetetlenül szükséges konfliktushelyzetét létrehozzák, de arra is, hogy leírásukkal, megjelenítésükkel az író kifejezze világszemléletét, beszéljen fóbiáiról vagy humanizmusáról, emberközpontú vagy értelemközpontú nézeteiről, kibeszélje félelmeit és szorongásait, politikai véleményeit.

Meglepődünk, ha ebből a szempontból végignézzük Clarke munkásságát. Az «idegenek» léteznek ugyan nála is, de testi mivoltukban jóformán sohasem jelennek meg, a konfliktusokban személyesen nem vesznek részt, inkább nyomaikkal, üzeneteikkel,

kezük és értelmük munkájával találkozunk. Az esetek többségében ezek a láthatatlan «idegenek» az embernél magasabbrendű tudással rendelkeznek, már-már mindenhatóak, néha közömbösen nézik sorsunkat, máskor viszont segítőkészek és talán sohasem ellenségesek.

Nézzünk néhány példát.

Egyik első regényében, A Mars homokjában, a vörös bolygó lakója egy különös kis rágcsáló, a nehéz körülmények között éppen csak vegetáló állatfajta.

A Holdrengésben az «idegenek» csak egy félbolond ufológus meséiben jelennek meg, egyébként nincs nyomuk.

A már említett novellában, Az őrszemben, a Holdon hagyott fekete hasáb jelzi létezésüket; ugyanez a helyzet a 2001, Űrodüsszeiában, amelyben csak segítő szándékú üzeneteikkel találkoznak a hősök.

Bizonyos változást jelent ebből a szempontbó1 A város és a csillagok. Ebben a regényben többféle változatban is jelzi létezésüket az író. A hegyi tóban felbukkanó szörnyeteg, a távoli Naprendszerekben talált kihalt bolygók, lezuhant űrhajók roncsai, a rejtelmes és veszélyes fémkupolák mind az egykori élőlények munkájára utalnak, s ezt megkoronázza a világűrben kóborló Vanamonde, aki testetlen, anyagtalan, ugyanakkor hatalmas tudással és elképesztő, szinte isteni erőkkel rendelkező lény.

A Randevú a Rámával mindent elmond a hatalmas űrhajót készítő idegenekről, ismerteti tudásukat, képességeiket, környezetüket, csak őket nem mutatja meg; valahogy olyan az egész, mintha kísértetek között járnának-kelnének az űrhajót bejáró Föld-lakók.

Nyíltabban beszél Clarke A gyermekkor vége című regényében. Itt a Földre látogató, az emberek elől rejtőzködő, jószándékú látogatókról kiderül, hogy olyanok, mint a képeskönyvek ördögei, s nem akarják az embereket maguktól elriasztani.

Kimondtuk az «ördög» szót, kimondhatjuk az «isten» szót is. Hiszen legalább két novellájában maga az író is kimondja.

Tibeti lámák számítógépet vásárolnak Az Isten. kilencmilliárd neve című elbeszélésben, mert úgy tudják, hogy Isten minden nevének kimondása, illetve leírása elhozza a világ végét. És az új gép, a modern «imamalom», néhány nap alatt valóban elhozza a végítéletet.

«Istenkereső» lenne hát Clarke, az lenne az igazság, hogy a magára maradt és boldogtalan emberiség nevében az utolsó menedék, a hiányzó Atya után kiált»?

Megelégedhetnénk ezzel a válasszal, ha nem találnánk írásai között olyat, amely ezzel az illúzióval leszámol, és amely visszatereli gondolatainkat az emberhez és a már többször emlegetett tudományos optimizmushoz.

Hivő jezsuita páter a hőse A csillag című elbeszélésének.

Csillagász és egy űrexpedíció résztvevője. Azt a szupernovát vizsgálják meg, amely valamikor Betlehem fölött ragyogott, és Jézus születését jelezte, a megváltás ígéretét hozta. És a helyszínen kiderül; hogy a szupernova robbanása gyönyörű és boldog emberek millióinak és millióinak iszonyú tűzhalálát okozta. Nem lehet Isten, mondja végül a novella, csak a természet létezik, kegyetlen és az emberrel szemben közömbös törvényeivel. És az emberi cselekvés jeleivel.

Ez az elbeszélés kulcsot ad Clarke filozófiájához. Fényében másképpen látjuk az írásaiban megjelenő vagy azokból hiányzó idegeneket. Clarke fontosabbnak tartja a produktumot, az idegenek jeleit és nyomait, mint magát a produktumot létrehozó lényt. Csakhogy a titokzatos jeleket, produktumokat, hieroglifákat hőseinek bőrébe bújva mindig ő magé találja meg, ő lesz megfejtőjük, ő lesz a tudás ura és birtokosa. Az már csak természetes, hogy tudásának uraként, a tudomány eszközeivel felszerelve az emberiség védelmére, fejlődésének segítésére, egyszóval hatalmának kiterjesztésére és továbbadására gondol. Így válik Clarke regényeinek bőse emberből emberfölötti emberré vagy jóságos, mindenható és mindentudó istenné, átlépve a «gyermekkorból» a felnőttkorba, a harmónia, a boldogság korába.

Nyíltan beszél erről az átalakulásról a 2001, Űrodisszeia befejező részében, ott, ahol David Bowman, az űrhajós megszűnt, és halhatatlanná váló csecsemő képében újjászületett, emberből «csillaggyermekké» változott.

«A csecsemő máris több mint elmélyült emberi tekintettel bámult a kristályhasáb rejtélyére, s ha még nem is értette, de észrevette az ott rejtőző titkokat. Tudta, hogy hazaérkezett, hogy innét eredt…, de azt is tudta, hogy nem maradhat itt… És egyszerre ott volt, pontosan ott, ahova kívánkozott, az űrben, a térben, amelyet az ember valódinak tart… És ott úszott előtte a Föld nevű bolygó, és rajta a sok ember csillogó játékszer, amelynek egyetlen Csillaggyermek sem tudott volna ellenállni… Aztán várt, rendbe szedte a gondolatait, és eddig még kipróbálatlan erőin töprengett. Most ő volt a világ ura…»

Kérdésünk az volt, hogy vajon mit mond Clarke életműve az olvasónak, hogy vajon olyan egyszerű és egynemű-e, mint amilyennek első. pillantásra látszik.

Helytelenül jártunk volna el, ha írásait irányadó filozófiai munkáknak tekintenénk, hiszen maga a szerző is szórakoztatásnak és gondolatkísérletnek tekinti a sci-fit, és munkáinak többségében szigorúan tudományos alapokra helyezkedik. De túlzásba esnénk akkor is, ha Clarke-tól materialista világszemléletet követelnénk. Elégedjünk meg azzal, hogy érdekes, szórakoztató és elgondolkodtató olvasmányt tartunk kezünkben, kövessük a játékos elmetornát, élvezzük a cselekmény fordulatait.

De mindezen túl nem árt, ha észrevesszük az izgalmas történet, a hősök érdekfeszítő kalandjai mögött a gondolkozó, töprengő, önmagát és az emberiség sorsának értelmét kutató, a bajokkal és nehézségekkel is számoló, ám a jövőbe bátran és felkészülten tekintő, rokonszenvünkre és megértésünkre méltó embert és írót.

Kuczka Péter
A. C. Clarke — Randevú a Rámával